

946
KALENDARZ
MARJANSKI

26. 11.
1931

893 845
7649p100.

KALENDARZ MARJAŃSKI

NA ROK

1931

ROCZNIK XVIII.

Polesław Banach

Nakładem Wydawnictwa Kalendarzy „Senzacja” — Kraków, Zielona 7.

Drukarnia Przemysłowa w Krakowie.

020. 5446/18

Zaćmienia słońca i księżyca w roku 1931.

(Według czasu środkowo-europejskiego).

W roku 1931 będą trzy zaćmienia słońca i dwa zaćmienia księżyca. Zaćmienie księżyca będzie widzialne tylko w Europie.

I. Całkowite zaćmienie księżyca będzie dnia 2 kwietnia.

Wstęp księżyca do cienia o godz. 19.23 min. wieczorem. Początek całkowitego zaćmienia księżyca o godz. 20.22 min. wieczorem. Środek zaćmienia o godz. 21.07 min. wieczorem, koniec całkowitego zaćmienia o godz. 21.53 min. wiecz. Występ księżyca z cienia o godz. 22.52 wieczorem. Zaćmienie księżyca będzie widziane w zachodniej części Oceanu Spokojnego, Australji, Azji, na Indyjskim Oceanie, Afryce, Europie, na Atlantyku i na Wschodzie Południowej Ameryki.

II. Częściowe zaćmienie słońca 17 i 18 kwietnia.

Początek zaćmienia słońca dnia 17 o godz. 23.57 min. wieczorem. Największe zaćmienie dnia 18 o godz. 1.45 rano. Koniec zaćmienia dnia 18 o godz. 3.32 rano. Zaćmienie to widziane będzie w Azji, w północno-wschodniej części Europy i na północnym Morzu Lodowatym.

III. Częściowe zaćmienie słońca dnia 12 września.

Początek zaćmienia o godz. 5.13 min. rano. Największe zaćmienie o godz. 5.41 min. rano. Koniec zaćmienia o godz. 6.09 min. rano. Zaćmienie to widziane będzie w północno-zachodniej części Północnej Ameryki i we wschodniej Azji.

IV. Całkowite zaćmienie księżyca w dniu 26 września.

Wstęp księżyca do cienia o godz. 18.54 wiecz. Początek całkowitego zaćmienia księżyca o godz. 20.06 wiecz. Środek zaćmienia o godz. 20.48 wieczór. Koniec zaćmienia o godz. 21.31 wieczór. Występ księżyca z cienia o godz. 22.42 wieczór. Zaćmienie to będzie widzane w zachodniej części Oceanu Spokojnego, w Australji, Azji, Indyjskim Oceanie, w Afryce, Europie, na Atlantycznym Oceanie i wschodniej części Południowej Ameryki.

V. Częściowe zaćmienie słońca dnia 11 października.

Początek zaćmienia o godz. 12.01 min. Największe zaćmienie o godz. 13.55 min. Koniec zaćmienia o godz. 15.49 min. Zaćmienie to widziane będzie na południu Południowej Ameryki, na Atlantyku, Oceanie Spokojnym i na południowym Morzu Lodowatym.

Astronomiczne cztery pory roku.

Początek wiosny 21 marca o godzinie 15 minut 7 popołudniu.

Początek lata 22 czerwca o godzinie 10 minut 28 przedpołudniem.

Początek jesieni 24 września o godzinie 1 minut 24 popołudniu.

Początek zimy 22 grudnia o godzinie 20 minut 30 wieczór.

Okresy roczne.

(Według kalendarza Gregorjańskiego)

Liczba złota	13
Spakta	XI

Okres słońca	8
Poczet rzymski	14
Litera niedzielna	D
Charakter roku lub liczba świąt	15
Niedziel i świąt razem	64

Święta ruchome.

(Według kalendarza Gregorjańskiego)

Niedziela zapustna 15 lutego, Połpielec 18 lutego, Wielkanoc 5 kwietnia, Wniebowstąpienie Pańskie 14 maja, Niedziela Zielonych Świąt 24 maja, Niedziela św. Trójcy 31 maja, Boże Ciało 4 czerwca, 1-sza niedziela adwentu 29 listopada.

K. 368/56/220

Dni postne.

Post ścisły oraz wstrzymanie się od potraw mięsnych obowiązuje w piątki i soboty Wielkiego Postu, w Suche dni, w wigilje Zielonych Świąt, Wniebowzięcia N.M.P., Wszystkich Świętych i Bożego Narodzenia.

Pozatem obowiązują następujące normy:

W wielką sobotę od godziny 12 w południe niema już żadnego postu. We wszystkie inne dni Wielkiego Postu, z wyjątkiem niedziel, obowiązuje tylko post ścisły, t. j.

w te dni wolno wszystkim używać potraw mięsnych raz na dzień.

We wszystkie piątki w roku obowiązuje tylko wstrzymanie się od potraw mięsnych. Za takie potrawy uważa się tylko rosół i mięso, natomiast wszelkie przyprawy i omasty pochodzenia zwierzęcego, więc nie tylko masło i jaja, ale także smalec, słonina i sadło, mogą być jako przyprawy używane we wszystkie dni postne całego roku.

Przypuszczalny stan powietrza w miesiącach:

STYCZEŃ.

Cały miesiąc będzie ogólnie suchy, ładny i nie bardzo mroźny.

LUTY.

Do 11 piękna pogoda, nie mroźna, od 12 do 18 śnieg i wiatr, do końca miesiąca silne mrozy.

MARZEC.

Dni mroźne z poprzedniego miesiąca przedłużają się jednak, między 8 i 9 pada śnieg i deszcz; od 10—21 zimno, 22 do 24 deszcz i śnieg, od 25 do 27 zimno, do końca pochmurno, deszczowo.

KWIECIEŃ.

Do 6 pogoda, potem pogoda wietrzna, deszcz i śnieg. Do końca miesiąca pochmurno.

MAJ.

Do 22 piękna pogoda, ciepło, w międzyczasie przechodzące ciepłe deszcze, od 23 do 25 pochmurno i chłodno.

CZERWIEC.

Do 8 pochmurno i chłodno, od 11 pogoda, ciepło, w międzyczasie chłodne deszcze i wiatry. Do końca miesiąca piękna pogoda i ciepło.

LIPIEC.

Do 9 chłodno, odtąd chłodne noce, gorące dni, od 12 do końca miesiąca upały.

SIERPIEŃ.

Pierwsze dni miesiąca ciepłe, następnie do 11 zmienne, od 11 do 30 stała pogoda, 31 niepewna pogoda.

WRZESIEŃ.

Do 10 deszczowo, od 11 do 14 ciepło i pogodnie, następne 8 dni deszcze, potem 3 dni pogoda, jeden dzień deszczu, do końca miesiąca pogoda.

PAŹDZIERNIK.

Piękna pogoda do 8, od 9 do 14 dżdży-sto, 15 piękna pogoda, 18 do 21 poranki chłodne, jednak ciepło i pogodnie, od 27 do końca miesiąca dżdżysto.

LISTOPAD.

Do 7 piękna pogoda, od 8 do 10 deszcz, od 11 do 19 śnieg, od 20 do 22 pogoda; do końca miesiąca niepewna pogoda.

GRUDZIEŃ.

Przejmujące zimno, deszcze i śniegi do 10, od 11 do 13 sucho i zimno, mroźno do 28, 29 deszcz, 30 i 31 pogodnie.

◎ Styczeń ◎

dni
31

dni
31

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki	Bieg	Słońca	
				Wsch. g. m.	Zach. g. m.
1 Czwartek	Nowy Rok Miecz.	19 Hrudeń 1930	☾	7 51	16 16
2 Piątek	<i>Im. Jezus</i> Mak.	20 Ihnatja j.	☾	7 51	16 17
3 Sobota	Genowefy, Flor.	21 Jutjanji	☾	7 51	16 18
4 Niedziela	Imienia Jezus ☾	22 Anastazja	☾	7 51	16 19
5 Poniedz.	Telesfora, Emilj.	23 10 Muczen.	☾	7 51	16 20
6 Wtorek	Trzech Króli	24 Jewh. <i>Wihylja</i>	☾	7 50	16 21
7 Środa	Lucjana, Julj.	25 Rozd. J. Chr.	☾	7 50	16 22
8 Czwartek	Seweryna	26 Sobor Pr. B.	☾	7 50	16 23
9 Piątek	Marcjanny p. m.	27 Stefana m.	☾	7 49	16 24
10 Sobota	Agatona p. Wilh.	28 2 tys. Mucz.	☾	7 49	16 26
11 Niedziela	1 po 3 Kr. ☾	29 SS. Mł. ub.	☾	7 49	16 27
12 Poniedz.	Arkadiusza m.	30 Anysji	☾	7 48	16 28
13 Wtorek	Weroniki, <i>Sw. R.</i>	31 Melanji	☾	7 48	16 30
14 Środa	Hilarego	1 Siczek 1931	☾	7 47	16 31
15 Czwartek	Pawła pust.	2 Sylwestra	☾	7 46	16 33
16 Piątek	Marcelego	3 Małachja pr.	☾	7 45	16 34
17 Sobota	Antoniego	4 Sob. 70 ap.	☾	7 45	16 36
18 Niedziela	2 po 3 Kr. ☾	5 Eteopemta	☾	7 44	16 37
19 Poniedz.	Henryka	6 Bohoj. Hosp.	☾	7 43	16 38
20 Wtorek	Fabjana i Sebastj.	7 Joana Krest.	☾	7 43	16 40
21 Środa	Agnieszki p.	8 Jurja, Emilj.	☾	7 42	16 41
22 Czwartek	Wincent., Anast.	9 Połjekta	☾	7 41	16 43
23 Piątek	<i>Zaślub. N.M.P.</i>	10 Hryhorja i D.	☾	7 40	16 45
24 Sobota	Ty moteusza	11 Teodosja W	☾	7 39	16 46
25 Niedziela	3 po 3 Kr. Nawr.	12 Tatjany m.	☾	7 38	16 48
26 Poniedz.	Polikarpa	13 Jermyła	☾	7 37	16 49
27 Wtorek	Jana Złotoust. ☾	14 Zacheja	☾	7 36	16 51
28 Środa	Objaw. św. Agn.	15 Pawła T.	☾	7 34	16 53
29 Czwartek	Franciszka Salez.	16 Petra Ap.	☾	7 33	16 54
30 Piątek	Martyny p. m.	17 Antonja W.	☾	7 32	16 56
31 Sobota	Piotra Nolask.	18 Atanasja	☾	7 31	16 57

Długość dnia: od godz. 8 min. 25, do 9 min. 26. Dnia przybywa o 1 godz. 1 min.

Słońce wchodzi w znak wodnika dn. 21 o g. 1 min. 18 rano. Słońce zbliża się do ziemi dnia 3 o godzinia 13 przedpoł.

Księżyc zbliża się do ziemi dn. 6 o godz. 16 popoł., oddala się dn. 22 o godz. 4 popoł.

Przepowiednie pogody
według 100-letniego kalendarza:

Dnia 1 ze wschodem słońca zawieja śnieżna z wichurą. Jaki 2 w dzień Makarego, taki będzie przeważnie wrzesień. Jeżeli na Wincentego 22 pogodnie, będzie piękny zbiór zboża i owoców. Na 25 w dzień Nawr. św. Pawła pogoda, będzie dobre lato.

Pelnia dnia 4 o godz. 14:15 popoł.

Ostatnia kw. dnia 11 o godz. 6:09 rano. Nów księżyca dn. 18 o godz. 19:36 wiecz. Pierwsza kw. dnia 27 o godz. 1:6 rano.

Oto Styczeń, mili kmiecie,
Z nim się Rok zaczyna Nowy,
Bo też nieraz na tym świecie
Z Nowym Rokiem, nowe mowy.

Co on niesie? co przysporzy?
Co nas czeka? zysk, czy strata?
Będzie lepiej? będzie gorzej?
To wie tylko Rządca świata.

Zapiski domowe.

Próżne troski! Bóg jest w nie-
bie;

Byle z zdrowiem chęć do pracy,
On pomoże nam w potrzebie,
Więc z nadzieją, wprzód wieś-
niacy!

Mrozik ściska, chejże młócić,
Na klepisku pełne ziarno,
By mieć w domu, w ziemię
rzucić

Ce, w ziemię Bożodarną.

Przypomnienia gospodarskie.

Nasienniki oczyszczać i u-
szwajać nadpsute, żeby zdro-
wych nie zarażały; podobnież
nasiona, warzywa i owoce.

Drzewa owocowe w porze
niemroźnej, nożem z twardego
drzewa oczyszczać z mchu
i pleśni i oskrobiny palić, bo
w nich są gniazda owadów
i robaków, a suche gałęzie od-
piłować.

Pszczół dopilnować, aby
im nie brakło żywności i aby
zabezpieczone były od mrozu.

Doniczki z kwiatami w sil-
ne mrozy ustawiać na noc
przy piecu i tylko wtenczas
podlewać, kiedy ziemia jest
od wierzchu przynajmniej na
osał sucha; we dnie uważać,
żeby liście do okna nie doty-
kały i nie przymarzały.

Drobinu karmu nie skąpić;
ciepły karm teraz najlepszy;
kurnik utrzymywać w czysto-
ści, która nic nie kosztuje,
a dla zdrowia drobinu potrze-
bna; starać się, aby kurniki
były ciepłe i suche.

Bydło, konie, owce i świnię
również zabezpieczać od prze-
wiewów i zimna.

Paszy dozorować, aby nie
stęchła; koryta i beczki do
wody, oraz wnętrza stajni, o-
bór, owczarni i chlewów czysto
utrzymywać.

Luty

dni
28

dni
28

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki	Bieg	Słońca	
				Wsch. g. m.	Zach. g. m.
1 Niedziela	Starozapustna	19 Mit. Makarja	☾	7 30	16 59
2 Poniedz.	M. B. Gromn.	20 Jewtymja	☾	7 29	17 1
3 Wtorek	Błażeja	21 Maksyma	☾	7 28	17 3
4 Środa	Andrzeja	22 Tymoteja, At.	☾	7 26	17 4
5 Czwartek	Agaty p. m.	23 Kłymenta	☾	7 25	17 6
6 Piątek	Doroty p. m.	24 Pr. Ksenji	☾	7 23	17 7
7 Sobota	Romualda op.	25 Hryhorja, Bog.	☾	7 21	17 8
8 Niedziela	Mięsop. Janaz M.	26 Bl. S. Ksenof.	☾	7 20	17 10
9 Poniedz.	Apolonji	27 Joana Zł.	☾	7 18	17 11
10 Wtorek	Scholastyki	28 Jefrema	☾	7 17	17 13
11 Środa	Obj. NMP. z L.	29 Ihnatja	☾	7 16	17 15
12 Czwartek	Eulalji p.	30 Tr. Światyt.	☾	7 15	17 17
13 Piątek	Katarzyny	31 Kyra i Joana	☾	7 13	17 18
14 Sobota	Walentego	1 Lutyj. Tryf.	☾	7 11	17 20
15 Niedziela	Zapustna. Faust.	2 Mjas. Stryt.	☾	7 9	17 21
16 Poniedz.	Juljanny	3 Symeona	☾	7 8	17 23
17 Wtorek	Franciszka M.	4 Isydora	☾	7 6	17 25
18 Środa	Popielec	5 Ahafji mucz.	☾	7 4	17 26
19 Czwartek	Konrada	6 Wukoły	☾	7 2	17 28
20 Piątek	Leona	7 Partenja	☾	7 0	17 29
21 Sobota	Feliksa, Eleon.	8 Teodora	☾	6 59	17 31
22 Niedziela	I Wstępna. Kat.	9 Syrop. Nikif.	☾	6 57	17 33
23 Poniedz.	Piotra i Damj.	10 Harlampja	☾	6 55	17 34
24 Wtorek	Macieja	11 Własyja	☾	6 53	17 36
25 Środa	Cezarego	12 Mełetyja	☾	6 51	17 37
26 Czwartek	Aleksandra, Wik.	13 Martynjana	☾	6 49	17 38
27 Piątek	Leandra	14 Awksentja	☾	6 48	17 40
28 Sobota	Romana	15 Onysyma	☾	6 46	17 42

Długość dnia: od godz. 9 min. 29 do godz. 10 56 m. Dnia przybywa o 1 godz. 27 m.

Słońce wchodzi w znak ryby dnia 19 o godz. 15 min. 41 popoł.

Księżyc przybliży się do ziemi dn. 3 o g. 23 wiecz., oddala się dnia 18 o godzinie 23 wiecz.

Przypowiednie pogody

według 100-letniego kalendarza:

Jeżeli w dniu 2 lutego mroźno i sucho, zima potrwadłużej. Odwilż lub śnieg zwiastuje bliską wiosnę. Jeżeli 22 jest zimno zapowiada się dłuższa zima. Na 24 św. Maciej zimę traci.

Pełnia dnia 3 o godz. 1:26 rano.

Ostatnia kw. dnia 9 o g. 17:42 popoł.

Nów księżyca dn. 17 o godz. 14:11 popoł.

Pierwsza kw. dn. 25 o g. 17:42 min. wiecz.

Śnieg się sypie, wicher wieje,
Kozuch na grzbiet, nogi w buty,
A piec niechaj dobrze grzeje,
Bo nie lubi żartów Luty.

Mija zima, siew za pasem,
A więc dojrzyć prac czeladki,
Poprzewietrzaj zboże czasem,
Od zgnilizny strzec wysadki.

Zapiski domowe.

Oglądać też drzewa w sadzie,
Czy gdzie robak się nie pieni,
By nie został im na zradzie,
Tak się z wiosną zaznieni.

Zawsze, wszędzie dobra praca,
Mądry, który przez starania,
Każdą chwilę w zysk obraca,
Bo tem biedę z domu wypłaca.

Przypomnienia gospodarskie.

Inspekta założyć i siać —
a można też w izbie, w do-
mówkach albo skrzynkach
przy oknach, siać warzywa
i kwiaty na wysadki.

Ploty wszędzie popatry-
wać.

Doty do przesadzenia
drzew kopać.

O pszczołach, żeby żyw-
ność miały, pamiętać.

Woły robocze lepiej kar-
mić; tuczne sprzedawać.

Koniom również obrok
powiększyć.

Młodym wszelkim zwie-
rzętom nie skąpić karmu.

W polu przegonów i ro-
wów dopilnować.

Gnoj już na dobre wywo-
zić, zaczynając od pól su-
chych bez wielkiego spadku,
by go woda nie wypłukała.

Ku końcowi miesiąca; je-
żeli śnieg już stopniał, siać
kończynę w pszenicę, albo
żyto i zabronować.

Gdyby można, siać jęcz-
mien dwurzędowy z koni-
czyną.

Orkę pod wykę zacząć,
i dokończyć układania roli
w redliny pod buraki lub ku-
kurudzę.

Łąki nawozić, posypywać
i nawadniać albo zalewać.

◎ Marzec ◎

dni.
31

dni
31

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki	Bieg	Słońca	
				Wsch. g. m.	Zach. g. m.
1 Niedziela	2 Sucha. Albina	16 1 p. Pamfyty	☾	6 44	17 43
2 Poniedz.	Heleny	17 Teodora	☾	6 42	17 44
3 Wtorek	Kunegundy	18 Lwa pap.	☾	6 40	17 46
4 Środa	Kazimierza	19 Archippa	☾	6 48	17 47
5 Czwartek	Enzebusza	20 Lwa ep. K.	☾	6 36	17 49
6 Piątek	Wiktorai W.	21 Tymoteja	☾	6 34	17 51
7 Sobota	Tomasza z Akw.	22 Euchenji	☾	6 32	17 52
8 Niedziela	3 Głucha. Winć.	23 2 p. Połykarpa	☾	6 30	17 54
9 Poniedz.	Franciszki	24 Obr. Hł. ś. J.	☾	6 28	17 56
10 Wtorek	40 męczenników	25 Tarasa arch.	☾	6 26	17 57
11 Środa	Konstantyna	26 Porfirja	☾	6 24	17 59
12 Czwartek	Grzegorza	27 Prokopja	☾	6 24	18 0
13 Piątek	Krystyna p. m.	28 Wasyłyja	☾	6 20	18 2
14 Sobota	Matyldy, Leona	1 Berezeń. Jew.	☾	6 18	18 3
15 Niedziela	4 Środopustna	2 3 p. Teodyła	☾	6 16	18 5
16 Poniedz.	Abrahama	3 Jewtropja	☾	6 13	18 6
17 Wtorek	Gertrudy, Zbign.	4 Herasyma	☾	6 11	18 8
18 Środa	Gabrjela arch.	5 Konona	☾	6 9	18 9
19 Czwartek	Józefa O. NMP.	6 SS. 42 mucz.	☾	6 7	18 11
20 Piątek	Eufemji M., Teod.	7 Wasyłyja	☾	6 5	18 12
21 Sobota	Benedykta	8 Teofylakta	☾	6 3	18 14
22 Niedziela	5 Czarna. MB. B	9 4 p. 40 m. SS.	☾	6 1	18 15
23 Poniedz.	Pelagji	10 Kondrata	☾	5 59	18 17
24 Wtorek	Tymoteusza	11 Sofronja	☾	5 57	18 18
25 Środa	Zw. NMP.	12 Teofana	☾	5 55	18 20
26 Czwartek	Emanuela	13 Nykifora	☾	5 53	18 21
27 Piątek	Jana Damasc.	14 Wenedykta	☾	5 51	18 23
28 Sobota	Jana Kapistrana	15 Ahapja m.	☾	5 49	18 24
29 Niedziela	6 Palmowa.	16 5 p. Sawyna	☾	5 47	18 25
30 Poniedz.	Anieli wd.	17 Ałeksija	☾	5 45	18 26
31 Wtorek	Balbiny	18 Kyrjta	☾	5 43	18 28

Długość dnia: od g.
10 min. 59 do godz.
12 min. 45. Dnia przy-
bywa o 1 godz. 46 m.

Słońce wchodzi w znak
barana dn. 21 o godz.
15 min. 7 popołudniu.
Początek wiosny.

Księżyc zbliża się do
ziemi dnia 4 o godz.
12 w poł., oddala się
dnia 18 o g. 0 wiecz.

Przepowiednie pogody
według 100-letniego
kalendarza:

10 w dniu 40 męczen-
ników jeżeli mroźno
jest, trwać będą przy-
mrozki jeszcze dni 14.
W dniu 19 jeżeli pię-
kna pogoda, zapowia-
da się piękne lato.

Pełnia dnia 4 o g.
11 36 rano.

Ostatnia kw. dn. 11
o godz. 6:15 rano.

Nów księżyca dn. 19
o godz. 8:51 rano.

Pierwsza kw. dnia 27
o godz. 6:4 rano.

W polu zanucił skowronek,
Człowiek jakoś rzeźki,
Bo też teraz każdy dzioneł
Złoci Pan niebieski.

W pole-ż sochy, brony, pługi,
Gdy słońeczko mile świeci,
Zorać niwę, sprawić smugi,
Skrzętną ręką, bo czas leci.

Zapiski domowe.

Czas też zajrzeć do kurnika,
Tam gotowy grosz gosposi,
Kura, kaczka, gęś, jędeczka,
O gniazdeczko dla jaj prosi.

Więc je ustrzec od zagłady,
A o siewnym myśleć ziarnie,
Dać wszystkiemu wcześnie
rady,
By nie przeszła wiosna
marnie.

Przypomnienia gospodarskie.

Nasienniki kapusty, brukwi, buraków, rzepy, cebuli, marchwi, pasternaku, korzystając z czasu pięknego, sadzić trzeba.

Mierzwę starą, jak na przykład ze starych inspektów, wywozić na ogrody warzywne, kopać albo orać głęboko i siać grochy rozmaite, kalafjory, białą cebulę, wczesne kartofle, szpinaki i wszystkie gatunki sałaty.

W sadach owocowych pospieszyć się z niszczeniem gniazd gąsienic i suche gałęzie obcinać, oraz ze mchu i pleśni wszystkie drzewa i krzewy oczyszczać.

W polu, gdzieby woda zatrzymywała się, spuszczać takową.

Groch i jęczmień wczesny z koniczyną siać.

Łąki troskliwie czyścić, miejsca gołe obsiewać, popiołem i kompostem posypywać, nawodniać i zalewać.

Drób zaczyna nieść i chce siedzieć; niektóre matki siedzą już na jajach i wylęgać poczynają. Zbierać świeże pokrzywy i usiekane z gotowaniami na twardo jajami, pisklętom zadawać. Dla kur i indyków rowy z robakami zakładać, mieszając mierzwę końską z krwią i odchodami mięsnymi. Pamiętać aby drób był regularnie pojony i czysto utrzymywany.

◉ Kwiecień ◉

dni
30

dni
30

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki	Bieg	Świeca	
				Wsch. g. m.	Zach. g. m.
1 Środa	Teodory, Hugona	19 Chryzanta	☾	5 41	18 29
2 Czwartek	Franc. W. Czw.	20 Serchja	☾	5 39	18 31
3 Piątek	Ryszarda. W. P.	21 Jakowa	☾	5 37	18 32
4 Sobota	Izydora. W. Sob.	22 Wasylja	☾	5 35	18 34
5 Niedziela	Wielkanoc	23 Kwitna. Nik.	☾	5 33	18 35
6 Poniedz.	Pon. Wielk.	24 Zacharja	☾	5 31	18 37
7 Wtorek	Epifanjsza	25 Błahow. P. B.	☾	5 29	18 38
8 Środa	Djonizego	26 Hawryły	☾	5 27	18 40
9 Czwartek	Marji Kleof. ☾	27 Matrony	☾	5 24	18 41
10 Piątek	Ezechjela pr.	28 W. Piatnycia	☾	5 22	18 43
11 Sobota	Leona W. pap.	29 Marka	☾	5 20	18 44
12 Niedziela	Wiktora m.	30 Woskres. Chr.	☾	5 18	18 46
13 Poniedz.	Hermenegildy	31 Pon. Woskres.	☾	5 16	18 47
14 Wtorek	Justyna i Waler.	1 Wtor. Woskr.	☾	5 14	18 49
15 Środa	Anastazego	2 Tyta	☾	5 12	18 50
16 Czwartek	Benedykta	3 Nykyty	☾	5 11	18 52
17 Piątek	Roberta, Aniceta	4 Josyfa	☾	5 9	18 53
18 Sobota	Bogumiła ☾	5 Teodyła	☾	5 7	18 54
19 Niedziela	Jerzego, Tymona	6 Tomyna	☾	5 5	18 55
20 Poniedz.	Sulpicjusza	7 Hryhorja	☾	5 3	18 57
21 Wtorek	Feliksa M.	8 Irydjonā	☾	5 1	18 58
22 Środa	Sotera, Kaja	9 Jewpsychja	☾	4 59	18 59
23 Czwartek	Wojciecha	10 Terentja	☾	4 57	19 1
24 Piątek	Fidelisa	11 Antypy	☾	4 55	19 3
25 Sobota	Marka Ewang. ☾	12 Wasilja	☾	4 53	19 4
26 Niedziela	M. B. D. Rady	13 Myronosyć.	☾	4 52	19 6
27 Poniedz.	Teofila, Zyty	14 Martyna	☾	4 50	19 7
28 Wtorek	Pawła od K.	15 Arystarcha	☾	4 48	19 8
29 Środa	Piotra z Wer.	16 Ahapji	☾	4 46	19 10
30 Czwartek	Katarzyny Sen.	17 Symeona	☾	4 44	19 11

Długość dnia: od g.
12 min. 48 do godz.
14 min. 27. Dnia przy-
bywa o 1 godz. 39 m.

Świeca wchodzi w znak
byka dnia 21 o godz.
2 min. 44 rano.

Księżyc zbliża się do
ziemi dnia 1 o g 23
wiecz. i dnia 30 o g.
5 rano, oddala się dn.
14 o godz. 10 rano.

Przepowiednie pogody
według 100-letniego
kalendarza:

W dniu 24 na Jerzego,
jeżeli żyto jest tak
wysokie, że kruk się
w niem schowa, zapo-
wiada się obfite żniwo.

Pełnia dn. 2 o godz.
21 06 wiecz.

Ostatnia kw. dnia 9
o godz. 21 15 wiecz.

Nów księżyca dn. 18
o godz. 2 0 rano.

Pierwsza kw. dnia 25
o godz. 14 40 popoł.

Przeszły mrozy i zawieje
Zielenią się niwy, lasy,
Skrętny rolnik orze, siewe,
Nie zakłada rąk za pasy.

Boć ten straci, kto zadrzemie
Z orką, z siewem na swym łanie,
Jak uprawił swoją ziemię,
Taki plon z niej wydestanie.

Zapiski domowe.

A kto posiał, ten potrochu,
Niech swym okiem dojrzy
wszędzie,
Ziemniaki czas dobyć z lochu,
I warzywa siał na grzędzie.

Wkrótce świętego Wojciecha,
Więc najżywsza w polu praca,
Za to przy zbiorach pociecha,
Jaka praca — taka płaca.

Przypomnienia gospodarskie.

Drzewa owocowe szcze-
pić, oczkować i kożuchować;
stare z mchu, gąsienic i wil-
ków oczyszczać, podobnież
wszelkie krzewy; młode, jeśli
ciepło puściło, do gruntu
przesadzać.

W ogrodach warzywnych
grzędy o ile można przeko-
pywać.

Cebulę siał i sadzić; a
jeżeli czas ciepły siał i sa-
dzić wszystkie już rośliny
warzywne i kwiatowe.

Gąsienice, pchły ziemne
i szczyprawki wszelkimi spo-
sobami tępić; podobnież i
mrówki, a zaś żeby na drze-
wa nie wchodziły, pieńek
szmatką nasmarowaną dzieg-
ciem albo tranem obwinąć.

Wysadki w grunt sadzić
i podlewać.

Zasiewy polne szybko już
prowadzić; również sadze-
nie kartofli; wcześniej sadzo-
ne zawsze są najlepsze, i
rzadko podlegają zarazie.

Łąki bezustannie nawod-
niać i zalewać.

Pszczoły już zaczynają
pracować; starać się, aby
w bliskości ulów była woda
i rośliny kwitnące.

Rogaczka powoli prze-
chodzi na zieloną paszę;
zawsze jednak zadawać su-
chą paszę.

Konie i woły robocze do-
brze paść.

◎ Maj ◎

dni
31

dni
31

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki	Bieg	Słońca	
				Wsch. r m.	Zach. g m.
1 Piątek	Filipa i Jakóba	18 Joana D.	☾	4 43	19 12
2 Sobota	Zygmunta	19 Pafnucja	☾	4 41	19 13
3 Niedziela	NMP. Król. P. ☼	20 Rozstaw. T.	☾	4 39	19 14
4 Poniedz.	Florjana	21 Januaria	☾	4 38	19 16
5 Wtorek	Piusa V pap.	22 Teod., Sykst.	☾	4 36	19 17
6 Środa	Jana w Oleju	23 Jurja	☾	4 34	19 18
7 Czwartek	Domiceli p.	24 Sawy mucz.	☾	4 33	19 20
8 Piątek	<i>Stanisława B. K.</i>	25 Marka ap.	☾	4 31	19 21
9 Sobota	Grzegorza ☼	26 Wasylija	☾	4 30	19 23
10 Niedziela	Izydora	27 Samar. Sym.	☾	4 28	19 24
11 Poniedz.	Mamerta	28 Jazona	☾	4 27	19 26
12 Wtorek	Pankracego	29 9 mucz. w Kiz.	☾	4 25	19 27
13 Środa	Serwacego	30 Jakowa	☾	4 24	19 29
14 Czwartek	Wniebowst. P.	1 Traweń. Jar.	☾	4 23	19 30
15 Piątek	Zofji męcz.	2 Atanazja	☾	4 21	19 31
16 Sobota	Jana Nep.	3 Tymoteja	☾	4 20	19 32
17 Niedziela	Paschalisa ☼	4 Slipor. Pelagii	☾	4 19	19 34
18 Poniedz.	Feliksa K.	5 Iryny	☾	4 17	19 35
19 Wtorek	Celestyna, Piotra	6 Jowa mnog.	☾	4 16	19 36
20 Środa	Bernardyna	7 Sawy	☾	4 15	19 38
21 Czwartek	Wenata	8 Woznesenje	☾	4 14	19 39
22 Piątek	Heleny, Julji	9 Isaji pr.	☾	4 13	19 40
23 Sobota	Dezyderjusza	10 Symona pr.	☾	4 12	19 41
24 Niedziela	Zielone Św. ☼	11 Św. Oteć.	☾	4 11	19 43
25 Poniedz.	Pon. Ziel. Św.	12 Epifanji	☾	4 10	19 44
26 Wtorek	Filipa Ner.	13 Htykerji	☾	4 9	19 45
27 Środa	Bedy, Jana	14 Izydora	☾	4 8	19 46
28 Czwartek	Augustyna	15 Pachomja	☾	4 7	19 47
29 Piątek	Marji Magdal.	16 Modesta	☾	4 6	19 48
30 Sobota	Feliksa	17 Andronika	☾	4 6	19 49
31 Niedziela	1 Trójcy Św. ☼	18 Soszcz. św. D.	☾	4 5	19 50

Łdugość dnia: od g.
14 min. 29 do godz.
15 min. 45. Dnia przy-
bywa o 1 godz. 16 m.

Słońce wchodzi w znak
bliźniąt dnia 22 o g.
2 min. 16 rano.

Księżyc oddala się od
ziemi dnia 12 o godz.
2 rano, zbliża się
dnia 27, o godz. 17
popoł.

Przepowiednie pogody
według 100-letniego
kalendarza:

1 i 2 maj deszczowy,
zapowiada urodzaj, 25
na Grzegorzapogoda,
zapowiada obfity
zbiór owoców.

Pełnia dnia 2 o g.
6:14 rano.

Ostatnia kw. dnia 9
o godz. 13:48 popoł.
Nów księżyc dn. 17
o godz. 16:28 popoł.
Pierwsza kw. dnia 24
o godz. 20:39 wiecz.

Nadchodzi święta Zofja,
Więc robotę spieszyć trzeba,
Bo zboże w kłos się wybijają,
Będzie się prosić do chleba.

A kiedy deszczyk porosi
Warzywne w zagrodach plony,
To trzeba każdej gospośi,
Sadzić już wszystko w zagony.

Zapiski domowe.

Wonieją ziółka od rosy,
Ponad niemi pszczołki brzęczą.
I tylko słuchać, jak kosy,
Po łąkach dźwięcznie zabrzę-
czą.

A też mieć trzeba na względzie,
Że kto dziśz lnem się pospieszy,
To ki-dwś nici naprzedzie,
Własnem się płótnem ucieszy.

Przypomnienia gospodarskie.

Warzywa i rosady podle-
wać wodą ze stawu albo
z rzeki; studzienna powinna
się wystać i ogrzać na słońcu.

Ogórki zasiewać rzadko
w ziemi pulchnej, żyznej i
polewać w południe; na noc
przykrywać słomą.

Grzędy warzywne opie-
lać, a gęsto zarastające roz-
sadzać; chwasty w dół rzu-
cać na nawóz.

W polu wszelki siew o-
późniony dokończyć.

Kartofle obsypywać.

Zboża opiełać i równie
jak łąki strzedz od szkód.

Pszczoły koło połowy ma-
ja roją się; trzeba na nie
uważać, ule i wszystko co
do zbioru roju potrzebne
mieć pod ręką.

Koniom po skończonych
robotach odpoczynku do-
zwolić.

Żrebiętom rocznym dotąd
sianem żywionym, dodawać
pół a przynajmniej ćwierć
racji zwyczajnej owsa ugnie-
czonego; — w zęby im często
od samego urodzenia zaglą-
dać, nogi podnosić, po pysku
klepać i całować; a gdy do-
rosną będą spokojne i laska-
we, w zęby sobie przy sprze-
daży zaglądać i kuć łatwo
się dozwolą.

Kaczętom dawać gotowa-
ne kartofle, chleb i owies.

◎ Czerwiec ◎

dni
30

dni
30

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki	Bieg	Słońca		
				Wsch. g. m.	Zach. g. m.	
1 Poniedz.	Jakóba Str.	19 Pr. Trójcy	☀	4 5 19 51		Długość dnia: od g. 15 min. 46 do g. 16 min. 2. Dnia przybywa do 21 o 19 min., potem do końca miesiąca ubywa o 3 min.
2 Wtorek	Marcelina	20 Tałałaja	☀	4 4 19 52		
3 Środa	Erazma	21 Konstant.	☀	4 3 19 53		
4 Czwartek	Boże Ciało.	22 Wasyłyska	☀	4 3 19 54		
5 Piątek	Bonifacego	23 Mychajła	☀	4 2 19 55		
6 Sobota	Norberta	24 Symeona	☀	4 2 19 56		
7 Niedziela	2 Roberta	25 1 Wsich św.	☀	4 1 19 56		Słońce wchodzi w znak raka dn. 22 o godz. 10 min. 28 rano. Początek lata. Księżyc oddala się od ziemi dn. 8 o godz. 21 wiecz., zbliża się 22 o godz. 2 rano.
8 Poniedz.	Medarda	26 Karpa	☀	4 1 19 57		
9 Wtorek	Felicjana	27 Teraponta	☀	4 0 19 58		
10 Środa	Małgorzaty	28 Nykity	☀	4 0 19 59		
11 Czwartek	Barnaby ap.	29 N. Euchar.	☀	4 0 20 0		
12 Piątek	Serca Jezusow.	30 Isakja	☀	4 0 20 0		
13 Sobota	Antoniego Pad.	31 Jermeja	☀	4 0 20 1		Przepowiednie pogody według 100-letniego kalendarza: 8-go Medarda, jeżeli deszcz, pada jeszcze 40 dni. 27-go Siedmiu Braci Spiących jeżeli deszcz, pada jeszcze przez 7 tygodni. 29-go Pawła, gdy piękna pogoda, zapowiada się dobry rok.
14 Niedziela	3 Bazylego	1 Czerwień.	☀	3 59 20 1		
15 Poniedz.	Wita i Modesta	2 Nikifora	☀	3 59 20 2		
16 Wtorek	Benona	3 Łukiljana	☀	3 59 20 2		
17 Środa	Innocentego, Ad.	4 Mitrofana	☀	3 59 20 3		
18 Czwartek	Marka i Marc.	5 Doroteja	☀	3 59 20 3		
19 Piątek	Gerwazego	6 Wisarjona	☀	3 59 20 3		
20 Sobota	Sylwerjusza	7 Teodota	☀	3 59 20 4		
21 Niedziela	4 Alojzego Gonz.	8 3 Teodora	☀	3 59 20 4		Ostatnia kw. dnia 8 o g. 7-18 rano. Nów księżyca dn. 16 o godz. 4-2 rano. Pierwsza kw. dnia 23 o godz. 1-23 rano. Pełnia dn. 30 o godz. 1-47 rano.
22 Poniedz.	Paulina	9 Kiryła	☀	3 59 20 4		
23 Wtorek	Wandy, Agryp.	10 Tymoteja	☀	3 59 20 4		
24 Środa	N. Jana Chrzczic.	11 Wartołomeja	☀	3 59 20 4		
25 Czwartek	Adalberta, Prosp.	12 Onufreja	☀	3 59 20 4		
26 Piątek	Jana i Pawła	13 Akiliny i Tr.	☀	4 0 20 4		
27 Sobota	Władysława	14 Jęfysseja	☀	4 0 20 4		
28 Niedziela	5 Ireneusza	15 4 Amosa	☀	4 1 20 4		
29 Poniedz.	Św. Piotra i Pawła	16 Tychona	☀	4 1 20 4		
30 Wtorek	Lucyny, Emilji	17 Manuila	☀	4 2 20 4		

Otóż półrocze dobiega,
Głuchną pola, niwy, gaje,
A kmiotek wesół spostrzega,
Ze to czas kośby nastaje.

Hejże! na łąki o świcie,
Nie żal dziś rannego wstania,
Boć to już przy świętym Wicie,
I zboże z wiatrem się skłania.

Zapiski domowe.

Działwa się snuje po lesie,
Czynna gdyby na jarmarku.
A każde jagód dzban niesie,
Coim Jan przyniósł w podarku

Nie zbraknie ludowi chleba,
Gdy rychło nadejdzie żniwo,
Więc Boga wielbić potrzeba.
Modłą i pracą poczciewa.

Przypomnienia gospodarskie

Agrest, porzeczki, wiśnie, śliwki, truskawki, zgoła wszystkie rośliny, krzewy i drzewa owocowe oczyszczają ze mszycy i wszelkiego robactwa, co najlepiej i najłatwiej się skutecznia strzykaniem odwaru z liści bzo-wych i tytoniowych zmieszanego z popiołem drzewnym czyli z ługiem, oraz mydłami od prania bielizny. To strzykanie najskuteczniej działa w dnie pochmurne i nad wieczorem, bo wtenczas robactwo nie unosi się w powietrzu, ale spokojnie na roślinach siedzi.

Okolo drzew, a mianowicie starych, rozkopywać czyli poruszać ziemię i często podlewać.

W ogrodach warzywnych rozsadzać zaraz z początku miesiąca kapustę, kalafiori, brukiew, kalarepę, sałatę, cebulę, pory, selery, pietruszkę, ogórki, zgoła wszystkie warzywa letowe, a im rzadziej tem lepiej; najpożyteczniej to robić po lekkim deszczu, a gdyby była susza; podlewać silnie co wieczór.

Groch, bób i fasolę można jeszcze siać w tym miesiącu do użytku na zielono w jesieni.

Arbuzy, dynie, ogórki podlewać.

Truskawkom po okwitnięciu oberwać wasy i podlewać parę razy tygodniowo.

○ Lipiec ○

dni
31

dni
31

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki	Bieg	Słońca		Długość dnia: od g. 16 min. 2 do godz. 15 min. 8. Dnia ubywa o 54 m.
				Wsch. g. m.	Zach. g. m.	
1 Środa	Teodoryka	18 Łeontja	☾	4 2 20 4		
2 Czwartek	Naw. NMP.	19 Judy Ap.	☾	4 3 20 4		
3 Piątek	Anatola	20 Metodja	☾	4 4 20 4		
4 Sobota	Józefa Kal.	21 Juljana	☾	4 4 20 3		
5 Niedziela	6 Antoniego, Fil.	22 Jewsebja	☾	4 5 20 3		Słońce wchodzi w znak lwa dnia 23 o godz. 21 min. 22 wiecz.
6 Poniedz.	Dominiki, Łucji	23 Ahrypiny	☾	4 6 20 3		Początek upałów.
7 Wtorek	Cyryla i Metod	24 Rozd. s. Joana	☾	4 6 20 2		Słońce oddala się dn. 5 o godz. 23 wiecz.
8 Środa	Elżbiety	25 Fewronji	☾	4 7 20 2		
9 Czwartek	Weroniki	26 Dawida	☾	4 8 20 1		Księżyc oddala się od ziemi dnia 6 o godz.
10 Piątek	Amalji, 7 b. m.	27 Samsona	☾	4 9 20 0		16 popoł., zbliża się d. 18 o g. 13 popoł.
11 Sobota	Piusa i Pelagji	28 Kira i Joana	☾	4 10 20 0		
12 Niedziela	7 Jana Gwałb. op.	29 Petra i Pawła	☾	4 11 19 59		
13 Poniedz.	Anakleta, Małg.	30 Sob. 12 Apost	☾	4 12 19 58		
14 Wtorek	Bonawentury	1 Lipiec. Kosmy	☾	4 13 19 58		
15 Środa	Roz. św. Ap. ♂	2 Pol. Rzy B.	☾	4 14 19 57		
16 Czwartek	NMP. Szkapł.	3 Jakynfta m.	☾	4 15 19 56		
17 Piątek	Aleksego	4 Andreja kr.	☾	4 16 19 56		
18 Sobota	Szymona z Lip.	5 Atanazja	☾	4 17 19 55		
19 Niedziela	8 Wincent. a P.	6 Łukja	☾	4 18 19 54		
20 Poniedz.	Czesława, Hier.	7 Tomy i Ak.	☾	4 19 19 53		
21 Wtorek	Praksedy	8 Prokopja	☾	4 21 19 52		
22 Środa	Bolesława	9 Pankratja	☾	4 22 19 51		
23 Czwartek	Apolinarego	10 Antonja	☾	4 23 19 50		
24 Piątek	Kuneg., Kryst.	11 Jewfymji	☾	4 24 19 49		
25 Sobota	Jakóba, Krz.	12 Prokta	☾	4 25 19 48		
26 Niedziela	9 Anny M. NMP.	13 Hawryła	☾	4 27 19 47		
27 Poniedz.	Natalji	14 Akyły	☾	4 28 19 45		
28 Wtorek	Innoc., Wiktora	15 Wołodymira	☾	4 29 19 44		
29 Środa	Marty	16 Atynogena	☾	4 30 19 42		
30 Czwartek	Julity i Donaty	17 Maryny m.	☾	4 31 19 41		
31 Piątek	Ignacego	18 Jemijtana	☾	4 32 19 40		

Przepowiednie pogody

według 100-letniego
kalendarza:

2-go Nawiedz. NMP.
deszcz trwa 10 dni.
25 Jakób bez de-
szczu, przepowiada
ostrą zimę; poprze-
dzające trzy dni
deszcz zapowiada
kiepskie żniwa.

Ostatnia kw. dnia 8
o godz. 0 52 rano.
Nów księżyca dn. 15
o godz. 13 20 popoł.
Pierwsza kw. dn. 22
o godz. 6 16 rano.
Pełnia dnia 29 o g.
13 48 popoł.

Hej wieśniacy! dalej w pole,
Zać od rana do wieczora,
Gdy mieć chcecie snop w stodole,
Korzystajcie póki pora.

W polu gdyby na ochocie
Taka radość rzewna, szczerą,
Co człek posiał w czoła pocie,
To z weselem dziś pozbiera.

Zapiski domowe.

Kłosa przy kłosie żniwiarz kła-
dzie,
Wietrzyk z słońcem go osusza.
Wiśnie czerwienią się w sadzie,
I słodka dojrzewa grusza.

Czas leci, od świętej Anki,
Jak przysłowie dawno śpiewa,
Chłodne wieczory i ranki,
I dnia już trochę ubywa.

Przypomnienia gospodarskie.

Podlewać podczas suszy
drzewka, krzewy i rośliny
nowo zasadzone, rano i wie-
czorem.

Liście w trąbki zwinięte
obrywać i niszczyć, jako
gniazda, mieszczące roba-
ctwo.

Drzewa owocowe chore
leczyć, wyrzynając miejsca
zepsute aż do zdrowego
drzewa, a potem namazać
rany żywiczną maścią z rów-
nych części wosku, łożu i
smoły rozpuszczonych i do-
brze pomieszanych aż do za-
gotowania na wolnym ogniu.

Ogrodowizny wszelkie ka-
puściane oczyszczać z gą-
sienic, posypując je popio-
łem pomieszczanym z sadzą i
proszkowanym niegaszonym
wapnem.

Kalafjory i selery okopy-
wać. Majranek zrywać i su-
szyć.

Szpinak siać na jesienną
potrzebę.

Pietruszkę podobnież siać
na tenże użytek, a z dojrze-
łej zbierać nasienie.

Fasole piechotę siać tak-
że do użytku we wrześniu.

Z jagód i owoców robić
soki, konfitury i wszelkiego
rodzaju konserwy czyli prze-
chowanki marynowane i su-
szone.

Krowy i cielęta karmić
obficie paszą zieloną, a dla
ochrony od owadów smar-
ować je mocnym odwarem
z tytoniu.

© Sierpień ©

dni
31

dni
31

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki	Bieg	Słońca		Długość dnia: od g. 15 min. 5 do godz. 13 min. 31. Dnia ubywa o 1 godz. 34 min.
				Wsch. g. m.	Zach. g. m.	
1 Sobota	Piotra w Ok.	19 Makrymy	☾	4 33	19 38	Słońce wchodzi w znak panny dnia 24 o godz. 4 min. 11 rano. Koniec upałów.
2 Niedziela	10 NMP. Aniel.	20 9 Rji pr.	☾	4 35	19 37	
3 Poniedz.	Znal. ś. Szczep.	21 Symeona	☾	4 36	19 36	
4 Wtorek	Dominika	22 Marji Mahd.	☾	4 37	19 34	
5 Środa	M. B. Śnież.	23 Trofyma	☾	4 39	19 33	
6 Czwartek	Przem. Pańskie	24 Chrystyny	☾	4 40	19 31	
7 Piątek	Kajetana	25 Usp. ś. Anny	☾	4 41	19 29	
8 Sobota	Cyrjaka	26 Jermołaja	☾	4 43	19 28	
9 Niedziela	11 Romana	27 10 Pantałejm.	☾	4 44	19 27	Księżyc oddala się od ziemi dnia 3 o godz. 9 rano, i 30 o godz. 22 wiecz. zbliża się dn. 15 o g. 11 rano.
10 Poniedz.	Wawrzyńca	28 Prochora	☾	4 46	19 26	
11 Wtorek	Zuzanny	29 Kałynyka	☾	4 47	19 24	
12 Środa	Klary	30 Syły ap.	☾	4 49	19 22	
13 Czwartek	Hipolita	31 Jewdokima	☾	4 51	19 20	
14 Piątek	Euzebjusza	1 Serpeń. 7 m.	☾	4 52	19 18	
15 Sobota	Wnieb. NMP.	2 Stefana m.	☾	4 53	19 17	
16 Niedziela	12 Joachima, R.	3 11 Isakja	☾	4 54	19 15	Przepowiednie pogody według 100-letniego kalendarza: Od 10-24 pogoda, to będzie piękna je- sień. Jeżeli na Wnieb. MB. piękna pogoda zapowiada owoce peł- ne i soczyste.
17 Poniedz.	Jacka W.	4 7 Otr. w Ef.	☾	4 55	19 13	
18 Wtorek	Agapita	5 Jewsychnja	☾	4 57	19 11	
19 Środa	Juljusza, Marjana	6 Preobr. Hosp.	☾	4 58	19 9	
20 Czwartek	Bernarda, Sam.	7 Dometja	☾	4 59	19 7	
21 Piątek	Joanny wd.	8 Emyljana	☾	5 1	19 6	
22 Sobota	Symforjana	9 Mateja ap.	☾	5 2	19 4	
23 Niedziela	13 Filipa, Beniej.	10 12 Ławrentja	☾	5 4	19 2	Ostatnia kw. dnia 6 o g. 17-28 w popoł. Nów księżyca dn. 13 o godz. 21-27 wiecz. Pierwsza kw. dn. 20 o godz. 12-36 rano. Pełnia dnia 28 o g. 4-10 rano.
24 Poniedz.	Bartłomieja	11 Jewpła	☾	5 5	19 0	
25 Wtorek	Ludwika	12 Fotja	☾	5 7	18 58	
26 Środa	M. B. Częst.	13 Maksyma	☾	5 8	18 56	
27 Czwartek	Prz. rel. ś. Kaz.	14 Micheja pr.	☾	5 9	18 54	
28 Piątek	Augustyna	15 Usp. Pr. Boh.	☾	5 11	18 52	
29 Sobota	Ścięcie św. Jana	16 Per. Obr. Hosp.	☾	5 12	18 50	
30 Niedziela	14 Szczesn., R. S.	17 13 Mirona	☾	5 14	18 48	
31 Poniedz.	Rajmunda	18 Flora i Ławra	☾	5 15	18 46	

Uknanie słyhać po lesie,
Wszędzie radość i uśmiechy,
Bo święty Wawrzyniec niesie,
Dojrzałe na stół orzechy.

Na rżysku bydło się pasie,
W którą chce idzie dziś stronę,
Bo właśnie o tym już czasie,
Żniwo szczęśliwie skończone.

Zapiski domowe.

W progi wiejskiego kościoła,
Z sznurkiem koralu na szyji,
Niewiasty niosą swe ziola.
W dzień Wniebowzięcia Maryi.

A ziemia świeżo spalchniona,
Plon swój oddawszy w zasieki,
Znów przyjmie do swego łona,
Ozimin siew niedaleki.

Przypomnienia gospodarskie.

Kapustę i selery okopy-
wać.

Nasiona warzywne zbierać, suszyć na słońcu, wykruszyć, przesiane znowu wysuszyć i w woreczkach oznaczonych przechowywać w miejscu suchym a miernie chłodnym.

Nasiona wszelkich kwiatów zbierać i podobnie jak nasiona warzywne suszyć, znaczyć i przechowywać.

Arbuzy, dynie, kawony i melony dla dłuższego przechowania zdjąć nieprzejrzałe i trzymać w suchym miejscu w życie w stodołach lub też w stertach.

Marchew siać, a przykryta na zimę słomą, wyda wcześniej na wiosnę doskonałą marchewkę.

Owoce marynować i suszyć, soki i napoje owocowe wyrabiać.

Grzyby zbierać i suszyć, jeśli się już pokażą.

W polu znów idzie dalej; zboża wszelkie dojrzewają, trzeba spieszyć ze sprzętem.

Główki lnu suszyć na słońcu.

Koniczynę drugi raz kosć i koniczynsko drugi raz podoorać.

Okopowe rośliny odsypać i z chwastu oczyścić.

Ziarno zsypane w szpi-chlerzu przerabiać dwa razy co tydzień.

Gorczycę i mak sprzątać.

◎ Wrzesień ◎

dni
30

dni
30

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki	Bieg	Słońca		
				Wsch. g. m.	Zach. g. m.	
1 Wtorek	Bronisławy, Idz.	19 Andreja	☾	5 16	18 44	Długość dnia: od g. 13 min. 28 do godz. 11 min. 48. Dnia ubywa o 1 godz. 40 min.
2 Środa	Stefana	20 Samuiła	☾	5 18	18 42	
3 Czwartek	Szymona	21 Tadeja ap.	☾	5 19	18 40	
4 Piątek	Rozalji	22 Ahaftona	☾	5 20	18 38	
5 Sobota	Wawrzyńca ☿	23 Łupa m.	☾	5 21	18 36	
6 Niedziela	15 Eugenjusza	24 14 Ewtychja	☾	5 23	18 34	Słońce wchodzi w znak wagi dnia 24 o godz. 1 min 24 rano. Początek jesieni.
7 Poniedz.	Reginy	25 Waritołomeja	☾	5 24	18 32	
8 Wtorek	Nar. N. M. P.	26 Adrijana	☾	5 25	18 30	
9 Środa	Gorgonjusza	27 Pimena	☾	5 27	18 28	
10 Czwartek	Mikołaja z Tol.	28 Mojseja	☾	5 28	18 25	
11 Piątek	Prota m., Jacka	29 Usik. H. & J. K.	☾	5 29	18 23	Księżyc zbliża się do ziemi dnia 12 o godz. 18 wiecz., oddala się d. 27 o godz. 4 rano.
12 Sobota	Imienia Mariji ☿	30 Aleksandra	☾	5 30	18 21	
13 Niedziela	16 Eugenji	31 15 P. p Pr B.	☾	5 32	18 19	
14 Poniedz.	Podw. św. Krz.	1 Weresen. Sym.	☾	5 33	18 17	
15 Wtorek	Nikodema	2 Mamanta	☾	5 34	18 15	
16 Środa	Eufemji	3 Antyma	☾	5 36	18 13	Przepowiednie pogody według 100-letniego kalendarza: Jaka pogoda od 1-go września, taką nale- ży się spodziewać przez cały miesiąc. Jaka zaś 8 na Naro- dzenie NMP., taka będzie pogoda przez 8 tygodni.
17 Czwartek	Lamberta	4 Wawyły	☾	5 37	18 11	
18 Piątek	Józefa i Ireny ☿	5 Zachar. pror.	☾	5 39	18 9	
19 Sobota	Januarego	6 Wosp. cz. M.	☾	5 40	18 7	
20 Niedziela	17 Eustachjasza	7 16 Sozanta	☾	5 41	18 5	
21 Poniedz.	Mateusza	8 Rozd. P. B.	☾	5 43	18 3	Ostatnia kw. dnia 5 o godz. 8 21 rano. Nów księżyc dn. 12 o godz. 5 26 rano. Pierwsza kw. dnia 18 o godz. 21 37 wiecz. Pełnia dnia 26 o godz. 20 45 wiecz.
22 Wtorek	Tomasza	9 Joakima	☾	5 44	18 1	
23 Środa	Tekli p. m.	10 Minodory	☾	5 46	17 59	
24 Czwartek	NMP. Wykup.	11 Teodory	☾	5 47	17 56	
25 Piątek	Aurelji	12 Awtonoma	☾	5 49	17 54	
26 Sobota	Cyprijana ☿	13 Kornyła	☾	5 50	17 52	
27 Niedziela	18 Kosmy i Damj.	14 Wozdw. ś. Kr.	☾	5 51	17 50	
28 Poniedz.	Wacława	15 Nykity	☾	5 53	17 48	
29 Wtorek	Mich. Arch.	16 Jewfymji	☾	5 54	17 46	
30 Środa	Hieronima	17 Sofji	☾	5 56	17 44	

Ej! dzień za dniem szybko leci,
Otóż już za pasem jesień,
Mniej gorąco słońko świeci,
Nie przepali głowy Wrzesień.

I jak to mówi przysłowie,
Gdy przyjdzie dzień świętej Tekli,
Jeśli tylko Bóg da zdrowie,
Będziemy ziemniaki piekli.

Zapiski domowe.

Pełno w stodole i obrogu,
Kapustę zwożą w ostatku,
Jest za co dziękować Bogu,
Bo wszędzie pełno dostatku.

Ale też trzeba strzedz miary,
Nie nie trwonić bez pożytku,
By nie doznać później kary,
Inie płakać swego zbytku,

Przypomnienia gospodarskie.

Owoce jesienne zbierać
i po wysuszeniu w miejscu
przewiewnem układać na ma-
tach, albo w beczkach prze-
kładając mchem, suchem dę-
bowem liściem lub sieczką,
żeby się nie stykały.

Drzewa, żeby mchem nie
porastały pendzlować miesza-
niną moczu bydlęcego z wap-
nem niegaszonym; słabe pod-
lać dobrze gnojówką i z liści
ogolić.

Doły przygotować do roz-
sadzania drzewek.

Nasiona zbierać, suszyć
i przechowywać.

Ogórki nasienniki dojrze-
łe zebrać, na słońcu trzymać,
a gdy pogniją, nasienie wy-
brać, zostawić tak przez trzy
dni, potem dobrze wypłukać,
na przetaku wysuszyć i jak
wszelkie nasiona w miejscu
suchem i przewiewnem prze-
chować.

Owoce przeznaczone do
chowania na zielono przez
zimę, rozkładać na półkach
w piwnicy, nie na słomie,
ale najlepiej na dobrze wy-
suszonych liściach gruszk-
owych, wiśniowych, olszowych
lub wierzbowych i tak, żeby
jedne drugich nie dotykały.

W stodole młocka i czysz-
czenie zboża główną teraz
robotą ze względu na siewy.
Konie karmić marchwią.

© Październik ©

dni
31

Ptaszek zmoczone skrzydełka.
Pod strzechę przed słotą tuli,
A w polu błyszczy perełka
Ze sznurka świętej Urszuli.

Zapiski domowe.

A Teresa i Jadwiga,
Wśród jesiennej smutnej pory,
Mdle bydełko z pola ściągą,
I zapędza do obory.

Wcześniej zmrok zapada szary,
Wnet stężeje ziemia grudą,
Bo jak mówi zwyczaj stary,
Zimę wiedą Szymon z Judą.

Przypomnienia gospodarskie.

Przesadzać w piękne dnię
owocowe oraz dzikie drzew-
ka i krzewy.

Zasiewać ziarna i nasiona
wszelkich drzew liściastych;
wycierać pnie i grube gałę-
zie z mechu, gumy i gniazd
robaczych grubem i ostrem
piótnem.

Maliny z miejsc, na któ-
rych pięć lat przebyły, na
nowe miejsca przesuwać.

Liście opadłe zmiatać na
kupę i gnoić do użytku na
wiosnę.

Ogrodowizny wybierać,
do czego pora nad wieczó-
rem najlepsza, i w piasku
suchym przechowywać na
potrzebę zimową i wysadki.

Grzędy szparagowe po-
kryć gnojem, zerznawszy
wprzód łodygi.

Zaraz z początku mie-
siąca zasiewać pietruszkę,
marchew, szpinak i trybulkę
bulwiastą.

Grzędy po zebranych o-
grodowinach nawozić gno-
jem i przekopać lub zorać.

Kwiaty gruntowe długo-
trwałe przykryć liśćmi lub
słomą.

Siew oziminy w pierw-
szej połowie tego miesiąca
skończonym być powinien.

Tatarkę, buraki, kartofle
i wszystkie rośliny okopowe
ostatecznie sprzątać

Podorywki przyspieszyć.

© Listopad ©

dni
30

dni
30

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki	Bieg	Słońca		
				Wsch. R. m.	Zach. R. m.	
1 Niedziela	Wszyst. Święt.	19 22 Joita		6 43	16 42	Długość dnia: od godz. 9 min. 59 do godz. 8 min. 42. Dnia ubywa o 1 godz. 17 minut.
2 Poniedz.	Dzień Zaduszny	20 Artemja		6 45	16 41	
3 Wtorek	Huberta	21 Karjona		6 46	16 39	Słońce wchodzi w znak strzelca dnia 23 o g. 7 m. 25 rano.
4 Środa	Karola B.	22 Awerkja		6 48	16 38	
5 Czwartek	Zacharjasza	23 Jakowa		6 49	16 36	Księżyc zbliża się do ziemi dnia 8 o godz. 16 pop., oddala się d. 20 o godz. 18 wiecz.
6 Piątek	Leonarda	24 Aret., Atan.		6 51	16 35	
7 Sobota	Nikandra	25 Markjana		6 53	16 34	Przepowiednie pogody według 100-letniego kalendarza: Na Wszystkich Świętych wilgotno, spodziewać się należy śnieżnej zimy. Jeżeli 10 na Andrzeja śnieg, szkodzi żytu. Jaka pogoda na Katarzynę 25, taki przyszły styczeń należy się spodziewać.
8 Niedziela	24. Gotfryda, M.	26 23 Dymitrja		6 54	16 32	
9 Poniedz.	Teodora	27 Nestora		6 56	16 31	Ostatnia kw. dnia 3 o godz. 8:18 rano. Nów księżyca dnia 9 o g. 23:55 w nocy. Pierwsza kw. dn. 17 o godz. 3:13 rano. Pełnia dnia 25 o godz. 8:10 w rano.
10 Wtorek	Andrzeja z Awel.	28 Paraskewji		6 57	16 29	
11 Środa	Marcina	29 Anastazji		7 59	16 28	
12 Czwartek	5 Br. Męcz.	30 Zynowja		7 1	16 27	
13 Piątek	Stan. Kostki	31 Stachja		7 3	16 25	
14 Sobota	Józafata i Jakun.	1 Padołyst.		7 4	16 24	
15 Niedziela	25 Leopolda	2 24 Akindyma		7 5	16 23	
16 Poniedz.	Edmunda	3 Akep. Jos.		7 7	16 22	
17 Wtorek	Grzegorza c., Sal.	4 Joannyka		7 9	16 21	
18 Środa	Odon a m.	5 Hałaktjona		7 10	16 20	
19 Czwartek	Elżbiety Kr.	6 Pawła		7 12	16 19	
20 Piątek	Feliksa, Wal.	7 Jeronima		7 13	16 18	
21 Sobota	Ofiar. NMP.	8 Mychajła		7 15	16 17	
22 Niedziela	26 Cecylji	9 25 Onysyfora		7 16	16 16	
23 Poniedz.	Klemensa pap.	10 Erasta		7 18	16 15	
24 Wtorek	Jana od Krzyża	11 Miny, Wikt.		7 19	16 14	
25 Środa	Katarzyny p.	12 Josafata		7 21	16 13	
26 Czwartek	Piotra i Konr.	13 Joana Złot.		7 22	16 12	
27 Piątek	Wirgiljusza	14 Fyłypa		7 23	16 11	
28 Sobota	Zdzisławy	15 Hurja		7 24	16 10	
29 Niedziela	1 Adw. Saturnina	16 26 Matea		7 25	16 9	
30 Poniedz.	Andrzeja	17 Hryhorja		7 27	16 9	

Sad bez liści, szron na błoniu,
Noc już długa, późno świta,
I wnet też na śnieżnym koniu,
Święty Marcin nam zawita.

W wiosce cisza, u komina
Zasiadły niewiasty z przędzą,
Mile im płynie godzina,
Chichoczą, szepczą, gawędzą.

Zapiski domowe.

Co tam! chociaż plusk na dworze,
Gdy w duszy żyje nadzieja,
A więc dziewczęta w komorze,
Roją wróżby na Andrzeja.

I tak dzień za dniem upłynie,
Przeszumi wiatr po zagonach,
A ziemia w śnieżnej pierzynie,
Odpocznie po letnich plonach.

Przypomnienia gospodarskie.

Jeśli ziemia niezmarnięta,
jeszcze zasiewać nasiona
drzew.

Drzewa oczyszczać ze
mchu; delikatnie obwiązy-
wać słomą lub jedliną; mło-
de zabezpieczać od ogryza-
nia przez zające cierniami
lub jałowcem.

Kwiaty w doniczkach, dla
braku słońca i wolnego po-
wietrza, w tym miesiącu są
słabe, trzeba więc oilemożna
najczęściej w izbach odświe-
żać powietrze, co i dla ludz-
kiego zdrowia bardzo po-
trzebne.

Z końcem miesiąca a czę-
sto i wcześniej, z powodu
mrozów, roboty w polu i
w ogrodach ustają; cała
więc czynność poza domem
ogranicza się na przyspo-
sobianiu mat, kołków, żer-
dzi oraz wszelkich przybo-
rów gospodarskich i na pil-
nem strzeżeniu, ażeby drze-
wa, krzewy, kwiaty i wa-
rzywne rośliny od mrozów
uszkodzone nie były.

Dobry gospodarz nie za-
niedba w tym miesiącu do-
statkiem przygotować opału,
opatrzyć dom i zabudowania
gospodarskie od wiatrów,
słoty i mrozów, młóci zboże
i na siew wiosenny przygo-
towuje; — zaś dobra gospo-
dyni dopilnuje, ażeby wszyst-
ko, co w zimowych miesią-
cach z jej strony odrobio-
nem być powinno, nie zale-
gało z dnia na dzień.

© Grudzień ©

dni
31

dni
31

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarzyk grecko-katolicki	Bieg	Słońca		Długość dnia: od godz. 8 min. 40 do godz. 8 min. 24.
				Wsch. g. m.	Zach. g. m.	
1 Wtorek	Eligjusza	18 Płatona	☾	7 28 16	8	Dnia ubywa do 21-go o 20 min., potem do końca miesiąca przy- bywa około 4 min.
2 Środa	Bibjanny p. m. ☾	19 Awdija	☾	7 30 16	8	
3 Czwartek	Franc. Ksaw.	20 Hryhorja D.	☾	7 31 16	8	
4 Piątek	Barbary	21 W. w Chr. P. B.	☾	7 33 16	8	
5 Sobota	Sabby op.	22 Fyłymona	☾	7 34 16	7	
6 Niedziela	2 Adw. Mikoł. B.	23 27 Amfyłochja	☾	7 35 16	7	Słońce wchodzi w znak koziorożca dn. 22-go o godz. 20:30 wiecz. Początek zimy.
7 Poniedział.	Ambrożego	24 Kateryny	☾	7 36 16	7	
8 Wtorek	Niep. P. NMP.	25 Kłymenta	☾	7 37 16	7	
9 Środa	Wiesława, L. ☾	26 Ałypja	☾	7 38 16	7	
10 Czwartek	NMP. Loreł.	27 Jakowa	☾	7 39 16	6	
11 Piątek	Damazego	28 Stefana	☾	7 40 16	6	Księżyc zbliża się do ziemi dnia 6 o godz. 19 wiecz., oddala się 18 o godz. 13 popoł.
12 Sobota	Aleksandra	29 Paramona	☾	7 41 16	6	
13 Niedziela	3 Adw. Łucji p.	30 28 Andreja	☾	7 42 16	6	
14 Poniedział.	Spirydona	1 Hrudeń	☾	7 43 16	6	
15 Wtorek	Walerjana	2 Awakuma	☾	7 44 16	6	
16 Środa	Euzebjusza ☾	3 Sofonja	☾	7 45 16	7	Przepowiednie pogody według 100-letniego kalendarza: Jaka w dniu Adama i Ewy pogoda, taka do końca grudnia. Na Sylwestra 31 jeżeli jest wiatr a rano sło- neczne, zapowiada dobry zbiór owoców.
17 Czwartek	Łazarza	4 Warwary	☾	7 45 16	7	
18 Piątek	Ocz. NMP.	5 Sawy ap.	☾	7 46 16	7	
19 Sobota	Tymoteusza	6 Nykołaja Cz.	☾	7 47 16	8	
20 Niedziela	4 Adw. Teofila	7 29 Amwrozja	☾	7 47 16	8	
21 Poniedział.	Tomasza	8 Patapja	☾	7 48 16	8	Ostatnia kw. dnia 2 o godz. 17:51 wiecz. Nów księżyca dnia 9 o godz. 11:17 przedp. Pierwsza kw. dn. 16 o godz. 23:43 wiecz. Pełnia dn. 52 o godz. 0:24 w nocy.
22 Wtorek	Zenona	9 N. Zacz. P. B.	☾	7 49 16	9	
23 Środa	Wiktorji	10 Miny	☾	7 49 16	9	
24 Czwartek	Wig. Ad. i Ew.	11 Danyła	☾	7 50 16	10	
25 Piątek	Boże Narodz. ☾	12 Spirydona	☾	7 50 16	10	
26 Sobota	Św. Szczepana	13 Eustratja	☾	7 50 16	11	
27 Niedziela	Jana ap. i Ewang.	14 Tyrsja	☾	7 50 16	12	
28 Poniedział.	Młodzianków	15 Elewterja	☾	7 51 16	13	
29 Wtorek	Tomasza	16 Aheja	☾	7 51 16	13	
30 Środa	Eugenjusza	17 Danyła	☾	7 51 16	14	
31 Czwartek	Sylwestra	18 Sewastjana	☾	7 51 16	15	

Nadszedł grudzień, bracia mili,
Zimę dał Bóg na wytchnienie,
Korzystajmyż i z tej chwili,
Wielbiąc Boże Narodzenie.

I świętego też Szczepana,
Co dał łaski przykład rzadki,
Bo on zmienia służę w pana,
Przy rocznej zmianie czeladki.

Zapiski domowe.

Wkrótce się skończy rok stary,
Za nim w krok nowy przybędzie,
Pierzchnie przed nim wieczór
szary,
Dziesięć błysnie przy kołędzie.

I kto wiernie od początku,
W starym roku Boga sławi,
Tego On w każdym zakątku,
W Nowy Roku błogosławi.

Przypomnienia gospodarskie.

W ogrodzie roboty zupełnie ustają, cała więc czynność ogranicza się do pilnowania, ażeby drzewa, krzewy i rośliny od zimna i od szkody zwierząt zabezpieczone były, i na chronieniu kwiatów w donniczkach, mało bardzo teraz je podlewając.

W polu zupełnie ta sama co i w listopadzie robota.

Na łąkach karczować krzaki i rozsypywać kępy, jeśli śniegiem nie przykryte.

Pszczół ciepło trzymać.

Bydło rogate przy wpuszczeniu i wypuszczaniu z obory pilnować, aby się nie tłoczyło i boków sobie rogami nie kaleczyło.

Konie dobrze i ostro kuć. Poić wodą czystą, nieco letnią, w której rozpuszczone kuchy olejne kardzo konia wzmacniają. Pilnować, żeby wszelka pasza nie była stęchłą lub spleśniałą, bo to choroby spowodują.

Owce w tym miesiącu poić w owczarni. Trykom dawać pokarm obfitszy i pożywniejszy niż w innych miesiącach. Owczarnię przewietrzać, nie narażając owiec na przeciąg powietrza.

Drobie karmu nie skąpić i dopatrywać, ażeby czysto i ciepło był utrzymany.

Spis alfabetyczny Świętych Pańskich.

Abdona męcz. 30 lipca
 Adama 24 grudnia
 Adelajdy 16 grudnia
 Adolfa b. 17 czerwca
 Adryana m. 8 września
 Afry p. 24 maja i 5 sierpnia
 Agapita m. 18 sierpnia
 Agatona p. m. 10 stycznia
 Agaty p. m. 5 lutego
 Agnieszki p. m. 21 stycznia
 Agrypiny p. m. 23 czerwca
 Alberta b. m. 21 listopada
 Albina bisk. 5 lutego i 1 marca
 Albiny* p. 16 grudnia
 Aleksandra p. 26 lutego
 Aleksandra p. 3 maja
 Aleksandra m. 12 grudnia
 Aleksego Wyzn. 17 lipca
 Alfonsa Lig. 2 sierpnia
 Alfreda 3 lipca
 Alicji 10 stycznia i 21 czerwca
 Aliny 16 czerwca
 Alodji p. m. 21 października
 Alojzego Gonz. 31 czerwca
 Amandy 6 lutego i 18 czerwca
 Ambrożego b. 7 grudnia
 Amelji 10 czerwca
 Anastazego p. 27 lutego
 Anastazego m. 22 stycznia
 Anastazji m. 15 kwietnia
 Anastazji W. 26 października
 Anatolji 9 lipca
 Anapoljusza m. 3 lipca
 Andrzeja Ap. 30 listopada
 Andrzeja b. 4 lutego
 Andrzeja z Aw. 10 listopada
 Andrzeja p. 6 maja
 Aniceta p. m. 17 kwietnia
 Anieli 31 maja
 Aniołów Str. 2 października
 Anny Matki NMP. 26 lipca
 Antoniusza 12 lutego
 Antoniego Op. 17 stycznia
 Antoniego Pad. 13 czerwca
 Antonina b. W. 10 maja
 Antoniny m. 1 marca
 Anzelm b. 21 kwietnia
 Apolonji p. m. 9 lutego
 Apolonjusza b. 7 lipca
 Apolonjusza m. 18 kwietnia
 Arkadiusza m. 12 stycznia
 Apolinarego b. 23 lipca
 Arsenjusza m. 19 lipca
 Arnolda 18 lipca
 Artura b. 6 października
 Atanazego b. 2 maja
 Augusty m. 28 marca
 Augusta 3 sierpnia
 Augustyna b. 28 sierpnia
 Aureli p. 25 września
 Aureljusza 16 czerwca

Barbary p. 4 grudnia
 Barnaby Ap. 11 czerwca
 Bartłomieja Ap. 24 sierpnia
 Bazylego 2 stycznia i 14 czerw.
 Beaty p. 8 marca
 Benedykta Op. 21 marca
 Beniamina m. 31 marca
 Bernarda Op. 20 sierpnia
 Bernardyna S. 20 maja
 Berty 7 lipca
 Bibjanny p. 2 grudnia
 Bładyny p. 2 czerwca
 Blanki 28 listopada
 Błażeja b. m. 3 lutego
 Błażeja m. 29 listopada
 Boguchwała 22 marca
 Bogumiła 10 czerwca
 Bogusława b. 22 marca
 Bohdana 6 lutego i 10 sierpnia
 Bonawentury k. 14 lipca
 Bonifacego b. 5 czerwca
 Bonifacego m. 14 maja
 Boże Ciała 19 czerwca
 Bożydara b. 31 sierpnia
 Branon w. 6 października
 Brygidy wd. 8 października
 Brygidy panny 1 lutego
 Bronisławy p. 3 września

Cecyli p. m. 22 listopada
 Celiny 8 czerwca i 21 paźdz.
 Celsa męcz. 28 lipca
 Cezarego 21 lutego i 3 listop.
 Cyprjana b. 16 września
 Cyrylaka m. 8 sierpnia
 Cyryla Jer. b. 29 marca
 Czesława w. 20 lipca
 Czerdzustu Męcz. 10 marca

Damazego pap. 11 grudnia
 Damjana m. 27 września
 Daniela m. 3 stycznia
 Daniela p. 31 lipca
 Dawida k. 30 grudnia
 Darjusza m. 19 grudnia
 Delfiny 26 listopada
 Dezyderego b. 23 maja
 Dionizego b. 16 marca i 8 kwietn.
 Dionizego b. w. 9 października
 Domiceli m. 7 maja i 6 lipca
 Dominika w. 4 sierpnia
 Donata b. 7 sierpnia
 Doroty panny 6 lutego
 Dydaka wyzn. 13 listopada
 Dzień Zaduszny 2 listopada

Edmunda b. 16 listopada
 Edwarda kr. 13 października
 Edyty 5 grudnia
 Eleonory p. 21 lutego
 Eligjusza b. 1 grudnia
 Elżbiety kr. wd. 8 lipca
 Elżbiety 5 listopada
 Elżbiety k. w. 19 listopada

Emanuela 26 marca
 Emeryka 4 listopada
 Emilji 22 marca i 2 czerwca
 Emiljana b. 11 września
 Emiljanny m. 20 czerwca
 Emmy 19 kwietnia
 Erazma b. 2 czerwca i 25 list.
 Ernesta 12 stycznia i 7 listop.
 Eryka kr. m. 18 maja
 Estery 18 listopada
 Eufemji p. 16 września
 Eufemji m. 20 marca
 Eucharjusza b. 20 lutego
 Eufrozyny p. 3 września i 16 lut.
 Eugenji p. m. 25 grudnia
 Eugenjusza 4 stycznia, 20 marca i 15 listopada
 Eulali p. m. 12 lutego
 Eustachjasza m. 20 września
 Euzebi p. m. 20 października
 Euzebjusza b. m. 16 grudnia
 Euzebjusza kap. w. 14 sierpnia
 Euzebjusza m. 5 marca
 Ewarysta p. 26 października
 Ewy 24 grudnia
 Ezechjela pror. 10 kwietnia

Fabjana m. 20 stycznia
 Faustyna m. 15 lutego
 Felicjana m. 9 czerwca
 Felicyny m. 23 listopada
 Feliksa pap. 30 maja
 Feliksa kapł. 30 sierpnia
 Feliksa kapuc. 18 maja
 Feliksa Walez. 20 listopada
 Ferdynanda kr. 30 maja
 Fidelisa kapuc. 24 kwietnia
 Filipa Apost. 1 maja
 Filipa Nerjusza 26 maja
 Filipa Benic. 23 sierpnia
 Filiberta 23 sierpnia
 Filomeny 21 marca i 5 lipca
 Flawjana m. 17 lutego
 Flawji p. 5 października
 Flawjusza m. 22 czerwca
 Florentego w. 23 lutego
 Florentyny p. 20 czerwca
 Flory 29 lipca
 Floryana męcz. 4 maja
 Fortunata kap. 1 czerwca
 Franciszka Bur. 10 październ.
 Franciszka a Paulo 2 kwietnia
 Franciszka Ksaw. 3 grudnia
 Franciszka Sal. 29 stycznia
 Franciszka Ser. 4 październ.
 Franciszki wd. 9 marca
 Fryderyka 5 marca

Gabryela arch. 18 marca
 Gawła O. 16 października
 Gastona 6 lutego
 Gadeona 18 czerwca
 Genowefy p. 3 stycznia
 Genowefy Hyrd. 9 listopada

Gerarda 24 września
Germana b. w. 23 maja
Gertrudy 17 marca
Gerwazego m. 19 czerwca
Gilberda 4 lutego
Gizeli 7 maja
Gotfrida 13 stycznia
Grzegorza b. 4 stycznia
Grzegorza Naz. 9 maja
Grzegorza p. 12 marca
Grzegorza VII. p. 25 maja
Grzegorza p. 16 lutego
Gustawa 3 sierpnia
Gwidona 12 września

Heleny ces. 2 marca
Heleny kr. 21 maja
Heleny w. m. 31 lipca
Heljodora m. 3 lipca
Henryka 19 stycznia i 12 lipca
Henryka ces. 15 lipca
Hermenegildy kr. 31 kwietnia
Hieronima Dok. Kośc. 30 wrześn.
Higina pap. m. 11 stycznia
Hilarego Dok. Kośc. 14 stycznia
Hilarjona op. 21 października
Hiltrudy p. 27 września
Hipolita m. 30 stycz. i 13 sierpn.
Honoraty p. 12 stycznia
Huberta p. 8 listopada
Hugona b. 1 kwietnia

Idy panny 13 kwietnia
Idy z T. 5 listopada
Idziego op. 1 września
Ifigenji 21 września
Ignacego b. 1 lutego
Ignacego Lojoli w. 31 lipca
Ildefonsa b. w. 23 stycznia
Imienia Jezusa 1 stycznia
Imienia Marji 12 września
Inocentego p. 8 lipca
Ireneusza m. 25 marca
Ireny panny 5 kwiet. i 20 paźdz.
Irmę 24 grudnia
Irwinę p. 24 grudnia
Iwona k. m. 19 maja
Izaka 3 czerwca
Izabeli 15 marca i 3 września
Izydora b. 4 kwietnia
Izydora oracza 10 maja
Izydora b. 2 lutego

Jacka wyzn. 17 sierpnia
Jacka m. 11 września
Jadwigi wd. 15 października
Jakóba St. 1 czerwca
Jakóba Apost. 25 lipca
Jana Złotoust. 27 stycznia
Jana Matt w. 8 lutego
Jana z Dukli 1 października
Jana Jalm. 24 stycznia
Jana Bożego 8 marca
Jana w oleju 6 maja
Jana Nepom. 16 maja
Jana Chrzc. 24 czerwca
Jana M. 16 i 26 czerwca

Jana Gwalberta 13 lipca
Jana Kantego 20 października
Jana Kap. w. 28 marca
Jana od Krzyża 24 listopada
Jana Ewang. 27 grudnia
Jana męcz. 7 września
Januarjusza b. m. 19 września
Jerzego b. m. 23 kwietnia
Jędrzeja bł. 16 maja
Joanny wd. 24 maja
Joanny Fremiot 21 sierpnia
Joachima Ojca NMP. 16 sierpnia
Jolanty bł. 14 czerwca
Jowity męcz. 15 lutego
Józefa Oblub. NNP. 19 marca
Józefa Kalas. w. 4 lipca
Józefa z Arym 17 marca
Józefa z Kupert. 18 września
Józefata 14 listopada
Judy Ap. 28 października
Judyty wd. 14 listopada
Juljana 19 i 27 lutego i 16 marca
Juljana m. 19 i 27 lutego
Juljanny p. 16 lutego
Julji p. m. 22 maja
Julity p. m. 20 lipca
Juljusza 19 stycznia
Juljusza p. 12 kwietnia
Justusa 28 lutego
Justyna fil. 14 kwietnia
Justyniana b. 5 września

Kaspra 6 stycznia
Kaja 22 kwietnia
Kajetana w. 7 sierpnia
Kaliksta pap. 14 października
Kamilla w. 18 lipca
Karola Borom. 4 listopada
Karola ces. 28 stycznia
Kassjana 13 sierpnia
Kassjusza m. 15 maja
Katarzyny z R. 13 lutego
Katarzyny Sen. 30 kwietnia
Katarzyny p. m. 25 listopada
Katarzyny Szew. 22 marca
Kat. św. Piosra w Rz. 18 stycznia
Kat. św. Piotra w Ant. 22 lutego
Kazimierza kr. 4 marca
Kiljana b. 8 lipca
Klary p. 12 sierpnia
Klaudjusza b. 6 czerwca
Klemensa pap. 23 listopada
Klemensa b. 13 lutego
Kleopatry 20 października
Kleta m. 26 kwietnia
Klotyldy kr. 3 czerwca
Konstancji p. m. 18 lutego
Konstantego w. 11 marca
Konrada wyzn. 19 lutego
Konrada bisk. 27 listopada
Korduli p. 22 października
Kornelji m. 31 marca
Kosmy m. 27 września
Krescencji 15 czerwca
Krescencjusza 27 czerwca
Kryspina i Kryspinjana 25 paźdz.
Krystyny p. 13 marca i 24 lipca

Krzysztofa m. 25 lipca
Ksawerego 3 grudnia
Kunegundy ces. 3 marca
Kunegundy król. 24 lipca
Kwiryra męcz.

Lamberta 16 kwietnia
Larga m. 8 sierpnia
Leandra b. 27 lutego
Leokadii p. 9 grudnia
Leona b. 20 lutego i 14 marca
Leona I. pap. 11 kwietnia
Leona II. pap. 28 czerwca
Leonarda wyzn. 6 listopada
Leonejusza b. 13 stycznia
Leonidssa m. 28 stycznia
Leonilli p. m. 15 marca
Leopolda w. 15 marca i 15 listop.
Linusa 23 września
Longina m. 15 marca
Lucjana 7 stycznia
Lucyny p. 30 czerwca
Lucyny 17 października
Lucjusza 11 lutego
Ludgardy p. 16 czerwca
Ludgara b. 26 marca
Lndomira 3 października
Ludwika kr. 25 sierpnia
Ludwika w. 12 lutego
Ludwiki p. 15 kwietnia

Ładysława z Gier. 25 września
Łazarza b. 11 lutego i 17 grudnia
Łucji panny 13 grudnia
Łukasza ew. 18 października

Macieja Apost. 25 lutego
Magdaleny 27 maja
Makarego 2 stycznia i 29 lutego
Malwiny 4 maja
Maksyma b. 18 listopada
Maksyma m. 29 maja
Maksymiljana b. 12 października
Małgorzaty kr. węgi. 13 lipca
Małgorzaty kr. sz. 10 czerwca
Mansweta b. 28 listopada
Marcelego p. 16 stycznia
Marceli wd. 31 stycznia
Marcelina p. 18 czerwca
Marcelina m. 26 kwietnia
Marcjanny 9 stycznia
Marjana Ł. 19 sierpnia
Marji Eleof. 9 kwietnia
Marji Magd. de Pazzis 27 maja
Marji Magd. w Jeroz. 22 lipca
Marjusza 19 stycznia
Marka 24 marca i 18 czerwca
Marty 29 lipca
Marty p. 20 października
Martyny p. m. 30 stycznia
Mateusza Ap. 21 września
Matyldy kr. 14 marca
Maura 15 stycznia i 28 listop.
Maurycego m. 22 września
Mauryljusza 13 września
Metodego b. 5 lipca
Melanji p. m. 17 lutego

Melchjora 6 stycznia
 Michała Arch. 29 września
 Michała b. w. 23 maja
 Mikołaja z Tol. 10 września
 Mikołaja b. 6 grudnia
 Mirona m. 17 grudnia
 Młodzianków 28 grudnia
 Modesta m. 15 czerwca
 Modesty p. 13 marca
 Moniki w. 4 maja
 N. krwi Ch. P. 1 lipca
 Narcyza b. 29 października
 Narodzenie Chryst. P. 25 grudnia
 Narodzenie NMP. 8 września
 Natalji Panny 27 lipca
 Nawiedzenie NMP. 2 lipca
 Nawr. św. Pawła 25 stycznia
 NMP. Anielsk. 2 sierpnia
 NMP. Boles. 15 września
 NMP. od wyk. niewol. 14 wrześn.
 Niepok. Serca NMP. 27 września
 NMP. Jasnogór. 25 sierpnia
 NMP. Łask. 9 maja
 NMP. Loret. 10 grudnia
 NMP. Różań. 6 października
 NMP. Śnieżn. 5 sierpnia
 NMP. Szkapł. 16 lipca
 Napoleona 15 sierpnia
 Nazariusza b. 28 lipca
 Nestora b. m. 13 marca
 Nicefora b. 13 marca
 Niepokal. Pocz. NMP. 8 grudnia
 Nikodema m. 15 września
 Norberta b. 6 czerwca

Obrzez. Pańskie (N. R.) 1 stycznia
 Objaw. NMP. w Lourdes 11 lutego
 Oczekiwanie NMP. 18 grudnia
 Oczyszczenie NMP. 2 lutego
 Odon a. b. 18 listopada
 Ofiarowanie NMP. 21 listopada
 Olimpii 26 marca
 Olimpusza m. 31 października
 Opata b. 4 czerwca
 Ottona m. 16 stycznia
 Ottona bisk. 24 lipca
 Otyli p. m. 13 grudnia

Pankracego 12 maja
 Pantaleona m. 27 lipca
 Paschalisa 17 maja
 Parysa 5 sierpnia
 Patrycjusza 17 marca
 Paulina b. 22 czerwca
 Pauli wdowy 26 stycznia
 Pawła m. 26 czerwca i 17 sierpnia
 Pawła I. pust. 15 stycznia
 Pawła Ap. 29 czerwca
 Pawła od krz. 28 kwietnia
 Pelagji m. 12 października
 Pelagji p. 11 lipca
 Petroneli 31 maja
 5 blizn. św. Franc. 18 września
 Pieciu br. męcz. 12 listopada
 Piotra b. m. 26 listopada
 Piotra Chryz. 4 grudnia

Piotra Damjana 23 lutego
 Piotra Nolaski 31 stycznia
 Piotra m. 29 kwietnia
 Piotra Ap. 29 czerwca
 Piotra Celest. 19 maja
 Piotra w okow. 1 sierpnia
 Piotra z Alkant. 19 października
 Piusa V. pap. 5 maja
 Piusa I. p. m. 11 czerwca
 Placyda m. 5 października
 Placydy p. 11 października
 Podw. św. Krzyża 11 września
 Polikarpa b. m. 26 stycznia
 Popielec 13 lutego
 Porfiriego 26 lutego
 Praksedy p. 20 czerwca
 Pr kopa m. 27 lutego i 4 lipca
 Probasa 15 marca i 11 paździer.
 Prospera b. 25 czerwca
 Prota m. 11 września
 Protazego 19 czerwca
 Pryski 18 stycznia
 Przemienienie Pańskie 6 sierpnia
 Przenies. św. Stanisł. b. 28 wrześn.
 Przenies. św. Wojciecha 20 paźdź.
 Przenies. relikw. św. Kazimierza
 27 sierpnia
 Ptolemeusza b. 24 sierpnia
 Pulcherji p. 10 września i 7 lipca

Rafała Arch. 24 października
 Rajmunda w. 31 sierpnia
 Rajmunda 23 stycznia
 Raula 21 października
 Reginy p. 7 września
 Remigjusza b. 1 października
 Roberta Op. 7 czerwca i 17 kwietn.
 Rocha wyzn. 16 sierpnia
 Romana Op. 28 lutego
 Romana m. 9 sierpnia
 Romana b. m. 23 października
 Romany panny 23 lutego
 Romualda Op. 7 lutego
 Rogiera 30 grudnia
 Rozalji p. 4 września
 Rozesłanie Ap. 15 lipca
 Róży z Limy p. 30 sierpnia
 Rudolfa 17 kwietnia
 Rufa m. 28 listopada
 Rufina wyzn. 19 sierpnia
 Rufiny p. 31 sierpnia
 Ruperta b. 27 marca
 Rygoberta b. w. 4 stycznia
 Ryszarda b. 3 kwietnia
 Ryszarda król. 7 lutego

Saby b. 9 lutego
 Saby Op. 5 grudnia
 Sabina w. 11 lipca
 Sabinjana m. 7 czerwca
 Sabinu m. 27 paździer. i 29 sierpn.
 Salomei panny 17 listopada
 Samuela 17 lutego i 20 sierpnia
 Saturnina m. 29 listopada
 Saturniny p. m. 4 czerwca
 Sawiny p. 30 stycznia
 Scholastyki p. 10 lutego

Ścięcie głowy św. Jana Chrzelo.
 29 sierpnia
 Sebastjana m. 20 stycznia
 Serafina w. 12 października
 Serafiny p. 29 lipca
 Serapiona w. m. 14 listopada
 Serca Jezusowego 27 czerwca
 Sergjusza m. 24 lutego
 Serwacego b. 13 maja
 Serwiljana m. 20 kwietnia
 Seweryna b. m. 23 października
 Seweryna Op. 8 stycznia
 Siedm. bol. NMP. 14 kwietnia
 Siedm. braci śp. 10 lipca
 Sokratesa 19 kwietnia
 Sotera pap. 22 kwietnia
 Stanisława b. 8 maja
 Stanisława Kostki 13 listopada
 Stefana kr. w. 2 września
 Stefana m. 22 list. i 2 sierpnia
 Stolicy św. Piotra w Ant. 22 lutego
 Sulpicjusza m. 20 kwietnia
 Sykstusa III. p. 28 marca
 Sylwana 4 października
 Sylwerjusza 20 czerwca
 Sylwestra p. 31 grudnia
 Symeona b. 18 lutego
 Symforjana m. 22 sierpnia
 Szczepana m. m. 26 grudnia
 Szymona St. 5 stycznia
 Szymona ap. 28 października
 Szymona b. 18 lutego
 Szymona z Lipnicy
 Świętej Rodz. 26 stycznia

Tacjana m. 16 marca
 Tadeusza ap. 28 października
 Tekli m. 26 marca
 Telesfora p. 5 stycznia
 Teobalda p. 1 lipca
 Teodora m. 9 listopada i 7 styczn.
 Teodory m. 1 kwietnia i 11 wrześn.
 Teodozji p. 29 maja
 Teofila 6 lutego i 20 grudnia
 Teofila 8 stycznia i 5 marca
 Teresy p. 15 października
 Tomasza z Akw. 7 marca
 Tomasza ap. 21 grudnia
 Tomasza Kant 29 grudnia
 Trójcy św. 26 maja
 Trzech Króli 6 stycznia
 Tymoteusza b. m. 24 stycznia
 Tytusa b. 4 stycznia

Urbana pap. 25 maja
 Urbana b. 18 maja
 Urszuli panny 21 października
 Ulyka 4 lipca
 Ursusa 30 lipca

Wacława króla 28 września
 Walerji panny 9 grudnia
 Walerji m. 5 czerwca
 Walerego 12 grudnia
 Walerego m. 12 września
 Walerjana b. 14 kwietnia
 Waltera 2 maja

Walentego k. m. 14 lutego
 Walentyny 15 lipca
 Wawrzyńca m. 10 sierpnia
 Weroniki p. 13 stycznia
 Wielkanoc 20 kwietnia
 Wiktora m. 25 lutego i 6 marca
 Wiktora b. m. 21 maja
 Wiktora b. 17 października
 Wiktorji p. 23 grudnia
 Wilhelma 10 stycznia i 28 maja
 Wincentego Ferrer. w. 5 kwietnia
 Wincentego Kadł. 8 marca
 Wincentego b. 20 marca
 Wincentego m. 23 stycznia
 Wincentego a P. 19 lipca
 Wirgiliusza b. m. 29 listopada

Wirginji 7 listopada
 Wita 15 czerwca
 Witalisa m. 28 kwietnia i 4 list.
 Władysława kr. 27 czerwca
 Wniebowstąpienie P. 29 maja
 Wniebowzięcie NMP. 15 sierpnia
 Wojciecha b. m. 23 kwietnia
 Wolframa m. 10 marca
 Wszystkich Święt. 1 listopada
 Zachariasza 4 listopada
 Zachariasza pr. 6 września
 Zaślubiny NMP. 23 stycznia
 Zefiryny p. 26 sierpnia
 Zenajdy p. m. 5 czerwca

Zenajdy panny 11 października
 Zenobjusza 24 grudnia
 Zenobji b. 30 października
 Zenona 12 kwietn. i 23 czerwca
 Zenona żoł. 23 grudnia
 Zest. Ducha św. 8 czerwca
 Znal. Krz. św. 3 maja
 Znal. relikwii św. Szczep. 3 sierpn.
 Zofji 15 maja
 Zofji m. 18 września
 Zuzanny m. 24 maja
 Zuzanny p. 11 sierpnia
 Zwiastowanie NMP. 25 marca
 Zygmunta kr. 2 maja
 Zygryda b. 25 lutego

Kalendarz świąt żydowskich.

STYCZEŃ.

19 Stycznia 1 Szwat 5691

LUTY.

18 Lutego 1 Adar

MARZEC.

2 Marca 13 Adar Post Estery
 3 Marca 14 Adar Purim
 19 Marca 1 Nisan

KWIECIEŃ.

2 Kwietnia 15 Nisan 1 dz. Pesach
 3 Kwietnia 16 Nisan 2 dz. Pesach
 8 Kwietnia 21 Nisan 7 dz. Pesach
 9 Kwietnia 22 Nisan 8 dz. Pesach
 18 Kwietnia 1 Ijar

MAJ.

5 Maja 18 Ijar Lag. Beomer
 17 Maja 1 Sywon
 22 Maja 6 Sywon 1 dz. Ziel. Św.
 23 Maja 7 Sywon 2 dz. Ziel. Św.

CZERWIEC.

16 Czerwca 1 Thamus

LIPIEC.

2 Lipca 17 Thamus Post zd. Św.

15 Lipca 1 Ab

23 Lipca 9 Ab Post zburz. Św.

SIERPIEŃ.

14 Sierpnia 1 Elul

WRZESIEŃ.

6 Września 24 Elul Selichot
 12 Września 1 Tiszri N. Rok 5692
 13 Września 2 Tiszri 2 dz. N. R.
 14 Września 3 Tiszri Post Gdalje
 21 Września 10 Tiszri Sądny Dzień
 26 Września 15 Tiszri 1 dz. Kuczek
 27 Września 16 Tiszri 2 dz. Kuczek

PAŹDZIERNIK.

2 Październ. 21 Tiszri Św. Palm.
 3 Październ. 22 Tiszri Kon. Kucz.
 4 Październ. 23 Tiszri Rad. z Pr.
 12 Październ. 1 Marcheszwan

LISTOPAD.

11 Listopada 1 Kislew

GRUDZIEŃ.

4 Grudnia 24 Kislew Chanuka
 11 Grudnia 1 Thebot
 20 Grudnia 10 Theb. Post obl. Jer.

Kalendarzyk Marjański

wszystkich świąt i uroczystości Matki Boskiej w przeciągu całego roku.

W styczniu:

2. Objawienie się Matki Boskiej w Saragossie jeszcze za Jej życia.

6. Gody w Kanie Galilejskiej, ostatnie słowa Marji zapisane w Ewangelji.

20. Objawienie się Matki Boskiej Alfonsowi Ratisbone w kościele rzymskim pod nazwą „Della Strata“.

23. Zaślubiny Matki Boskiej.

W lutym:

Miesiąc luty, cały poświęcony Najświętszej Pannie z Lourdes.

2. M. B. Gromnicznej: ofiarowanie.

7. Powrót z Egiptu.

11. Najśw. Panny z Lourdes.

14. 2-gie Objawienie się Najśw. Panny w Lourdes.

17. Ucieczka do Egiptu.

25. Wytrysnięcie cudown. źródła w miejscu, gdzie N. P. się objawiła w Lourdes.

W marcu:

18. Objawienie się Najświętszej Panny Marji Miłosiernej.

25. Zwiastowanie Najśw. Marji Panny.

25. Też Pamiątka 16-go Objawienia się Najśw. Panny M. w Lourdes i wypowiedzenie: „Jam jest Niepokalanie Poczęta“.

Piątek przed niedzielą palmową: Matki Boskiej Bolesnej.

W kwietniu:

1. Najświętszej Panny Łaskawej.

16. Najświętszej Panny z Pontoise.

16. Też wspomnienie śmierci Dzieweczki Bernadety, której tyle razy Matka B. się objawiła w Lourdes. Rozpowszechniają się wieści, że Bernadeta przyjdzie do Beatyfikacji.

24. Matki Boskiej Dobrej Rady.

29. Matki Łaski Bożej.

W maju:

1. N. P. Matki Dobrego Pasterza.

3. N. P. Królowej Korony Polskiej.

10. N. P. Matki Miłosierdzia.

10. Też 1-sze przeniesienie domku Najświętszej Panny Loretańskiej.

13. Królowej Męczenników.

18. Koronacja M. B. Skąpskiej.

22. Koronacja M. B. Chełmskiej Bolesnej.

24. Wspomożenie Wiernych.

31. Matki Boskiej Serca Jezusowego.

W czerwcu:

1. Ucieczka grzeszników.

4. M. B. w Łąkach.

5. M. B. Dobrej Straży.

9. M. B. Łaskawej.

12. M. B. „Della Strata“.

27. M. B. Nieustającej Pomocy.

W lipcu:

9. Matki Boskiej „Cudu“.

16. M. B. Szkaplerza Świętego.

17. Pokory Najświętszej Panny.

W sierpniu:

2. Matki Boskiej Anielskiej, czyli odpust Porciunkuli.

3. Koronacja Najśw. Panny z Lourdes.

5. M. B. Śnieżnej.

11. Objawienie się M. B. de Mercedes.

13. Zaśnięcie Najświętszej Panny.

15. Wniebowzięcie Najśw. Panny.

W środę po oktawie: Wniebowzięcie M. B. Częstochowskiej.

W niedzielę po oktawie: Niepokalanego Serca Marji. według dawnego zwyczaju, obecnie gdzieniedzie już wedle poprawionego brewiarza, Niepokalanego Serca Marji wprowadzają s o b o t ę po odpuszcie Serca Jezusa.

25. Maria de Fabрино.

Najśw. Panny Uzdrawienie chorych (Salus infirmorum).

We wrześniu:

8. Narodzenie Najśw. Marji Panny.

12. Imienia Najśw. Marji Panny.

15. Matki Boskiej Bolesnej.

19. Matki Boskiej de la Salette, to jest Objawienie M. B. w Salecie.

24. Najśw. Panny Okupu Niewolników.

W niedzielę po, lub podczas oktawy św. Augustyna Pocieszenie M. Boskiej.

W październiku:

6. Królowej Pokoju.

7. Matki Boskiej Zwycięskiej.

12. Matki Boskiej del Pilar, t. j. Objawienie się na słupie, czyli na pilarze.

2-ga niedziela października Macierzyństwa Najświętszej Panny.

3-cia niedziela Czystości Najśw. Panny.

4-ta niedziela Opieki i dobrej nadziei Najśw. Panny.

20. M. Boskiej. Przedziwnej (Mater admirabilis).

W listopadzie:

Niedziela w oktawie Wszyst. Świętych M. B. Matki dusz czyśćcowych (Notre Dame du Suffrage).

21. Ofiar. N. M. P. w świątyni Jerozol.

27. M. B. Cudownego medalika.

W grudniu:

8. Niepokal. Poczęcia Najśw. M. P.

10. M. B. Domku Loretańskiego.

18. Oczekiwanie Najśw. Marji Panny na przyjście P. Jezusa.

Cześć Jej Świątkom,

Cześć Pamiątkom,

Pannie Świętej: cześć.

Niechaj spieszy się świat cały

Hold Swej Pani nieść!

Modlitwa.

*Do Ciebie wszyscy idziemy o Panie...
Do wrót Twych złotych, co na niebie lśnią,
Idziemy ufni w Twoje zmiłowanie.
— Ty daj nam moce, co nie siłą, krwią,
Lecz cichą pracą zwoła nam zadanie
Spełnić! — Młodości i porywu skrzę
I pracą krwawą pozasklepić blizny*

*Kochanej naszej i wolnej Ojczyzny!
Ty daj nam przemoc do złego porywy!
Niech obcym będzie sercom naszych grzech.
— Spraw, bym umiłował nasz kraj urodziwy,
Góry i morze, polski lud z pod strzech.
— Bym na wezwanie, za te polskie niwy,
Za wolność Polski ostatni dał dech!*

*W dobroć i w Twoje ufni zmiłowanie,
Do Ciebie wszyscy idziemy — o Panie!*

Z. O.

Jak Pan Jezus po wsi polskiej chodził.

Opowiadanie ludowe.

Był wieczór.

Zwolna, za olesionemi górami, zapadała noc.

Noc słodka, wonna, ciepła — wakacyjna noc sierpniowa.

Siedzieliśmy niedaleko chat, ukrytych w pachnące krzaki, na zielonej, gęstej trawie, którą wkrótce miano skosić. Dziś jednak jeszcze pachniała ona cudowną świeżością, a chociaż rosa wieczorna nakropiła ją już swemi srebrnymi i chłodnymi kroplami, ciepła była, bo wygrzana złotem, palącym, promienistym słońcem, które płonęło i świeciło cały dzień, cały długi dzień sierpniowy nad tą wsią polską, objętą ramami zielonych, falujących, jak morze, puszystych lasów, rozłożonych na owalnych wzgórzach, gęsto podszytych, pełnych zaczarowanych skarbów kwiecia, grzybów i jagód.

Siedział z nami stary gospodarz, Jan.

Znany on był z tego, że piękne baśnie opowiadał.

Nazywano go drugim Sabałą.

Jak wiadomo, Sabała to był góral w Zakopanem, który był skarbnicą podań, legend i opowiadań góralskich.

Stary Jan był także taką skarbnicą legend, opowiadań i podań ludowych.

Otóż nagle odezwał się:

— Mówią, że Pan Jezus daleko się urodził — w Ziemi Świętej... Czyż nie?...

— Tak — odrzekliśmy.

Stary Jan pokiwał głową.

— Urodził się daleko... umarł daleko... zmartwychwstał daleko... Czyż nie? — zapytał po raz drugi.

Odrzekliśmy znowu:

— No tak!

A stary Jan rzekł:

— Ale... chodził wszędzie... Po całej ziemi chodził... Ale najwięcej umiłował sobie ziemię polską, a na tej ziemi najwięcej... wieś...

Słuchaliśmy uważnie, bo wiedzieliśmy już, że stary Jan opowie nam coś ze swych legend ludowych.

— Widzieli Pana Jezusa na wsi polskiej. Szedł sobie po drodze, jak zwykły przechodzień.

Był wieczór.

Pan Jezus był spragniony, bo to było upalne lato, podszedł więc do chaty najbliższej.

W chacie tej źle się działo. Chłop po śmierci żony, która mu zostawiła czworo dzieciak nieletnich, ożenił się drugi raz.

Macocha była zła dla dzieci — biła je i kazała im pracować.

Chłop bał się baby i rozpił się ze zgryzoty.

Coraz gorzej się u nich działo — bieda coraz częściej zaglądała do chaty — pieniędzy nie było. Chłop pił w karczmie, a karczmarz zajmował dobytek.

Właśnie chłop siedział spity, a macocha biła dzieci, które głodne uciekały po kątach chaty.

Nagle ktoś zapukał do wrót.

Był to Pan Jezus, ale oni tego nie wiedzieli.

— Kto tam? — krzyknęła macocha.

— Podróżny...

— Czego chcecie? — spytała nie otwierając drzwi.

Pan Jezus odrzekł:

— Długą drogę odbyłem...

— No to co? Co nas to obchodzi?

— Spragniony jestem!

— To idźcie do karczmy, napije-

się na przybysza. — Precz z mego domu!

Pan Jezus wstrzymał ją ruchem ręki. Taka powaga i spokój były od niego, że macocha nie miała odwagi już ani słowa wypowiedzieć.

— Dzieci — rzekł Pan Jezus — chodźcie do mnie!

Dzieci z ufnością przytuliły się do niego.

Głodneście są? — zapytał ich — tak..

cie się tam. My tu sami nie mamy co do gęby włożyć!

— Ale wody trochę i tak macie... czyż nie? — zapytał Pan Jezus.

— Precz od drzwi! — krzyknęła macocha. — Przybłęda! Może jaki złodziej!

Pan Jezus smutnie pokiwał głową i chciał już odejść, gdy nagle posłyszal płacz dzieci. Otworzył drzwi i stanął w progu.

— Co to? — zapytał groźnie, — Dzieci bijecie?

— A tobie, co do tego przybłędo! — krzyczała macocha i rzuciła

— Głodneście są? — zapytał.

— Tak...

— Biedne?

— Tak...

— To macocha?

— Tak, panie...

— Zła dla was, co?

— Oj, zła — płakały dzieci.

— A ojciec?

— Ojciec siedzi tam... w kącie izby...

Pan Jezus popatrzał na chłopca, który wstał, zataczając się.

— Pije!

— Pije...

— Chodźcie tutaj! — zawołał Pan Jezus do chłopca.

Chłop poszedł.

— Co chcecie, panie...

— Idźcie pod studnię, nalejcie sobie wody na głowę i przyjdźcie do mnie trzeźwi!

Chłop posłuchał w milczeniu.

Macocha stała zdumiona i zdjęta przestrawem.

Pan Jezus w milczeniu głąkał dzieci.

Potem rzekł do macochy:

— Czemu jesteś złą dla dzieci?

Macocha rozplakała się.

— Panie...

— Czemu je bijesz?

— Oj, panie... nędza u nas...

— Czy nie możesz męża przypilnować, żeby nie pił?

W tej chwili chłop wrócił. Spojrzał na przybysza i nagle runął do jego kolan.

— O, Panie, Opiekunie nasz! — zawołał z płaczem.

Wtedy wszyscy poznali, że to Pan Jezus.

Długo wieczór rozmawiał z nimi dobry Pan, przebaczył im winy i odszedł, udzielając błogosławieństwa.

Od tego czasu chłop nie pił, macocha dzieci nie biła — szczęście i dostatek zapanowały w chacie...

Stary Jan skończył swą legendę.

Siedzieliśmy w milczeniu.

Każdemu z nas przyszło to samo na myśl:

Czemu dzisiaj dobry Bóg nie zejdzie na wieś polską, gdzie tyle jest zła i nędzy?

X. Y. Z.

Wiejski cmentarz.

Grób jest pomnikiem, który stoi na granicy dwóch światów. Mówi nam o końcu doczesnego życia i o bezgranicznym szczęściu, które się rozpoczyna.

Aby podnieść uroczysty, podniosły nastrój grobów, nie potrzeba stawiać marmurowych pomników, złotych dzieł sztuki.

Przeciwnie, im uboższe, prostsze groby, tem silniej przemawiają do serca. Groby biedaków więcej wzruszają od grobów bogaczy. Groby nie-szczęśliwych, złamanych ciosami życia silniej wzruszają od miejsc spoczynku wielkich i możnych.

Skromny cmentarz na wsi zawsze do głębi mnie porusza.

Ból staje się dziwnie dostojny, cała przyroda zdaje się płakać i współczuć z rodziną zmarłego.

Robotnicy, idący z kosami na ławkę, przystaną chwilę u wrót cmentarnych, spojrzą na krzyż wysoki i zmówią krótki pacierz za tych, co spoczywają na „Bożej roli“.

Gdy słońce wschodzi, pierwsze swoje promienie posyła grobom — pszczoły tutaj najpracowiciej brzęczą, a motyle, owe cudowne symbole zmartwychwstania i przemiany, tutaj z taką radością igrają nad kwiatami.

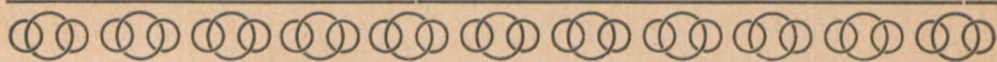
A gdy słońce zachodzi, ostatniemi blaskami złoci schyloną twarz Zbawiciela na krzyżu.

Przyszła noc-koicielka. Wszyscy po znoonej pracy śpią cicho i spokojnie. W takiej chwili w krzewach bzu na cmentarzu odzywa się słowik i śpiewa nieśmiertelne pieśni ku czci miłości, która się nie kończy i pamięci, która nie zaginie.

Na wysokiem niebie świeci księżyc, świecą gwiazdy, i w łagodnem świetle błyszczy grób proboszcza, który był pasterzem, ojcem i wychowawcą swych owieczek.

I zdaje się zadumanym oczom, że wstaje dobry pasterz, obchodzi wszystkie groby i na każdy rzuca kwiat modlitwy i rzewnej, kornej prośby.

X. Y. Z.

Ostrobrama, siedziba Cudownej Panny Najświętszej.

W pośród zabytków polskich, ważnych nie tylko dla Wilna, lecz i dla wielkiej Ojczyzny naszej, można na miejscu najpierwszem z dumą postawić i tę pamiątkę przedrogą, jaka wiąże się z obrazem ukochanym, a cudownym *Matki Bożej Ostrobramskiej*.

Niema dziecka u nas, któreby nie podlegało uniesieniu na myśl o tym obrazie tak przez Naród cały uczczonym — niema Polaka, któryby nie poczuł w sercu swoim ognia miłości najwznioślejszej na wspomnienie kaplicy Ostrobramskiej, gdzie w ołtarzu promienieje obraz *Matki Boskiej Ostrobramskiej*.

Polska posiada przedewszystkiem dwie takie świętości: czem *Jasnogóra* Częstochowska dla kraju nadwiślańskiego, tem *Ostrobrama* Wileńska dla ziemi nadniemeńskiej.

Czem była świątynia dla Greków w Delfi lub w Efezie, tem jest cudowność miejsce na Jasnogórze i w Ostrobramie. Są to świętości najświętsze, jak zowiemy w kościele ołtarz z przybytkiem Boga miejscem świętem świętości. „*Święte Świętych*“.

Przywiązujemy wprawdzie wiele uniesień naszych i porywów serca do wizerunku najukochańszego *Matki Bożej Ostrobramskiej*, lecz... wyznać to musimy szczerze, za mało mimo to skupiamy potęgę naszej wobec znaczenia tego pomnika, bardzo a bardzo ważnego, o wiele cenniejszego, jak się to powierzchownie nam wydaje.

Przedewszystkiem pamiętać się godzi, że miasto Wilno od czasów najdawniejszych było obwarowane w samym śródmieściu, a zatem podczas

niebezpieczeństwa ze strony wrogów mogło zamknąć się ściśle pomiędzy murami, prawdopodobnie podwójnemi, przed którymi obiegały dookoła rowy głębokie, zwane okopami, razem z wałami, znów podwójnemi. Do miasta, do śródmieścia wstęp i wjazd możliwe były przez wrołka (furtki) i przez bramy, nad którymi budowano wieżycę obronne, silne, a niekiedy i wysokie. We wieżach owych, na piętrze zakładano kaplice, przeznaczone dla umieszczenia tutaj ołtarzów, poświęconych z obrazami, najczęściej z cudów dobrze znanych ogółowi. Wiemy, iż Wilno miało od początku cztery bramy o czterech wieżach, z których do dziś ocalała tylko jedna t. j. „*Ostrobrama*“.

Zwyczaj umacniania wież sposobem duchownym za pośrednictwem obrazów, był w Polsce bardzo rozpowszechniony i szeroko i daleko znany. Szczególnie zamięlowanie do obrazów *Matki Boskiej* stało się prawie panującym i przeważającym. Stąd kapliczka nad bramą Florjańską w Krakowie, nad bramą M. B. Bolesnej w Chełmnie (na Pomorzu), stąd kapliczki nad bramami po rozmaitych zamkach polskich, większych i mniejszych i ta kaplica nad bramą warowną w Wilnie. Trzymano się tego zwyczaju pięknego dla tej przyczyny, iż żyła w narodzie naszym dawniej jeszcze taka wiara głęboka, wedle której więcej mocy obronnej przypisywano sile ducha, jak dzielności ręki lub ramienia. I rzeczywiście cuda się działy pod opieką obrazów po tych kapliczkach, bo i brama Florjańska wiąże się ze zdarzeniami zwycięstw nadzwyczajnych.

Otóż zrozumieć teraz możemy, skąd to pochodzi kapliczka *Matki Boskiej Ostrobramskiej*. Nie stanowi ona bynajmniej wyjątku osobliwego, ani nie wynika z przypadkowości zachcenia, lecz jest przykładem od wieków u nas zakorzenionym, a obejmującym różne miasta Polski. W Krakowie dla mieszkańców jest nader ulubionym obraz w bramie Florjańskiej, zawsze oświetlony i przybrany mnóstwem koralu, sreber, złota i kamieni drogich. Polak prawdziwy czuje się rozrzuconym na widok tej ofiarności, przechodzącej z pokolenia na pokolenie wobec wiary ludu w cudowność obrazu. Choć tłumy gęste suną się tedy i pędzą dziś bez uwagi na miejsce święte, mimo tego syn dobry Ojczyzny zdejmie nakrycie głowy i pobożnie się tu przeżegna.

Ostrobrama wileńska nazwą swoją mówi o czasach bardzo odległych, kiedy tu na północy rozwinął się najwcześniejszy styl ostrołuczny, wychodzący z ostrołęki, to znaczy z łęku gotyckiego. Żaden język nie ma tak pięknego nazwania, jak ta właśnie ostrołęka, do której odnosi się nawet miejsce sławne w dziejach polskich: Ostrołęka. Brama, o której mowa, musiała być zbudowaną właśnie w kształcie ostrołęki, skoro do dziś przypomina się to w brzmieniu Ostrobramy, jakkolwiek nie ma ona już wcale żadnego łuku ostrego, bo wszystko znikło pod przeróbkami wielokrotnymi z czasów najnowszych. U góry uwagę naszą zwraca szczegół bardzo osobliwy: oto brak dachu. Dlaczego? bo dach jest tu założony pomiędzy murami, obiegającymi dookoła ze wszystkich czterech stron wieży. Dach tak założony w stylu polskim, zowie się dachem pograżonym. Mury otaczające miały nazwę otoki, dziś nazywają atykami.

I ta brama w ostrołękę zasklepiona i ta otoka polska, czyli atyka, mogą być pozostałościami jeszcze ze sztuki średniowiecznej. A jeżeli mówimy Ostrołęka, Białystok, Światowid, Białowieża, Krasnostaw, Białogród, Ostroń i Ostrogoci, w takim razie i Ostro-

brama musi być nazwą najbardziej źródłową. Od tej ostrołęki, od tej Ostrobramy pochodzi nazwa kapliczki ostrobramskiej i Matka Boska Ostrobramska.

* * *

„Otwórzcie bramy — wy książęta!“ woła psalmista i przypomina, że bronić się mamy my wszyscy nie tylko przed nieprzyjacielem ciała, ale i przed szkodnikiem duszy. Król Dawid, gdy zdobył miasto górne Jeruzalem, wtedy zbudował w niem nową wieżę obronną i na niej 1000 tarcz umieścił i złożył całą broń mężów najwaleczniejszych: oto Wieża Dawidowa! Dla upamiętnienia zwycięstwa, oraz dla zapewnienia tego, stała się Matka Boska „Wieżą Dawidową“ — a u nas w Polsce wieżę bramną po miastach naszych i ta w Wilnie. Jest to wielki znak widomy szukania tarczy i broni przed tymi, którzy nie wchodząc ani bramami, ani drzwiami, czynią szkody najgroźniejsze, bo zakradają się ukradkiem i podkopują zdrowie i szczęście narodu. Taką bramą Dawidową jest nasza Ostrobrama w Wilnie, kochana i pamiątkowa, jako klejnot. Lecz nie tylko dla umocnienia się naszego i pokrzepienia, nie! jest ona i dla pocieszenia nas pięknnością swoją, aby przypominała ona nam Wieżę z Kości słoniowej, służącej dla sprawienia radości i dania nam szczęścia obrazem ozdobności z kości, jak śnieg czystej. Tak zatem ważną jest brama „ostra“ wileńska, „Bo zwycięstwo nie zawisło na wielkości ludzi, i na wojsku mocnem: a moc jest z nieba!“ oto słowa Pisma Świętego.

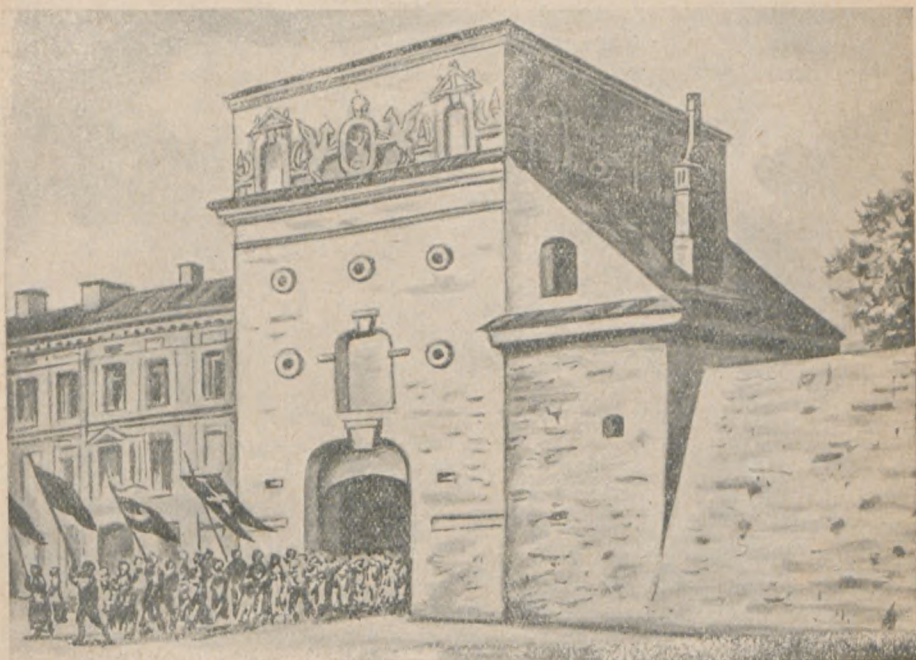
Tak jest! dla duszy narodu polskiego potrzebna koniecznie wiara święta, najświętsza, że na nic starania wszystkie około ciała, jeżeliby nie opierały się one równocześnie o prawdę, wedle której zapewnieniem życia i szczęścia, to droga przez Bramę Niebieską do Przyszłości i Wieczności.

Brama Matki Boskiej w Wilnie, jako Ostrobrama, niegdyś najniezawodniej ustrojona ostrołęką i sztuką całą

ostrołuczną, jest to dla Polski arcydzieło wielce pamiątkowe jako wieża obronna, stołpień polski, pod opieką Królowej Korony Polskiej, jako Wieża Obronna o tysiącach tarcz serdecznych, pełna waleczności Sarmackiej, z której Polska była zaprawdę dumną, jako Wieża najcudowniejsza, bo wieża tak wzniosła, jak wieża z kości słoniowej — i ostatecznie jako Brama Złota, jako Wrota najprzedniejsze i najpew-

Miłosierną i Cudowną. Bo, jak Matka Boska Częstochowska tak i Matka Boża Ostrobramska stała się dowodem i przykładem, jak plemię ludzkie ma pojmować walki w życiu ziemskim.

Jest jeszcze jedno porównanie bardzo ważne: oto twarz Matki Boskiej Jasnogórskiej jest ciemną, prawie brązową i czarną, i twarz Matki Boskiej Ostrobramskiej jest również brązowo-brunatną. Zasadniczo w znaczeniu

Wieża obronna.

niejsze, celem kierowania kroków pielgrzymki naszej po padole płaczu ku tej szczęśliwości, jaka jest najpewniejszą po życiu zacnem, owocnem w czyny dobre, pracowitem a wielkoduszmem.

Oto znaczenie baszty obronnej, pozostałej po warowni śródmieścia Wilna!...

Oto znaczenie bramy, która jako Ostrobrama przenosi nas w okres średniowiecza.

Niech ta Ostrobrama wiedzie kroki nasze śladami ojców naszych wielkich!

Lud polski nazywa wizerunek Matki Boskiej *Smętnym*. Nazywa ją

dziejowem i odnośnie do tła wiary naszej musimy przywiązać do tych okoliczności wartość bardzo wielką i wiele mówiącą. I Matka Boska z Częstochowy jest ciemną i Matka Boska Ostrobramska jest także ciemną. Jest to przymiot w linii najpierwszej, świadczący o wielkiej, bardzo wielkiej starożytności obydwóch zabytków, sięgających w przeszłość wprost nawet przeddziejową. Wiemy napewno, iż obraz M. Boskiej Częstochowskiej pochodzi z Kijowa, gdzie byli Polanie Wschodni, których ujarzмили Waregowie (Wrogowie), i stąd z Kijowa przy-

szedł obraz już jako Cudowny do Lwowa, gdzie złożono go w kościółku św. Jana Chrzciciela na Rynku Starym, przed rokiem 1250.

Matka Boska, jako Bogarodzica była już znana w kościele wschodnim jeszcze przed zaprowadzeniem chrześcijaństwa! To też i twarz spiżowociemna Matki Boskiej Ostrobramskiej sięgać może czasów z wieków bardzo odległych i zaprawdę łączy się ściśle ze sztuką wschodnią, nie cerkiewną w rozumieniu szyzmy i prawosławia, lecz cerkiewną w znaczeniu obrządku wschodniego, którego przedstawicielami byli i św. Cyryl i św. Metody. — Wszystko składa się poważnie na twierdzenie, iż przed zaprowadzeniem obrządku łacińskiego za Mieczysława I do Polski, w Polsce był już obrządek kościoła wschodniego i kościół na Kleparzu w Krakowie, stojący pod wezwaniem św. Krzyża być musiał kościołem słowiańskim. Obrazy przeto Matki Boskiej, z twarzami ciemnymi, są świadectwem ich starodawności, którą słusznie z wiązać można z naśladownictwami aż wedle pierwowzoru, jaki stworzył św. Łukasz na stoliku cyprysowym.

Oba obrazy: częstochowski i ostrobramski, są starością najszacowniejsze i dlatego tkwi w nich siła modłów, wiekami długimi odgrywających rolę środowiska skupionego za pomocą wiary serdecznej i głębokiej. Ież to pokoleń przyzwyczaiło już spojrzenia swoje do wyrazu poważnego i mimo to najmiłosierniejszego w twarzach Matki Bożej z Jasnogóry i z Ostrobramy!...

Prawda, że wrogowie nasi, którzy nam tyle już zabrali i zniszczyli, usiłowali oddawna wydrzeć nam z piersi zamiłowanie do prawdziwości i starodawności obrazów wzmiankowanych i dlatego próbowali wykazać, iż te obrazy nasze to są obrazy albo ściśle bizantyńskie, albo prawosławne. Ież to razy uczeni, rozumujący bardzo zaciekle, liczyli na to, że dobroduszość nasza da się w siła pochwylić i że Polska stracić musi do okrucucha ostatniego wszystko, wszystko!...

To też małoduszni już się poddawali i byli tacy, co skłaniali się do uznania wpływów szyzmatycznych, a co gorsza, o zgrozo! orzekali już zło-wróźnie, że obraz Matki B. Ostrobramskiej winien być zwrócony i oddany cerkwi prawosławnej! Do czego to zakusy niecie przychodzą!

Badacz taki sumienny, jak T. Narbutt wykazał w dziele swoim największem (tom V), że książę Wielki Olgierd przywiózł z Korsunia (Chersona) skarby nieprzeliczone do Wilna i rozdał je pomiędzy cerkwie. Cerkiew to nazwa ogólna, pierwotnie w Polsce na oznaczenie kościoła używana. Zdaje się, iż wtedy był już ten obraz nad Bramą Ostrą, albowiem nazwa wzgórza ostrego, a także przedmieścia ostrego, sięgać musi czasów niezmiernie dalekich. Jeżeli przywieziono bogactwa z Korsunia, nie oznacza to bynajmniej wpływu czysto bizantyńskiego, albowiem Korsuń silniej musiał być związany z Kijowem, gdzie zakorzenioną była sztuka sarmacka. Dlaczego nie wolno u nas mówić o Sarmatach? Bo za rozkazaniem wrogów uczyniono ich barbarzyńcami najdzikszyimi, a o kulturze sarmackiej nie głosić nie można, albowiem ukuto u nas prawidełko, wedle którego działały tylko wpływy niemieckie i włoskie. Ze sztuki sarmackiej pochodzić mogą obrazy Matki Boskiej ciemno malowane i ukoronowane, albowiem koron takich nie używała sztuka bizantyńska. Naród polski, jako spadkobierca Sarmatów, kochał się namiętnie w obrazach podobnych i stąd nieprzeliczona liczba obrazów cudownych Matki Bożej. Na trumnie Zygmunta Augusta jest napis: „król sarmacki“, a Sobieskiego zwano: „lwem sarmackim“. Sarmaci mieli na północy swoje morze sarmackie, na południu swoje góry sarmackie. — Sarmata nie wziął nazwy swojej od Greków, bo to niemożliwe, lecz od Czar-matki!

Taki obraz Matki Boskiej Jasnogórskiej z Kijowa i taki obraz M. Boskiej Ostrobramskiej z Korsunia. Ten ostatni uległ przeróbkom i przeinacze-

niom, bo przechodził zniszczenia okropne, a jednak po latach i po wiekach miłość ludu powróciła znowu do twarzy ciemnej, podobnej do częstochowskiej. Bizantyizmu właściwie surowego niema ani w obrazie jednym, ani w drugim. Jest wpływ wschodni kijowski, lecz w znaczeniu pierwotnej sztuki sarmackiej.

Jest atoli ponad wszystko szczegół jeden najważniejszy, mówiący o sztuce czysto rodzimej, bez dopuszczenia ani wpływu bizantyńskiego, włoskiego, niemieckiego, lub innego. Są to dwie korony, jedna nad drugą występująca, jedna większa, druga mniejsza. U dołu obrazu zjawia się półksiężyc wielki, przez całą szerokość obrazu, u góry ponad obrazem przytwierdzony księżyc podobny mały, ze sercem zwieszonym.

Nawet w tych koronach dwóch duch narodowy żyje, tak, jak jest Wielkopolska i Małopolska, jak był Wielki Książę polski i litewski i Książę mały czyli książę zwykły, był hetman wielki i hetman mały, była pieczęć wielka i pieczęć mała. Tak zatem obraz Matki Boskiej Ostrobramskiej połączył się w tradycji bezwiednie z księżycem wielkim i księżycem małym nie przez pamięć na Turków i Tatarów, ale dla nawiązania się do czci Światowida, kiedy w obrazie słońca i księżyca widziano moc i cud Boską.

Jeżeli przeło w obrazie dzisiejszym, w samym twarzy układzie i w kolorach jaśniejszych znaleźć można cokolwiek przypomnienia z czasów już późniejszych, nowszych, to wprowadzenie do niego koloru ciemnego znów w myśl głowy pierwotnej, na wzór M. Boskiej Jasnogórskiej, dodanie dwóch koron i zawieszenie dwóch półksiężyców, wreszcie przybranie sukienką srebrną, to wszystko razem określa silnie znamiona nasze, czysto rodzime, nawet aż ze sztuką sarmacką skojarzone.

Wszystko razem przemawia za istnieniem obrazu M. Boskiej w bramie ostrej o wiele wcześniej, kiedy pierwotnie nazywano tę bramę warow-

ną bramą krewską, (do zamku Krewe prowadząca) lub bramą Miednicką (do zamku Miednickiego idąca). Jak głęboko zakorzenionym był zwyczaj umieszczania obrazów po wszystkich basztach, dowodem ta okoliczność, że i brama Trocka miała kapliczkę podobną z ołtarzem, dalej także brama Połocka, a wreszcie i brama Kierniowska, jako czwarta za Olgierda i za Jagiełły. Obraz, jak widzimy, ten obraz ostrobramski, nie jest wyjątkiem, bo zwyczaj odwieczny nakazywał u nas wszędzie szukać obrony nie tylko w murach samych, ale i w sile duchowej, płynącej z cudowności obrazów świętych.

W murach baszty, zwanej dziś Ostrobramską widać od strony wjazdu do miasta strzelnice, przez które wymierzano paszcze dział dla obrony miasta. Ta warowność może dawniejsza, jak sama kapliczka dopiero później tu urządzona, chociaż i ta ostatnia mogła istnieć w czasach nawet przed zaprowadzeniem chrześcijaństwa. — Wiemy przecież, iż apostoł św. Andrzej był krzewicielem wiary Chrystusowej w Kijowie, zatem wiadomość o Matce Boskiej była zapewne zakorzenioną o wiele wcześniej, zanim za Władysława Jagiełły i Królowej Jadwigi wprowadzono na Litwie urzędownie wiarę Chrystusa. Przedmieście zwane Ostrokoniec i wzgórze Ostre są niezawodnie związane z samem założeniem Wilna. Brama Ostra przypuszczałnie wzięła nazwę od miejscowości Ostrokoniec, a oprócz tego bez wątpliwości musiała mieć ostrołękę gotycką w dole murów dla przejazdu. Gdy sposobem oddawna na mocy zwyczaju ustalonym urządzono kapliczkę na piętrze, wtedy umieszczono obraz całkiem pewnie pochodzący ze skarbów Korsunia czyli Chersonu, którymi Książę Wielki Olgerd obdzielał cerkwie jako kościoły wileńskie. — Słowo cerkiew określało świątynię, jako czar-chów, gdzie chowano czar święty, a chowanie to wyraz najstarszy na uczczenie. I „Częstochowa“ mówi, że tu czczono często, a zatem ciągle, oddawna. Czar-

chów zmieniono na Czarków, potem czarkiew, cerkiew.

Uczeni usiłują na podstawie obrazu dzisiejszego wyrokować, że nie może on pochodzić z wieku XIV lub wcześniejszego. Skoro Olgierd przywiózł go do Wilna w połowie wieku XIV, musiał pochodzić z czasów o wiele dawniejszych, co by oznaczało, że cześć Matki Boskiej była od wieków w Sarmacji rozpowszechniona, nawet przed zaprowadzeniem urzędowym chrześcijaństwa. Czy to co dziwnego lub nieprawdopodobnego? Artemizja grecka przecież, w sławnym Efezie czczona, to przecież bogini księżycą, takiego księżycą, którego znaki dwa są i na obrazie Ostrobramskim, księżyc mały górą nad obrazem, księżyc wielki pod obrazem.

Być może, ten pierwotny obraz nie przetrwał do naszych czasów, ale i ten, co się obecnie w Ostrobramie znajduje, jaki doszedł czasów naszych, to tradycja w Wilnie uświęcona bardzo wielką liczbą stuleci, w których wiara najżywsza a najgorętsza usiłowała twarz Matki Boskiej, jako Bogarodzicy, zbliżyć do twarzy Matki Boskiej Jasnogórskiej: obie są ciemne, to ich znamie najważniejsze. Powinien ten cień brązowy pozostać nadal, albowiem naród od wieków dawnych do tego już się przyzwyczaił — bo to znak nocy, w której świeci gwiazda Morska naj-

jaśniej, i Księżyc Matki Boskiej jest dla oka najmiłszy!...

Jeżeli nakoniec uprzytomnimy sobie, że siła wprost nadziemską bije z kaplicy Ostrobramskiej i z obrazu Ostrobramskiego, jeżeli widzimy, iż miłość niebiańska zniewala tłumy całe do klękania na ulicy przed bramą i za bramą, w dzień, w nocy, rano i wieczór, to przedewszystkiem uznać tu musimy znak widomy siły Boga, który naród obdarzył w tem miejscu cudami niezliczonymi. Nie należy rzeczy rozbierać rozumowo aż do szkieletu, aż do deski, bo świętokradztwo spowoduje nawet bezczeszczenie. Wypada dobrze rozumieć, iż rzecz najświętsza nie daje się rozkładać tak, aby każdy szczegół i każdy drobiazg był nauką dzisiejszą uzasadniony. Ponad dociekaniem jałowem i bezpłodnem jest urok wiary żywiołowej z czystości serca pochodzącej i z wielkości duszy wypływającej i do tej wiary nam uciekać!...

Wiara żywa i nigdy nie gasnąca w obraz jasnogórski i w obraz Ostrobramski... są to skarby polskie najdroższe i są to świętości istotnie niebo-siężne!...

Matko Miłosierna — Ostrobramska — Matko Boska, zawsze Smętna, Dobrodziejko Bolesciwa — Królowo Korony Polskiej... módl się za nami!...

X. Y. Z.

Pole.

*Zasiane zbożem
chylą się łany —
jak złotem morzem
przestwór zalany!
Dojrzeją żyta,
dojdą pszenice,
ziemia rozkwita
w swoje granice!*

*I szumi pole
na wioski progę —*

*dole, niedole
oddane Bogu.*

*I szumi zboże
złote i czyste,
do Ciebie, Boże,
do Ciebie, Chryste!*

*Zasiane zbożem
chylą się łany —
jak złotem zbożem
przestwór zalany!*

X. Y. Z.

Jak Najświętsza Panna sierotę przygarnęła.

(Legenda).

I.

Zima biała i sroga
wioskę trzyma i trzyma —
kiedyż wreszcie, na Boga,
zakończy się ta zima?

Kiedyż wiosna nadejdzie
z pachnącemi kwiatami
i słoneczko zlociste
rozbłyśnie nad polami?

Kiedyż przyjdą poranki
promieniste i ciepłe
i znów ruszą do morza
rzeki w lody zakrzeple?

Kiedyż wreszcie skowronki
zaśpiewają o wiosnie,
jak srebrzyste te dzwonki,
na błękicie, radośnie?

Zima śnieżna i głucha,
Śnieg opada wciąż biały —
gwiazdy zgasty gdzieś we mgle,
słońce lody zabrały.

Wioska ciężko oddycha
i ku wiosnie wyziera —
a śnieg pada i pada
i do okien się wdziera...

II.

Popod lasem, na skraju,
gdzie się wioska kończyła,
na śnieżystym wyraju,
mała chatka się skryła.

Przysypana już śniegiem,
ugięła się we wicherze,
coraz smutniej i coraz
jej zmieranie jest bliższe.
Zda się, że wicher ją zmiecie
i przepędzi daleko
po całutkim gdzieś świecie,
kiedy wichry się wleką.

Zda się, że ją zasypie
śnieg swym białym dywanem
że gdy noc zapanuje,
chatka zginie nad ranem...

Śnieg do okien zagląda —
patrzy — w izbie, jak w grobie...
siedzi w kącie sierota
i popłakuje sobie.

Sama jedna, tak mała,
głodna, zziębła i chora,
od wieczora do rana,
od rana do wieczora.

Matka poszła po prośbie
i nie wraca dni parę —
gdzieś upadła na śniegu,
wilki zjadły ją szare.

Zostawiła sierotę
w śniegu, w głodzie i chłodzie
głód jej targa wnętrzności,
zimno ostre ją bodzie.

Płacz w izbie sierota,
przed obrazkiem przykłęka —
słucha rzewnej modlitwy,
Przenajświętsza Panienska...

III.

MODLITWA SIEROTY.

„Matko Boża, Maryjo!
ulituj się sierocie!
wokół wilki wyją
na śniegowej martwocie.

Głód mnie nęka okropny —
ból i smutek i trwoga —
gdzież matusia ma poszła?
czy jest może u Boga?

Wyszła, by coś użebrać —
nie wróciła przed czasem —
ja zostałam tu sama,
w malej chatce pod lasem.

Gdzież ma matka, o Panno,
powiedz, dobry mój Boże,
bo się boję okropnie,
o los matki się trwożę...

Ulituj się sierocie,
o Panienko Najświętsza!
zginę z głodu i zimna,
śnieg pod oknem się spiętrza.

Jeśli matka ma żyje
gdzieś zgarnięta przez ludzi,
niech się mała sierota,
przy jej boku obudzi!

jakże straszno! jak ciemno!
głód mnie nęka okropnie!"

IV.

Tak modliła się mała
przed najświętszym obrazem
i z uśmiechem czekała
słów, co nieba wyrazem!
I ufała tak święcie,
że się Marja zlituje,
bo i w niebie Panienka
niedolę ziemską czuje.

...przed obrazkiem przykięła...

Ale jeśli nie żyje
gdzieś szarpana przez wilki,
niechaj i ja nie żyję
dłużej nawet ni chwilkę!

I mnie także, o Marjo,
do-swojego weź nieba,
i mnie także Twojej łaski
i opieki Twojej trzeba!

Tyś jest dobra, przychodisz,
gdzie jest smutek i nędza —
o, pamiętam ja dobrze
słowa starego księdza!

Więc się zlituj nademną,
i na ziemskie zejdziesz stopnie!

I wierzyła, że jednak,
choć to cud jest nad cudy,
albo umrze nareszcie,
lub matka wróci wpródy.

O, jak dobrze jest ufać,
tak Najświętszej Paniencie!
tak błagała sierota,
drżąc od mrozu w sukience.

V.

Matka dawno umarła,
sierota nie wiedziała,
że wilki już pożarli
kęs ostatni jej ciała.

Zabłąkała się w lesie,
tak daleko od ludzi —
nie jej już nie uratuje,
ze śmierci nic nie zbudzi.

VI.

Cóż Panienka niebieska,
zrobić miała sierocie?
zostawić ją samiutką
na śniegowej martwocie?

Rzekła wraz do anioła,
który obok przelata:
„Idź do chatki pod lasem,
przynieś duszę ze świata!

Tam się modli w tej chatce
biedna, sama sierotka —

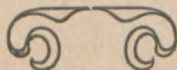
idź, przyniesiesz ją matce,
co cię w niebie napotka!“

Zleciał anioł skrzydlaty,
nad śniegowe rozłogi,
znalazł wioskę małątką,
znalazł domek ubogi.

Zabrał duszę sierocie,
co z radości płakała —
w chatce został na łóżku,
tyłek strzępek jej ciała.

I zaniósł duszę małą
tej Najświętszej Panience —
a Ona położyła
na duszyczce swe ręce.

I spotkała się z matką
biedna sierota mała,
bo w nieszczęściu ostatniem,
Matce Bożej ufała! X. Y. Z.

Czcijmy i kochajmy bohaterów naszych.

Każda dusza wrażliwa na piękno przyrody wita góry, a dotarłszy po trudach na szczyt — zachwyca się wspaniałymi widokami i woła wraz z Kochanowskim: „Czego chcesz od nas Panie za Twe hojne dary!“

Na wyżynach ducha ludzkiego królują niby orły duchy górne! Dla wyrażenia swych zachwyty, nie wystarcza tym proza, pod swe słowa szukają muzyki, jak to widzimy u Żelińskiego, Wagnera, a dawniej u króla Dawida.

Czem wonna wiosna — królowna — dla przyrody, czem rosa dla kwiecia, tem młodość ducha dla ludzi, obdarzonych wrażliwością piękna przyrody. Ta wrażliwość na piękno łączy się z czystością serc, a te perły zdobywa się codzienną walką z własnem „ja“.

Młodości, orla twych lotów potęga, a jako piorun twe ramię!

Cześć dla bohaterów świata i własnego narodu, lektura Plutarcha rzymskiego i polskiego podniesie każdego do obrania ideału i realizowania go. — Wszak nawet w najczarniejszych epokach historii polskiej nigdy nie brakowało bohaterów woli. — Przykładem sumienności w studjach i pokory wobec ogromu wiedzy jest Mikołaj Kopernik! Wspomnij i rozważ ile walk musiał stoczyć, aby prawda zwyciężyła.

Wspomnij zaparcie się siebie królowny Jadwigi, dzięki której odnowiono i ufundowano stolicę ducha polskiego — Uniwersytet Jagielloński.

Wspomnij na życie i walki o praw-

dę i sprawiedliwość Kazimierza Jagiellończyka, zastanów się nad jego silną wolą, która zwyciężyła potężny zakon i Polskę oddała morze. — Ileż walk ze sobą musiał ten król stoczyć, aby nadawać przywileje tłumowi szlachectwu z krzywdą innych warstw, aby tyłko najważniejszy cel osiągnąć.

Wspomnij na cierniową drogę Stefana Czarnieckiego, Żółkiewskiego, którzy choć widzieli złośliwość króla, pozostali wierni tronowi, aby nie szerzyć anarchii.

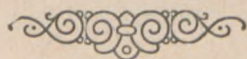
Miej na oczach zrozpaczonego Rejtana i smutnego aż do śmierci Łukasiewskiego, 47 lat w lochach Schliburga męczonego. — Wspomnij na udręczenia księdza Butkiewicza i tysiąca rodaków w Rosji i Niemczech i pałaj pragnieniem Mickiewicza: Byśmy choć jedną chwilę tak przeżyli, jak naszych ojców było całe życie. — Ta trudna, codzienna walka napęłni nas „radością duchową“, taką, jaką miał autor seraficki „kwiatów — fioaretti“ św. Franciszek z Assyżu.

Wśród bólów i cierpień ciała, On śpiewa hymn do „Brata słońca“ do „Siostry cichej wody“, do „Łaskawej pani śmierci“.

Ale nie tylko to go cieszyło, co wszystkim ludziom jest miłe, — on więcej jeszcze radował się kiedy doznawał cierpień i upokorzeń, które

innym tak przykre są i wstrętne. — Kiedy raz szedł z drugim zakonnikiem do pewnego klasztoru, odezwał się do niego tak: „Chociażby który z braci naszych posiadał wszystkie nauki teologiczne i kazaniem swojemi ściągał tysiące słuchaczy, nie byłaby to jeszcze radość doskonała“. — Po chwili milczenia dodał: „Chociażby który z braci naszych największe cuda czynił i umarłych wskrzeszał, nie byłaby to jeszcze radość doskonała“. Zdziwiony spytał go towarzysz jego: „Kiedyż więc byłaby radość doskonała?“ — A na to Święty: „Gdyby tak dzisiaj, kiedy przyjdziemy do klasztoru zmęczenia i zgłodniałymi i zapukamy do furty, gdyby wyszedł braciszek odzwierny i odpędził nas, wołając z gniewem: Precz stąd włóczęgi i darmozjady, nie warto wam dać kawałka chleba! A gdybyśmy go błagali, żeby nas przecież przyjął na nocleg, a onby wyszedł z kijem i bił nas i kopał nogami, — o bracie Leonie, to byłaby radość doskonała!“

Zdziwi was to zapewne bardzo i wyda się wam niezrozumiałem, że ktoś miał powód do radości w takich przejściach, które nas dotknęłyby zupełnie rozpaczą. Ale na takim przykładzie winniśmy uczyć się, jak znosić nieszczęścia i tragedje życiowe, aby stać się dzielnymi i odpornymi na niepowodzenia doczesne. X. Y. Z.

Nieboszczyk podczas golenia ożył!

W jednej z wiosek, leżących w pobliżu duńskiego miasta Alborg, zmarł w tych dniach zamożny gospodarz wiejski Niels Peterson. — Zasmucona żona postanowiła sprawić mężowi uroczysty pogrzeb, a ponieważ nieboszczyk nie golił się od 3 tygodni, zawołała wiejskiego fryzjera, aby ogolił trupa.

Golibroda zabrał się do dzieła. Skoro jednak mydło dostało się do dziurek nosa nieboszczyka, zmarły kichnął i usiadł na postaniu. Przebudził się z letargu i sam już zapłacił należność za ogolenie brody.

X. Y. Z.

Nowy system uprawy roli.

Nowy system uprawy roli, wypracowany w ciągu długoletnich doświadczeń we własnym majątku Leśniewo (powiat gnieźnieński) przez rolnika Romana Lossowa, zaczyna nabierać coraz większego rozgłosu w kraju.

Spotykany z początku z obojętnością i wielkiem uprzedzeniem, dziś doznaje już pełnego uznania ze strony miarodajnych kół zawodowych. — Leśniewo staje się coraz bardziej miejscem pielgrzymek, dokąd ze wszystkich stron kraju ciągną wycieczki rolnicze, a gdzie oddany całkowicie sprawie krzewienia swej metody gospodarz nie szczędzi czasu i mozołu, by przy pomocy odpowiednich pokazów i odczytów podzielić się z przybyszami z dodatnimi wynikami swych doświadczeń.

Punktem wyjścia do podjętych przez Lossowa doświadczeń była myśl, że główną przyczyną niedostatecznych plonów, otrzymanych przy sposobie dotychczasowym jest nieodpowiedni stosunek pomiędzy korzeniem a częścią nadziemną rośliny, — wskutek słabości bowiem korzenia roślina staje się mniej odporna na wszelkiego rodzaju czynniki chorobotwórcze.

Wzmocnienie korzenia osiąga Lossow dwoma zabiegami: — Jeden z nich — to rzadki siew, drugi — ruszanie głęboko ziemi, czy to przed zasiewem, czy też pomiędzy roślinami zasianymi i powschodzonemi.

Dzięki zastosowaniu obydwu tych zabiegów umożliwia się z jednej strony dostarczenie roślinie większej ilości pożywienia a z drugiej strony doprowadzenie do rośliny ciepła, — tudzież powietrza.

W łączności z innemi zabiegami i przy zastosowaniu odpowiedniej budowy narzędzi — (dryle, pługi, ruszaczki itd.) wyniki osiągane przechodzą wszelkie oczekiwania. Z ziarn wyrastają całe pęki mocnych kłosów o niezwykle szerokich liściach i wybitnie grubej łodydze.

Na najlichszych nawet gruntach plon osiągany przy tem systemie uprawy przewyższa wielokrotnie ten, jaki przy dotychczasowym dają ziemie najlepsze. — Na średnich ziemiach dochodzi plon w Leśniewie do 40 centnarów żyta z morga. Na ziemi lichej (9 klasy) do 24 centnarów, — podczas gdy dziś wynosi on zależnie od rodzaju gleby od 3 do 14 centnarów.

Zważywszy różnicę tę w plonie, — a także oszczędność na siewie (dochodzącą do 600 proc.) zwiększone przy systemie tym koszta robocizny schodzą przy ostatecznym obrachunku na drugi plan.

W kraju wybitnie rolniczym, jak Polska, rozpowszechnienie sposobu tego przy poparciu odpowiednim czynników społecznych i rządowych wydać może duże owoce.

X. Y. Z.

Grobowce carów.

Wśród emigracji rosyjskiej wywołał ostatnio bardzo wielką sensację cykl feljetonów w sprawie niedawnego otwarcia sarkofagów cesarskich w petersbierskiej twierdzy petropawłowskiej.

Anonimowy autor, jako naoczny świadek otwarcia grobów, oświadcza, że władze sowieckie chciały zagarnąć dokumenty kontrrewolucyjne, które miały być podobno ukryte w grobach cesarskich. — Najpierw splądrowano trumnę Katarzyny wielkiej.

Panował półmrok, kiedy garstka osób i kilku robotników wkroczyło do wilgotnych katakumb.

Dokoła na ścianach pełno było świętych obrazów, których cenniejsze dawno już rozkradziono. Kilku robotników przystąpiło niezwłocznie do odbijania wieka. Była to bardzo uciążliwa praca, gdyż trzeba było otworzyć aż trzy trumny: drewnianą, ołowianą i metalową.

Po kilkugodzinnej, mozolnej pracy, wieko ostatniej trumny zostało zdjęte i oczom obecnych ukazała się mumja cesarzowej.

Ciało Katarzyny pokryte było ciężkim, złotym ornatem. Cesarzowa była balsamowana, widocznie jednak bardzo powierzchownie, gdyż tylko na twarzy i rękach pozostały resztki skóry, pozatem znaleziono już tylko kości.

Włosy Katarzyny zakonserwowały się znakomicie, ukryte pod brudną, ongi białą peruką.

W trumnie znaleziono sporo kosztownych pierścionków, bransolet i dżadem z pereł i brylantów na peruce.

W grobowej ciszy podziemia rozległy się słowa naczelnika robót:

— Jak widzimy, niema przy trupie żadnych papierów, których poszukujemy, moglibyśmy skonfiskować te piękne drobiazgi, lecz tego nie uczynimy.

Trumnę zamknięto wśród poważnego milczenia. — Po kilku dniach otwarto sarkofag Piotra II, którego szczątki zachowane były daleko lepiej. Widocznie balsamowanie Piotr II, było dokładniejsze. Cesarz miał na sobie ciemnozielony mundur z czarnymi dżamentowymi guzikami. Na piersiach widniały order i masywny złoty łańcuch. Najciekawszym przedmiotem w grobowcu był portret Piotra II-go, na którym car był przedstawiony jako robotnik przy warsztacie.

Ponieważ i tutaj nie znaleziono nic „kompromitującego“ — dalsze poszukiwania zostały wstrzymane.

Później jednak grobowce cesarskie zostały otwarte powtórnie, lecz już w ściślejszym gronie bolszewików i wysoko wartościowe przedmioty skonfiskowano.

Zagadka obrazkowa.

?

Gdzie jest
mój towarzysz?

W noc wigilijną.

Słońce konało.....

Ostatnie, słabe, prawie o ciężałe,
jakby zimne promienie kończyły krót-

chy kącik, gdzie spędziły ten dzień zimowy. Chciałyby może tam pozostać, ale słońce, niezmiennem odwiecznem

ki dzień grudniowy. Ostatni raz wpadały przez osłoniętą firankę kwiatów lodowych szybę, do niewielkiego pokoju, jakby z żalem żegnając ten ci-
Marjański.

prawem, kryjąc się zwolna za kręgiem ziemskiego horyzontu, pociągnęło je za sobą.

W pokoju konało życie...

Nie wielkim był ten pokój, ale z wdziękiem urządzony. Bezląd tylko przedmiotów tu i ówdzie rozłożonych, dziwna jakaś atmosfera, niemal nabożna, wskazywały, że rozgrywa się w nim jakiś akt ważny i wielki.

Na łóżku osłoniętem piękną puchową kołdrą, leżał chory. U nóg jego, zamarłe w bezbrzeżnym smutku, zbolące łkaniem, klęczały dwie kobiety.

Konał artysta... młody, budzący wielkie nadzieje i mający w swym głosie skarby złota i przyszłość wspańska, konał w kwiecie wieku, zmęczony ciężką chorobą płucną.

Konał w wieczór grudniowy, w dzień wigilijny.

Przytomnym był zupełnie. Oczy szeroko rozwarłe patrzyły w dal, widząc już może przyszłość... zwolna jednak zachodziły mgłą na zawsze.

Duch jeno, duch artysty, wolny jeszcze i żyw ulatywał, błdził... przeżywał raz jeszcze swe życie od początku...

Rok temu... Wracał z generalnej próby pierwszego swojego występu. Uniesiony brzmącą mu jeszcze w uszach potężną arją, najnowszej, dla niego specjalnie napisanej opery, nie widział nic, nie słyszał. Nie zdawał sobie zupełnie sprawy z tego, co się działo wokół niego. Szedł w wesołym gronie kolegów i koleżanek... Wokół uśmiechy, powinszowania, życzenia.

...Czy to wogóle on śpiewał? On jest tym, tym właśnie, przed którym niebo zdało się uchylać? Nie! nie! — Bo jakże? Niedawno jeszcze skromny uczeń konserwatorium, pracujący w pocie czoła, biedny, bez środków niemal do życia, z trudem utrzymujący swą jedyną najdroższą matkę... On, on, miałby być teraz tym sławnym artystą, wielbionym przez całe miasto, może kraj cały i świat? Nie! nie! to niemożliwe... A jednak wszystko to przecież przepowiadają mu teraz koledzy i przyjaciele.

„Jurek! Jurek! — nawet nie wiesz, nie przypuszczasz, sława wawrzy-nu!...”

Idą gdzieś wszyscy, gdzie?...

Aha! Idą razem na wspólną wigilię. Wszyscy ilu ich tam było, tam na deskach teatru. Drzewko, opłatek, znowu życzenia, gratulacje, śmiechy, rozmowy, gwar...

— Ah ten gwar!... Żeby uciec stąd daleko, daleko, na koniec świata, nie słyszeć nic, nic, nic! Nie istnieć!!!

— — — — —

Wyszli potem wszyscy na Pasterkę. Noc cicha, gwiazdzista. Śnieg skrzypiał pod nogami. Wszystko pamięta! Jak przez sen...

Zagrały dzwony.

Zagrały pieśń wesełną, potężną, pieśń, która biegnąc hen ponad ziemię, w gwiazdziste lazury, składała u stóp Najwyższego hołd miłości i dziękczynienia. Zagrały organy.

Złączyły się tysiące ludzkich głosów, upojonych szczęściem i radością i wzniosły się pod sklepienie starej gotyckiej świątyni, odbiły tysiącem ech i zlewając się w jedną nierozrwalną całość, biegły za pieśnią dzwonów.

Boże Narodzenie! Rozochoczone mrowie ludzkie kołysząc się w takt kolędy, myślało tylko o tem, o tych dwóch słowach, które kojącym balsamem spływały w dusze biedne, targane wichrem złych i przewrotnych czasów.

Cieszyli się staruszkowie, kobiety, mężczyźni w sile wieku, cieszyła się gromada akademików i panienek. Cieszyła się, że wreszcie choć krótko, ale wesoło spędzi czas na łonie rodziny, przy sercach kochanych, swoich.

...A w kąciку przygniecioną przez tłum do zimnego muru świątyni, stała młoda, młodziutka panienska.

Wszystko pamięta, wszystko!...

Ciekawie wyglądały z pod czapeczki bujne kasztanowe sploty jej włosów, przytulały się do buzi różanej a głębokie, cudne czarne oczy patrzyły w niego z podziwem, z czcią nieledwie.

...Pamięta wszystko...

I ów rok — rok triumfów scenicznych — powodzenia, dostatków, rok

wzniosłej, pięknej miłości ku dziewczynie z kasztanowemi splotami, rok radości i dumy matczynej, cieszącej się szczęściem jedynaka.

A teraz kona... Zostawia na ziemi to wszystko — sławę, wawrzyny, bogactwo. Zostawia szczęście swej matki i wierne serce swej narzeczonej.

Jak zły gad, tak wdarła się nieubłagana choroba w jego wątły organizm, pochwyciła w swe drapieżne szpony i rzuciła na łożo boleści.

Rok temu... grały mu dzwony hymn radości i triumfu... śpiewała mu w sercu pieśń życia, które szło ku

niemu wraz z wesołymi dźwiękami kolędy — „Bóg się rodzi“.

Słyszy ją znów teraz... znów jest w gronie kolegów, wesoły, radosny. Znow patrzą na niego dobre czarne oczy z pod kasztanowych kędziarów i drugie te wypłakane siwe oczy matczyne...

...Mamusiu... Krysienko... jak dobrze, jak jasno... Słyszycie dzwony grają, jakie cudne śpiewanie... Bóg się rodzi... śpiewajcie i wy, ale głośniej... a głośniej... nie słyszę... nie nie słyszę... Mamusiu... Krysienko...

Skąd się wzięły zabobony i przesady?

Ścisłe biorąc, nie wierzę w przesady. Bo co ma upadły widelec do głodnego gościa, a głodny kot do zamiarów myśliwca? Gdyby to tak musiało być naprawdę, to czy nieprzyjacieli nie powinien się zawsze postarać, aby stronie przeciwnej, wyruszającej w pole, kot zawsze przebiegł drogę — a klęska murowana?... Chyba, że i tamci o tem samem pomyśleliby... Przesady, to coś strasznie śmiesznego. A jednak... Co powiecie na takie wypadki?

Panna Józia usiadła pod lustrem i już została starą panną. No, czy to nie dziwne? Chociaż właściwy mi zmysł dokładności każe mi dodać, że obchodziła właśnie swój 70-letni jubileusz...

Pewien człowiek spotkał kominiarza i to mu przyniosło szczęście. Oczywiście kominiarz to był niezwykle, niecodzienny. Oto oddał on temu panu 100 złotych, które mu był winien...

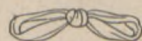
Ktoś położył chleb odwrotnie. Muwią, że to oznacza niezgodę między ludźmi. Istotnie, była niezgodą z piekarzem. Na odwrotnej stronie chleba był zapieczony karakon.

Pewien człowiek rozsypał sól. Przyszło do nieporozumienia i pogotowia.

Człowiek ten wioził furgon soli i przewrócił się z tem wszystkim.

Jeszcze jeden pan wstał lewą nogą. Cały dzień był potem zły. Uczciwość każe przyznać, że prawą nogą można było też wywrócić stolik i przez to narazić się na awanturę od żony.

X. Y. Z.

Żywy wieloryb, wieziony ulicami miasta.

Ruch uliczny był chwilami prawie zupełnie wstrzymany, — gdy przewożono żywego młodego wieloryba do Londynu w dużym troku. Wieloryb, ważący półtorej tony, był wyrzucony przez wzburzone fale morskie na brzeg.

Władze muzeum historii naturalnej udały się, by go zabrać — przekonano się, że jest jeszcze żywy. Przewożony rzucał się od czasu do czasu, podnosił swój ogon, jakby do zanurzania się w wodę. Gdy już dojeżdżano do celu podróży po 130-milowej drodze, wieloryb zdechł. Towarz. opieki nad zwierzętami prowadzi dochodzenie w tej sprawie. Władze muzeum sporządziły gipsową podobiznę wieloryba.

X. Y. Z.

POLAŃSKA LEGENDA

*którą opowiadają stuletnie dęby, otaczające stary dwór w Polanach,
wsi położonej na samej granicy Polski i Litwy.*

Dawno już dawno, może lat tysiące,
temu, od kiedy promieniste słońce
kąpie się w wodach rzeki Wilji świętej,
od kiedy w lasach i puszczy zaklętej
Litwy, żubr mieszkał, wilki i niedźwiedzie,
o innym nie słysząc, nie wiedząc sąsiedzie,
jak równym sobie współmieszkańcu boru,
Od kiedy kwiaty cudnego koloru
rosną po gajach i cichych ustroniach,
lud tutaj mieszkał. Na pól dzikich koniach
walczył ze zwierzem całe swoje życie
Czasem opuszczał zbrojny swe ukrycie
choć wie, że bratnim sąsiedztwom zawini,
tam walczył. Naród ów zwał się Litwini.
Wiadomo, jako trzech bracia od wschodu
mieniać się, brali nowe swe krainy.
— Lecz został w środku, a jego pra syny,
biorąc dla siebie Wisłę i Zasanie
po wieki później zwali się Polanie.
— Czech na południe, Rus na północ spieszy,
Rus zaś najwięcej z trzech braci się cieszy.
Z nim siostra Wilja ciągnie na wędrowną
hardo i dumnie wzniosłszy swoją główkę.
Od niej to rzeka Wilja wzięła miano
a Litwą kraje jej synów nazwano.
A kiedy zasie Turgiełło potężny
hufiec na Litwie zbudował orężny,
I wodzem został Wilji pokolenia,
zaprażył bojów, zwycięstwa i mienia.
Na czele zbrojnych w łuki i topory,
co tylko zwierza biły do tej pory,
ruszył na woję, na Polan swych braci.
— Wiedział Turgiełło, że wojna opłaci.
Wracając, łupy wiozł z sobą obfite,
wozy i skóry, łuki wyśmienite.
W końcu pochodu dwaj jeńcy Polanie
z małym dziewczęciem, skrepowani w sznury
kroczyli wolno. Zniszczone ubranie
uwydatniało ciała ich kontury:

silne i rosłe, ale nieco starcze.
 Głowy schylone w zmęczeniu ku ziemi,
 a w oczach smutek za krajami swemi.
 — Żal to przytłoczył ich myśli i dusze.
 Już nigdy mieli nie być w swej ojczyźnie
 i nie oglądać matek, sióstr, rodziny.
 To już ich koniec. Lecz z losem dziewczyny,
 dziecka małego, cóż stanie się? — Trwoga
 objęła serca obu Polan. Boga
 swego wzywali prosząc zmiłowania.
 Czyliż to dziewczę małe, co się ślania
 z trudu, zmęczenia, w mękach z nimi skona?

— Wola twa, wodzu i panie! — rzekła dziewczynka.

Drżące więc mężczyzn objęły ramiona
 dziewczynkę małą — może raz ostatni,
 dając na czole pocałunek bratni.
 Przybyli. Wojsko swe dzidy i tarcze
 radośnie w górę podniosło wysoko.
 Dumne Turgiełły spoglądało oko
 na lud swój dzielny, co wśród głośniech krzyków,
 witał w ojczyźnie swoich wojowników.
 Jeńców trzech miano przy zniczu wieczystym
 spalić na stosie. Bogom swym ojczystym
 niosąc tem korną, dziękczynną ofiarę,
 a jeńcom słuszną wyznaczając karę.
 — Wiecież Polanie? — Turgiełło zapyta
 — Że śmierć was czeka? Napijcież do syta

się miodem waszej klęski, poniżenia.
 Śmierć, męki, słyszysz, ty Lachu przeklęty.
 Widzisz ten ogień; Znicz litewski święty?
 Odeń zapalim głównie pod twym stosem. —
 Tak wódz przemawiał podniesionym głosem.
 Nic nie usłyszał jednak krom milczenia.
 — Hejże! ta mała, niechaj tutaj stanie.
 Niech ta odpowie!

— Wola twoja panie...
 Stał Turgiełło. Zdumiał, bo od Polan,
 stojących w sromie tuż u jego kolan,
 myślał, że słowa odpowiedzi harde
 usłyszy, ale nie korne poddanie.
 — Zabij nas, jeśli wola twoja panie —
 mówili jeńcy — lecz to dziecko małe,
 zostaw przy życiu, cóż ci dziewczę winne?
 Wtedy Litwinów zgromadzenie całe
 ujęły słowa i dziecko niewinne
 za serca. (W Litwie bo nie jest lud srogi)
 — Inną ofiarę dając więc dla bogi
 Turgiełło jeńców obdarował życiem,
 na wieczne tylko wskazując wygnanie
 na Litwie. — Wola twa wodzu i panie —
 rzekła dziewczynka. Do braci przypadła
 i łza z jej oczu miłości opadła.

— — — — —
 I żyli oto dwaj Polanie w Litwie.
 Po borach, lasach za zwierzem w gonitwie,
 nosząc ciężary za swemi panami.
 A chociaż obaj starczemi latami
 bliżej i bliżej dochodzili grobu,
 jakowaś siła trwała w jeńcach obu.
 Bo oprócz trudu i pracy niewolnej,
 miast odpoczywać w rzadkiej chwili wolnej,
 prace nad dzieckiem za cel życia wzięli.
 Mała, o której wkrótce zapomnieli
 Litwini, w lata i urodę rosła
 A w życie Polan promyk słońca niosła.
 Oni więc mieli o ojców krainie
 uczyć ją, wpajać miłość polskiej ziemi,
 Ojczyzny, co nigdy, przenigdy nie zginie,
 dalej prowadząc zasie swoje dzieło,
 dziewczę, o którym zapomniał Turgiełło
 uprawiali w harce, w borach czatowania,
 nocne na wilki, żubry polowania.
 Na znak zaś, że jest Polką z urodzenia,
 „Pola“ wołali ją, zamiast imienia.

— — — — —
 Mijały lata. Turgiełło już stary,
 swojego syna uczył brać na bary
 tury niedźwiedzie. Wojenne rzemiosło,
 które dla Litwy tyle mienia niosło
 miał młody Gordon poznać na wyprawie,

którą na Polskę gotowano prawie.
 Aż raz, gdy Gordon swojemi zwyczaję,
 sam się zapuścił między lasy, gaje,
 pragnąc samemu złożyć zwierza trupem,
 i w zamek wrócić ze zdobytym łupem,
 noc już zapadła. Gordon zmylił drogi.
 Dalekim wprowadzie był od strachu, trwogi.
 Lecz słyszy echo po puszczy stapania...
 Z poza zarośli i drzew się wyłania
 zwierz jakiś dziki, — wprost ku niemu kroczy.
 Wyteżył Gordon orle swoje oczy,
 zwinął się ruchem i z szybkością węża
 łuk napiął, strzałę wypuścił z oreża.
 — Zwierz nie przystanął, widać nie trafiony.
 Lecz nim myśliwy dla swojej obrony
 zdołał łuk napiąć, tur ze strzałą w sercu
 u nóg Gordona legł na traw kobiercu.
 Zdziwił się młody, oglądając strzałę:
 nie była jego. Pióra przy niej małe.
 — Nagle z za drzewa, poza którem zoczył
 zwierza i ze strony, z której tur wyskoczył,
 usłyszał ciche jęki i wezwania.
 Poskoczył Gordon i ujrzał człowieka;
 mężczyznę sądząc z łuku i ubrania.
 Krew mu z ramienia lewego ocieka.
 a twarz — o dziwo — zasłoną okryta...
 — Kto jesteś? powiedz — myśliwy zapyta.
 — Pomóż opatrzyć mi ranę na ręce
 i strzałę wyjąć, lecz nie pytaj więcej,
 błagam cię panie...

Lecz Gordon przykleknął,
 z bólu on jednak i sam wkrótce jęknął;
 bo strzała wbita w nieznanego ramie
 obrońcę życia Gordona, ma znamię
 niestarte: strzała ta była zatruta
 i z łuku właśnie Gordona wypruta...
 Porwał obrońcę więc strzelec na bary,
 niósł gdzie Turgiełło, ojciec mieszkał stary.
 Na łożu złożył swem rannego ciało.
 — Odkrywszy chustę zaś na jego głowie,
 poznał kobietę. Ach nikt nie opowie
 bólu Gordona i serca katusze.
 Czuł, że jej, miłość mógłby dać i duszę.
 ...Lecz nie pomogły ni znachorów leki,
 i chorej zwolna opadły powieki.
 A kiedy słońce wstawało w niebiosy,
 gdy ptasząt ciche ozwały się głosy,
 po raz ostatni chorej drgnęła głowa
 i zwolna, cicho szeptała te słowa:
 — Ja jestem Pola, siostra dwóch mych braci,
 których wy niegdyś... wy bracia, a kaci,
 z Polski do Litwy wciągnęli przemocą.
 Jam Gordonowi, dzisiaj w borze nocą,

uratowała jego młode życie...
 Teraz odchodzę w zagrobne ukrycie...
 Ale was błagam... o jedno... tak mało...
 Tam we więzieniu dwóch starców zostało...
 Dajcie im wolność!... —

I skołała Pola,

A stada ptasząt, wzlatując z zakola,
 uniosły duszę jej białą i czystą
 na szczęście, radość i miłość wieczystą.
 A jednak, kiedy Turgiełła rozkazem,
 obaj Polanie, wypuszczeni razem
 na wolność, życie — o tem usłyszeli,
 jak dzielna Pola zginęła, nie chcieli
 wracać już więcej w ojczyste krainy.
 — Żal za szczebiotem kochanej dziewczyny
 Przykuł ich tutaj. W miejscu, gdzie raniona
 padła ich Pola od strzały Gordona,
 wybudowali chatę sobie małą.
 — Gordon zaś później okolicę całą
 dał im na wieczność, jako ich majątek.
 Odtąd ów ziemi precudny zakątek
 pamięci Polan przez Litwę oddany
 polskie ma imię i zwie się Polany.

Roman Burzyński.

Twórczy sen wynalazcy.

Niejednokrotnie zastanawiano się nad tem, o jakiej godzinie dnia władze umysłowe człowieka są najsprawniejsze i najwięcej zdolne do pracy.

Przeważa zdanie, że chwile największej jasności umysłu przypadają na godzinę 8 rano, najslabiej zaś mózg funkcjonuje koło czwartej po południu.

Robiono liczne próby ze studentami uniwersytetu i przekonano się, — że najlepiej pracują przed południem, gdy są dobrze wyspani i wypoczęci.

Inaczej ma się sprawa z wynalazkami. Wielu wynalazców stwierdza, że nowe pomysły nie przychodzą po długim myśleniu, lecz zjawiały się niespodzianie, najczęściej o świcie — przy obudzeniu się. Ciekawym przykładem do historii wynalazków jest opowiadanie Eljasza Howera, wynalazcy udoskonalonego typu maszyny do szycia. Męczył on się dość dłu-

go nad rozwiązaniem tego zagadnienia, nie dochodził jednak do pożądanego wyniku.

Pewnej nocy przyśniła mu się dziwna historia. Znajdował się w nieznanym kraju, wśród czarnych ludzi. Ci domagali się od niego, aby raz narazie dokonał swego wynalazku, a wódz szczepu wygłosił do niego ostre przemówienie i zagroził mu, że będzie zakłuty włóczniami, jeżeli natychmiast nie rozwiąże zagadnienia.

Ujrzał skierowane ku sobie włócznie nieprzyjacielskie, — to też zimny pot wystąpił mu na czoło. W chwili jednak, — gdy błagał o łaskę, spostrzegł, że każda włócznia ma u dołu przebitą dziurkę. To naprowadziło go na myśl, przy której odrazu się obudził: igła przy maszynie powinna mieć dziurkę nie u góry, lecz u dołu. Wynalazek maszyn do szycia został rozwiązany.

X. Y. Z.

Brat ptaków i kwiatów.

Opowieść o cudownem życiu świętego Franciszka z Assyżu.

I.

Któż z nas nie zna świętego Franciszka z Assyżu? Któż z nas nie zna jego przepięknych słów:

— Wszystko, co Bóg stworzył, jest piękne...

— Chodźcie do mnie, bracia kwiaty polne i leśne...

— Wy staracie się o chwałę Bożą, wonią swą piękną ją głosząc...

Ja staram się o chwałę Bożą, głosząc ją słowy mojemu...

Każ się zanieść do stajenki i położyć na sianie...

— Choďte do mnie, ludzie, bracia i siostry moje!...

— Chodźcie do mnie, bracia ptasz-
kowie leśni i polni...

— Bratem wam jestem...

— Wy śpiewacie na chwałę Bożą.

— Ja o tę chwałę staram się całym moim życiem...

— Więc bratem wam jestem...

— Jestem bratem wszystkiego, co
piękne, co Boże...

— Ukochałem Boga we wszystkim...

— Bóg jest wszędzie...

— Bóg jest w każdym kwieciu,
w każdym ziole pachnącem...

— Bóg jest w śpiewie ptaszcącym...

— Chodźcie do mnie, bracia i siostry moje...

— Chwalmy razem Imię Pana...

Tak mówił święty Franciszek z Assyżu.

Należy więc poznać bliżej tego cudownego człowieka, który Boga do broć i miłość widział wszędzie, tam nawet, gdzie inni jej wogóle nie dostrzegają, tam nawet, gdzie jej przeczą...

Oto krótki rys życia świętego Franciszka z Assyżu:

II.

We włoskiem mieście, zwanem Assyż, parę wieków temu, żył bogobojny kupiec.

Nie był bogaty.

Ale umiał żyć oszczędnie, handlował wedle przykazań Bożych, nie ośzukiwał, był dobrym człowiekiem, chętnie pomagał biednym, to też Pan Bóg był łaskaw na niego i szczęścił mu.

Z roku na rok rozwijał się sklep kupca, aż wreszcie kupiec stał się zamężnym.

Nazywał się on Bernadotti.

Przybył do Assyżu z Juki.

Handlował płótnem.

W Assyżu poznał pewnego dnia ubogą dziewczynę.

Nazywała się ona Pika.

Pokochali się i wkrótce odbył się ślub.

Po upływie dziewięciu miesięcy Pika miała wydać na świat dziecko.

Już parę dni przed porodem dręczyły ją wielkie bóle.

Przychodziły znajome i litując się nad cierpieniami młodziutkiej matki, radziły rozmaite zioła i maście, by ból uspokoić.

Nic jednak nie pomagało.

Żadne wywary z ziół pachnących, żadne lecznicze maście nie zdołały uspokoić strasznych cierpień młodej żony.

Nieszczęśliwy kupiec modlił się pokornie do Najświętszej Panny i polecał jej zdrowie i życie swej żony.

Obawiał się naturalnie o jej życie.

Poród bowiem, poprzedzony takimi cierpieniami, zwykle kończy się tragicznie, często nietylko długoletnimi chorobami matki, ale nawet jej śmiercią.

Gdy tak przez parę dni bóleści nie ustawały i Pika wydawała się już nie mieć sił, kupiec poczuł, że nienawidzi dziecięcia, które — chociaż niewinne temu — tyle sprawia bóleści matce.

Tego wieczora, znużony długim czuwaniem przy chorej żonie, zasnął na chwilę u wezgłowia jej łoża.

A było to łożo wytworne i miękkie. Kupiec wszystko przygotował tak, by biedna żona jego miała wszelkie wygody.

Zasnął.

I przyśniło mu się, że idzie przez wielką łąkę.

Dokoła rosły precudne kwiaty.

Dokoła śpiewały różnobarwne ptaki. Śpiewały nad pachnącymi kwiatami przedziwne pieśni.

I nagle kupiec usłyszał głos:

— Nie pozwalaj, by weszło w twe serce uczucie nienawiści do twego płodu!

Zdziwił się i zapytał:

— Kto mówi?

Dokoła nie widział nikogo.

A głos odrzekł:

— Kupcze! Zrób to, czego twa żona zechce, a bóle ustana. I kochaj syna, który ci się narodzi!

Zbudził się kupiec ze snu i wraz słyszy głos wołającej go żony:

— Mężu!

Pochylił się nad nią.

— Czego chcesz, żono kochana?

A Pika bladymi ustami wyszeptala:

— Słuchaj... Gdyś zasnął, pod oknem stanął jakiś dziwny człowiek...

— Kto?

— Nie wiem... Starzec, w pielgrzymim stroju... I rzekł mi:

— Piko! Każ się zanieść do stajenki i położyć na sianie, a bóle twoje ustana i syna wydasz zdrowego, zemi na chwałę i Bogu na służbę!...

Zdziwił się kupiec i opowiedział żonie swój sen.

— Najwidoczniej — rzekła Pika — Bóg się nami opiekuje. Chcę posłuchać polecenia pielgrzyma...

— Ale... jakże tak, w stajni?

— Mężu! — rzekła Pika. — Czyż głos we śnie nie powiedział ci, że masz wykonać moją wolę? A zresztą, wiesz przecież, że w stajni, na sianie, przyszedł na świat Zbawiciel... To zaśczyt, nie ujma, rodzić na sianie!... Usłuchaj tego, co pielgrzym tajemniczy radził!

Więc kupiec wziął chorą żonę w silne ramiona, zaniósł ją do stajni i położył na sianie.

I oto... cud!

Ledwo ciało Piki dotknęło pachnącego siana, bóle przestały ją dręczyć...

Leżała, dziękując Bogu za zmiłowanie, modląc się do Najświętszej Panny i oczekując syna, który miał się jej urodzić, Bogu na chwałę i ziemi na pożytek...

III.

Nazajutrz po miasteczku gruchnęła wieść:

— Pika, żona kupca płócien, poвила syna!

Za parę dni Pika czuła się już całkiem zdrowa. Nazajutrz miał się odbyć chrzest syna w kościele świętego Rufina.

Gdy wewnątrz kościoła stary kapłan nadawał małemu dziecięciu imię Franciszka, u wrót świątyni stanął stary pielgrzym.

W tej chwili Pika, podtrzymywana przez męża, odwróciła się ku drzwiom i ujrzała pielgrzyma.

— To on! — szepnęła do męża.

Kupiec podbiegł do starca, chcąc dziękować mu za dobrą radę i pytać, kto mu ją poddał.

Ale stary pielgrzym zatrzymał go ruchem ręki i proroczym głosem rzekł:

— To dziecię będzie największym człowiekiem świata!

— Jak Chrystus zostało zrodzone na sianie...

— Jak Chrystus umrze w męce...

— Rany Chrystusa nosić będzie na ciele.

— Błogosławieństwo temu miastu, błogosławieństwo temu domowi!

I zniknął wśród zarośli, okalających kościół.

Nikt go nigdy później nie widział i nikt, z całej okolicy, nie wiedział, kto to taki.

Kupiec rozpytywał się na wszystkie strony, ale nikt nie znał tajemniczego pielgrzyma.

IV.

Minęły lata. Mały Franciszek rósł na pięknego chłopca.

Martwili się jednak rodzice, gdyż nie w nim nie było takiego, co by usprawiedliwiało dziwne zdarzenia i proroctwa, towarzyszące jego narodzinom.

Był, jak inne dzieci.

Był niegrzeczny, złościł się wciąż, dokuczał swym rówieśnikom. Był uparty, hardy i ambitny.

Zmartwieni rodzice, nie rozumiejąc, dlaczego jego urodzeniu towarzyszyły tak dziwne wypadki, widząc, że nie nadaje się — w myśl proroctwa — na służbę Bożą, przeznaczili go na służbę wojskową, był bowiem silny, hardy, dobrze zbudowany, dzielny i odważny.

Gdy młodzieniec miał lat 18, wysłano go do wojska, do Apulji, gdzie podówczas toczyła się wojna.

Młody Franciszek rad był, że wyjeżdża z miasteczka. Siadł na konia, ubrany w zbroję i odjechał z lekkim sercem, obiecując sobie powrócić bohaterem i z bogatemi łupami.

Był już w połowie drogi, gdy zapadła noc.

Koniu był zmęczony i jeździec także.

Ucieszył się Franciszek, gdy ujrzał niedaleko gospodę, której otwarta brama zapraszała życzliwie późniejszych podróżnych.

Zjadł wieczerzę w gospodzie i położył się spać w stajni, obok swego konia, który z zadowoleniem przeżuwał smaczną paszę.

I oto, gdy Franciszek zapadł w sen, nawiedziło go dziwne zwidzenie.

Ujrzał się, jakby leżał w próżni.

Dokoła nie — tylko ciemności i pustka.

Gdy przerażony chciał biec bez celu i w niewiadomym kierunku, usłyszał jakiś głos, który go wzywał po imieniu:

— Franciszku!

Przestraszył się, a głos powtórzył:

— Franciszku!

— Jestem! — odparł Franciszek. — Kto mnie woła?

— Franciszku! — rzekł głos, nie odpowiadając na pytanie. — Odpowiedz mi na kilka pytań, dobrze?

— Pytaj!

— Czy chcesz być sługą czy panem?

— Jakto?

— Sługą chcesz być, czy panem? — powtarza głos.

— Naturalnie, że panem...

— Chcesz być szczęśliwy?

— Tak...

— Chcesz być dobry?

— Tak...

— Chcesz być tem, czem miałeś być?

— Nie rozumiem...

— Franciszku! Gdyś się rodził, Bóg cię wybrał na swego pomazańca! Chcesz być nim?

Głęboko wzruszony Franciszek odrzekł:

— Chcę!

— A głos rzekł:

— Będiesz panem ziemi, będąc sługą Boga..

— Będiesz szczęśliwy...

— Będiesz dobry...

— Będiesz Bożym pomazańcem!

— Ale co mam robić? — zapytał Franciszek.

— Powracaj do Assyżu! Nie jedź do Apulji! Nie dla ciebie wojna z mordami, rozlewem krwi, grabieżą! Wróć do Assyżu i tam cię już ręka Boża pokieruje!...

Głos umilkł, a Franciszek obudził się.

Głęboko wstrząśnięty, rozważał swój dziwny sen...

Skoro świt, osiodłał konia i zawrócił do Assyżu...

V.

Gdy nad wieczór przybył z powrotem do swego rodzinnego domu, rodzice przestraszyli się i zadziwili.

Ale Franciszek opowiedział im zaraz swój sen.

Wysłuchawszy go ze wzruszeniem, padli wszyscy trzej na kolana przed obrazem Chrystusa i Najświętszej Panny i z całego serca dziękowali dobremu Bogu, że nie zapomniał swych obietnic i że wreszcie zaczyna się spełniać to, co przepowiedziane było przy narodzeniu Franciszka.

Franciszek zaś zmienił się zupełnie.

Dawniej był hardy — dziś pokorny.

Dawniej dumny, zarozumiały — dzisiaj był skromny.

Przedtem nie był pobożny, często zapominał modlitw porannych czy wieczornych — teraz modlił się długo, godzinami całemi.

Promienność jakaś biła z jego twarzy.

Chodził na dalekie wycieczki do lasu i tam słuchał śpiewu ptaków i cieszył się pięknymi kwiatami.

Pościł pilnie, żywił się owocami i jagodami.

Schudł bardzo, ale za to dziwnie wyszlachetniał.

Wkrótce zrzucił stroje, jakie dotychczas nosił i ubrał się w zgrzebne płótno.

Tak chodził po lasach i modlił się do Boga.

Bóg nie szczędził mu ciosu: umarli jego rodzice, naprzód ojciec, potem matka, w odstępie paru tygodni.

Franciszek mężnie zniósł cios.

Po śmierci ukochanych rodziców oddał cały dom, sklep i majątek biednym, pod rozporządzenie starego proboszcza z kościoła świętego Rufina i sam zniknął z miasteczka rodzinnego.

Przebywał w lesie, gdzie zbudował sobie skromny domek... żył jak pustelnik, korzonkami i jagodami i coraz więcej doskonalił się przez modlitwę, posty i umartwienia.

Wtedy to, w tem samotnem, pustelniczem życiu w głębokim lesie, przebywając tylko wśród natury, nauczył się kochać zwierzęta i kwiaty, widząc w nich wszystkich dobroć i miłość Bożą.

Nazywał je braćmi i siostrami.

Zwierzęta przychodziły ku jego lepiance, a on rozmawiał z nimi. — Kwiaty pachniały silniej, gdy koło nich przechodził.

Dopiero po wielu latach, spędzonych na samotnem doskonaleniu się, wyszedł święty Franciszek z Assyżu

Święty Franciszek nauczał wszędzie — po drodze i na rynkach miasteczek. Ale było mu wszystko jedno, czy mówi do tłumu czy do jednego człowieka. Mawiał jednak piękne i silne kazania i wszędzie, gdzie przeszedł, kłoniły się dusze ku Bogu, który się cieszył na niebiesiech, że takiego wychował sobie apostoła.

Nazywano go „trzynastym apostołem“.

I istotnie, był trzynastym apostołem Chrystusa Pana, po wielu wiekach odnawiając jego naukę w ży-

Ogień nie chciał się imać świętego ciała.

ze swego lasu i powrócił do ludzi, by ich nauczać...

VI.

Wkrótce zyskał sobie spory zastęp słuchaczy.

Ludzie lubili go słuchać, bo pięknie nauczał.

Kazania jego były jak poezja — płynęły, jak muzyka. Zdawało się, że czerpie siłę swą z przyrody, by jej mocą podkreślić swe ludzkie słowa.

Kilku najzagorzalszych uczniów pokochało go silnie i nie opuszczali swego mistrza. Chodzili wraz z nim od wioski do wioski.

wem słowie, głoszonem po całej okolicy, z miasta, do miasta, z wioski do wioski.

Pewnego dnia, idąc tak, święty Franciszek w towarzystwie gromadki swych wiernych uczniów, napotkał na drodze żebraka.

Wyjął jakiś ubogi grosz, bo sam nie miał, żyjąc z ludzkiej łaski i z darów natury — i podał mu go.

Gdy jednak uczniowie jego zbliżyli się do żebraka, nagle odskoczyli z przerażeniem i z najwyższą grozą zaczęli odwoływać świętego Franciszka, by odszedł zaraz i poszedł za nimi.

Ujrzeni bowiem, że żebrak ten był trędowaty...

Ohydna, straszna choroba, której nie sposób uleczyć, wysypała się już nieszczęśliwcowi na twarz, znacząc ją białymi, owrzodziałymi strupami..

A święty Franciszek rzekł do uczniów, którzy przystanęli zdala:

— Boicie się trądu?

A cóż to jest trąd?

Trąd — to choroba.

A co to jest choroba?

To dopust Boży!

Czy Bóg jest sprawiedliwy, czy nie?

Jest!

Czyż nie prawdę mówię?

Jeśli zaś jest sprawiedliwy, to chorobę ześle na tego, kogo będzie chciał nią ukarać czy doświadczyć.

Czy więc będziecie stronili od tego nieszczęśliwego trędowatego, czy też nie — to na jedno wyjdzie: jeśli macie się zarazić trądem, to od tego nie uciekniecie, jeśli jest taka wola Boża, bo od woli Bożej wymknąć się nie sposób!

To powiedziawszy, pochylił się i pocałował twarz trędowatego...

Zdumieli się uczniowie tym wspaiałym czynem i długo słuchali dalszych nauk świętego Franciszka o tem, że niema sposobu, by uniknąć przeznaczenia i co się ma stać i tak się stanie, chociażby człowiek nie wiem jak usiłował wykręcić się przed swym losem.

Pewnego razu noc zaskoczyła ich w drodze.

Ujrzeni gospodę, więc wstąpili do niej, by poprosić o kąt na przenocowanie.

W gospodzie płonął wesoły ogień na kominku, a przy stole siedziała nierządnicą, która wchodzących powitała śmiechem, obiecując sobie zarobek.

Święty Franciszek zgromił ją łagodnie, co jednakże nie na wiele pomogło. Zaczęła mu się naprzykrzać.

Święty Franciszek spostrzegł ze zgrozą, że niejeden z jego towarzyszy

uległby chętnie namowom pięknej nierządnicy.

Postanowił więc dać im przykład.

Szybko zrzucił szatę i nachyliwszy się, wszedł do kominka, w którym płonął ogień.

Położył się, jak długi na płonących węglach...

Uczniowie w grozie i przerażeniu pewni byli, że święty ich nauczyciel, ich mistrz, którego tak kochali, nie wyjdzie już żywy z ognistego pieca.

Ale płonne były ich obawy!

Ogień nie chciał się imać świętego ciała!

Płomienie nie chciały go palić!

I święty Franciszek, leżąc w tym piecu ognistym, rzekł do nierządnicy:

— Kobieto! Życie swe oddałaś grzechom!

Palisz się całe swe życie w ogniu rozpusty!

Chodź tu do mnie, pal się w ogniu żywym!

W ogniu żywym pal twe ciało!

Duszę zaprzedałaś piekłu!

Czem jest piekło?

Jest ogniem!

Chodź tu do mnie!

Chodź!

Czeka cię ogień, który strawi twe ciało, jak ogień piekielny trawić będzie twą duszę! Przez całą wieczność!

Zalała się łzami nieszczęsna kobieta, która zesza na drogi grzechu i błagała świętego, by wyszedł z ogniska i ratował jej dalsze życie przed grzechem, jej duszę przed piekłem.

Święty posłuchał wezwania, wyszedł z pieca, przyodział szaty i rzekł, kładąc dłoń na głowie płaczącej nierządnicy:

— Za czasów, gdy Chrystus Pan chadzał po ziemi, dziś świętą zwaną i nauczał, żyła w Jerozolimie taka nierządnicą jak ty!

— Nazywała się Marja Magdale-na.

— Chrystus nauczał ją... i ona w niego uwierzyła. Włosami swemi umyła nogi jego. Słuchała jego słów i pokutowała. I została świętą...

— Idź jej śladem.

Skruszona nierządnicą padła do jego stóp i obiecała poprawę.

Tak nauczał i tak szerzył wokoło siebie dobro i miłość do Boga uczeń jego najlepszy, święty Franciszek z Assyżu.

VII.

Święty Franciszek pałał niezmierną miłością do Chrystusa.

Kochał go miłością tak wielką, że wprost rozsadzała jego wątłe, wychudzone ciało pustelnika, ascety, apostoła.

Pewnego dnia oddalił się od swych uczniów i długo się modlił do Chrystusa w gąszczu leśnym.

Błagał go temi słowami;

— Chryste!

Panie łaskawy!

Zstąp!

Kocham Cię, ja sługa Twój najlichszy!

Uwielbiam Cię!

Tyś mi dał życie, Tyś mnie skierował na drogę służenia Tobie!

Dzięki Ci, Panie!

Dzięki Ci za to i chwała wieczna!

O Chryste, Boże najlepszy!

Kocham Cię całym sereem mojem!

Uwielbiam Cię całą mą duszą!

Błagam Cię o jedną łaskę ogromną!

Daj mi tę łaskę!

Błagam!

Oto, chcę cierpieć, jak Ty cierpiełeś!

Ludzie Cię ukrzyżowali, o Chryste!

Chcę cierpieć, jak Ty!

Ześlij na mnie rany swoje!

Rozkrwaw me stopy i moje dłonie i bok mój!

Pięć ran cierpiełeś okropnie za grzechy niewdzięcznego świata!

Chcę i ja cierpieć pięć ran Twoich!

Na stopach!

Na dłoniach!

I w boku mym!

Tak, jak cię raniły gwoździe straszliwe krzyża Twego!

Tak, jak cię zranił żołdak!

Zrań mnie!

Daj mi pięć ran swoich!

Błagam Cię, Panie!

Daj mi nosić stygmaty Twej męki!

O Chryste!

Tak się modlił święty Franciszek z Assyżu, który błagał Chrystusa o tę największą łaskę, by mógł cierpieć tak, jak On cierpiał...

I oto Chrystus wysłuchał świętego.

Objawił się w otoczeniu Aniołów i zesłał mu stygmaty męki swojej...

A święty Franciszek w męce i radości padł na ziemię... I zemdał...

Gdy się ocknął, uczuł dotkliwy ból na rękach, stopach i w boku...

Ujrzał na swem ciele rany Chrystusowe...

Modlił się dziękczynnie...

A uczniowie jego, znalazłszy go, ujrzeli na jego ciele rany Chrystusowe i modląc się wraz z nim, uznali go świętym...

VIII.

Niedługo po tej łasce wezwał Pan świętego Franciszka z Assyżu do siebie.

Umarł święty na rękach swych uczniów, do ostatniej chwili nauczając ich i prosząc ich, by żyli wedle przykazań Bożych...

I oto kult świętego Franciszka z Assyżu rozszedł się po całej ziemi.

Jest to jeden z najulubieńszych świętych i z najwięcej wpływowych u Pana...

Kochał Boga we wszystkim — kochał Boga w całej ziemi...

Kochał go tak, że chciał cierpieć jak On...

Dzisiaj zażywa wiecznej szczęśliwości i opiekuje się wiernymi, którzy o nim w modłach swych nie zapominają...

X. Y. Z.

Czem pokryć swój dom?

Oto pytanie, które często słychać z ust niejednego wieśniaka, mającego zamiar pokryć swój dom mieszkalny, stodołę lub stajnię!

Papa jest tylko z pozoru tanim materiałem, jak każdy o tem wie, bo- wiem musi być co drugi rok terowa- na, co pociąga za sobą wydatki, a nad- to jest materiałem łatwo palnym, gdyż składa się właściwie z papieru.

Dachówka czysto cementowa jest bardzo ciężką, gdyż 1 m² waży ponad 50 kg., przez co wiązanie dachowe na nowych budowlach musi być specja- lnie mocne, zaś przy przekrywaniu starych budynków, już pokrytych pa- pą, gontami lub słomą musi się dać nowe wiązanie.

Pozatem wielu wytwórców dodaje mało cementu a więcej piasku dla za- oszczędzenia pieniędzy i by móc być „konkurencyjnymi”, dlatego też te da- chówki są dla wody przepuszczalne. Po 2—3 latach piasek się rozluźnia, na dachu pozostaje masa piaskowa, przepuszczająca wodę, co powoduje gnicie łąt.

Dachówki palone z gliny są rów- nie ciężkie jak czysto-cementowe i można do nich odnieść dużo wad tych, które posiadają dachówki czy- sto-cementowe.

Blacha jest w każdym razie lekka, lecz używana ogólnie blacha ocynko- wana jest nieczem innym, jak tylko zwykłą blachą żelazną, która posia- da na swej powierzchni nie dającą się nawet wymierzyć drobną warstwę cieniutką cynku. Ta cienka warstw- ka cynku ulega wpływom atmosf- erycznym i wkrótce znika, poczem bla- cha żelazna poczyną rdzewieć a dach niszczeje. Przed rdzewieniem nie uchroni takiej blachy nawet powle- kanie farbą, ponieważ pod farbą bla- cha dalej rdzewieje.

Ponieważ blacha jest dobrym prze- wodnikiem ciepła, pod wpływem go-

rażą więc rozszerza się zaś pod wpły- wem zimna kurczy, przez co dach nie posiada należytej swej szczelności.

Skoro drut przewodu elektryczne- go dotknie dachu pokrytego blachą, następuje krótkie spięcie a przez to i ogień. Podczas pożaru blacha rozża- rza się, topnieje i spływa kroplami na ratującą straż pożarną.

Bardzo często słyzy się zdanie, iż dobra rada wychodzi drogo. Jest to frazes używany przez tych, którzy nie znają postępów techniki, z dnia na dzień większych i sądzą, że to, co ich Ojcowie lub Praojcowie przed 30 lub 50 laty robili, także dzisiaj jest jedy- nie możliwem.

Technika kroczy jednak szybko naprzód i jest dzisiaj w stanie stwo- rzyć taki materiał do krycia dachów, który jest lekkim, zupełnie ognio- trwałym, nieprzemakalnym, odporny na mrozy i upały i faktycznie nie- zniszczalnym. Materiałem tym jest je- dynie dachówka asbestowo-cemen- towa.

1 m² pokryty dachówką asbesto- wo-cementową waży zaledwie 12 kg!

Dachówki te przymocowuje się gwoździami pomiedzianymi lub po- cynkowanymi do łąt lub desek i łączy się ponadto specjalnymi spinkami bu- rzowymi z czystej miedzi, przez co dach chroniony jest pod takim pokry- ciem po wielu dziesiątkach lat tak- samo, jak w pierwszym dniu.

Jest wielką korzyścią dla nas, że w naszym kraju posiadamy pierwszo- rzędną fabrykę dachówek asbestowo- cementowych „Everitas“ w Krakowie, ul. Zabłocie 37.

Fabryka ta zobowiązała się wobec nas, że każdemu, który na zwykłej kartce korespondencyjnej prześle do niej zapytanie o powołaniem się na niniejszy kalendarz — otrzyma dar- mo wzory i ofertę.

Pożar kościoła.

W jednym z miasteczek w Rumunii podczas nabożeństwa Resurekcji w przeddzień świąt Wielkanocnych, zapaliły się od świec sztuczne kwiaty Marjański.

przy wielkim ołtarzu. Powstała wielka panika, nie pomogły wołania księdza, który starał się uspokoić przestraszonych parafjan. W kościele znajdowało

się bardzo dużo dzieci, które stały najbliżej ołtarza. Przestraszony tłum zatarasował drzwi, tak że większa połowa ludzi ściśnięta paliła się żywcem stojąc. Kościółek był drewniany tak, że w krótkim czasie pozostały tylko

zgliszcza z kościoła a w pośrodku stał tłum zbity jeden przy drugim ze spalonymi głowami. Rycina nasza przedstawia pierwsze chwile pożaru, gdzie każdy w dzikim strachu, za wszelką cenę chce się dostać do drzwi kościoła.

Potęga wiary i modlitwy.

W chacie bogatego gospodarza Andrzeja Sojki płacz i smutek od kilku tygodni. Gospodyni tego domu, a żona Andrzeja leży złożona ciężką niemocą. Jak się zaziębiła owej nocy, gdy wracając z mężem z pasterki w wigilję Bożego Narodzenia z kościoła w sąsiedniej wsi, zgubili wśród zadymki drogę i błądzili parę godzin, tak kaszle coraz gorzej, to ją zimno trzęsie, to gorącość od niej bucha jak z pieca piekarskiego. Już i doktor z miasta był coś ze trzy razy, zapisywał różne lekarstwa, Jagna zażywała ale jakoś nic nie pomagało. A teraz, kiej przed Matką Boską Gromniczną mróz chwycił, że ani wyjrzeć na pole, całkiem ją siły opuściły i leżała całymi dniami, nic nie mówiąc, tylko oddech krótki i urywany świadczył o coraz gorszym stanie jej zdrowia.

Od tygodni całe gospodarstwo puszczane samopas, bo wiadomo Jagna gospodyni była jak się patrzy i wszystko było na jej głowie. A najgorzej to już z dziećmi. Troje ich jest, najmłodsze zaledwie ma dwa latka, brudne, nieumyte, nieuczesane, psocą w izbie, to płaczą, to biją się, zakłócając spokój tak potrzebny chorej matce. Czy to wszystkiemu da rady najemna dziewczyna, którą Andrzej przyjął na czas choroby żony? A któż tak zadba o dziatki jak matka rodzona i kochająca! Gospodarz stracił całkiem przy tych strapieniach głowę. Ani mu się żadna robota nie ima, ani chęci do jedzenia, ani do pogawędki z sąsiadami, chodzi jeno z kąta w kąt, przysiaduje

na ławie a wzdycha i spoziera w stronę łóżka, na którym wśród stosu poduszek i pierzyn leży jego Jagusia z każdym dniem blejsza i słabsza.

— — — — —
Miało się już pod wieczór w wilję świętą Matki Boskiej Gromniczej, kiedy Jagna słabym głosem przywołała do siebie Andrzeja.

„Oj Jędrusiu... Tak mi czegoś słabo... Widać przyszła moja ostatnia godzina...”

„Jagna, Jagusia, ino tak nie mów“, począł uspokajać chorą Andrzej, choć serce w piersiach mało mu nie pękło z żalu. „Co ci tam znowu chodzi po głowie! Na jutro obiecał przyjechać doktor z miasteczka, zapisze jakie nowe, dobre lekarstwo, a pociepleje na świecie, to da Bóg, zaraz ci będzie lepiej!”

„Oj, Jędrusiu, mnie nie takiego do ktora potrzeba, ale ojca duchownego, któryby mnie pojednał z Bogiem i dał wijatyk na tę daleką drogę, która mnie czeka...”

„Jagusia, Jagusia“, zawołał z rozpaczą Andrzej, załamując ręce. „A miałabyś ty serce odejść od nas. A co my tu bez ciebie zrobimy, ja i te biedne sieroty?...“

„I mnie ciężko... bardzo ciężko... przyjdzie umierać“, wyszeptwała Jagna i dwie gorzkie łzy spłynęły po jej zapadłych policzkach.

— — — — —
Kościół i parafja znajdowały się w sąsiedniej wsi. Daleko to nie było, ale zawsze po ciemnej nocy i przy złej

drodze trzeba było jechać z dobrą goźdźiną.

Ze ściśniętem sercem zaprzągł Jędrzej parę koni do sanek, ubrał się w ciepłą baranicę, na głowę nasunął wielką czapę, bo mróz brał ostry pod wieczór i ruszył w drogę, by spełnić życzenie umierającej żony i sprowadzić do niej księdza z Naświętszym Sakramentem.

Andrzej wybrał krótszą drogę popod lasem, gdzie w dodatku i wicher nie dał tak mroźny i nie było takich zasp jak na gościńcu. Wypoczęte konie ruszyły raźno z kopyta po wyiskrzonej od mrozu drożyni. Andrzej zatopiony w swych smutnych myślach, zdał się całkiem na swe konie, nie bacząc nawet dokładnie, gdzie i którędy jadą, wiedząc, że mądre zwierzęta przywiozą go do celu.

Nagle szarpnięcie zbudziło Andrzeja z zadumy. Konie poczęły w dziwnie niepokojący sposób strzyc uszyna, rzucać się i parskać. Andrzej sądząc, że konie boją się może cieni drzew w lesie, ściągnął lejce i śmignął batem. Lecz to nie pomogło. Konie rzuciły się w bok, rwąc w panicznym strachu uprzęż i pędząc na oślep przed siebie. W tem w głębi lasu wśród czarnej gęstwiny podszycia, zamigotały jakieś światełka. Dwie pary, trzy, cztery... Złowrogie światełka wolno, lecz uparcie zbliżały się coraz bardziej. Andrzej usłyszał tupot nóg, łamanie suchych gałęzi i krótkie, złe ujadania.

„Wilki, wilki“... przemknęło błyskawicą przez głowę struchlałego ze strachu Andrzeja.

Tu w tej pustce, zdala od wsi, od siedzib ludzkich, bez żadnej bronii, zdany na łaskę zgłodniałych bestji, które węsząc zdobycz coraz ciśniejszym pierścieniem opasywały swe ofiary... On, który miał swej żonie przywieźć pociechę, sam zginie tu marnie — rozdarty kłami rozjuszonych zwierząt.

...Niema ratunku!... Zbielałami u-

stami poczał Jędrzej szeptać słowa modlitwy:

„Matko Boska Gromniczna, miej mnie w swojej opiece! Patronko dobrej śmierci, Ty jedna potrafisz mnie obronić! Matko Gromniczna, Matko Gromniczna...“.

Jędrzej widzi już niemal nad sobą zielone ogniki, czuje na twarzy gorący oddech wilczych gardzieli... Jeszcze chwila, a sięgną mu do piersi, zatopią w ciele swe białe, ostre kły...

„Matko Gromniczna... Matko Gromniczna...“.

Lecz co to, czy to już śmierć, czy jasność niebieska wokół niego?

Wąską ścieżyną płynie jakaś cudna postać. W rękę trzyma zapaloną gromnicę, od której jasność promienieje na cały las.

Postać zatrzymuje się, podnosi rękę w górę i robi gromnicą znak krzyża świętego.

Andrzej czuje jakąś dziwną błogość i radość w swej duszy. Nie śmie podnieść oczu ku tej anielskiej twarzy i zamyka je w najwyższem, pokornem uwielbieniu.

Nie wie, czy to już śmierć... nic nie wie, nie widzi, słyszy jeno radosne rżenie koni i pokorne skomlenie wilków, słyszy oddalający się coraz bardziej tupot ich nóg...

...Po chwili otwiera oczy... wokół las ciemny, cichy. Przed nim bieje drożyna śnieżna, którą raźno mkną jego bułanki.

Więc żyje! nie zginął w paszczy dzikich bestji! Nie umarł. Jedzie zdrów i cały dla swojej Jagny po ostatnią pociechę dla jej duszy.

A ta jasność, ta postać anielska?...

Tak! to Ona, Matka Boska Gromniczna, która tam w niebie usłyszała jego gorące wołanie i w wilję Swego święta tu na ziemi, przyszła mu na ratunek, jak to już nieraz w swej wielkiej łaskawości i dobroci serca uczyniła, na prośby tych, którzy wierzą i modlą się ku Tej Patronce dobrej śmierci.

Z. O.

Z kraju tysiąca jezior.

Kaszuby, położenie kraju i jego historia.

Krajem „tysiąca jezior“ nazwano połąć ziemi naszej, leżący na północny zachód Rzplitej Polskiej, graniczący na wschód z Wolnem Miastem Gdańskiem, na zachód z państwem niemieckiem. Są to Kartuzy, zwane powszechnie Szwajcarią Kaszubską, ze względu na niezwykle malownicze położenie, które ten kraj stawia na równi ze sławną na cały świat ze swych pięknych widoków Szwajcarią Alpejską.

Piękność krajobrazu Szwajcarii Kaszubskiej polega na ogromnej ilości jezior, których ilość w jednym tylko powiecie kartuskim wynosi 173. Niektóre z nich zajmują powierzchnię od 10 ha do ponad 1.000 ha. Największe jezioro Radyńskie posiada głębokość 40 m. Jeziora te kształtu już też owalnego, już to wydłużone, czasem graniczące ze sobą wąską szosą, otoczone są wzgórzami i pagórkami porośniętymi lasami szpilkowymi i liściastymi. Na dolinach rozciągają się ponad brzegami jezior łany uprawnych pól, a wśród nich wioski, zamieszkałe od wieków przez szczep słowiański Kaszubów, stąd też nazwa Szwajcarii Kaszubskiej.

Kartuzy, to kraj rdzennie polski, od wieków będący w posiadaniu książąt i królów polskich, którzy tu zakładali miasta, wsie, stawiali zamki, kościoły i fundowali klasztory. Pierwszym historycznym członkiem rodu książąt Pomorskich, władców ziemi Kartuzkiej, to Światopeł, panujący od 1109 do 1148 roku, którego pamięci nazwano piękny stary las grabowy,

ciągnący się wzdłuż jeziora Grzybnego w mieście Kartuzy, a w którym niejedno drzewo pamięta czasy tego księcia: „Gajem Światopełka“. Smutną koleją losu przeszły Kartuzy w roku 1309 pod panowanie zakonu krzyżackiego, który pod płaszczykiem szerzenia wiary chrześcijańskiej prześladował Słowian, szerzył na ziemiach polskich zwyczaje niemieckie i wprowadzał swój język. W tem jarzmie niemieckiem pozostawał kraj kaszubski przez półtora wieku. Po pogromie zakonu krzyżackiego na polach Grunwaldu w 1410 r. ucisk ze strony zdemoralizowanych urzędników zakonu stał się tak nieznośnym, że miasta i szlachta kaszubska podniosły bunt. 13 lat toczyła się wojna niweczając wiekowe zdobycze kultury na Kaszubach, a wreszcie pokojem toruńskim ukończono wojnę i znów ziemie kaszubskie wróciły pod panowanie Rzplitej Polskiej i pozostawały przy niej aż do tragicznego pierwszego rozbioru Polski w 1772 roku, który oderwał tę połąć kraju znowu od macierzystej ziemi i oddał na własność Niemcom.

W jarzmie niemieckiem. Walka o kościół i religję.

Rozpoczęły się smutne czasy dla Ziemi Kaszubskiej. Rządy pruskie odrazu skierowały się do wyrugowania żywiołu tubylczego a zastępowania go Niemcami. Żywiono nadzieję, że Kaszubów da się prędzej, czy później zgermanizować. Ale tutaj natrafili Niemcy na opór. Gdy Niemcy wydali

uchwałę, ażeby we wszystkich kościołach kaszubskich dotychczasowy język polski zastąpić niemieckim, ludność oparła się temu tak stanowczo, że wreszcie Niemcy musieli ustąpić i pozostawili w kościele Kaszubom ich starodawny język kościelny. Ale nie udało się biednym Kaszubom uratować swojego języka w szkołach, gdzie nawet religję wykładano w języku niemieckim.

Do dzisiejszego dnia wspominają w Kartuzach, jak to było gdy Fryde-

w liczną gromadę i uzbrojona w łopaty żelazne, kosy, widły i cepy, co tchu podążyła do Kartuz, aby bronić kościoła. Przybyło z Gdańska wojsko, obrońcom kościoła wytoczono proces i skazano kilku na długoletnie więzienie, oraz na wysokie grzywny, na zapłacenie których niektórzy gospodarze musieli posprzedać swoje majątki. Ale to wystąpienie Kaszubów uchroniło kościół od zagłady i pozostawiło w rękach katolickich ten przybytek Boży. Obecnie po-kartu-

Za księżniczką zeszły do jeziora wszystkie dzwony.

ryk II. król pruski objąwszy rządy nad zabraną Polsce obszarami Ziemi Kaszubskiej wyrugował z niej tak, jak i z całego swojego kraju wszystkie zakony. W Kartuzach istniał od wieków klasztor Braci Kartuzów (stąd nazwa też i miasta Kartuzy) i ten również miał być zamknięty a dobra klasztorne skonfiskowane na rzecz rządu niem. Wówczas wtargnęli do kościoła klasztorowego Niemcy, ażeby go sobie przywłaszczyć na swój sobór ewangelicki, ale ludność kaszubska, gdy się o tem dowiedziała, zebrała się

zjański klasztor, wspaniała i bogata świątynia, jest kościołem parafjalnym w mieście Kartuzy.

Powrót ziemi kaszubskiej na Ojczyznę łono.

Aż wreszcie na zegarze dziejowym wybiła wielka godzina dla ludów, cierpiących okowy srogiej tyranji i niewoli. W 1920 roku, 8 lutego nastąpiło objęcie przez wojsko polskie Kartuz i całego powiatu, a temsamem Szwajcarja Kaszubska połączyła się

ze swoją macierzą, od której przez półtora wieku była oderwana.

Wojska pruskie opuściły Kartuzy już w dzień poprzedni wśród żałobnego bicia dzwonów kościoła ewangelickiego. Służbę po nich objęła straż obywatelska. W niedzielę 8 lutego, w piękny, słoneczny dzień zimowy pojawił się na ulicach Kartuz oddział trębaczy na siwych koniach, a za nimi trzy pułki konnicy i baterja artylerji. Tymczasowy starosta zdał władzę na ręce wojska. W krótkim czasie, który upłynął od wymarszu Niemiec, ludność zdołała nadać miastu wygląd świąteczny. Zbudowano przez noc szereg bram triumfalnych, a wieczorem wszystkie okna zajaśniały radosną iluminacją. Był to najwymowniejszy dowód, że daremne były zakusy niemieckich siepaków, aby wypłenić żywioł polski z ziem kaszubskich, które choć ciemnione i germanizowane zostały wierne Rzplitej Polskiej i przetrwawszy ciężkie dni niedoli, tem silniej stoją teraz na straży polskości u jej granic zachodnich.

Legends kaszubskie.

O pannie, pasterzu i gospodarzach szukających skarbów.

Nic dziwnego zatem, że kraj, który przeszedł tak zmienne, a ciężkie koleje losu, kraj którego natura tak hojnie uposażyła w piękno krajobrazu, bogaty jest również i w liczne podania i legendy. W wielu miejscowościach pozostały jeszcze ślady po dawnych kurhanach, kryjącymi doczesne szczątki dawnych rycerzy i panów Ziemi Kaszubskiej. Wielka także ilość pozostała tu starych grodzisk, zwanych po kaszubsku „zankowiszczce“, których ludność okoliczna nocną porą słyszy chrzęst broni, szczenie psów i nawoływanie się ludzi. Do takich grodzisk i kurhanów (grobów) nawiązuje lud swoje podania. O pewnem takim grodzisku opowiadają, że zamek ten przez jakieś straszne zaklęcie zapadł się w ziemię. W dolinie u stóp pagórka, na którym stało on-

giś grodzisko płynie rzeka. I oto pewnego dnia pasterz, pasący bydło w pobliżu, ujrzał piękną pannę, która prosiła go, aby ją przeniósł przez ową rzekę. Pasterz się zgodził, a panna postawiła tylko jeden warunek, ażeby przez całą drogę nie wypowiedział ani jednego słowa, chociażby widział najstraszniejsze rzeczy lub słyszał jakieś wołania, lub pytania. W takim bowiem razie czeka ją wielkie nie-szczęście. Natomiast jeżeli ją przeniesie nic nie mówiąc, odbierze wielką nagrodę i będzie szczęśliwy. Chłopak przyrzekł wszystko, że się nie odezwie ani słowem, a wzięwszy pannę na barki, wszedł z nią w rzekę.

Aż tu widzi, jak mury zamku i wieże wyrastają w górę. Równocześnie widzi, jak na łące toczy się na-przeciw niemu wóz siana zaprzężony przez myszy. Pomny nakazu, aby nie przemówić ani słowa, biedny chłopiec powstrzymuje okrzyk przestachu, gdy wtem powstaje wielki wichur, który mu zrywa kapelusz z głowy. Na to chłopiec krzyknął: „Hola! mój kapelusz!“ — Wówczas panna z krzykiem zsunęła mu się z pleców, a zamek z ogromnym hukiem i grzmiotem wśród oślepiających błyskawic zapadł się głęboko w ziemię.

O mogiłach znów ludzie opowiadają, że czasami ciemną nocą widać na nich płonący ogień, co jest oznaką, że się w tem miejscu pod ziemią pieniądze palą. Kto by się umiejętnie do tego zabrał, toby mógł i z tych skarbów skorzystać. Trzeba tylko tak długo kopać, aż się natrafi pod ziemią na wieko skrzyni i prędko na nią rzucić krzyż zrobiony z drzewa, z którego ludzie biorą palmy w niedzielę palmową. A już łatwo będzie można skrzynię zapomocą dragów wydobyć i pojąć ogromne skarby. Najważniejsza rzecz, aby przy całej pracy nie wymówić ani jednego słowa. Otóż do takiej mogiły u stóp Łysej Góry wybrali się czterej gospodarze. Już dotarli do skrzyni, kiedy widzą, że drogą jadą jacy dwaj panowie i pytają się: „Hej, a daleko do najbliższej

wsię?“. Gospodarze pomni przestrogi, by się nie odezwać słowem, bo cała ich praca może się w niwecz obrócić, nic na to nie odpowiedzieli. Za chwilę jednakże nadjeżdża tą samą drogą chłop na kulawej świni i pyta: „A dogonię ja tych panów, co wtedy przejeżdżali?“. Na to jeden z gospodarzy nie mógł się powstrzymać i począł się śmiać: „A jakże ty chcesz na kulawej świni dogonić panów, co jechali na koniach?“.

Na te słowa z ogromnym hukiem zapadła się skrzynia i pozostał tylko wielki dół, który można oglądać do dnia dzisiejszego.

Legenda o bezbożnym komturze krzyżackim i jeziorze Czarnem.

W pobliżu miasta Kartuz znajduje się wielkie jezioro zwane Czarnem. Jezioro to dziwnie przynębiające sprawia wrażenie. Nie widać na niem żadnego życia. Czarnej, ponurej powierzchni nie rozweseli ani jedna łódka, ani jeden wodny ptak, których tak wiele na innych jeziorach. Powiadają ludzie, że każdą łódkę, która ośmieliłaby się wypłynąć na wody jeziora Czarnego, przewraca jakaś czarica siła, a ryba lub ptak ginie od jego wody, jak od zatrutej. Niegdyś, bardzo dawno temu, w tem miejscu, gdzie rozciąga się zdradna toń tego jeziora, stał ongiś wspaniały zamek, należący do jednego z komturów krzyżackich. Rycerz ten choć na płaszczu swym nosił znak krzyża świętego, nie odznaczał się bynajmniej dobrymi i bogobojnymi obyczajami. Noc w noc na zamku odbywały się wesole uczty i hulanki bez względu czy to był dzień świąteczny, czy też dzień postu. Razu pewnego, a było to w sam Wielki Piątek, bawiono się jak zwykle na zamku bezbożnego pana. W tem nadbiegł jeden z kmiotków z pobliskiej wioski, prosząc ze łzami w oczach, by komtur zechciał udać się do jego umierającej żony i udzielić jej ostatnich sakramentów. Komtur rozgniewany, że mu przerywają tak wesołą zabawę, wykrzyknął:

„A niech mnie ziemia pochłonie, zanim ja się stąd ruszę!“. W tej chwili światła na sali pogasły, rozległ się ogłuszający grzmot, rozwarły się czełuscie ziemi a cały zamek wraz z komturem i jego gośćmi zapadł się na kilkadziesiąt metrów w głąb ziemi. W Wielką Niedzielę ludzie, przechodzący do kościoła na rezurekcję, ujrzeli na miejscu, gdzie stał zamek Komtura, ogromne jezioro, którego czarna głębia wzbudzała w każdym lęk i trwogę.

O pobożnej pomorskiej księżniczce i dzwonach kościelnych.

Równie smutną, ale nie tak ponurą i okrutną legendę opowiadają o jeziorze Białem. Nad tem jeziorem stał ongiś piękny zamek, wybudowany przez jedną z księżniczek pomorskich, imieniem Damroka, która ufundowała również kościół w pobliskiej miejscowości Chmielnie. Do tego kościoła jeździła pobożna księżniczka na nabożeństwo łódką przez jezioro Białe. Ojciec księżniczki, który był jeszcze poganinem, gdy się dowiedział, że jego córka zamiast chramu jego bogom, wybudowała kościół Bogowi chrześcijańskiemu, rozgniewał się srodze i kazał księżniczkę przybić do drzwi kościelnych a następnie wrzucić do jeziora Białego. Ale za księżniczką zeszły do jeziora wszystkie dzwony z kościoła i spoczywają na jego dnie do dnia dzisiejszego. Co siedem lat w dzień pierwszego święta Wielkiejnocy wczesnym rankiem dzwony wychodzą z toni jeziora na brzeg. Pewna wiejska dziewczyna, która razu pewnego w ten dzień przyszła przed wschodem słońca na brzeg jeziora, ujrziała te dzwony a uchwyciwszy najmniejszą sygnaturkę, chciała ją zanieść do domu. Ale dzwon wyrwał się jej z rąk a największy z dzwonów odezwał się w te słowa: „Nie uchodzi, aby ojciec szedł za synem. Gdybyś była mnie pierwszego pochwyliła, wszystkiebyśmy poszły za tobą“. Poczem dzwony zgięły w falach jeziora.

Miłość mocniejsza nad śmierć.

Niezwykle piękną i romantyczną legendę opowiadają też sobie około nazwy wioski Chmielna. Było dwoje młodych ludzi, którzy kochali się serdecznie. Cóż, kiedy rodzice dziewczyny nie pozwalali na ten związek i nawet zmusili dziewczynę, by z innym poszła do ołtarza. Kiedy młoda para powracała od ślubu, u drzwi kościelnych na cmentarzu czekał nieszczęśliwy kochanek. Gdy panna młoda ujrzała swego ukochanego, z płaczem

padła w jego ramiona. Z wielkiego żalu obydwójce padli trupem na miejscu. Rodzice zacięci w swym gniewie, nie chcąc dopuścić, aby nawet po śmierci młodzi kochankowie spoczęli obok siebie, kazali ich pochować po obu stronach kościoła. Lecz niebawem z jednego i z drugiego grobu, począł wyrastać chmiel i pięć się po murach kościoła aż na dach kościoła, gdzie wreszcie spotkały się łodygi i zakwitły cudnym kwiatem. Stąd też osada ta wzięła nazwę Chmielna.

TAKŻE POMYSŁ.

Namiętnością mieszkańców Ameryki środkowej i południowej są wszelkie gry hazardowe i loterie. To też wiele rzeczpospolitych środkowo- i południowo-amerykańskich ciągnie wielkie zyski z loterii nie tylko państwowych, ale i prowincjonalnych. — W takiej np. Brazylii niema prawie dnia bez ciągnięcia jednej z loterii, jakie posiada każdy ze stanów brazylijskich.

Namiętność tą wyzyskało w niezwykły sposób jedno z towarzystw utrzymujących doróżki samochodowe, w m. Montevideo, stolicy Urugwaju.

Oto, na lewem, tylnem kole każdego ze swych samochodów umieściło okrągłą tarczę z wypisanymi dokoła niej czarną farbą liczbami od 1 do 20. Na osi zaś koła umocowana jest nieruchomo wskazówka pionowo.

Gra polega na tem, że przed ruszeniem z miejsca samochodu — klient wymienia szoferowi liczbę, jaką sobie wybrał z wypisanych na tarczy. Jeżeli w chwili zatrzymania się samochodu, wskazówka, umieszczona na osi, wskaże tę liczbę, w takim razie klient nie potrzebuje płacić za jazdę, bez wzgl. na długość kursu. Można sobie wyobrazić, jakim powodzeniem cieszą się samochody pomysłowego towarzystwa ku gniewowi i zazdrości współzawodników, którzy na taki pomysł nie wpadli.

TONĄCA WYSPA.

Świat naukowy zajmuje się od szeregu lat ciekawem i niepokojącym zjawiskiem stopniowego zanurzania się w odmętach wyspy Helgoland.

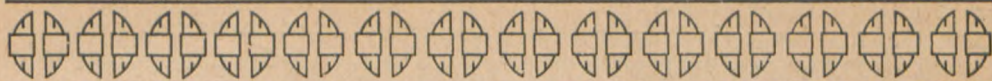
Nie jest to zresztą zjawiskiem na Morzu Północnem odosobnionem — jak to wykazał jeden z wybitnych geologów. Uczony ten twierdzi, że zatopienie południowo-wschodniej Anglii, północnej Francji, Belgii i północnego wybrzeża Niemiec jest tylko kwestją czasu.

Badania geologiczne wykazały, że cała północna część Europy stale się obniża. Ujście Renu znajdowało się dawniej w Anglii, a Tamiza była dopływem Renu. Wówczas Anglja stanowiła jedną całość z kontynentem. — Proces zanurzania się jednak odbywa się w tych okolicach obecnie bardzo powoli, podczas gdy wyspie Helgoland niebezpieczeństwo grozi bezpośrednio. Burza, która w ostatnich czasach szalała nad wyspą, spowodowała oberwanie się znacznych kawałków ziemi, zniszczyła tamy i bulwary.

Pomnik dla poległych podczas wojny marynarzy, który stał pośrodku diuny, wpadł do morza, a woda może lada chwila przerwać samą diunę i zalać całą wyspę.

Najprawdopodobniej wnukowie żyjącej obecnie generacji będą mówili o Helgolandzie, jak o nowożytnej Atlantydzie.

X. Y. Z.

Kapłan, który się zemścił.

(Opowieść z Paryża).

Miłość nieprzyjaciół — to miłość najszlachetniejsza, to korona chrześcijańskiej miłości bliźniego. Nazwałby i wrogowi swojemu wybawcą i ratunkiem. Te zasady i skutki prawdziwej a czynnej miłości nieprzyjaciół przy-

Ja, potwór i szatan: patrzałem na to.

ją można gwiazdą na niebie, wschodzącą nad nocnymi dziełami ziemi, przepełnionej waśniami i walkami. — Uczucia jej i czyny są urzeczywistnieniem pokoju Bożego, który przez Odkupienie Zbawcy Naszego spłynął na grzeszny świat. Chrześcijańska miłość bliźniego posiada moc pojednawczą i umarzającą winy, ponieważ równocześnie gładzi przewinę tego, co obraził i tego, co przebacza; chrześcijanin miłujący staje się i sobie samemu

szyli mi mimowolnie na myśl, kiedym czytał to prawdziwe zdarzenie, jakie przed laty miało miejsce w Paryżu.

Opowiem, jak to było.

Przy drzwiach jednego ze stu kościołów parafjalnych w Paryżu stawał od długiego już czasu podeszły wiekiem żebrak, znany powszechnie, jako „stary Jakób“. Siadał on zwykle na stopniach przed bramą, dziwnie ponury i smętny, zamknięty w sobie i milczący. Nie płoszyła mu tej nocy z obli-

cza i z serca żadna rozmowa, żadna jałmużna nie rozjaśniła mu twarzy. Unikał wprost pogawędki, a jako wyraz wdzięczności za otrzymany datek, kiwał sztywnie głową, nie patrząc się na dawcę jałmużny.

Któżby jednak miał czas i ochotę badać bliżej przyczynę tej dziwnej melancholji? Ot, nieszczęśliwy biedak, mówiono sobie, i starano się łagodzić dołę groszem, rzucanym mu do czapki.

Miewał w owym kościele mszę św. młody kapłan, imieniem Paulin. Ten, miłosiernego będąc serca a szlache-tnych obyczajów i rodu, codzień zasi-łał datkiem Jakóba. Nie dziw, że że-brak czuł do niego cześć i miłość głę-bszą, choć jej nazewnątrz nie umiał wy-razić. Ale do wymiany myśli nie przy-szło i tu ani razu, tylko w głosie żebra-ka odczułbyś ton mniej chłodny i mar-twy, gdy za datek dziękował, albo na pozdrowienie odpowiadał: Na wieki!

Ale nagle miejsce żebraka opusto-szało. — Jawiający się regularnie, jak wskazówka na 7-mej godzinie, Jakób, nie przychodził teraz, i to zauważył wnet młody kapłan. W szlache-tnem je-go sercu powstała natychmiast obawa, czy przypadkiem biedakowi nie stało się coś groźnego. Wypytał się więc o numer domu, w którym mieszkał Ja-kób, i pewnego dnia po mszy św. po-szedł go odwiedzić. — Duch święty miał teraz spełnić dwa zbawcze dzieła.

Wysoko, pod samym dachem, była izdebka żebraka. Po ciemnych scho-dach szedł ksiądz na górę, oświecając sobie zapalkami drogę. Gdy stanął u drzwi i zapukał: Proszę, odezwało się słabo z wnętrza, ksiądz Paulin zo-baczył Jakóba w łóżku, zmizerniałego srodze. Zablęskły jednak na chwilę że-brakowi oczy, gdy księdza zobaczył i rozrzewnionym dziwnie głosem wy-powiedział:

— Ksiądz tu do mnie przyszedł? Jaki też ksiądz dobry dla mnie. Prze-cież na to sobie niczem nie zasłużyłem i jestem tego niegodny.

— Co też ty mówisz, Jakóbie? Czy nie wiesz, że ksiądz jest przyjacielem

nieszczęśliwych? A zresztą — dodał — wszak my się oddawna już znamy.

— Och, tak, tak — zajęknął cho-ry — ale gdyby ksiądz wiedział... gdy-by mnie ksiądz znał... toby tu ksiądz nie przychodził... Mówię, że tego nie godzien, że mędnik ostatni, przekle-ty od Boga i ludzi.

— Od Boga przeklęty? Jakóbie!... Co ty mówisz?... Czyś rozum postra-dał? Czy nie wiesz, że Bóg jest samą miłością, nieskończonem i niewyczer-panem miłosierdziem dla tych co ża-łują?... Jeśliś czem Boga obraził, poża-łuj, a wszystko ci odpusci... Jakóbie, jakże tak o Bogu mówić można?

— Mówię tak, bo mnie On już nie odpusci — odparł twardo żebrak.

— Jakóbie, co tobie jest? Nie mo-żesz żałować, czy nie umiesz, czy co?

— Och, żałować, żałować! czy ja umiem żałować?... — Tu podniósł się i krzyczał i błędnymi oczyma rzucał wokoło. — Umieć żałować, i co mi z tego?... Trzydzieści lat żałuję, a jed-nak jestem przeklęty...

Oстрыm, jak sztylet, bólem przeszy-ły te słowa serce pobożnego kapłana. Zbliżył się więc do Jakóba i ujawnszy go za rękę, położył mu dłoń na czole i zaczął czule, serdecznie uspokajać chorego, tłumaczyć i perswadować, prosić i błagać, modlitwą przeplatając te wysiłki.

Ale było to wszystko — groch o ścianę...

Jakaś złowroga noc rozpaczcy zale-gła podziemia serca i duszy żebraczej i broniła przystępu słońcu i miłości... Długo, długo siłił się i modlił się ksiądz i polecał duszę nieszczęśliwą Sercu Je-zusowemu i Matce grzeszników, i Pa-tronowi dobrej śmierci i św. Barbarze, aż wreszcie Jakób zgodził się na to, że wyjawi to, co mu tak zimnym głazem ciążyło na dnie serca.

Usiadł ksiądz, na siłach prawie osłabły, a stary tak mówić zaczął:

— Byłem niegdyś, już przeszło 30 lat temu, zarządcą w zamku u pewnej bogatej rodziny. Państwo moi byli

bardzo dobrzy, jak rzadko dobrzy, samą dobrocią mi byli... I hrabia i hrabina, córeczki dwie i syn. Od nich i u nich miałem wszystko: wychowanie, wyżywienie, utrzymanie, posadę. Jak mi tam dobrze było, hej!... byłem jak w raju... Aż przyszła nieszczęsna rewolucja... Wtedy się okropnie odpłacił tej rodzinie; zdradziłem ją wrogom... Skryli się przed siepaczkami rewolucji; ja wiedziałem to miejsce... i wydałem ich w ręce oprawców. Chciwość mnie opętała, djabelska, piekielna chciwość... chciałem zagarnąć cały ich majątek, bo taką nagrodę obiecano donosicielom. Złakomiłem się ja, nieszczęsny Judasz, i zdradziłem ich... Zaraz ich schwytano, skazano na śmierć i stracono wszystkich... wszystkich, prócz małego chłopca, było mu Paulin na imię...

Księdzu krew uderzyła do twarzy, z piersi wydarł się jęk bolesny...

— Ach, księżu — ciągnął dalej żebrak — co to za straszliwa chwila; słyszałem ja wyrok śmierci na nich wydany, widziałem, jak ich czworo wepchnięto na wózek i powieszono na szafot i jak tam jedna głowa po drugiej padały na ziemię pod toporem katan... Ja, potwór i szatan, patrzyłem na to, mogłem patrzeć... Ale też od tego czasu nie mam chwili spokoju i spoczynku... Wciąż a wciąż stoją mi przed oczami... płacząc i modląc się za nich, ale co z tego... Tam są ich obrazy na ścianie pod tem płótnem, ot tam...

— Ten krzyż nad łóżkiem, to po nich mam, po hrabim, a ten mały złoty na piersiach, po hrabinie jest... Czy mnie ksiądz nie odepchniesz? Czy znajdziesz dla mnie, potępieńca, miłośnierdzie? Jeśli tak, to módl się do Boga za mnie, żeby i On się zlitował... O, ja zbrodniarz nad zbrodniarzami, potwór nieszczęsny...

A księdzu podczas tego opowiadania policzki zachodziły raz purpurą,

raz trupią bledością... i walczył ze sobą ostatkami sił. Nareszcie zsunął się na kolana, a ukrywając twarz w dłoniach, długo, długo się modlił. Potem wstał i spokojnym krokiem podszedł do ściany, aby obejrzeć portrety. Przeżegnał się i spojrział... Rzeczywiście, byli to rodzice jego, były to dwie jego siostry, niewinne i dobre, jak anioły. Ale zapanował nad wrażeniem i uczuciem bólu i żalu, i gniewu, a spokojnie odezwał się do żebraka:

— Jakóbie, chcę ci w imieniu Boga odpuścić grzechy twoje... wyznaj je i zrób spowiedź z całego życia...

To mówiąc, usiadł przy łożu nędzarza i pomagał mu przypomnieć sobie winy długiego żywota. A w końcu dodał: Bóg ci wszystko odpuszcza, wierz i żałuj tylko!... Jakóbie, czy wierzysz i żałujesz?...

— Wierzę — wyrwało się z piersi pokutnika.

A dawszy mu rozgrzeszenie, odezwał się ksiądz w te słowa:

— Jakóbie, Bóg ci przebaczy. Ale nie koniec na tem, teraz ja ci jeszcze przebaczam. Tak, przebaczam ci z miłości ku Bogu, bo oświadczam ci, że ja jest Paulin N..., a na tych obrazach tu... jest ojciec mój i matka, i siostry.

Zadrżał na te słowa żebrak, spojrzawszy dużemi, zdziwionemi oczyma na księdza, jak na widmo jakie, bąknął kilka słów niezrozumiałych i padł bezwładnie na łóżko. Za chwilę już nie żył... Fala skruchy i żalu wezbrała i zalała to życie, i pękło serce z nadmiaru boleści. Czyż mu jednak trzeba było czegoś więcej do zbawienia, gdy mu Bóg i ludzie przebaczyli?

Miłość nieprzyjaciół — to najszlachetniejsza zemsta. „Nie można srodej pomścić się na wrogu, mówi św. Bernard, jak, gdy mu się wspaniało myślnie przebacza“... X. Y. Z.

Grobowce dawnych chrześcijan.

W katakumbach, zwykle w takim spokoju — w takiej ciszy pogrążonych — panuje dzisiaj ożywienie, rozlegają się różne języki. I czyżby mogło to kogo zadziwić? Boć tam każdemu pielgrzymowi danem jest zaczerpnąć z tego ducha kościoła pierwszych wieków, ducha skromności, zapału i miłości. Tam są ślady tajemnic i dogmatów wiary naszej, tam spoczywają prochy pierwszych męczenników za Jezusa Chrystusa. Jeżeli pragniemy wrażeń pobożnych, gdzieżby kto znalazł miłsze, słodsze? Jeżeli nam potrzeba wzmocnienia we wierze, odwagi wyznania, gdzieżbyś natrafił przykłady wznioślejsze? A skoro szukamy łask pomocy Bożej, któż skuteczniej aniżeli męczennicy wstawi się za nas u Boga?

Nawet i ci, którzy nie są katolikami, a którzy siebie zowią, jak my uczniami Chrystusa i braćmi chrześcijan pierwszych wieków i oni tu nie mogą pozostać obojętni. W tych bowiem świętych miejscach ujrzą na ścianach kościołów podziemnych ręką pierwszych chrześcijan wyryte lub malowane symbole dogmatów i tajemnic naszych, które duch nowatorski chciałby odrzucić, jako wynalazek czasów dopiero późniejszych.

A uczeni, wszyscy ci zapaleni badacze historii, tak skrupulatni dzisiaj, by się zawsze tylko odnosić do źródeł samych, czyż mogą przejść bezuważnie około odkryć w katakumbach, nie pytając się ich o historie kościoła pierwotnego? Niestety tyle kartek tej historii zostało zniszczonych przez bezeczne ręce pogańskie, mianowicie przez rękę zbrodniczą Dioklecjana, który uważał, że wytypi chrześcijań-

stwo, paląc razem z chrześcijanami ich budynki, ich książki święte, ich rejestra i akta męczenników. I ciemna noc okrywała długo owe czasy, aż otóż katakumby odchyliły rąbek zasłony i światło całkiem nieoczekiwane zaczęło z nich świecić.

Czem były katakumby dla chrześcijan? Dawniej chętnie twierdzono — że katakumby — to stare kamieniołomy z czasów pogańskich, które sobie chrześcijanie obrali, by w nich się ukryć — żyć; słowem, że katakumby były niejako kolebką chrześcijaństwa.

Że nie mogły one być kamieniołomami z czasów pogańskich, tego dowodzi już choćby skład geologiczny samej ziemi i sposób wyłobienia tych galerii właściwej właśnie chrześcijanom. Katakumby te nie były w pierwszym celu azylem tajnym chrześcijan i stąd kolebką kościoła. Kościół bowiem szerzył się i rósł za jasnego dnia, mimo krwawych prześladowań. Co do tego, historia pierwszych wieków nie pozostawia żadnych wątpliwości.

Katakumby natomiast w pierwszym rzędzie były cmentarzem chrześcijan, legalnie założonym, władzom znanym. Bez wątplenia odbywały się tam ceremonie religijne, odprawiano mianowicie Świętą Tajemnicę przy ciałach męczenników. Były one też często miejscem tajnych zebrań i służyły jako schronisko i ukrycie przede wszystkim w czasie największych prześladowań. Ale wszystko to nie stanowiło życia zwykłego i wspólnego kościoła.

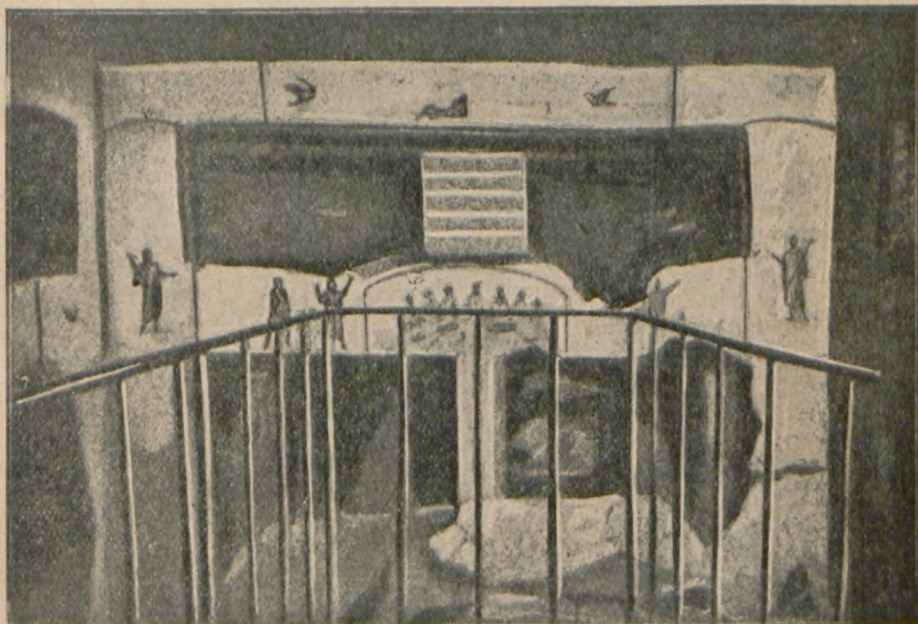
Wystarczy choćby tylko rozważyć, że przy coraz to więcej rosnącej liczbie chrześcijan, schować cały kościół

w katakumbach, było wprost niemożliwym.

Wszystkie narody miały sobie za obowiązek, pochować zmarłych, otoczyć ich groby czcią religijną. Dlategoż więc chrześcijanie — którzy upatrywali w grobach miejsce złożenia ciała, przeznaczonego na chwalebne zmartwychwstanie, jakżeby mogli oni się nie zająć pochowaniem godnym zmarłych — a mianowicie chwałą okrytych męczenników? Rzeczywiście

na śmierć, mogli żądać wydania ich ciał. Więc ze strony prawa chrześcijanie nie byli krępowani. Mimo krwawych prześladowań, mogli, jak to uczynił Józef z Arymateji dla Zbawiciela, pójść do sędziów, skazujących ich braci na męki, i zażądać wydania ich ciał.

Z tej początkowej wolności, którą im co do chowania zmarłych dawało prawo rzymskie, oczywiście, że chrześcijanie w całej pełni korzystali. Boć

Kaplica św. Sakramentu z drugiego wieku.

było to pierwsze prawie zajęcie wspólności chrześcijan.

Nie mogli pozostawić ciała świętych w kontakcie z ciałami pogan, nie mogli pozwolić na to, by je chowano w sposób pogański. Więc musieli się starać o grobowce odrębne, święte, wspólne wszystkim braciom, a dostępne tylko dla chrześcijan. Prawo rzymskie nie stało tu na przeszkodzie. Prawo to uważało grobowce za obiekt religijny. Nie wolno było ani je sprzedawać, ani skonfiskować, ani zbezczeszczać. Każdy do woli mógł swoich pochować. — Krewi i nawet przyjaciele skazanych

mieli tak możliwość chowania w sposób odpowiadający ich przekonaniom religijnym. — Pogański zwyczaj palenia ciał ze wstrętem porzucili. Natomiast składali ciała do grobowca w oczekiwaniu zmartwychwstania — i idąc za przykładem pochowania ciała Zbawiciela. Paganie apoteozując urny, zawierające prochy, zdobili je różami i fiołkami. Chrześcijanie umywszy i namaściwszy ciało wonnemi olejkami, modlili się żarliwie przy grobie — by duszy nieść pomoc. Zresztą i oni zdobili grobowce emblematami sym-

bolicznymi — palili lampki olejne na symbol światła wiekuistego.

Ale na tem jeszcze się nie kończył obrządek pogrzebowy. Albowiem pochowanie chrześcijanina nie było tylko aktem prywatnym, ale i aktem kościoła. Kapłan tak zwanego *titulus* czyli parafji zmarłego — przewodniczył obrządkom pogrzebowym. Ceremonje odbywały się w nocy, aby zadośćuczynić wymaganiom prawa rzymskiego, zakazującego chowania za dnia. Stąd konieczność używania świec i pochodni, które trzymali w ręku krewni i przyjaciele zmarłego.

Mszę św., *oblatio pro donnitone*, jak wtenczas nazywano mszę św. żałobną, odprawiał kapłan w samej krypcie, tuż niedaleko grobu, skoro liczba uczestników nie była za wielką. Odprawiano także msze św. 3-go, 7-go i 10-go dnia po pogrzebie, lub conajmniej w rocznicę, którą obchodzono szczególnie uroczystie. — Stąd też napotykałyśmy w katakumbach liczne, że tak powiem komory wyższe, większe, pięknie ozdobione, do których ze wszystkich stron zdążają galerje. To są kaplice, urządzone właśnie na odprawienie tych mszy św., służące krewnym i przyjaciołom zmarłych, do zgromadzeń na modlitwy i śpiewania psalmów za zmarłych.

Grobowce męczenników świętych stały się pomnikami chwały. W trumfie składano ich ciała do grobów. Mszę św. odprawiano na samym kamieniu ich grobu, ponieważ złożyli ciało i krew za wiarę. Groby męczenników sławniejszych od początku były miejscem gorliwych modlitw, miejscem, do którego zdążały pielgrzymki. Rok rocznie tu obchodzono ich pamięć, t. zn. nie ich śmierć, lecz ich *natalitiae* t. j. urodziny do życia wiecznego.

Pobożne te zgromadzenia w katakumbach podczas pierwszych dwóch wieków zwykle nie zaznawały żadnej przeszkody ze strony pogan. Dopiero w trzecim wieku następuje zmiana. — Prawdopodobnie już cesarz Decjusz, a napewno Aureljusz zakazał (około 257 roku) chrześcijanom wszelkich

zgromadzeń w katakumbach. A gdy za czasów Walerjana spostrzeżono chrześcijan, którzy poszli się modlić do katakumb na grób małżonków Chryzantego i Darji, poprzednio skazanych na pochowanie żywcem, cesarz kazał wszystkich w katakumbach zamurować.

Po prześladowaniu odnaleziono to miejsce z szkieletami mężczyzn, kobiet i dzieci, a przy nich srebrne naczynia, które były przygotowane do mszy świętej. Święty papież Damazy nie pozwolił nic ruszyć. Kazał wmurować tablicę pamiątkową, a w murze wybić okienko, przez które można było widzieć kości tych męczenników, patrzeć na ten monument okrucieństwa cesarskiego.

Najstraszniej jednak postąpił cesarz Djoklecjan. Nietylko, że konfiskował budynki i dobra, należące do kościoła — pałac i niszczyć wszystko, co tylko przypominało wiarę chrześcijańską, nietylko, że zabronił wszelkiego aktu kultu chrześcijańskiego i wogóle zgromadzeń chrześcijan, profanując i zohydzając ich obrządki i symbole, ale nawet rozkazał, by im odebrano i sprzedano ich cmentarze.

Spustoszenie było straszne. Podczas tego największego prześladowania zginęły wszystkie te cenne pamiątki, nagromadzone przez chrześcijan od trzech wieków. Ale mimo tych okrucieństw i prześladowań, chrześcijanie nie mogli zrezygnować z katakumb. Nadal tu chowali swych zmarłych, swych męczenników liczniejszych, aniżeli kiedyindziej. Nadal tu się gromadzili, by brać udział w Tajemnicy świętej. Bardzo często też tu się ukrywali przed zbirami pogańskimi.

Ale poganie znali katakumby, znali wejścia do nich. Więc mieli sposoby, by tam ich jeszcze ścigać. Dlatego też chrześcijanie teraz, by się skuteczniej ukryć, a przedewszystkiem, by uchronić groby męczenników przed profanacją, niszczyli wejścia dawniejsze, już znane, a otwierali nowe tajne,

o przystępie trudnym. W tym samym celu zasypywali mnóstwo galeryj i korytarzy, a z drugiej strony wykopywali nowe, nieznanne prześladowcom. — W tych czasach krwawych czasach ciągłej groźby śmierci, chrześcijanie jednak przedewszystkiem starali się uratować groby świętych męczenników, przy których zwykli się gromadzić, by tu się pocieszyć, by tu zaczerpnąć ducha męstwa i bohaterskiej odwagi, ażeby i ze swej strony podzielić ich los, pójść na śmierć męczeńską.

Gdy ostatecznie w roku 312 nastąpił pokój dla kościoła, chrześcijanom zwrócono także ich cmentarze, t. j. katakumby. Rozpoczyna się czas niebywałego ich rozkwitu. Religja katolicka zostaje proklamowaną religją państwa. Pootwierano na nowo wejścia do katakumb. Ze wszech stron gromadzili się wierni, by się modlić u grobów świętych męczenników. By umożliwić wszystkim udział w nabożeństwach na

ich cześć, z czasem wzniesiono liczne bazyliki nad ich grobami. Papieży już nie chowano w katakumbach — lecz w kościołach, przez nich zbudowanych.

Powoli zakładają się cmentarze około kościołów. Coraz więcej zatracą się zwyczaj chowania w katakumbach. Święty papież Damazy, słynny z prac, które kazał wykonać na upiększenie i konsolidację katakumb, przez cześć dla świętych bohaterów za wiarę, wyraził życzenie, by go nie chowano w krypcie papieży w katakumbach. — Faktem jest, że po 410 roku wiemy ledwo o jednym lub dwóch wypadkach pochowania w katakumbach.

Tymczasem nabożeństwa w katakumbach nie ustawały. I sir Hieronim powiada jeszcze — będąc uczniem w Rzymie, co niedzielę z innymi udawał się do tych świętych miejsc. — Lecz i to z czasem zmieniło się zupełnie.

X. Y. Z.

Zielone święta.

*Umainy cały dom
na Zielone Święta,
by go minął groźny grom,
bo o Bogu kto pamięta,
ma bezpieczny dom!*

*Pozrywamy kwietne zioła
i gałęzie drzew —
a nad niemi dookoła
ptak zanuci śpiew
ponad kwiaty i nad zioła.*

*Umainy odrzwia bram,
bo gdzie zieleń w święta,
tam uśmiecha Bóg się sam,
bo o Bogu kto pamięta,
ma bronione odrzwia bram!*

*Umainy nasze wrota,
by odpędzić smutek, głód,
by odeszła zła tęsknota,*

*precz od naszych wrót,
od naszego płota!*

I będziemy tak śpiewali:

Duchu Święty, zstąp!

*W sercach naszych cud się pali,
choć na duszach ziemi ziąb!*

Duchu Święty, zstąp!

*Gołębico! Ponad wioską
zatocz skrzydły swemi koło,
byśmy się żegnali z troską,
szczęściem ciesząc się wesóło!*

Gołębico! Zstąp nad wioską!

*Umainy cały dom
na Zielone Święta,
by go minął groźny grom,
bo o Bogu kto pamięta,
ma bezpieczny dom!*

X. Y. Z.

Na rocznicę Powstania i przysięgę Kościuszki na Rynku krakowskim.

Hejnał z Marjackiej zadźwięczał wieżycy
W on dzień, gdy spełnił się cud...
Gdy sztandar dzierząc w żelaznej prawicy,
Przysięgał walczyć za wolność i lud.
W niebo zagrały na Wawelu dzwony
W on dzień, gdy skończył się ból,
Gdy wieść przyniosły te radosne tony
„Naczelnik zwyciężył“ z racławickich pól.

I cóż, że minęły już lata wiekowe
Od onej chwili?
I cóż, że zaożało racławickie owe
Pola, jakieś dziesiąte już pokolenie?
Co roku w dzień on płynie od nich drżenie...

I zadrza w Zygmuncie na Wawelskiej wieży
Serce spiżowe. I dalej pieśń bieży
Hyżej i hyżej tętentem rumaka
I zadrza w sercu każdego Polaka.
...I zadrza w sercu każdego Polaka
W on dzień, gdy przeciw moskiewskiej potędze
Wyciągnął szablę, gdy dosiadł rumaka
W chłopskiej siermiędze,
Za wolność ludu — poprowadził lud
Pierwszy ocenił ich pracę i trud,
Tych, co orali pługiem polską ziemię,
Co nie w kontuszach lecz w zgrzebnej koszuli
Tworzyli polskie plemię.

Naczelniku, czy słyszysz, jak nam serca biją?
Naczelniku, czy widzisz wyciągnięte dłonie?
Serca, co wolne w wolnej Polsce żyją?
Raz jeszcze za Tobą podnoszą nad skronie
Dwa palce w przysiędze,
Że ukochają Polskę i w siermiędze,
Że bronić będą, jak Ty z mieczem w rękę,
Gdy wróg nadciągnie, nie uciekać w lęku,
Lecz miotać będą harde błyskawice,
Że wrócą jeszcze Twoje Racławice.
A gdy się znajdzie syn, co nie powstanie
Na surm wezwanie,
Ty Naczelniku, co śpisz między króle
W Wawelskim grobie,
Ty swą mogiłą, co ponad Ojczyzną
Ponad Wawelskim usypana grodem,
Wieczną Twą chwałą i wieczną Twą bliźną
Roześlij orężny zew,
Jak Ty, by za Polskę dał życie i krew!

Roman Burzyński.

Blacha rdzewieje!

Blacha ocynkowana jest niczem innym, jak tylko zwykłą blachą żelazną, która posiada na swej powierzchni nie dającą się nawet wymierzyć drobną warstwę cieniutką cynku. Ta cienka warstewka cynku ulega wpływom atmosferycznym i wkrótce znika, poczem blacha żelazna poczyną rdzewieć a dach niszczeje. Przed rdzewieniem nie uchroni takiej blachy nawet powlekanie farbą, ponieważ pod farbą blacha dalej rdzewieje.

Ponieważ blacha jest dobrym przewodnikiem ciepła, pod wpływem gorąca więc rozszerza się zaś pod wpływem zimna kurczy, przez co dach nie posiada należytej swej szczelności.

Skoro drut przewodu elektrycznego dotknie dachu pokrytego blachą, następuje krótkie spięcie a przez to i ogień. Podczas pożaru blacha rozżarza się, topnieje i spływa kroplami na ratującą straż pożarną.

Skoro, jak wspomnieliśmy, blacha jest dobrym przewodnikiem ciepła, jest przez to niedobrym izolatorem i podczas upałów w lecie jest pod dachem blaszanym tak gorąco jak na polu a w zimie ta sama temperatura mroźna. Podczas takich upałów w lecie może nagromadzone zboże, czy siano lub słoma ulec samozapaleniu się — jak to się tylekroć zdarzało i zdarza.

Papa jest łatwopalna!

Papa dachowa składa się z tektury i smoły, a więc dwu materiałów znanych ze swej łatwej palności. Papa każdego rodzaju i pod jakąkolwiek bądź nazwą występuje, składa się głównie z tych dwu składników łatwopalnych i z tego powodu sama jest i pozostaje palną a nadto wymaga rokrocznie terowania i konserwacji, co oczywiście połączone jest z większymi wydatkami.

Dachówka asbestowo-cementowa

„EVERITAS“

nie może rdzewieć ani nie jest palna!

ponieważ dachówka „Everitas“ jest

ogniotrwałą,
nieprzemakalną,
odporną na mrozy i upały,
odporną na burze,
odporną na grad,

niezniszczalną,
lekką,
tanią,
dobrze izolującą,
o pięknym wyglądzie!

na co udzielamy wieloletniej gwarancji!

Żądajcie bezpłatnych wzorów i ofert z wytwórni:

„EVERITAS“

Polska Fabryka Dachówek Asbestowych
Ska z o. o.

w Krakowie, Zabłocie 37.

Jarmarki główne i targi powszechne.

W Małopolsce.

- Alwernia pow. Chrzanów:** Co trzecia środa każdego miesiąca targ.
- Andrychów pow. Wadowice:** Każdego mies. w pierwszy wtorek jarmark na bydło i co wtorek targ.
- Babice pow. Chrzanów:** Co drugi poniedziałek każdego mies. targ.
- Babice powiat Przemyśl:** 4 maja, 6 czerwca, 24 sierpnia i 29 września jarmark.
- Baligród pow. Liski:** Każdego poniedz. targ.
- Baranów pow. Tarnobrzeg:** Każdego wtorku targ.
- Barysz pow. Buczacz:** Każdego poniedz. targ.
- Bełz pow. Sokal:** 9 i 31 stycznia, 17 marca, 28 kwietnia, 24 czerwca, 2 lipca, 1 sierpnia, 13 października, 26 listopada, 12 grudnia jarmark. Każdego piątku targ.
- Biała miasto pow.:** Jarmarki na towary kramarskie: 3-go poniedziałku po Trzech Królach, 2-go poniedziałku po św. Janie Nep., 1-go poniedziałku po św. Szymonie Judzie (trwają po 3 dni). Co wtorek, czwartek i sobotę targ.
- Biały kamień powiat Złoczów:** 2 stycznia we wtorek po niedzieli zapustnej, w środoposćcie, w niedzielę po św. Tomaszu, we wtorek po Zielon. Świątkach, 2-go dnia po św. Piotrze i Pawle, 2-go dnia po św. Krzyżu, 2-go dnia po św. Filipie (według kalendarza greckiego) jarmarki. Co druga środa targ.
- Biecz pow. Gorlice:** Jarmarki na bydło każdego 1-go poniedz. po 25 stycznia, po 24 lutego, po 24 marca, po 20 kwietnia, po 25 maja, po 29 czerwca, po 10 sierpnia, po 15 września, po 17 października, po 11 listopada, po 6 grudnia. Każdego poniedz. targ tygodn.
- Bircza pow. Dobromil:** Jarmarki 2 stycznia, 29 czerwca, 4 paźdz. Każdej środy targ.
- Błażowa pow. Rzeszów:** Jarmarki 7 stycznia, 12 marca, 8 maja, 2 i 27 lipca, 30 września, 12 listopada. Każdego poniedziałku targ.
- Bohara pow. Grybów:** Co czwartek targ.
- Bóbrka miasto powiat:** Jarmarki 13 stycznia w poniedz. po ruskiej Niedzieli Palmowej, 28 lipca i 30 paźdz. Co czwartek targ.
- Bochnia miasto powiat:** Jarmarki 2 stycznia, w poniedz. po niedzieli mięsopostnej, w poniedz. po 3-ciej niedzieli postu (trwa 4 dni), potem jarmark co czwartek każdego tygodnia aż do Wniebowstap. Pańskiego, w piątek po Bożem Ciele, 24 i 30 czerwca, 22 lipca, 10 sierpnia, w poniedz. po Podwyższeniu św. Krzyża, w poniedz. po Różańcu, 11 i 25 listop. Co czwartek targ.
- Bohorodczany miasto pow.:** Jarmarki na bydło podług starego kalendarza 14 stycznia, w środoposćcie, 7 lipca i 8 list. Co wtorek targ.
- Bolechów pow. Dolina:** Jarmarki 18 stycznia, 5 maja, 11 lipca, 26 września. Co poniedz. targ.
- Bolechowice pow. Kraków:** Jarmarki w drugą niedzielę po Trzech Królach, 25 marca, 7 maja, 16 sierpnia, we wrześniu w 1 niedzielę po Suchedniach, w grudniu w 1 niedzielę po Suchedniach.
- Bolszowice pow. Rohatyn:** Jarmarki 2 i 28 stycznia, 15 lutego, 16 lipca, 27 sierpnia i 20 listopada. Co poniedz. targ.
- Borowa pow. Mielec:** Co 2-gi wtorek targ.
- Borszczów miasto powiat:** Co poniedz. targ.
- Borysław pow. Drohobycz:** Co czwartek targ.
- Brody miasto pow.:** Jarmarki 5 maja, 30 października. Targ na wełnę od 26 sierpnia przez 8 dni. Co poniedz. targ.
- Brzesko miasto pow.:** Jarmarki co 3-ci wtorek w miesiącu. W każdy inny wtorek targ.
- Brzeżany miasto pow.:** Jarmarki 13 stycznia, 8 lutego, 16 i 24 kwiet., 31 maja, 6 sierpnia, 20 września, 13 października, 26 listopada, 18 grudnia. Co poniedz. i piątek targ.
- Brzostek powiat Pilzno:** Co drugą środę targ.
- Brzozów miasto powiat:** 6 stycznia, 6 lutego, 16 marca, 23 kwietnia, 26 maja, 29 czerwca, 22 lipca, 24 sierpnia, 14 września, 4 paźdz., 1 listop., 4 grudnia. Każdego poniedz. targ.
- Buczacz miasto pow.:** Każdego czwartku targ.
- Budzanów pow. Czortków:** Co czwartek targ.
- Bukaczowce powiat Rohatyn:** Jarmarki 30 marca, 7 lipca, 10 września, 2 listopada.
- Bukowsko powiat Sanok:** Jarmarki 24 lutego, 5 lipca. Co czwartek targ.
- Bursztyn pow. Rohatyn:** Jarmarki 18 stycznia, 28 kwietnia, 27 sierpnia, 12 grudnia. Co poniedz. targ.
- Chochołów pow. Nowy Targ:** Co 4-ty wtorek targ miesięczny.
- Chocimierz pow. Tłumacz:** Jarmarki na Nowy Rok, w poniedz. targu zapustny, na św. Aleksego, w czwartek przed Zielonemi Świątami, w dzień urodzin św. Jana, na św. Michała, w święto Różańca św., podług kalendarza ruskiego). Co poniedz. targ.
- Chodorów pow. Bóbrka:** Jarmarki 14 stycznia, 5 maja, 13 lipca i 12 października przez dwa tygodnie. Co czwartek targ.
- Chołojów pow. Radziechów:** Co drugi poniedz. targ.
- Chorostków pow. Husiatyn:** Co poniedz. targ.
- Chrzanów miasto pow.:** Jarmarki w drugi poniedz. po Trzech Królach, w poniedz. po Oczyszc. NMP, w dzień św. Grzegorza, w dzień św. Jakóba i Filipa, w dzień św. Małgorzaty, w dzień św. Jana Chrzciela, w dzień Wniebowzięcia N. M. P., w dzień św. Jakóba Apost., w dzień św. Franciszka Borgiasza, w dzień św. Szymona i Judy, w dzień św. Marcina Apostoła, w dzień św. Mikołaja biskupa. Co czwartek targ.
- Chyrow pow. Stare Miasto:** Co wtorek targ.
- Cieszanów miasto pow.:** Jarmarki 2 stycznia, i w 1-szy poniedz. paździer. Co wtorek targ.
- Ciężkowice pow. Grybów:** Co poniedz. targ.
- Czchów pow. Brzesko:** Co trzeci wtorek każdego miesiąca targ.
- Czernelica pow. Horodno:** Co poniedz. targ.
- Czernichów pow. Kraków:** W pierwszą środę każdego miesiąca targ.
- Czortków miasto pow.:** Jarmarki 21 maja, 12 lipca, 28 sierpnia, 20 grudnia. Co czwartek targ.

- Czudec pow. Rzeszów: Co czwartek targ.
- Czyski powiat Lwów: Jarmarki 2 lipca, 14 września, 6 listopada.
- Dąbrowa miasto pow.: Co 2-gi poniedz targ.
- Dębów pow. Jasło: Co poniedziałek targ.
- Delatyn pow. Nadwórna: Jarmarki na wełnę i na owce 25 marca, 1 czerwca, 27 sierpnia, 30 listopada, 21 grudnia.
- Dębica pow. Pilzno: Jarmarki 2 stycznia, 2 lutego, 19 marca, 23 kwietnia, na drugi dzień po Bożem Ciele, 13 lipca, 24 sierpnia, 17 października, 4 grudnia. Co czwartek targ.
- Derewacz pow. Lwów: Jarmarki 5 kwietnia, 9 maja, 23 czerwca, 9 września, 1 paźdz.
- Dobczyce pow. Wieliczka: Co drugą środę każdego miesiąca targ.
- Dobromil miasto pow.: Jarmarki 19 stycznia, od 1 do 8 sierpnia, 26 października. Każdego poniedziałku targ.
- Dobrotwór pow. Kamionka: Jarmarki 19 stycznia, 8 maja, 10 wrześn. Co 2-gi wtorek targ.
- Dolina miasto pow.: Jarmarki 2 stycznia, 11 lutego, 1 maja, 5 lipca, 3 sierpnia, w poniedziałek po pierwszej niedzieli września. Co czwartek targ.
- Droginia pow. Myślenice: Jarmarki 14 lutego, 23 kwietnia i 16 lipca.
- Drohobycz miasto pow. Co poniedziałek targ.
- Dubiecko pow. Przemyśl: Co wtorek targ.
- Dukla pow. Krosno: Jarmarki 7 stycznia, 25 lutego, 19 marca, na Wniebostap., na Boże Ciało, 24 czerwca, 22 lipca, 29 sierpnia, 25 listopada, 24 grudnia. Co czwartek targ.
- Dunajec Czarny pow. Nowy Targ: Jarmarki co drugi poniedziałek, a mianowicie w poniedziałek po jarmarku w Nowym Targu.
- Dunajów pow. Przemyślany: Jarmarki 2 stycznia, 31 marca, 24 czerwca, 18 października, (starego stylu). Co czwartek targ.
- Dynów pow. Brzozów: Jarmarki 3 lutego, 19 marca, 2 maja, 9 września, 25 listopada, 6 grudnia. Co poniedziałek targ.
- Fredropol pow. Przemyśl: Jarmarki 2 stycznia, 25 marca, 12 sierpnia, 19 listopada. Co piątek targ.
- Fryszak pow. Jasło: Co drugi czwartek jarmark na bydło i płody.
- Gdów pow. Wieliczka: Co trzeci wtorek targ.
- Gliniany pow. Przemyślany: Jarmarki 15 lutego, 8 maja, 8 listopada. Co wtorek targ.
- Głogów pow. Rzeszów: Co poniedziałek targ.
- Głogów pow. Złoczów: Co poniedziałek targ.
- Gologóry pow. Rzeszów: Jarmarki 26 lutego, 21 marca, 7 maja, 15 czerwca, 26 lipca, 20 września, 15 października.
- Gorlice miasto pow.: Jarmarki we wtorki po Trzech Król., św. Mateusza, Niedzieli kwietnej, św. Filipie i Jakobie, Wniebowstąpieniu, św. Janie Chrzcicielu, św. Marji Magdalenie, Wniebowzięciu N. M. P., Narodzeniu NMP., św. Franciszku Ser., św. Marcinie, trzeciej niedzieli Adwentu. Co wtorek targ.
- Grab powiat Krosno: Jarmarki 3 stycznia, 26 kwietnia, 27 sierpnia, 1 października.
- Grębów pow. Tarnobrzeg: Co czwartek targ.
- Gródek miasto powiatowe: Jarmarki 19 marca, w poniedziałek po Bożem Ciele, 14 września, 19 grudnia. Co czwartek targ.
- Grodzisko pow. Łańcut: Jarmarki 7 stycznia, 3 lut., 5 i 19 marca, 3 maja, 10 i 30 czerw., 5 października, 2 listopada, 5 grudnia.
- Grybów miasto pow.: Każdego poniedz targ.
- Grzymałów pow. Skalat: Jarmarki 17 marca, 4 maja, 17 września. Każdego czwartku targ.
- Gwoździec pow. Kołomyja: Jarmarki 28 stycznia, 28 marca, 26 lipca, 4 października. Co piątek targ.
- Halicz pow. Stanisławów: Jarmarki 7 stycznia, 5 kwietnia, 5 lipca, 12 października. Co piątek targ.
- Hołosko pod Lwowem: Jarmarki 5 sierpnia, w dzień śmierci św. Anny.
- Horodenska miasto pow.: Jarmarki 13 stycznia, 14 lut., 1 marca, 6 kwiet., 7 maja, 2 czerw., 11 lipca, 27 sierpnia, 7 listopada. Co wtorek i piątek targ.
- Hussaków powiat Mościska: Jarmarki 8 maja, 27 sierpnia, 8 października, 18 grudnia. Co czwartek targ.
- Husiatyn miasto powiat.: 13 czerwca, jarmark, w razie święta następnego dnia. Co czwartek targ.
- Jablów pow. Kołomyja: Jarmarki 31 stycz., 15 lutego, 14 maja, 29 sierpnia, 14 paźdz., 30 grudnia.
- Jaśmierz pow. Sanok: Jarmarki 12 marca, 24 czerwca.
- Janów powiat Gródek: Jarmarki 13 stycznia, na Wniebowstap., 20 list. Co czwartek targ.
- Janów pow. Trembowla: Co piątek targ.
- Jarosław miasto powiat.: Jarmarki 12 stycz., 10 marca, 13 czerwca, 2 września, każdy przez 8 dni. Co poniedziałek i piątek targ.
- Jasienica powiat Brzozów: Jarmarki 5 lipca, 9 sierpnia, 10 grudnia. Co czwartek targ.
- Jasło miasto powiatowe: Jarmarki 7 stycznia, 3 lutego, 23 kwietnia, 21 września, 2 listopada, 1 grudnia. Co piątek targ.
- Jaryczów pow. Lwów: Jarmarki 21 stycznia, 31 maja, 19 września, 11 grud. Cośroda targ.
- Jazłowica pow. Brzozów: Co wtorek targ.
- Jassów pow. Pilzno: Co drugi wtorek targ.
- Jawornik pow. Rzeszów: Jarmarki 2 stycznia, 6 i 24 lutego, 10 marca, 10 kwietnia, w poniedziałek po kwietnej niedzieli, 1 maja, 8 i 24 czerwca, 20 listopada, 10 sierpnia, 1 września. 28 października, 1 grudnia. Co poniedziałek targ.
- Jaworów miasto powiat.: Jarmarki 1 maja, 6 sierpnia, 26 października, 12 grudnia.
- Jaworzno pow. Chrzanów: Co wtorek targ.
- Jedlicze pow. Krosno: Jarmarki 25 lutego, 20 kwietnia, 18 czerwca, 9 sierpnia, 29 wrześ.
- Jędrzychów pow. Wadowice: Jarmarki w każdy pierwszy wtorek miesiąca, Co wtorek i piątek targ.
- Jeleń pow. Chrzanów: Jarmarki w pierwszy wtorek do Nowym Roku, we wtorek po M. B. Gromnicznej, w poniedz. po niedzieli zapustnej, we wtorek po św. Józefie, we wtorek po Znalezieniu Krzyża św., we wtorek po św. Janie Chrzc., 3 czerwca, we wtorek po św. Wawrzyńcu, we wtorek po Podwyższeniu św. Krzyża, we wtorek po św. Franciszku Seraf., we wtorek po Wszystkich Świętych i we wtorek po św. Mikołaju.

Jeleśnia pow. Żywiec: Co czwartek targ.

Jezierna pow. Złoczów: Jarmarki 12 stycznia, we wtorek po Wielkanocy pod rusk. kal.

20 lipca, 20 paźdz. Co poniedziałek targ.

Jezierzany pow. Borszczów: Co środa targ.

Jezupol pow. Stanisławów: Jarmarki 27 stycz., 28 lipca, 29 września.

Jodłowa pow. Pilzno: Co drugi wtorek targ.

Jordanów powiat Myślenice: Jarmarki 25 lut., 25 kwietnia, w siódmy poniedziałek po Ziel. Świętach, 29 grudnia, 15 każdego miesiąca, jeśli 15 przypada na poniedziałek, w przeciwnym razie w następny poniedziałek.

Kąkolniki pow. Rohatyn: Jarmarki 24 marca, 22 lipca, 20 września, 13 października 7 listopada, 21 grudnia.

Kałusz miasto pow.: Jarmarki 18 stycznia, 11 lutego, 13 marca, 20 kwiet., 6 maja, 6 czerw. 20 lipca, 1 paźdz., 18 listopada, 10 grudnia, (dwa dni), 27 sierpnia (5 dni), 28 września (3 dni). Co piątek targ.

Kalwarja pow. Wadowice: Jarmarki 25 stycz., 19 marca, 4 maja, 13 czerwca, 17 sierpnia, 19 listopada. Co drugą środę targ na bydło.

Kamienica pow. Limanowa: Co trzeci wtorek jarmark.

Kamionka Strumiłowa miasto pow.: Jarmarki 19 stycznia, 8 maja, 10 września. Co drugi wtorek targ.

Kańczuga pod Łańcutem: Jarmarki we wtorek po Ziel. Świętach, 30 września, 4 grudnia. Każdego poniedz. i czwartku targ tygodn.

Kęty pow. Biała: Jarmarki w poniedz. przed św. Agnieszką, po M. B. Gromnicznej po zapustach, czwartego tygodnia postu, przed Wielkanocą, po znalezieniu św. Krzyża, po Wniebowstąpieniu, po Bożem Ciele, po św. Małgorzacie, po N. M. P. Anielsk., po Wniebowzięciu N. M. P., po Podwyż. św. Krzyża, przed i po św. Janie Kantym, po św. Katarzynie, po Niepokalanem Poczęciu N. M. P. Co poniedziałek targ.

Knihynicze pow. Rohatyn: Jarmarki 19 stycz., 11 lutego, 21 marca, w poniedziałek po niedzieli palmowej, kal. rusk., 21 maja, 6 lipca, 18 sierpnia, 20 września, 7 listop., 18 grudn.

Kolbuszowa miasto pow.: Co wtorek targ.

Końskie powiat Jasło: Jarmark 1 maja. Co drugi wtorek targ.

Kołomyja miasto pow.: Jarmarki 6 lutego, 24 kwietnia, 15 czerwca, 3 i 20 sierp., 30 paźdz., 18 grudnia. Co poniedziałek i piątek targ.

Koropiec pow. Buczac: Co wtorek targ.

Komarno pow. Rudki: Co poniedziałek targ.

Kopyczyńce pow. Husiatyn: Co środa targ.

Korczyn pow. Krosno: Jarmarki 15 stycznia, 3 kwiet., 30 sierp., 1 grud. Co piątek targ.

Korolówka pow. Zaleszczyki: Jarmarki 29 stycznia, w środę śródompostną, kal. ruski, po Wniebowstąpieniu kal. ruski, 24 czerwca, 8 sierpnia, 10 września, 9 listopada, 18 grud. Co czwartek targ.

Kossów miasto pow.: Jarmarki (podł. starego kalendarza) w czwartek pierwszego tygodnia Wielkiego Postu (2 dni), na Wniebowstąpienie 25 sierpnia, 11 października (2 dni), w razie święta w tym dniu — następnego dnia. Co poniedziałek i piątek targ.

Kozłów powiat Brzeżany: Co czwartek targ.

Kozowa pow. Brzeżany: Jarmarki 17 lutego, 17 marca, 17 kwietnia, 3 maja, 12 czerwca, 20 lipca, 20 sierpnia, 4 września, 27 paździer.

11 listopada. 30 grudnia. Co czwartek targ.

Kraków miasto: Jarmarki 23 kwiet., 29 września — po 14 dni, w poniedziałek po czwartek niedzieli postu, 10 marca 5 dni, 22 września, 5 dni, 1 października na bydło i konie. Co wtorek i piątek targ na żywność i zboże.

Kraśnik pow. Jaworów: Jarmarki 14 stycz. starego stylu, w pierwszy poniedziałek po Wielkanocy kal. rusk. 25 lipca, 26 września, 18 października, 25 listop. Co czwartek targ.

Krosno miasto pow. Jarmarki 1 stycznia, w poniedziałek po niedzieli Przewodniej, w poniedziałek po św. Trójcy 31 lipca 28 paźdz. Co poniedziałek targ.

Krośnice nad Dunajem pow. Nowy Targ: Jarmark co drugi poniedziałek.

Krukienice pow. Mościska: Jarmarki 18 stycz., 5 marca, 23 kwietnia, 23 lipca, 13 paźdz.

Krynica pow. Nowy Sącz: Co drugą środę targ. Krystynopol pow. Sokal: Jarmarki 14 stycz., 5 maja, w piątek po ruskiem Wniebowstąpieniu, 13 września.

Krzyszów pow. Chrzanów: Co poniedz. targ.

Krzywe pow. Borszczów: Jarmarki na bydło 18 stycznia, 30 kwietnia, 10 lipca, 8 grudnia.

Krudyńce pow. Borszczów: Co czwartek targ.

Kulaczów pow. Kołomyja: Jarmarki 9 stycznia, 15 lutego, 6 marca, 19 kwiet., 24 maja, 6 czerwca, 17 i 27 sierpnia, 6 września, 12, 21 i 29 grudnia.

Kulików pow. Żółkiew: Jarmarki 2 stycznia, 5 lutego, 13 kwietnia, 7 lipca, 28 sierpnia, 20 października.

Kuty pow. Kossów: Jarmarki 30 stycznia, 24 dnia po Wielkanocy ruskiej, 26 września, 13 listopada. Co wtorek i piątek targ.

Kuty pow. Tlumacz. Co poniedziałek targ.

Lanckorona pow. Wadowice: Jarmarki 21 stycznia, 3 maja, 24 czerwca, 4 września.

Leżanów pow. Łańcut: Jarmarki 21 stycznia, 23 kwiet., 9 maja, 5 i 24 sierpnia, 4 paźdz., 6 grudnia. Co wtorek targ.

Limanowa miasto pow.: Jarmark co trzeci poniedziałek.

Lipnica murowana pow. Bochnia: Jarmark co trzeci poniedziałek.

Lisko miasto pow.: Co wtorek targ.

Liszków pow. Kraków: W pierwszy poniedziałek każdego miesiąca jarmark.

Lubień pow. Myślenice: W pierwszą środę każdego miesiąca jarmark.

Lubaczów pow. Cieszanów: Jarmarki 21 marca, 21 maja, 29 czerwca, 8 sierpnia, 20 września, 13 grudnia. Co wtorek i piątek targ.

Lutowiska pow. Liski: Jarmarki (podług starego stylu) 13 stycznia, w śródompostie, w poniedziałek Ziel. Świętek, 11 lipca, 18 sierp. 20 września. Co czwartek targ.

Lwów miasto stoł. Małopoli: Jarmarki 31 stycznia, 24 maja, 12 października. Co wtorek i piątek targ.

Łabowa pow. Nowy Sącz: Jarmarki 3 stycz., we czwartek po M. B. Gromn., 25 kwietnia, w ostatni czwartek wielkiego postu, w trzeci

- czwartek Wielk. postu rusk., we czwartek po św. Janie Chrzcicielu, we czwartek po 6 sierpnia, we czwartek po św. Łucji.
- Lapanów pow. Bochnia: Co trzy tygodnie jarmark, co drugie trzy tygodnie targ.
- Łańcut miasto pow.: Jarmarki następnego dnia po Trzech Królach, po M. B. Gromnicznej, w śródp. poniedziałek 2 dni, po Wniebowstąpieniu, 13 czerwca, 13 lipca, 24 sierpnia, na św. Annę, pierwszej niedzieli po październiku, 11 i 30 listopada. Co wtorek i piątek targ.
- Łącko pow. Nowy Sącz: Co 3 czwartek targ.
- Łopatyn pow. Brody: Jarmarki w pierwszy dzień po ruskich Zielon. Świętach, 11 lipca, 27 sierpnia, 20 września. Co druga środa każdego miesiąca targ.
- Łukawice pow. Limanowa: W każdy trzeci poniedziałek po jarmarku w Limanowej.
- Lysiec pow. Bohorodczany: Jarmark 2 stycz., 1 lutego, 8 marca, 24 czerwca, 11 lipca, 18 sierpnia, 26 października, 26 listopada.
- Magierów pow. Rawa Ruska: Jarmarki 9 stycznia, 15 lutego, 17 i 29 marca, 4 kwietnia, 4 maja, 23 czerwca, 12 i 17 lipca, 21 września, 30 październ., 26 listopada, 19 grudnia.
- Majdan pow. Kolbuszowa: Co poniedziałek targ.
- Maków pow. Myślenice: Jarmarki 29 stycznia, 1 maja, 7 sierpnia, 19 listopada. Co drugi czwartek targ.
- Małachów pod Łwówem: Jarmark 30 września.
- Monasterzyska pow. Buczaczy: Co środa targ.
- Monaster pow. Żółkiew: Jarmark 21 maja.
- Mielec miasto pow.: Jarmarki w czwartki po M. B. Guomn., po św. Trójcy, po Wniebowzięciu, po św. Mateuszu, po św. Marcinie. Co czwartek targ tygodniowy.
- Mikołajów pow. Żydaczów: Jarmarki 14 stycznia, 6 sierpnia, 9 września. Co wtorek targ.
- Mikulińce pow. Tarnopol: Co poniedziałek targ.
- Milatin Nowy pow. Kamionka: Co czwartek targ.
- Modlnica pow. Kraków: Każdego miesiąca w 4 niedziele jarmark.
- Mościska miasto pow.: Jarmarki 25 lutego, 24 czerwca, 10 sierpnia, 2 listopada jarmark na konie. Co czwartek i piątek targ.
- Mosty Wielkie pow. Żółkiew: Jarmarki 15 lut., 2 kwiet., 10 wrześn., 12 grud. Co piątek targ.
- Mrzygłód pow. Sanok: Jarmarki 19 stycznia, w dzień po Bożem Ciele, 16 sierpnia.
- Mszana Dolna pow. Limanowa: Co wtorek targ.
- Muszyna pow. Nowy Sącz: Jarmarki w poniedziałek po M. B. Gromnicznej, w poniedziałek po Wniebowstąpieniu, w poniedziałek po św. Małgorzacie, w poniedziałek po poświęceniu kościoła, w poniedziałek po ofiarowaniu N. M. P. Co poniedziałek targ.
- Myślenice miasto pow.: Co drugi ponied. targ.
- Nadwórna miasto pow.: Jarm. 18 stycz., 11 lipca, 13 październ. (3 dni), 5 maja (8 dni). Co poniedziałek i czwartek targ.
- Narajów pow. Brzeżany: Jarmarki 18 stycznia, 26 marca, 6 kwiet., 14 maja, 6 lipca, 6 sierpnia, 26 września, 3 grudnia. Co piątek targ.
- Narol pow. Cieszanów: Jarmarki 10 marca, 24 sierpnia. Co czwartek targ.
- Nawarja pow. Lwów: Jarmarki 18 stycznia, 14 lutego, 11 lipca, 18 sierpnia, 26 września, 10 listopada. Co środa targ.
- Niebylec pow. Rzeszów: Jarmarki 15 lutego, 1 września, 7 listopada, 28 grudnia. Co poniedziałek targ.
- Niedźwiedz pow. Limanowa: Co środa targ.
- Niegowidz pow. Wieliczka: Co czwartą środę każdego miesiąca jarmark.
- Niemirów pow. Rawa Ruska: Jarmarki 19 stycznia i 8 listopada. Co czwartek targ.
- Niepolomice pow. Bochnia: Jarmarki 7 stycz., 24 lutego, 4 marca, w poniedział. przed Popielcem, w poniedziałek po niedzieli kwietn., w poniedz. po św. Trójcy, 24 czerwca, 26 lipca, 24 września, 4 i 13 listop., 4 grud., Co wtorek targ.
- Nierajowa pow. Gorlice: Jarmarki na ruskie Wniebowstąpienie, 13 sierpnia, 10 września, 30 października.
- Niżankowice pow. Przemyśl: Jarmarki 16 stycz. 1 marca, w poniedz. po ruskiej św. Trójcy, 26 września, 18 grudnia. Co środa targ.
- Niżniów pow. Tłumacz: Jarmarki 19 stycznia, 11 lutego, 29 marca, 4 maja, 24 czerwca, 6 lipca, 13 sierpnia, 10 września, 7 październ., 20 listopada, 3 grudnia. Co czwartek targ.
- Nowe Miasto pow. Dobromil: Jarm. 11 listop.
- Nowotaniec powiat Sanok: Jarmarki 1 maja, w poniedz. po św. Trójcy, 2 sierpnia, 11 listopada. Co poniedziałek targ.
- Nowy Sącz miasto pow.: Jarmarki w pierwszy wtorek miesiąca stycznia, w pierwszą środę i bżwartek po dniu 19 marca, w pierwszą środę i czwartek miesiąca września (także na konie) i w pierwszy wtorek miesiąca grudnia. Co wtorek i piątek targi tygodn.
- Mowy Targ miasto pow.: Co drugi poniedziałek targ.
- Obertyn pow. Horodorodno: Jarmarki 18 stycz., w ostatni dzień po rusk. zapustach, 6 kwietnia, 7 maja, 24 czerwca, we wtorek po ruskich Zielonych Świętach, 18 lipca, 1 i 18 sierpnia, 20 września, 13 października, 9 listopada, 12 i 29 grudnia. Co czwartek targ.
- Olesko pow. Złoczów: Jarmarki 14 lutego, 14 kwiet., 21 maja, 6 lipca, 20 wrześn., 7 i 20 listop., 18 grudnia. Co niedziela i piątek targ.
- Oleszyce pow. Cieszanów: Jarmarki 24 lutego, 13 grudnia.
- Olpiny pow. Jasło: Co drugi czwartek targ.
- Osiek pow. Jasło: Co czwartek jarmark na na bydło i płody.
- Oświęcim miasto pow.: Przez dwa pierwsze czwartki każdego miesiąca targ.
- Ottynja pow. Tłumacz: Jarmarki 16 stycznia, 2 lutego, 8 maja, 11 lipca, 6 sierpnia, 20 października. Co wtorek targ.
- Peczeniżyn pow. Kołomyja: (Podług starego kalendarza) jarmarki 19 stycznia, 7 kwiet., 4 dnia po Zielonych Świętach, 28 sierpnia, 27 września, 8 listopada.
- Perehińsko pow. Dolina: Jarmarki w 2-gi poniedziałek Wielk. postu ruskiego, 5 maja, 24 czerwca, 27 lipca, 9 listopada, 4 grudnia.
- Piaski przedmieście Krakowa: Co wtorek targ.
- Pilzno miasto pow.: Jarmarki 7 i 20 stycznia, 24 lutego, 19 i 31 marca, 23 kwietnia, 8 i 15 maja, 24 czerwca, 22 lipca, 15 i 28 sierpnia, 29 września, 28 października, 30 listopada, 15 grudnia. Co poniedziałek targ.

Pistyn pow. Kosowa: (Podług starego kalend.) Jarmarki 29 marca, w poniedz. po Zielonych Świątach, 8 sierpnia, 10 września

Piwniczna pow. Nowy Sącz: Jarmarki 2 stycz., w poniedział po niedzieli środopostnej, we wtorek po Ziel. Świątach, 5 lipca, 4 sierp. Co drugi czwartek targ.

Pobiedro pow. Wadowice: Jarmarki w środę po św. Wojciechu, w środę po św. Janie Chrzycielu, w środę po Wniebow. N. M. P., w środę po św. Michale i w środę św. Lucji. Podgórze miasto powiat: Jarmarki w każdą pierwszą środę każdego miesiąca. Co wtorek i piątek targ

Podhajce miasto pow.: (Podł. starego kalend.) Jarmarki 13 stycznia, 11 lutego, w niedzielę w środoposćcie, w poniedziałek po pierwszej niedzielni po Wielkanocy, na Wniebowstap., 11 lipca, 27 sierpnia, 26 września, 30 paźdz. 20 listopada, 18 grudnia. Co czwartek targ. Podkamień pow. Rohatyn: Co wtorek targ. Pomorzany pow. Złoczów: Jarmarki 13 stycz., 14 lutego, 17 i 29 marca, 5 i 29 maja, 23 czerwca, 21 lipca, 18 sierpnia, 22 września. 8 października, 12 listopada, 19 grudnia.

Potok Złoty pow. Buczacz: Jarmarki w poniedziałek zapustny, we wtorek po Zielon. Świątach, w następny dzień po Spasie, po Stritenju, po św. Janie Bogusł. według kalendarza ruskiego). Co wtorek targ.

Probiżna pow. Husiatyn: Co wtorek targ.

Pruchnik pow. Jarosław: Jarmarki 21 stycznia, 26 lipca. Co czwartek targ

Przeclaw pow. Mielec: Co środę targ.

Przemysł miasto pow.: Jarmarki 26 czerwca, 9 grudnia, każdy przez 14 dni. Co poniedziałek i piątek targ.

Przemysław miasto pow.: Jarmarki 11 stycz., 14 lutego, 28 marca, 24 maja, 11 czerwca, 11 listopada. Co poniedziałek targ.

Przeworsk miasto pow.: Jarmarki 2 stycznia, 19 marca, 1 maja, 23 lipca, 4 października, 19 listop. Co poniedz., środę i piątek targ.

Rabka pow. Myślenice: Co drugi poniedziałek targ

Radów pow. Brzesko: Co środę targ.

Radomyśl pow. Mielec: Jarmarki we czwartek przed św. Piotrem, we czwartek przed św. Wawrzyniem, we czwartek przed Narodzeniem N. M. P., we czwartek przed św. Mikołajem. Co czwartek targ.

Radomyśl pow. Tarnobrzeg: Co poniedz. targ.

Radymno pow. Jarosław: Jarmarki 20 maja, 20 sierpnia, 20 września, 20 grudnia. Co poniedziałek i piątek targ

Radziechów miasto pow.: Co czwartek targ.

Rajcza pow. Żywiec: Jarmarki we czwartek po 15 każdego miesiąca.

Rawa Ruska miasto pow.: Jarmarki 21 stycz., 7 lipca, 27 września, 22 grudnia. Co poniedziałek targ

Rogi pow. Krosno: Jarmarki 26 lipca, 27 sierp., 6 grudnia. Co środa targ.

Rohatyn miasto pow.: Jarmarki 9 stycznia, 3 lutego, 26 lipca, 11 października. Co środa i piątek targ.

Ropczyce miasto pow.: Jarmarki 7 stycznia, w 1-szy piątek przed niedzielą wstępną (7 dni),

w pierwszy poniedziałek po niedzieli prze wodniej, w 3-ci dzień po Zielonych Świątach (3 dni). 22 lipca, 14 września, 28 paździer., 9 grudnia. Co poniedziałek targ.

Rozdół pow. Żydaczów: Jarmarki 19 marca, 16 lipca, 29 września. Co poniedziałek targ.

Rozwadów pow. Tarnobrzeg: Co wtorek targ.

Roznów pow. Dolina: Jarmarki (podł. star. kalend.) 2 stycznia, w środę środopostną, we wtorek po Zielon. Świątach, 14 stycznia, 12 lipca, 13 sierpnia, 20 września, 21 listop.

Roznów pow. Sniatyn: Co czwartek targ.

Ruda pow. Żydaczów: Jarmarki 13 stycznia, 6 lipca

Rudki miasto pow.: Jarmarki 2 lipca, 15 sierp., 8 września. Co wtorek targ.

Rudnik pow. Nisko: Co czwartek targ.

Rybotycze pow. Dobromil: Jarmarki 14 wrześ., 10 grudnia. Co czwartek targ.

Rymanów pow. Sanok: Jarmarki 25 lipca, 9 września, 6 grudnia, każdy po 6 dni. Co poniedziałek targ.

Rzepiennik Strzyżewski powiat Gorlice: Co środa targ.

Rzeszów miasto pow.: Jarmarki 19 marca, 23 kwietnia, wielki jarmark na św. Wojciecha, na konie rasy szlachetnej (5 dni), na św. Trójce, 22 lipca, 21 września, wielki jarmark na konie rasy szlachetnej (3 dni). 2 listop., 21 grudnia. Co wtorek i piątek targ

Sądowa Wisznia powiat Mościska: Jarmarki w środę po Nowym Roku, w środę po Zielonych świątach ruskich, 26 lipca, 29 wrześ. Co środa targ.

Sambor miasto pow.: Co czwartek targ.

Sanok miasto powiatowe: Jarmarki 20 stycz., we wtorek i środę przed Zielonemi Świątami. 9 września, 11 listopada. Co środę targ na zwierzęta domowe t. j. konie, bydło rogate, świnię, owce, kozy, drób, nabiał oraz wszelkie możliwe artykuły zapotrzebowania, w piątki zaś na wszystko inne z wyjątkiem zwierząt domowych.

Sasów pow. Złoczów: Jarmarki 14 lutego, 24 czerwca, 20 września, 6 grudnia. Co środa i sobota targ.

Sędziszów pow. Ropczyce: Co piątek targ.

Sieniawa pow. Jarosław: Jarmarki 2 stycznia, 4 kwietnia, 24 czerwca, 2 listop. Co czwartek targ.

Siepraw pow. Wieliczka. Co wtorek targ.

Skala pow. Borszczów. Co czwartek targ.

Skalat miasto pow.: Co wtorek targ.

Skawina pow. Podgórze. Co czwartek targ.

Skole pow. Stryj: Jarmarki 13 stycz. w środoposćcie, 13 października, 18 grudnia

Skrzydlna pow. Limanowa: Co drugi czwartek targ.

Siemień pow. Żywiec: Co 2-gi poniedz. targ. Smorze pow. Stryj: Jarmarki 8 maja, 3 czerw., 4 i 30 lipca, 16 sierpnia, 9 i 24 września, 28 października, 18 listopada, 19 grudnia.

Sniatyn miasto pow.: Jarmarki w środoposćcie, na Zielone Świąta, na św. Eljasza, na św. Jana Chrzyciela, na Narodzenie N. M. P. (wedł. kalend. rusk.) Co poniedziałek, środa i piątek targ.

Sokal miasto pow.: Jarmarki 18 stycznia, 24

- 4 października, 2 i 21 listop., 12 i 18 grud.
Sokołów pow. Kolbuszowa: Jarmarki 7 stycz., 26 marca, 30 czerwca, 25 lipca, 14 września, 18 paźdź. Co środę targ.
- Sokołówka pow. Brody: Co 2-ga środa jarmark.
- Solotwina powiat Bohorodczany: Jarmarki na bydło (podł. star. kalend.) 2 lutego, w 1-szy poniedziałek po Wielkanocy, w czwartek po Wniebowstąpieniu, 20 lipca, 8 listop., 6 grudnia. Każdego piątku targ.
- Stanisławów miasto pow.: Jarmarki 15 lutego, 29 marca, w piątek po Bożem Ciele, 13 września, 4 grudnia. Co czwartek targ.
- Starasól pow. Stary Sambor: Jarmarki 2 stycznia, 20 września. Co piątek targ.
- Stary Sącz pow. Nowy Sącz: Co 2-ga środa targ.
- Stary Sambor miasto powiatowe: Jarmarki 24 czerwca przez 12 dni na płótna. Każdego wtorku targ.
- Stojanów pow. Kamionka: Co 2-gi wtorek targ.
- Strussów pow. Trembowla: Co czwartek targ.
- Stryj miasto pow.: Jarmarki od 8 do 15 maja, od 15 do 22 sierpnia, od 7 do 20 września, od 6 do 13 grudnia. Co czwartek targ.
- Strzeliska Nowe powiat Bóbrka: Jarmarki 19 stycznia, we wtorek po Zielonych Świątach, 16 sierpnia, w dzień po N. M. P. Gromnicz. Co poniedziałek targ.
- Strzyżów miasto pow.: Jarmarki w poniedziałek po Trzech Królach, 8 lutego, w poniedziałek zapustny, w poniedziałek przedśrodośny, w poniedziałek po Wielkanocy, 8 maja, 26 lipca, 14 sierpnia, 8 września, 21 października, 6 i 25 listopada. Co poniedziałek targ.
- Strzyżycze pow. Limanowa: Co wtorek targ.
- Sucha pow. Żywiec: Co drugi wtorek targ.
- Sułkowiec pow. Myślenice: Co drugi poniedziałek.
- Szczawnica pow. Nowy Sącz: Targ co wtorek w czerwcu, lipcu, sierpniu i wrześniu.
- Szczepanów pow. Brzesko: Co piątek targ.
- Szczerzec pow. Lwów: Jarmarki 2 stycznia, we wtorek po Zielonych Świątach, 13 lipca, 30 września. Co czwartek targ.
- Szczucin pow. Dąbrowa: Co środę targ.
- Szczurowa pow. Brzesko: Jarmark co trzeci czwartek każdego miesiąca.
- Szczurowice pow. Brody: Jarmarki 7 stycznia, 24 czerwca, 14 września. Co wtorek targ.
- Szerzyny powiat Jasło: W każdy drugi wtorek i ostatni czwartek każdego miesiąca targ.
- Tarnobrzeg miasto pow.: Jarmarki w pierwszą środę po św. Trójcy, w pierwszą środę po N. M. P., w środę po św. Szymonie i Judzie. Każdej środy targ.
- Tarnopol miasto pow.: Jarmarki 2 stycznia, 14 lutego, w środoposć kal. rusk., w poniedziałek po ruskim Wielkan., 24 czerwca, 26 lipca, 18 sierpn., 20 listop.. Co środa targ.
- Tarnów miasto powiat: Jarmarki w pierwszy poniedziałek w styczniu, 3 lutego przez 8 dni, 30 marca przez 8 dni, 28 kwietnia, w drugi poniedziałek w maju, w drugi poniedziałek w czerwcu, 22 lipca przez 8 dni, w drugi poniedz. w październiku, w drugi poniedziałek w listopadzie, w drugi poniedziałek w grudniu. Na konie: 18 marca przez 8 dni, 28 kwietnia (zakupno remont dla armji i ogierów na staninki rządowe, jakoteż państwowe premiiowane konie) i 14 wrześ. Co wtorek i piątek targi tygodn. (W targi piątkowe trzoda w wielkiej ilości, a co drugi piątek bydło i konie robocze).
- Tartaków pow. Sokal: Jarmarki 4 lutego, 30 marca, 30 października, 18 grudnia.
- Tumacz miasto pow.: Jarmarki w piątek po Wniebowstąpieniu ruskim, 6 grudnia. Co środa targ.
- Thuste pow. Wieliczka: Co czwartek targ.
- Thuste pow. Zaleszczyki: Co czwartek targ.
- Toporów pow. Brody: Co drugi czwartek targ.
- Touste pow. Skalat: Co środa targ.
- Trembowla miasto pow.: Jarmarki 6 i 16 lipca. Co wtorek targ.
- Trzciana pow. Rzeszów: Jarmarki 26 marca, 18 lipca, 30 września, 11 list. Co wtorek targ.
- Trzebinia pow. Chrzanów: Jarmarki w poniedziałki po Trzech Królach, po N. M. P. Grom., po niedzieli białej, 23 kwietnia, 8 maja, 29 czerwca, w poniedziałek po św. Jakobie, 21 września, w poniedziałek po św. Szymonie i Judzie, w poniedziałek po św. Katarzynie, 21 grudnia. Co środę targ.
- Tuchów pow. Tarnów: Co poniedziałek targ.
- Turka miasto pow.: Jarmarki 11 i 12 stycznia, 13 i 14 lutego, w poniedz. i wtorek 4-go tygodnia przed ruską Wielkanocą, we czwartek i piątek przed ruskimi Ziel. Świątami, 9 i 10 lipca, 25 i 26 sierpnia, 18 i 19 wrześ. 11 i 12 października, 22 i 23 listopada. Co środa targ.
- Tyczyn pow. Rzeszów: Jarmarki 2 i 23 stycz. 4 i 25 marca, 3 maja, w piątek po Bożem Ciele, 22 lipca, 17 sierpnia, 28 października, 25 listopada. Co poniedziałek targ.
- Tylicz pow. Nowy Sącz: Jarmarki w poniedz. po Trzech Królach, po niedzieli palmowej, po Ziel. Świątach, po św. Piotrze i Pawle, po św. Jędrzeju i po Wszystkich Świętych.
- Tymbark pow. Limanowa: W każdy czwarty poniedziałek po targu w Łukawicy.
- Tyrawa Wołoska pow. Sanok: 16 lipca jarmark na bydło. Każdej środy targ.
- Tyśmienica pow. Tłumacz: Jarmarki w poniedz. po ruskim Nowym Roku, we środę przed rusk. Wielkan., we czwartek przed rusk. Ziel. Świątkami, 26 czerwca. Co poniedz. targ.
- Uhnów pow. Rawski: Jarmarki 18 stycznia, 20 lutego, 12 czerwca, 18 lipca, 20 września, 30 października. Co piątek targ.
- Ulucz pow. Dobromil: Co czwartek targ.
- Ulanów pow. Nisko: Co poniedziałek targ.
- Ulaszkowce pow. Czortków: Jarmarki od 24 czerwca do 12 lipca.
- Uściczko pow. Zaleszczyki: Co piątek targ.
- Uście Biskupie pow. Borszczów: Co drugi wtorek targ.
- Uście Ruskie pow. Gorlice: Jarmarki 18 stycz., 5 maja, 6 czerwca, 11 lipca, 20 listopada, 21 grudnia.
- Uście Solne pow. Bochnia: Jarmarki 24 kwiet., 24 czerwca, 24 sierpnia, 1 października.
- Uście Zielone pow. Tłumacz: Jarmarki 12 stycznia, 21 marca, 5 maja, 6 październ., 3 grudnia. Co czwartek targ.

Ustrzyki Dolne pow. Liski: Co środa targ.
 Wadowice miasto pow.: Jarmark każdego miesiąca w pierwszy czwartek. Co czwartek targ.
 Ważę pow. Sokal: Jarmarki 14 lutego, 24 czer., 24 sierpnia, 7 listopada.
 Wieliczka miasto pow.: Jarmark w 4-ty poniedziałek każdego mies. W razie święta w dzień następny. Co czwartek targ.
 Wielkie Oczy pow. Jaworów: Jarmarki 16 lut., 29 kwietnia, 30 października, 24 grudnia. Co środa targ.
 Wielopole pow. Ropczyce: Co drugi poniedziałek targ.
 Wilanowice pow. Biała: Jarmark w pierwszą środę każdego miesiąca. Co środa targ.
 Wiśnicz nowy pow. Bochnia: Jarmark co 3 cia środę każdego miesiąca. Co środa targ.
 Wiśniowa pow. Wieliczka: Co drugi czwartek targ.
 Witków pow. Radziechów: Co drugi czwartek targ.
 Wojnicz pow. Brzesko: Co trzeci poniedziałek każdego miesiąca jarmark. Co poniedziałek targ.
 Wojniów pow. Kałusz: Jarmarki 13 stycznia, 5, 6 i 7 maja (na bydło), 10 lipca, 18 sierp.
 Wołków pow. Lwów: Jarmark 3 grudnia.
 Zabłotów pow. Śniatyn: Jarmarki 18 stycznia, 11 lutego, 6 kwietnia, 5 maja, 11 lipca, 10 go i 28 września, 7 listopada, 12 grudnia (w razie święta w dzień następny). Co wtorek targ.
 Zakliczyn pow. Brzesko: Co 3-ci poniedziałek jarmark.
 Zaleszczyki miasto pow.: Jarmarki 4 stycznia (na bydło), 4 marca, 4 maja, 10 lipca 4 paźd., 4 grudnia. Co piątek targ.
 Zarszyn pow. Sanok: Jarmarki 12 marca, w piątek po Wniebowstap., 17 lipca. 12 paździer. Co środa targ.
 Zassów pow. Pilzno: Jarmarki każd. wtorku.
 Zator pow. Oświęcim: Jarmarki 28 stycznia,

28 kwietnia, 30 czerwca, 22 września. Co poniedziałek targ.
 Zawałów pow. Podhańce: Co wtorek targ.
 Zbaraż miasto pow.: Jarmarki w ostatni dzień 1-go tygodnia rusk. Wielk. postu, 23 kwietnia, 6 lipca, 13 września, 30 październ., 13 grud. Co poniedziałek i piątek targ.
 Zborów pow. Złoczów: Jarmarki 5 lipca, 17-go sierp., 25 wrześn., 31 grud. Co wtorek targ.
 Zbyszyce pow. Nowy Sącz: Jarmarki 12 stycz., 14 lutego, 19 marca. 25 kwietnia, 16 maja, 24 czerwca, 26 lipca, 25 sierpnia, 21 września, 18 października, 25 listopada, 23 grudnia.
 Zdynia pow. Gorlice: Jarmarki 14 stycznia, 12 lutego, 21 marca, 7 maja, 7 lipca, 6 sierp., 27 września, 13 listopada, 1 grudnia — na bydło i nierogaciznę.
 Złoczów miasto pow.: Jarmarki 19 stycznia, 12 lutego, 7 maja, 1 sierpnia, 10 września, 8 i 28 list., 22 grudn. Co środa i sobota targ.
 Żmigród pow. Jasło: Jarmarki 2 lutego, 23-go kwietnia, 24 czerwca, 25 lipca, 15 paździer., 13 grudnia. Co poniedziałek targ.
 Żółkiew miasto pow.: Jarmarki 9 stycznia, w środę 4-go tyg. rusk. Wielk. postu, 8 maja, 30 czerwca, 14 września, 5 paździer., 12 listop. Co poniedziałek i piątek targ.
 Żolynia pow. Łańcut: Jarmarki w poniedział. po niedzieli kwietnej, 3 czerwca, 10 sierpnia i 21 grudnia.
 Żurawno pow. Żydaczów: Jarmarki 24 stycz., w 4-tą środę Postu, w poniedz. po św. Tomaszu, we wtorek po Zielon. Św., 27 lipca, 21 września, 13 październ., 21 listopada. Co środa targ.
 Żydaczów miasto pow.: (Podług star. kal.) jarmarki 18 stycznia, 10 września, 7 listopada.
 Żywiec miasto pow.: Jarmarki w poniedziałki po 3 Króliach, Nawr. św. Pawła, Wniebowst. Pańsk., Ziel. Św., Piotrze i Pawle, 24 sierp. Co środa targ.

Na Śląsku Cieszyńskim.

Bielsko (Bielitz): Jarmarki w poniedziałek po reminiscere (niedzieli Suche), po św. Janie Chrzcicielu, po 15 września i po św. Mikołaju. Jeżeli dzień 15 września lub św. Mikołaja przypadnie w poniedziałek, natenczas w tymże samym dniu jarmarki się odbywają. Jarmarki trwają 3 dni. W pierwszym dniu każdego jarmarku i każdej środy targ na bydło. Targi tygodniowe każdej środy i soboty.
 Cieszyn: w poniedz. marca, w 2 gi poniedz. września. Każdy jarmark trwa 2 dni. Jarmarki na bydło w 1-szym dniu jarmarków, potem w 1-szy poniedziałek każdego nies. Targ tygodniowy co środę i sobotę. Przypada poniedziałek jarmarku głównego, albo następujący wtorek na dzień świąteczny, to jarmark główny odbędzie się w najbliższą środę.

Skoczów: Jarmarki w czwartek przed środą popielcową, przed Wniebowst. Pańskim, we czwartek po Boż. Ciele, na św. Bartłomieja, we czwartek po św. Michała, na św. Marcina, i we czwartek przed Bożem Narodzeniem. Przypadnie św. Bartłomiej lub św. Marcin na sobotę lub niedzielę, to jarmarki odbędą się w następny wtorek. Jarmarki na bydło w dzień przed każdym jarmarkiem. Targ tygodniowy co czwartek.
 Ustroń: Jarmarki 12 marca, 26 czerwca, w poniedziałek przed św. Michałem. Targi na bydło w tych samych dniach. Targ tygodn. co czwartek.
 Wisła: Jarmarki na bydło we środę po 24-ym kwietniu, w pierwszą środę lipca, we środę po 15 październiku.

Na Śląsku Górnym.

Katowice (Katowitz): 7 lutego, 10 kwietnia, 12 czerwca, 7 sierpnia, 9 października, 11 grudnia jarmarki i targi.
 Król. Huta: 13 marca, 10 lipca, kr. b. k. św. k., 11 września b. k. św. k., 18 grudnia kr.

b. k. św. k. Targ co środę i sobotę.
 Lubl. niec (Lublinitz): 11 marca kr. b., 12 maja, 10 czerwca b., 16 września, 11 listopada kr. b. Co środa targ.
 Mikołów (Nikolaj): 9 stycznia, 20 lutego, 12

marca, 2 kwietnia b. k. k.z., 3 kwietnia kr.
14 maja 16 lipca b. k. k.z., 17 lipca kr., 17
września, 19 listopada b. k. k.z., 20 list. kr.
Mysłowice 10 stycznia, 6 marca b. k. św. k.z.,
19 marca kr., 6 maja, 25 lipca, 18 września,
6 list. b. k. św. k.z., 19 list. kr.
Nowy Bytom: co środę targ.
Rybnik 26 lutego b. k. św. k.z., 1 kwietnia kr.
b. k. św. k.z., 3 czerwca, 26 sierpnia, 7 paźd.
b. k. św. k.z., 2 grudnia kr. b. k. św. k.z.
Strumię: Jarm. na bydło 6, w 1-ą środę stycz-
nia, w 2-ą środę marca, w 2-ą środę maja,
w 1-ą środę lipca, w 1-ą środę września,
w 1-ą środę listopada.
Tarnowskie Góry 16 stycz. b. k. św. k.z., 11 mar-

ca kr., 12 marca, 21 maja, 23 lipca b. k. św.
k.z., 9 września kr., 10 września c. k. św. k.z.,
11 list. kr., 12 listopada b. k. św. k.z.
Wodzisław: 12 lutego targ na b., 13 lutego targ
kr., 6 maja, 8 lipca, 2 września targ na b.,
3 września targ kr., 4 listopada, 16 grudnia
targ na b., 17 grudnia targ kr. Targ co po-
niedziałku.
Woźniki: co dwa tygodnie w poniedziałek targ
kr. b. k. św.
Żory: 17 stycznia, 19 marca b. k. k.z., 20 marca
kr., 7 maja, 25 czerwca b. k. k.z., 26 czerwca
kr., 24 września b. k. k.z., 25 września kr.,
22 paźd., 17 grudnia b. k. k.z., 18 grudnia kr.
Targi na świnie odbywają się w każdy wtorek.

Ziemia Warszawska.

Bielany, jarmarków 5, we wtorki: po św. Jó-
zefie, przed św. Filipem, po Nawiedzeniu
NMP., przed św. Szymonem i Judą, przed
św. Tomaszem Apostołem.
Błonie, jarmarków 6, we wtorki: po Oczysz-
czeniu NMP., po niedzieli Kwietnej, po św.
Trójcy, po św. Augustynie, po św. Łukaszu,
po św. Katarzynie
Bolimów, jarmarków 6, we wtorki: po 3 Kró-
lach, po św. Kazimierzu, po św. Urbanie, po
św. Annie, po Narodz. NMP., po św. Marcinie.
Brześć Kujawski, jarmarków 6 we wtorki:
po Nowym Roku, po św. Walentym, przed
św. Stanisławem biskupem, po św. Józefie
Kalasantym, po św. Stefanie, po Wszystkich
Świętych; z pozostawieniem jednego dnia
jarmarcznego w tygodniu zamiast w piątek
także we wtorek.
Chodecz, jarmarków 6: w poniedziałek po
Oczyszczeniu NMP., we wtorek po św. Jó-
zefie, w poniedziałki przed św. Filipem i Ja-
kóbem, po św. Dominiku, po św. Jadwidze
i Teresie, przed św. Tomaszem Apostołem.
Czersk, jarmarków 6, we wtorki: po 3 Kró-
lach, przed św. Janem Chrzciścielem, po św.
Jakobie Apostole, po św. Michale, przed św.
Szymonem i Judą, przed św. Tomaszem Ap.
Czerwińsk, jarmarków 6 we wtorki: po 3 Kró-
lach, po św. Wojciechu, po św. Małgorzacie,
po Narodzeniu NMP., przed św. Szymonem
i Judą, po św. Marcinie.
Gombin, jarmarków 6, we wtorki: przed Nie-
dzielą Zapustną, przed Niedzielą Palmową,
przed Wniebowstąpieniem Pańskim, po Bo-
żem Ciele, po Narodz. NMP., przed św. Miko-
łajem. Ustanowione cotygodniowe jarmarki,
odbywać się będą w czwartki zamiast w piątki.
Góra Kalwaria, jarmarki 4, w środy: po 3 Kró-
lach, po Wielkiej Nocy, po Zielonych Świąt-
kach, po Bożem Ciele.
Gostynin, jarmarków 6, we wtorki: po św. We-
ronice, po św. Gertrudzie, po św. Stanisła-
wie, po św. Jakobie, po św. Andrzeju, przed
św. Tomaszem Apostołem.
Grodzisk, jarmarków 6: w poniedziałek po
Niedzieli Zapust., we wtorek po św. Wojcie-
chu, w poniedziałki po św. Annie, po św.
Marcinie, przed św. Tomaszem Apostołem.
Grojec, jarmarków 6, w czwartki: po św. Wa-
lentym, po św. Marku, po św. Annie, przed św.
Idzim, po św. Jadwidze, przed św. Mikołajem.

Ilów, jarmarków 6, w czwartki: po św. Wale-
ntym, po 40 Męcz., po św. Bazylim, przed św.
Idzim, po św. Jadwidze, przed św. Tomaszem.
Jabłonna, odbywają się targi dla sprzedaży
produktów spożywczych i wyrobów wiej-
skich, we wtorki każdego tygodnia a także
6 jarmarków w ciągu roku, w czwartki, a mia-
nowicie: po Oczyszczeniu NMP., po św. Woj-
ciechu, po św. Antonim, po św. Jakobie, po
św. Michale, po św. Łukaszu.
Jadów, jarmarków 6: w poniedziałek po 3 Kró-
lach, w poniedziałek po św. Helenie, w śro-
dę po św. Stanisławie, w poniedziałki po św. Jó-
zefie Kal., po Narodz. NMP., po św. Karolu Bor.
Kałużyn, jarmarków 6, we wtorki: po 3 Kró-
lach, po św. Macieju, po Niedzieli Kwietnej,
po św. Bartłomieju, przed św. Szymonem
i Judą, przed św. Tomaszem Apostołem.
Karczew, jarmarków 6: w poniedziałki: po św.
Walentym, po Niedz. Kwiet., po św. Trójcy, po
św. Bartłomieju, po W. Świętych, po św. Lucji.
Kiernoż, jarmarków 6, we wtorki: po 3 Kró-
lach, po Oczyszczeniu NMP., po Zwiastowa-
niu NMP., po św. Małgorzacie, po Podwz-
szeniu Krzyża św., po Niep. Poczęciu NMP.
Kołbiel, jarmarków 6, w środy: przed Karo-
lem Wielkim, po św. Wincentym Ferarjusz, po
św. Trójcy, po św. Michale, po św. Mar-
cinie, po Niepokalanem Poczęciu NMP.
Kowal, jarmarków 6, w środy: po św. Wojcie-
chu, przed św. Janem Chrzc., po św. Jakó-
bie Ap., po Narodzeniu NMP., po św. Ur-
szuli, przed św. Mikołajem.
Krośnice, jarmarków 6: w poniedziałek po
Oczyszczeniu NMP., we wtorki po św. Jó-
zefie, po św. Antonim, po św. Michale, po
św. Marcinie, po 3-ciej niedzieli Adwentu.
Kutno, jarmarków 6: w czwartki: przed św. Wa-
lentyn, po Niedz. Środop., przed św. Filipem
i Jakóbem, na Ziel. Świątki. 10 dni od wtorku,
w czwartki po św. Franc. Ser. i po św. Elżbiecie.
Latowicz, jarmarków 12: na św. Dorotę, na
Wniebowstąpienie Pańskie, na św. Wawrzyń-
ca, na św. Franciszka, na św. Katarzynę
męcz., na św. Małgorzatę, na Wielki Czar-
tek, na św. Rocha, na św. Sebastjana i Fa-
bjana, na św. Jakóba, na Zielone Świątki
i na 3 Króli. Oprócz tego odbywają się jeszcze
14 targów, stosownie do przywilejów miasta.
Łowicz, jarmarków 6: w poniedziałek po Nie-
dzieli Starozap., we wtorek po Niedz. Kwiet-

- na św. Jana Chrzcic. 3-dniowy, w poniedziałki po Wniebowzięciu NMP., na św. Mateusza 8-dniowy, w pon. po św. Andrzeju.
- Lubień, jarmarków 6: w poniedziałek po 3 Królach, we wtorek po Niedzieli Przewod., w poniedziałki po św. Trójcy, po św. Bartłomieju, po Wszyst Świętych, po św. Łucji.
- Lubraniec, jarmarków 6: w poniedziałki po św. Błażeju i po Niedz. Kwiet., we wtorek po św. Julji, w poniedziałki po św. Aleksym, po św. Piotrze i Emiljanie, po św. Leonardzie.
- Mińsk, jarmarki 2: w poniedziałki po Niedz. Białej i przed Zielonemi Świątkami.
- Mogielnica, jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedz. Kwiet., po Zielonych Świątkach, po Wniebowzięciu NMP., po św. Franciszku Seraf., po św. Elżbiecie.
- Mszczonów, jarmarków 6, w poniedziałki: po Nawróceniu św. Pawła, po św. Marku, przed św. Janem Chrzcic., po św. Bartłomieju, po św. Michale, po Niepokal. Poczęciu NMP.
- Nadarzyn, jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po Niedz. Środop., po św. Annie, po Podwyższeniu Krzyża św., po św. Leonardzie, po św. Łucji.
- Nasielsk, jarmarków 6, we wtorki: po Niedz. Środop., po św. Wojciechu, po św. Jakobie, po św. Michale, po Wszystkich Świętych, po Niepokal. Poczęciu NMP.
- Nieszawa, jarmarków 6, we wtorki: po św. Fabjanie i Sebastianie, po św. Józefie, przed św. Janem, po św. Bartłomieju, po św. Michale, po św. Marcinie.
- Nowe-Miasto, jarmarków 6: w poniedziałek po Niedzieli Wstępi, w czwartek przed Niedz. Kwiet., w środę przed Wniebowstap. Pańskim, w czwartek po św. Rochu, w pon. po Narodz. NMP., w czwartek po św. Jadwidze.
- Nowy-Dwór, jarmarków 6, w środy: po Nawróceniu św. Pawła, po św. Józefie, po św. Serwacym, po św. Henryku, po św. Nikodemie, po św. Marcinie.
- Okuniew, podczas lata, od 1 kwietnia do 1 października, targi w czwartki każdego tygodnia; w pozostałych zaś miesiącach roku, w czwartki co 2-gi tydzień, po 1 i 15 każdego miesiąca, a oprócz tego jarmarków 6: w poniedziałek po Niedz. Przewod., we wtorki przed Nowym Rokiem, przed świętem Bożego Ciała, przed św. Rochem, przed św. Michałem, po św. Mikołaju.
- Osięcin, jarmarków 6: w środę po 3 Królach, w pierwsze wtorki kwietnia i czerwca, w pierwszy poniedziałek lipca, w trzeci poniedziałek września i października.
- Osmolin, jarmarków 6, we wtorki: po św. Agnieszce, po św. Kazimierzu, po św. Jakobie Apost., po św. Stanisławie, po św. Kandydzie czyli po dniu 3 października, po św. Marcinie.
- Piaseczno, jarmarków 6, w poniedziałki: po Niedzieli Starozap., po Niedz. Kwiet., po św. Jakobie, po św. Michale, po W. Św., po św. Łucji.
- Piotrków, jarmarków 6: w poniedziałek po 3 Królach, w pierwszą niedzielę postu, w piątek przed Niedz. Kwiet., w pon. po Wniebowstap. Pańsk., po św. Jakobie, po Wszystkich Św.
- Płońsk, jarmarków 6, we wtorki: po Niedzieli Kwiet., po Zielonych Świątkach, po św. Piotrze i Pawle, po św. Bartłomieju, po Wszystkich Świętych, po Niep. Poczęciu NMP.
- Przedecz, jarmarków 6, we wtorki: po św. Walentym, po Niedz. Kwiet., po św. Antonim, przed św. Wawrzyńcem, po św. Łukaszu, przed św. Mikołajem.
- Pultusk, jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po św. Józefie, po Ziel. Świątkach, po Narodz. NMP., po św. Jadwidze, po św. Elżbiecie.
- Raciażek, jarmarki 4, w poniedziałek: po św. Trójcy, po NMP. Szkapl., po Narodzeniu NMP., po Wszystkich Świętych.
- Radziejów, jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedz. Kwiet., po św. Trójcy, po Wniebowzięciu NMP., po św. Jadwidze, po Niep. Poczęciu NMP.
- Radzymin, jarmarków 6, we wtorki: po św. Dorocie, po św. Joachimie, po św. Juwencjuszu, po Wniebowzięciu NMP., po św. Remigjuszu, po Niep. Poczęciu NMP.
- Serock, jarmarki 4: we wtorek po św. Mateuszu, w środy po 3 Królach, po św. Kazimierzu, po św. Piotrze i Pawle.
- Siennica, jarmarków 6: w poniedziałek po 3 Królach, po Niedz. Kwiet., we wtorek po św. Stanisławie, w poniedziałki po Narodz. NMP., po św. Jadwidze, po Wszystkich Świętych.
- Skierniewice, jarmarków 6: w czwartek po 3 Królach, po Niedz. Środop., w środę przed św. Filipem i Jakóbem, w czwartek po św. Jakobie Ap., po św. Franc. Seraf., po św. Elżbiecie.
- Śluzew, jarmarków 6, we wtorki: po Oczyszczeniu NMP., po św. Józefie, po Zielonych Świątkach, po św. Annie, przed św. Szymonem i Judą, po św. Łucji.
- Sobota, jarmarków 6: we wtorek po 3 Królach, w Wielki Czwartek, w czwartek po Zielonych Świątkach, w środy: po św. Wicie, po św. Bartłomieju, po Wszystkich Świętych.
- Sochaczew, jarmarków 6, we wtorki: po św. Pysce czyli po dniu 18 stycznia, po Niedz. Kwiet., po św. Wojciechu, po Ziel. Świątkach, po św. Marji Magdalenie, po św. Urszuli.
- Sochocin, jarmarków 6, w środy: po św. Błażeju, po św. Stanisławie, przed św. Janem Chrzcic., w czwartki po św. Dominiku, po Podwyższeniu Krzyża św., po św. Klemensie.
- Stanisławów, jarmarków 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedz. Środop., po św. Piotrze i Pawle, po św. Mateuszu, po św. Marcinie, po św. Łucji.
- Tarczyn, jarmarków 6, w środy: po św. Kazimierzu, po Niedz. Przewod., po św. Bogumile, po św. Mateuszu, przed św. Szymonem i Judą, przed św. Tomaszem Apostołem.
- Warka, jarmarków 6, w środy: po Oczyszczeniu NMP., po Niedz. Środop., po św. Stanisławie, po św. Tekli, po św. Leonardzie, po Niepokalanem Poczęciu NMP.
- Warszawa, jarmarki 2, w maju w 2-gi poniedziałek po św. Filipie i Jakobie, w listopadzie w poniedziałek po Wszystkich Świętych. Każdy trwa trzy tygodnie: pierwszy tydzień wstępny, drugi właściwy targowy, a trzeci tydzień wyplat się zowie. Prócz tego jarmark na wełne od dnia 15 czerwca, trwający

3 dni. Kontrakty na św. Jana Chrzc. — Jarmark chmielny od 25 wrześn. 10 dni trwający. Wiskitki, jarmarków 6, we wtorki: po św. Józefie, po św. Stanisławie, po Bożem Ciele, po Wniebowzięciu NMP., po św. Kozmie i Damjanie, po Wszystkich Świętych. Włocławek, jarmarków 6, w czwartki po 3 Królach i po św. Janie Bożym, we wtorek po św. Stanisławie, w czwartki po św. Dominice, przed Narodzeniem NMP., po św. Leonardzie. Wyszaków, jarmarków 6, we wtorki: po św. Apolonji, po św. Grzegorz, po św. Antoniu

Ziemia Kielecka.

Bodzętyn, jarm. 6, w poniedz. po Nawróceniu św. Pawła i po św. Kazimierzu, w środę po św. Stanisławie, w poniedz. po św. Marji Magdalenie, po św. Idzim, po św. Marcynie. Brzesko, jarmarków 6, we wtorki: po Nawr św. Pawła, po św. Ezechjelu, po św. Florentynie, po św. Bartłomieju, po św. Katarzynie, po św. Łucji. Busko, jarm. 5, w środy po 3 Królach, po Niedzieli Środop., jarm. ciągły 4-mies. przez cały czas kąpieli letniej, od 1 czerwca do 1 października trwający, z wyłącz. niedziel i świąt uroczystych, po Wszystkich Świętych, po Niepokalanem Poczęciu NMP. Chęciny, jarm. 6, we wtorki: po św. Macieju, po św. Wojciechu, po św. Piotrze i Pawle, po Narodzeniu NMP., po Wszystkich Świętych, po Niep. Poczęciu NMP. Chmielnik, jarm. 6, w czwartki po 3 Królach i po św. Józefie, w środę po św. Wicie. w czwartki przed św. Idzim, po św. Michale, po św. Andrzeju ap. Daleszyce, jarm. 2, w środy: przed św. Filipem i Jakóbem i po św. Michale. Działoszyce, jarm. 6, we wtorki: po św. Macieju, po św. Wojciechu, po św. Marji Magdalenie, po św. Michale, przed św. Marcinem, przed św. Tomaszem. Jędrzejów, jarm. 6, w czwartek po 3 Królach, po św. Kazimierzu, w środę po św. Wojciechu, w piątek po Bożem Ciele (8-dniowy), na św. Franciszka Serafickiego (8-dniowy), w czwartek po św. Katarzynie. Kielce, jarm. 6, we wtorki po św. Agnieszce, po Niedz. Kwietnej, po św. Trójcy, przed św. Rozalją, po Wszystkich Świętych, po 3-ciej Niedzieli Adwentu. Koszyce, jarm. 6, we wtorki: po 3 Kr., po Niedz. Środop., po Ziel. Św., po Wniebowz. NMP., po św. Jadwidze, po św. Andrzeju. Kromiów, jarm. 6, we wtorki: po św. Pawle pustelniku, po Niedz. Środop., przed Znalezieniem Krzyża św., po św. Annie, po Wszystkich Świętych, po św. Łucji. Książ Wielki, jarm. 6, w środy: po 3 Król., po św. Grzegorz, po św. Barnabie, po św. Kajetan, po św. Elżbiecie, po św. Łucji. Kurowzki, jarm. 6, w poniedziałek po św. Antonim op., w środy po św. Benedykie i po św. Stanisławie, w poniedz. po św. Józefie Kal., po św. Wacławie i po św. Cecylii. Kurzalew, jarm. 6, w poniedz. po św. Agnieszce, po św. Kazimierzu, we wtorki po św. Stani-

po Przemienieniu Pańskim, po św. Justynie, po św. Justynie, po św. Łucji.

Zakroczym, jarmarków 6, we wtorki: po św. Pawle pustelniku, po św. Katarzynie Sen., po św. Marku i Marcelim, po św. Kunegundzie, po Narodzeniu NMP., po św. Marcynie.

Żychylin, jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po św. Grzegorz, we wtorek po św. Wojciechu, w poniedziałki po św. Piotrze i Pawle, po św. Mateuszu przed św. Szymonem i Judą.

ślawie, po św. Marji Magdalenie, po św. Bartłomieju, przed św. Mikołajem.

Lelów, jarm. 6, w środy: po 3 Król., po św. Macieju, po św. Wojciechu, po Bożem Ciele po Narodz. NMP., po św. Marcynie.

Małogoszcz, jarm. 6, w czwartek po św. Agnieszce, po Niedz. Środop., w środę po św. Stanisławie, przed św. Janem Chrzc., w czwartki przed św. Wawrzyńcem, przed św. Szymonem i Judą.

Miechów, jarm. 6, w poniedz. po Oczyszcz. NMP., we wtorek po Niedz. Kwiet., w poniedziałki przed św. Janem Chrzc., po Narodz. NMP., po św. Marcynie, po św. Łucji.

Ogrodzieniec, jarm. 6, w czwartek po św. Walentym, w środy przed św. Wojciechem i po św. Antonim, w czwartki po Przemienieniu Pańsk., po św. Jadwidze i po św. Łucji.

Oksa (wieś), targi co wtorek.

Oleśnica, jarm. 6, w środy: po 3 Król., po Niedz. Kwiet., po św. Trójcy, po św. Bonawenturze, po św. Idzim, po św. Łucji.

Olkusz, jarm. 6, w poniedz.: po św. Agnieszce, po Niedz. Środop., po Wniebowstąpieniu Pańskim, po św. Annie, po św. Michale, po Niepokalanem Poczęciu NMP.

Opatowiec, jarm. 6, we wtorki: po 3 Król., po Niedz. Przew., przed Znalez. Krzyża św., po św. Jakóbie, po Podwyż. Krzyża św., przed św. Szymonem i Judą.

Pacanów, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedz. Środop., po św. Kiljanie, przed św. Wawrzyńcem, po św. Michale, po św. Marcynie.

Pierzchnica, jarm. 6, w poniedz. po św. Kazimierzu, we wtorki po św. Wojciechu, po Bożem Ciele, po św. Annie, po św. Jadwidze, przed św. Mikołajem.

Pilica, jarm. 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po św. Kazimierzu, po św. Stanisławie, po Narodzeniu NMP., przed św. Idzim, po Wszystkich Świętych.

Pinczów, jarm. 6, we wtorki: po św. Dorocie, po św. Grzegorz, po św. Piotrze i Pawle, po św. Bartłomieju, po św. Urszuli, po św. Łucji.

Proszowice, jarm. 6, w środy: po św. Pawle pustelniku, po św. Tomaszu z Akwinu, po św. Małgorzacie, po św. Elżbiecie, po św. Tekli, po św. Marcynie.

Secemin, jarm. 6, w czwartki: po św. Leonie, po św. Sulpicjuszu, przed św. Alojzym, po św. Bartłomieju, po św. Łukaszu, po Bożem Narodzeniu.

Skalmierz, jarm. 6, we wtorki: po św. Józ-

fie, po św. Piotrze i Pawle, przed św. Wawrzyńcem, przed św. Idzim, po św. Franciszku Seraf., po Wszystkich Świętych.

Kała, jarm. 6, w środy: po św. Pawle pustelniku, po św. Kazimierzu, przed św. Filipem i Jakóbem, po św. Annie, po św. Michale, po Niepokal. Poczęciu NMP.

Kłomiki, jarm. 6, w poniedz.: po św. Agnieszce, po Niedzieli Środop., po św. Piotrze i Pawle, po św. Bartłomieju, po Podwyż. Krzyża św., po św. Franciszku Borg.

Kupia, jarm. 6, w środy: po 3 Król., po św. Benedyktie, przed Znalezieniem Krzyża św., przed św. Wawrzyńcem, po Podwyższeniu Krzyża św., przed św. Barbarą

Łobków, jarm. 6, we wtorki: po św. Macieju, po św. Wojciechu, po św. Piotrze i Pawle, po św. Augustynie, przed św. Kryspinem, po św. Łucji.

Stopuica, jarm. 6, w środy: po 3 Królach, po Niedzieli Przewodniej, po św. Antonim, po św. Marii Magdalenie, po św. Franciszku, przed św. Mikołajem.

Szczekociny, jarm. 6, w środy: po św. Pawle pustelniku, po św. Józefie, po św. Trójcy,

po Wniebowzięciu NMP., po św. Jadwidze, po św. Łucji.

Szydłów, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedz. Środop., po św. Stanisławie, przed św. Władysławem, przed św. Idzim, po dniu Zaduszny.

Wiślica, jarm. 6, we wtorki: po św. Agnieszce, po Ziel. Świątk., po św. Małgorzacie, po Nar. NMP., po św. Jadwidze, po św. Marcinie.

Włoszczowa, jarm. 6, we wtorki: po 3 Król., po Niedz. Kwietniej, po św. Trójcy, przed św. Idzim, po św. Franciszku Ser., po Wszystkich Świętych.

Wodzisław, jarmarków 6, w poniedziałki: po 3 Król., po Niedz. Środop., we wtorki po św. Stanisławie, po św. Małgorzacie, po św. Michale, po św. Marcinie.

Wolbrom, jarm. 6, w środy: po Oczyszc. NMP., po Niedzieli Kwiet., po św. Antonim Pad., po Wniebowzięciu NMP., po św. Jadwidze, po św. Łucji.

Żarnowiec, jarm. 6, w poniedz. po 3 Król. i po św. Franciszku Rzym., we wtorek po św. Stanisławie, w poniedz. po Narodz. NMP., po św. Łukaszu i po Wszystkich Świętych.

Ziemia Lubelska.

Annopol, jarm. 6, w poniedz. po św. Walentym, po Niedzieli Białej, we wtorki po św. Stanisławie, po św. Annie, po św. Stanisławie Kostce, po Niepokalanem Poczęciu NMP.

Baranów, jarm. 6, w poniedziałki po św. Agnieszce, po Niedz. Zapustnej, po Niedz. Kwiet., po św. Marii Magdalenie, po Wniebowzięciu NMP., przed św. Szymonem i Judą.

Bełżyce, jarm. 6, w środy: po Niedz. Białej, po św. Stanisł., po św. Małgorzacie, po św. Michale, po Wszyst. Święt., po św. Łucji.

Bułgoraj, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po św. Macieju, po Zwiastowaniu NMP., po św. Franciszku Seraf.

Biskupice, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po św. Wojciechu, po św. Stanisławie bisk., po św. Kosmie i Damjanie, po św. Marcinie b.

Bobrowniki, jarm. 6, w poniedz. po św. Macieju, we wtorki przed św. Filipem i Jakóbem, po św. Trójcy, po Nawiedzeniu NMP., po św. Jadwidze, przed św. Mikołajem.

Bychawa, jarm. 6, w środy: po 3 Królach, po Niedzieli Środop., przed św. Filipem i Jakóbem, po św. Marii Magdalenie, po św. Mateuszu, po św. Urszuli.

Chełm, jarm. 6, we wtorki: po Zwiast. NMP., po św. Mikołaju, przed św. Janem, po Narodzeniu NMP., po Opiece Matki Boskiej, po św. Andrzeju apost.

Czeniwniki, jarm. 6, we wtorki: po św. Agnieszce, po Zwiast. NMP., po św. Stanisławie, po św. Piotrze i Pawle, przed św. Szymonem i Judą, po św. Andrzeju apost.

Dubienka, jarm. 2, we wtorki: po 3 Królach i po Ziel. Świątkach.

Frampol, jarm. 6, w czwartki po św. Dorocie i po św. Kazimierzu, w środę po św. Janie Nepom., w czwartki po NMP. Szkaplerznej, po Narodzeniu NMP., po św. Łukaszu.

Goraj, jarm. 6, we wtorki: po św. Walentym,

po św. Stanisławie, po św. Małgorzacie, po św. Bartłomieju, po św. Kosmie i Damjanie, po św. Andrzeju apost.

Gorzków, jarm. 1, we wtorek po św. Stanisł. Grabowiec, jarm. 6, we wtorki: po św. Weronice, po św. Lambertcie, po św. Zofji, po NMP. Szkaplerznej, po Narodzeniu NMP., po Wszystkich Świętych.

Gusk, jarm. 6, w poniedziałki: po 3 Królach, po św. Kazimierzu, po Wniebowstąpieniu Pańskim, po św. Jadwidze, po św. Marcinie, po Niepokalanem Poczęciu NMP.

Hrubieszów, jarm. 6, we wtorki: po Nawr. św. Pawła, po św. Józefie, po św. Stanisławie, po ścięciu św. Jana, po św. Mateuszu, przed św. Szymonem i Judą.

Izbiica, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po św. Kazimierzu, po św. Antonim, przed św. Idzim, po św. Franciszku Seraf., przed św. Mikołajem.

Janów, jarm. 6, we wtorki: po Oczyszczeniu NMP., po św. Stanisławie, przed św. Janem, po Podwyższeniu Krzyża św., po Wszystkich Świętych, po Niepokalanem Poczęciu NMP.

Jarczów, jarm. 6, w poniedziałki po dniach: 24 lutego, 21 maja, 13 sierpnia, 13 września, 21 października i 18 grudnia.

Józefów nad Wisłą, jarm. 6, we wtorki: po św. Józefie, po św. Feliksie, przed św. Janem Chrzc., po św. Michale, po Wszystkich Świętych, przed św. Mikołajem.

Józefów, jarm. 6, we wtorki: po 3 Król., po św. Józefie, po św. Małgorzacie, po Wniebowzięciu NMP., po św. Mateuszu, po Niepokalanem Poczęciu NMP.

Kazimierz, jarm. 6, we wtorki: po św. Kazimierzu, przed św. Janem Chrzc., po św. Bartłomieju, po Wszyst. Święt., po św. Leokadii.

Komarów, jarm. 6, w poniedziałki: po Niedz. Środop., po św. Trójcy, przed św. Janem

- Chrzcz., po Wniebowzięciu NMP., po św. Michale, po Wszystkich Świętych.
- Końskowola, jarm. 6 we wtorki: po Niedzieli Wstępnej, przed Znalezieniem Krzyża św., po Bożem Ciele, po św. Annie, po Podwyż. Krzyża św., po św. Łukaszu.
- Kraśnik, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedzieli Kwietnej, po św. Antonim, po Wniebowzięciu NMP., po św. Franciszku Seraf., po św. Marcinie.
- Krasnobród, jarm. 6, we wtorki: po św. Macieju, po Zwiast. NMP., po Ziel. Świątkach, po Narodz. NMP., po dniu Zadusznym, przed św. Tomaszem.
- Krasnystaw, jarm. 6, we wtorki: po Oczyszc. NMP., po Zwiast. NMP., po św. Piotrze i Pawle, po św. Annie, po św. Michale, po Niepokalanem Poczęciu NMP.
- Kryłów, jarm. 6, we wtorki: po 3 Król., po Niedz. Środop., przed św. Jerzym, po św. Piotrze i Pawle, po Narodz. NMP., po św. Andrzeju.
- Krzyszów, jarm. 6, we wtorek po św. Józefie, w piątek po Bożem Ciele, we wtorki po Wniebowzięciu NMP., po Narodzeniu NMP., po św. Łukaszu, przed św. Tomaszem ap.
- Łaszczów, jarm. 6, we wtorki: po Nowym Roku, po Oczyszc. NMP., po Ziel. Świątkach, po św. Piotrze i Pawle, po św. Michale, po św. Marcinie.
- Łęczna, jarm. 6, w poniedz. po 3 Królach, we wtorek po św. Józefie, w piątek po Bożem Ciele, (8-dniowy), na św. Idziego (10-dniowy), w poniedziałek przed św. Mikołajem.
- Lubartów, jarm. 5 we wtorki: po 3 Królach, po niedzieli Kwietnej, po św. Stanisławie, po św. Annie, po św. Bartłomieju, po św. Djonizym.
- Lublin, jarm. 11, w poniedz. po Oczyszc. NMP., po 1-szej Niedzieli Postu, w środę Środop., w poniedz. po Niedzieli Kwiet., po Niedzieli Przew., po Wniebowstąpieniu Pańsk., we wtorek po Ziel. Świąt. (3-dniowy), po św. Michale, po Wszystkich Świętych, przed Boż. Narodz.
- Michów, jarm. 6, w środy: po św. Macieju, po św. Józefie, po św. Wojciechu, po św. Michale, po św. Marcinie, po Niepokalanem Poczęciu NMP.
- Modliborzyce, jarm. 6, w środy: po św. Macieju, po Zwiastowaniu NMP., po Zielonych Świątkach, po św. Marji Magdalenie, po św. Mateuszu przed św. Tomaszem.
- Nowo-Aleksandra (Puławy), jarm. 6, w poniedz. po Nawróc. św. Pawła, po św. Walentym, po św. Benedykcje, we wtorki po św. Marku ewang., po św. Zofji, po św. Łucji.
- *Opole, jarm. 6, w poniedz. po 3 Królach, po św. Macieju, we wtorki po Niedz. Kwiet., po św. Piotrze i Pawle, po Podwyższeniu Krzyża św., po św. Katarzynie.
- Pawłów, jarm. 6, we wtorki: po Zwiastowaniu NMP., po Opiece św. Józefa, po Zielonych Świątkach, po Bożem Ciele, po Wniebowz. NMP., po św. Barbarze.
- Piaski Wielkie, jarm. 6, w środy: po św. Macieju, po Niedz. Kwietnej, po św. Kijanie, po Podwyższeniu Krzyża św., po Wszystkich Świętych, przed św. Tomaszem.
- Rejowiec, jarm. 6, w poniedz. po św. Konstancji i przed św. Jerzym, w środy po Ziel. Świątkach, po Wniebowzięciu NMP., po św. Michale, przed św. Tomaszem.
- Sawin, jarm. 6 we czwartki po dniach: 14 lutego, 11 lipca, 20 września, 30 października, 18 grudnia, oraz w Wielki Wtorek
- Szczerbryż, jarm. 6, we wtorki: po Niedz. Środop., przed św. Filipem i Jakóbem, przed św. Janem Chrzcz., po Wniebowz. NMP., po św. Michale, przed św. Mikołajem.
- Tarnogród, jarm. 6 w poniedz.: po 3 Królach, po Niedz. Kwietnej, po Nawiedzeniu NMP., przed św. Wawrzyńcem, po Podwyższeniu Krzyża św., przed św. Szymonem i Judą.
- Tomaszów, jarm. 6, w środy: po 3 Król., po św. Stanisławie, po św. Bartłomieju, po św. Tekli, po św. Łukaszu, po św. Marcinie.
- Turobin, jarm. 6, we wtorki: po Nawr. św. Pawła, po św. Józefie, po św. Wojciechu, po św. Trójcy, po św. Rochu, po św. Jadwidze.
- Tyszowce, jarm. 12, w środy po dniach: 6 i 29 stycznia, 18 lutego, 24 marca, 12 kwietnia, 5 i 27 maja, 16 czerwca, 5 lipca, 6 sierpnia, 10 września, 3 listopada.
- Uchanie, jarm. 6, we wtorki: po Oczyszczeniu NMP., po św. Wojciechu, po Zielonych Świąt., po św. Piotrze i Pawle, po Wniebowzięciu NMP., po św. Dymitrze.
- Urzędów, jarm. 6, we wtorki: po 1-szej Niedz. Postu, po Niedzieli Przewodniej, po Bożem Ciele, przed św. Wawrzyńcem, po św. Łukaszu, po Niepokalanem Poc. NMP.
- Wąwolnica, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po św. Józefie, po św. Wojciechu, po Wniebowzięciu NMP., po Narodzeniu NMP., po św. Marcinie bisk.
- Wojślawice, jarm. 6, w środy: po św. Józefie, przed św. Janem Chrzcz., po św. Eljaszu po Narodzeniu NMP., po św. Michale, przed św. Katarzyną.
- Zaklików, jarm. 6, w poniedz. po św. Agnieszce, po Niedzieli Środop., po św. Annie po św. Bartłomieju po Wszystkich Świętych po św. Łucji.
- Zamość jarm. 6, w poniedz. po Nawróceniu św. Pawła, po św. Kazimierzu, po Wniebowstąpieniu Pańskiem, po św. Piotrze i Pawle, po Narodz. NMP., po św. Marcinie.
- Zółkiewka, jarm. 6, w poniedz. po św. Dominiku, przed św. Idzim, przed św. Szymonem i Judą, po św. Marcinie, po św. Katarzynie, przed św. Tomaszem apost.

Ziemia Piotrkowska.

- Aleksandrów, jarm. 6, w piątki: po św. Walentym, przed Niedzielą Kwietną, przed Zielonemi Świątkami, po św. Bartłomieju, po św. Rafale, przed wigilią Bożego Narodz.
- Będków, jarm. 6, w środy: po św. Agnieszce po św. Józefie, przed Znalezieniem Krzyża św., po św. Bartłomieju, przed św. Szymonem i Judą, po św. Katarzynie.

Będzin, jarm. 6, w środy: po 3 Król., po Niedzieli Środop., po św. Wojciechu, po św. Piotrze i Pawle, po Narodzeniu NMP., po Wszystkich Świętych.

Bełchatów, jarm. 6, w poniedziałki po Niedz. Środop. i przed św. Stanisławem, we wtorki po św. Erazmie, przed Narodz. NMP., po św. Aniołach Stróżach i po Bożem Narodzeniu.

Biała, jarm. 4, w środy: po św. Wojciechu, po św. Jakobie, po dniu 14 września, przed św. Barbarą.

Brzeziny, jarm. 6, w czwartki po św. Pawle pustelniku i po św. Grzegorz. w środę przed Znalez. Krzyża św., w czwartki po św. Annie, po Podwyż. Krzyża św. i po św. Katarz.

Brzeźnica, jarm. 6, w poniedziałki: po św. Walentym, po Niedzieli Kwietniej, po Wniebowstąpieniu Pańsk., po św. Wawrzyńcu, po św. Mateuszu, po Niepokal. Poc. NMP.

Czeladź, jarm. 6, w środy: przed św. Agnieszką, po św. Józefie, po św. Stanisł., po św. Annie, po św. Mateuszu, po św. Marcynie.

Częstochowa, jarm. 6, w poniedziałek po św. Agnieszce, po Niedz. Kwietnia, w środę po Ziel. Świątkach, w poniedziałki po św. Wojciechu, po św. Michale, po św. Łucji.

Główno, jarm. 6, po 3 Król., po Oczyszczeniu NMP., po Wniebowstąpieniu Pańskim, po św. Jakobie, przed św. Idziem, po św. Katarz. Grocholic, jarm. 6, w poniedziałki po 3 Król. i po Niedz. Kwietn., we wtorek po św. Stanisławie, w poniedz. po NMP. Szkapl., przed św. Bartłojem i po Wszystkich Świętych.

Inowłódz, jarm. 3, w poniedziałek przed św. Filipem i Jakóbem, we wtorek po św. Juwencjuszu czyli po dniu 1 czerwca, w poniedziałek przed św. Szymonem i Judą.

Janów, jarm. 6, w środę ostatnią miesiąca lutego, miesiąca kwietnia, po św. Piotrze i Pawle, w środę ostatnią miesiąca sierpnia, miesiąca października, przed wigilią Bożego Narodzenia.

Jezów, jarm. 6, w środy: po 3 Król., po św. Benedykie, po św. Stanisławie, po Przemienieniu Pańsk., po św. Michale, po św. Andrzeju.

Kamińsk, jarm. 6, w środy: po Oczyszczeniu NMP., po św. Józefie, przed św. Filipem i Jakóbem, po św. Marji Magdalenie, po św. Franciszku Seraf., przed św. Tomaszem ap.

Kazimierz, jarm. 5, w poniedz. po św. Agnieszce, we wtorek po św. Józefie, w poniedziałki przed św. Janem Chrzc., po Narodzeniu NMP., po św. Marcynie.

Kłobucko, jarm. 6, we wtorki: po 3 Król., po św. Józefie, po św. Stanisławie, po św. Małgorzacie, po św. Michale, po św. Marcynie.

Konieczpol, jarm. 6, w poniedz. po św. Agnieszce, we wtorek po św. Józefie, w poniedz. po św. Trójcy, po św. Marji Magdalenie, po św. Michale, po św. Marcynie bisk.

Konstantynów, jarm. 6, w pierwszą środę po 1 stycznia, 1 marca i po 1 maja, w drugą środę po 1 lipca, w pierwszą środę po 1 września i po 1 listopada.

Koziegłowy, jarm. 7, w czwartki: po 3 Król., po św. Wawrzyńcu, po św. Mateuszu, po św. Grzegorz. po Wniebowst. Pańsk., po św. Małgorzacie, po św. Marcynie.

Krzepice, jarm. 6, w poniedz. po św. Dorocie, po Niedz. Środop., we wtorek po Zielonych Świątkach, w poniedz. po NMP. Szkapl., po Narodzeniu NMP., po Niepokal. Poc. NMP.

Lask, jarm. 6, we wtorki: po 3 Król., po Niedz. Kwietn., po Zielonych Świątkach, po Nawiedzeniu NMP., po Wniebowzięciu NMP., po św. Michale.

Łódź, jarm. 6, we wtorki: przed Oczyszczeniem NMP., przed Niedz. Kwietnią, przed św. Antonim, przed św. Hipolitem, przed św. Szymonem i Judą, przed św. Tomaszem ap.

Lutomirsk, jarmarków 6, w środy: po św. Błażeju, po Niedzieli Kwietniej, po św. Piotrze i Pawle, po św. Bartłojem, po św. Jadwidze, przed św. Barbarą.

Modrzejów, jarm. 6, w poniedziałki po 3 Król., po św. Kazimierzu, po św. Leonie, przed św. Janem Chrzc., po Wniebowzięciu NMP., po św. Andrzeju.

Mrzygłód, jarm. 4, w środy: po św. Agnieszce, po Wielkanocy, po św. Marji Magdalenie, po św. Franciszku Seraf.

Mstów, jarm. 6, we wtorki: po 3 Król., po św. Wojciechu, przed św. Janem Chrzc. po Wniebowzięciu NMP., przed św. Szymonem i Judą, przed św. Tomaszem.

Nowe Miasto, jarm. 6, we wtorki: po Oczyszczeniu NMP., po św. Kazimierzu, po św. Małgorzacie, przed św. Wawrzyńcem, po św. Tekli, po św. Marcynie.

Olsztyn, jarm. 2 we wtorki: po Niedz. Środ. i po św. Stanisławie.

Pabjanice, jarm. 6, w poniedziałek po św. Agnieszce, we wtorek po św. Józefie, w poniedziałek po św. Alojzym, przed św. Wawrzyńcem, we wtorek przed św. Szymonem, w czwartek przed św. Tomaszem.

Pajęczno, jarm. 6, w poniedz. po Oczyszczeniu NMP. i po Niedzieli Kwietn., we wtorek po św. Antonim, w poniedziałki po Wniebowst. NMP., po Narodz. NMP., po św. Leonardzie.

Piotrków, jarm. 4, we wtorek po św. Stanisł., w poniedz. przed św. Janem Chrzc., po św. Jakobie ap., po św. Marcynie.

Pławno, jarm. 6, we wtorki: po 3 Król., po Wielkan., po Bożem Ciele, po św. Jakobie ap., po Narodz. NMP., po św. Marcynie.

Przyrów, jarm. 6, we wtorki: po św. Dorocie, po Niedz. Kwietn., po św. Zofji, po św. Annie, po św. Michale, po św. Łucji.

Radomsk, jarm. 6, w poniedz. po 3 Królach, w I-szy poniedz. Wielk. Postu, po Niedz. Kwietn., we wtorek po św. Małgorzacie, w poniedziałki po Podwyż. Krzyża św., po św. Andrzeju ap.

Rawa, jarm. 6, we wtorki: po św. Macieju, po Niedz. Kwietn., po św. Piotrze i Pawle, po Narodz. NMP., przed św. Szymonem i Judą, przed św. Tomaszem.

Rogów, jarm. 6, w poniedziałki po św. Pawle pustelniku, po św. Grzegorz. we wtorki po św. Wojciechu, po św. Pankracym, po św. Rochu, po św. Marcynie.

Rozprza, jarm. 6, w czwartki po 3 Król. i po Niedz. Środop., we wtorek po św. Stanisławie, w poniedziałki po Nawiedzeniu NMP.,

po św. Bartłomieju, po Niepokalanem Poczęciu NMP.

Siewierz, jarm. 6, w poniedziałki: po św. Macieju, po Niedz. Kwiet., przed św. Janem Chrzc., po Narodz. NMP., po św. Łukaszu, przed Bożem Narodzeniem.

Stryków, jarm. 6, w czwartki: po św. Macieju, przed Wielkanocą, przed św. Wawrzyńcem, po św. Michale, po św. Marcinie, przed św. Teofilem.

Sulejów, jarm. 6, w poniedz. po św. Agnieszce i po św. Grzegorzu, we wtorek po św. Stanisławie, w poniedz. po Wniebowzięciu NMP., po Podwyż. Krzyża św. i po św. Leonardzie.

Szczerców, jarm. 6, we wtorki: po św. Agatonie i Wilhelmie, po św. Józefie, po św. Urbanie, po św. Jakobie, po Narodzeniu NMP., po Wszystkich Świętych.

Tomaszów, jarm. 6, we wtorki: po Oczyszczeniu NMP., po św. Franciszku a Paulo, po św. Aleksandrze bisk., 4 czerwca, po Przemienieniu Pańsk., po św. Justynie, po Niepokalanem Poczęciu MMP.

Tuszyn, jarm. 6, w poniedziałki: po Oczyszczeniu NMP., po Niedz. Kwiet., po Bożem Ciele, po

Wniebowzięciu NMP., po św. Franciszku Ser., przed Bożem Narodzeniem.

Ujazd, jarm. 6, w poniedziałki: po Oczyszczeniu NMP., po św. Grzegorzu, po św. Trójcy, przed św. Wawrzyńcem, po św. Franciszku Seraf., po św. Łucji.

Widawa, jarm. 6, w poniedz. po Niedz. Zapust., po 3 niedzieli postu (6-dniowy), we wtorek po Ziel. Świątk., w poniedziałek po św. Małgorzacie, po św. Marcinie, po 3 Niedz. Adw. Włodowice, jarm. 6 w czwartek po Nawróceniu św. Pawła, po Niedz. Głuchej, w środę po św. Stanisławie, w czwartki po św. Małgorzacie, po św. Mateuszu, po św. Łucji.

Wolbórz, jarm. 6, we wtorki: po św. Kazimierz, po Wniebowstąpieniu Pańskim, po św. Piotrze i Pawle, po św. Rochu, po św. Jadwidzie, po Niepok. Poczęciu NMP.

Żarki, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po Niedz. Suchej, na św. Stanisława, od 1 do 3 maja, po św. Piotrze i Pawle, przed św. Idzim, po Wszystkich Świętych.

Żgierz, jarm. 6, w środy: po św. Pawle pustelniku, po św. Longinie, po św. Zofji, po św. Henryku, po św. Nikodemie, po św. Leopoldzie.

Ziemia Radomska.

Białaczów, jarm. 2, we wtorki: przed św. Stanisławem i św. Janem Chrzcicielem.

Białobrzegi, jarm. 6, w środy: po św. Walentym, po św. Marku ewang., przed św. Janem Chrzc., po św. Rochu, po św. Łukaszu, po św. Łucji.

Bogorja, jarm. 6, we wtorki: po Niedz. Przew., po Rozesłaniu Apost., po św. Dominiku, po św. Mateuszu, po św. Łukaszu, po św. Łucji.

Chmielów, jarm. 6, w poniedziałki: po św. Pawle pusteln., po św. Kazimierzu, przed św. Florjanem, po Wniebowzięciu NMP., po św. Jadwidzie, po św. Elżbiecie.

epielów, jarm. 5, we wtorki: po św. Fabjanie i Sebastjanie, po św. Józefie, po św. Zofji, po św. Łukaszu, przed św. Mikołajem.

Grzewica, jarm. 6, we wtorki: po 3 Król., po Zwiastowaniu NMP., po św. Piotrze i Pawle, po św. Annie, po Narodz. NMP., po św. Łukaszu.

Gielniów, jarm. 6, we wtorki: po św. Pawle pustel., po św. Grzegorzu, po św. Marku ew., po św. Dominiku, przed św. Idzim, po św. Marcinie.

Głowaczów, jarm. 2, we wtorki: po Niedzieli Kwiet., przed św. Wawrzyńcem.

Gniewoszów, jarm. 4, we wtorki: po św. Józefie, po Nawiedz. NMP., po św. Michale, w drugi poniedz. po św. Szymonie i Judzie.

Gowarczów, jarm. 6, w poniedziałek po św. Józefie, we wtorek po św. Stanisławie, w poniedziałki po św. Annie, po św. Michale, przed św. Szymonem i Judą, przed św. Tomaszem Apostołem.

Grabowiec, jarm. 6, we wtorki: po św. Weronice, po św. Lambertcie, po św. Zofji, po NMP. Szkapl., po Narodz. NMP., po Wszystkich Świętych.

Granica, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po Oczyszczeniu NMP., po św. Wojciechu,

po Zielonych Świątkach, po Narodz. NMP., przed św. Tomaszem.

Jastrzab, jarm. 6, w poniedziałki: po św. Agnieszce, po św. Józefie, po św. Stanisławie, po św. Marji Magdalenie, po św. Tekli, po św. Andrzej.

Jedlińsk, jarm. 6, w poniedziałki: po 3 Król., we wtorki po św. Józefie, po św. Wojciechu, w poniedz. po św. Idzim, po św. Franciszku Ser., po dniu Zaduszny.

Przytyk, jarm. 6 we wtorki: po św. Kazimierzu, po Niedz. Kwiet., przed św. Filipem i Jakobem, po Bożem Ciele, po Podwyż. św. Krzyża, przed Bożem Narodzeniem.

Radom, jarm. 2, na św. Jana Chrzc. (3-dniowy) i od dnia 9 września (5-dniowy).

Skaryszew, jarm. 6, w poniedziałki: po Niedz. Wstępnej (3-dniowy), po Niedz. Przewodn., po św. Jakobie Apost., po św. Bartłomieju, przed św. Szymonem i Judą, przed św. Tomaszem Apost.

Wierzbica, jarm. 6, we wtorki: po św. Walentym, po św. Wojciechu, po św. Antonim, po Przemienieniu Pańsk., po św. Łukaszu, po św. Łucji.

Wolanów, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po Zwiastowaniu MMP., po św. Stanisławie, po Nawiedzeniu NMP., po Narodzeniu NMP., po Wszystkich Świętych.

Wyśmierzyce, jarm. 6, w poniedziałek po św. Antonim Op., po św. Grzegorzu, we wtorek po św. Janie Nep., w poniedz. po św. Małgorzacie, po św. Tekli, po św. Łazarzu.

Powiat Kozienicki. Głowaczów, jarm. 2, we wtorki: po Niedzieli Kwietniej, przed św. Wawrzyńcem.

Janowiec, jarm. 6, w poniedz. po św. Agnieszce i po św. Walentym, we wtorek po św. Stanisławie bisk., w poniedziałek po św.

- Małgorzacie, po św. Łukaszu, po św. Stanisławie Kostce.
- Kozienice, jarm. 6, w czwartki: po św. Agnieszce, i po Niedz. Białej, w środę po św. Janie Chrzc., w czwartki po św. Bartłomieju, po św. Łukaszu, po Niepokal. Pocz. NMP.
- Magnuszew, jarm. 3, w poniedziałki: po św. Michale, przed św. Szymonem i Judą, przed św. Tomaszem apost.
- Ryczywół, jarm. 6, we wtorki: przed św. Franciszkiem Sal., po św. Józefie, po św. Witalisie, przed św. Idzim, po św. Karolu Borom., po św. Łucji.
- Sieciechów, jarm. 6, w poniedz. po św. Pawle i po św. Walentym, we wtorki po św. Stanisławie i po św. Antonim, w poniedziałki po Wniebowz. NMP. i po Niep. Pocz. NMP.
- Zwoleń, jarm. 6, w czwartki: po 3 Król., po Niedz. Kwiet., przed Bożem Ciałem, po Przem. Pańskim, po Podwyż. św. Krzyża, po św. Katarzynie.
- Powiat ilżecki, Rza. jarm. 6, we wtorki: po Oczyszczeniu NMP., po Zwiastowaniu NMP., po św. Stanisławie, po Wniebowzięciu NMP., po św. Jadwidze, po Niepokal. Pocz. NMP.
- Kazanów, jarm. 6, w poniedziałki: po 3 Król., po Niedzieli Środop., przed św. Jakóbem, po św. Trójcy, po św. Mateuszu, po św. Marcinie.
- Lipisko, jarm. 6, we wtorki: po Nawróceniu św. Pawła, po Niedz. Białej, po Ziel. Świątk., po Narodz. NMP., przed św. Szymonem i Judą, przed św. Wiktorją.
- Sienno, jarm. 6, w poniedz.: po 3 Król., po św. Grzegorzu, po św. Wojciechu, po św. Piotrze i Pawle, po św. Mateuszu, po św. Marcinie.
- Solec, jarm. 6, w poniedz.: po 3 Król., po 40 Męczennikach, po św. Stanisławie, po św. Antonim, po św. Franciszku Seraf., po św. Marcinie.
- Tarłów, jarm. 6, we wtorki: po św. Apolonji, po Niedz. Kwiet., po św. Trójcy, po Wniebowzięciu NMP., po św. Jadwidze, przed św. Tomaszem.
- Wąchock, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po 2-giej Niedzieli Postu, po św. Wojciechu, po św. Małgorzacie, po św. Michale, po św. Elżbiecie.
- Wierzbnik, jarm. 3, w środy: po Niedz. Środ., po Ziel. Świątkach, po św. Michale.
- Iwaniska, jarm. 6, w środy: po 3 Król., po Niedz. Środop., po Ziel. Świątkach, po św. Marji Magdalenie, przed św. Idzim, przed św. Szymonem i Judą.
- Kunów, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po 1-szej Niedz. Postu, przed św. Filipem i Jakóbem, po św. Wicie i Modęście, po św. Mateuszu, po św. Stanisławie Kostce.
- Łagów, jarm. 6, w środy: po 3 Królach, po Oczyszc. NMP., po św. Wojciechu, przed św. Janem Chrzc., po św. Bartłomieju, we czwartek po św. Marcinie.
- Opatów, jarm. 6, w środy: po Niedz. Zapust., po Niedz. Kwietniej, przed św. Janem Chrzc., po św. Bartłomieju, po św. Marcinie, przed św. Tomaszem ap.
- Ostrowiec, jarm. 6, w czwartki: po 3 Królach, po św. Józefie, po Przem. Pańskim, po św. Michale, przed św. Szymonem i Judą, po św. Katarzynie.
- Ożarów, jarm. 6, w poniedziałek po Oczyszc. NMP., po Niedz. Środop., we wtorek po św. Stanisławie, w poniedz. po św. Bartłomieju, po św. Łukaszu, po 1-szej Niedzieli Adw.
- Raków, jarm. 6, we wtorki: po 3 Królach, po św. Józefie, przed św. Janem Chrzc., po św. Annie, po Wniebowz. NMP., po św. Mateuszu.
- Waśniów, jarm. 2, we wtorki po św. Piotrze i Pawle, po św. Bartłomieju.
- Klimontów, jarm. 6, we wtorki: po św. Agnieszce, po św. Józefie, po św. Wojciechu, po Wniebowz. NMP., po św. Jadwidze i Teresie, po św. Marcinie bisk.
- Pokrzywnica, jarm. 6, we czwartki: po Niedz. Środop., po Bożem Ciele, przed św. Wawrzyńcem, po św. Michale, po Wszystkich Świętych po Niep. Pocz. NMP.
- Osiek, jarm. 6, w środy: po św. Walentym, po św. Stanisławie, po Nawiedz. NMP., po św. Piotrze w okow., przed św. Szymonem i Judą, przed św. Tomaszem apost.
- Polaniec, jarm. 6, we wtorki: po 3 Król., po św. Kazimierzu, po Ziel. Świąt., po św. Małgorzacie, po św. Jadwidze, po św. Łucji.
- Sandomierz, jarm. 2, w poniedziałki po Wniebowstąpieniu Pańskim i po Narodz. NMP.
- Staszów, jarm. 6, w poniedziałki: po 3 Król., po Oczyszc. NMP., po Niedz. Białej, przed św. Janem Chrzc., po św. Mateuszu, po św. Andrzeju apost.
- Zawichost, jarm. 6, w poniedziałki: po 3 Król., po Niedz. Białej, po Bożem Ciele, po NMP.
- Anielskiej, po Podwyż. św. Krzyża, po 1-szej Niedz. Adwentu.
- Kłwów, jarm. 6, we wtorki: po św. Macieju, po Niedz. Kwiet., przed Bożem Ciałem, po Wniebowzięciu NMP., po Narodzeniu NMP., po św. Jadwidze.
- Opoczno, jarm. 6, we czwartki: po 3 Królach, po Niedz. Przew., po św. Marji Magdalenie, po św. Bartłomieju, po św. Mateuszu, po Wszystkich Świętych.
- Odrzywół, jarm. 6, we wtorki: po św. Fabjanie i Sebastianie, po św. Józefie, przed Znalezieniem św. Krzyża, po Przem. Pańskim, po św. Jadwidze, przed św. Mikołajem.
- Przysucha, jarm. 6, we czwartki: po św. Agnieszce, po Niedz. Kwiet., po św. Piotrze i Pawle, przed św. Wawrzyńcem, po św. Franciszku Seraf., przed św. Barbarą.
- Skrzynno, jarm. 6, we wtorki: po Niedz. Pzew., po św. Stanisławie, przed św. Janem Chrzc., po Przem. Pańsk., po św. Urszuli, po św. Katarzynie.
- Żarnów, jarm. 6, w środy: po Oczyszc. NMP., po Niedz. Kwiet., po św. Trójcy, po Narodz. NMP., po św. Łukaszu, przed św. Mikołajem.
- Końskie, jarm. 6, we wtorki: po Nawr. św. Pawła, po św. Macieju, po św. Józefie, po św. Jakóbie, po św. Urszuli, przed św. Mikołajem.
- Przedbórz, jarm. 6, w poniedz.: po św. Dorocie, we wtorek po św. Józefie po św. Antonim, w poniedz. po Wniebowz. NMP., po św. Jadwidze, po św. Łucji.

Ziemia Poznańska.

- Barc'in, pow. szubiński 17 marca, 21 czerwca, 21 sierpnia, 23 paźdz., 11 grudnia.
- Białośliwie, powiat wyrzyski 13 marca, 10 czerwca, 23 paźdz., 9 grudnia.
- Bnin, pow. śremski 18 lutego, 27 maja, 19 sierpnia, 11 grudnia.
- Bojanowo, pow. rawicki 4 kwietnia 4 lipca, 3 paźdz., 12 grudnia.
- Borek, pow. koźmiński 13 lutego, 9 lipca, 10 września, 3 grudnia.
- Budzyń, pow. chodzieski 16 marca, 16 czerwca, 12 paźdz., 14 grudnia.
- Buk, pow. grodziski 10 kwietnia, 1 lipca, 9 września, 4 listopada.
- Bydgoszcz, pow. bydgoski 3 marca, 8 lipca, 26 sierpnia, 18 listopada, po 5 dni.
- Bralin, pow. kępiński 13 marca, 12 czerwca, 11 września, 11 grudnia.
- Chodzież, pow. chodzieski 15 stycznia, 19 lutego, 11 marca, 15 kwietnia, 20 maja, 24 czerwca, 9 września, 14 paźdz., 11 listopada, 15 grudnia.
- Czarnków, pow. czarnkowski 8 stycznia, 12 marca, 16 kwietnia, 9 lipca, 10 września, 15 października, 5 listopada, 17 grudnia.
- Czempiń, pow. kościański 19 lutego, 10 czerwca, 9 września, 9 grudnia.
- Czernejewo, pow. witkowski 11 marca ogólny, 1 lipca ogólny, 9 września ogólny, 2 grudnia ogólny.
- Dobrzyca, pow. krotoszyński 20 lutego, 9 kwietnia, 16 czerwca, 27 sierpnia, 8 października, 10 grudnia.
- Dołsk pow. śremski 3 kwietnia, 3 czerwca, 2 września, 16 grudnia.
- Dubiń, pow. rawicki 13 marca, 12 czerwca, 12 września, 13 grudnia.
- Fordon, pow. bydgoski 4 marca, 5 sierpnia, 4 listopada.
- Gębice, pow. mogilnicki 26 lutego, 20 maja, 26 sierpnia, 11 listopada.
- Gniezno 4 lutego 3 dni, 12 marca, 23 kwietnia, 23 czerwca, 4 sierpnia po 3 dni, 1 paźdz., 3 listopada 3 dni, 10 grudnia.
- Gniewkowo, pow. inowrocławski 4 marca, 10 czerwca, 26 sierpnia, 11 listopada.
- Golańcz, pow. wągrowiecki 8 marca, 21 czerwca, 6 września, 6 grudnia.
- Gostyń (pow.) 13 marca, 17 kwietnia, 12 czerwca, 14 sierpnia, 23 paźdz., 20 listopada.
- Gratów, pow. ostrzeszowski 13 lutego, 9 kwietnia, 9 lipca, 15 paźdz. 10 grudnia.
- Grodzisk (pow.) 18 marca, 27 maja, 19 sierpnia, 21 paźdz.
- Inowrocław (pow.) 27 marca, 7 maja, 2 lipca, 20 sierpnia, 8 paźdz., 10 grudnia.
- Janówiec, pow. żniński 14 lutego, 1 maja, 26 czerwca, 9 paźdz., 11 grudnia.
- Jaraczew, pow. jarociński 9 kwietnia, 10 lipca, 9 paźdz., 11 grudnia.
- Jarocin (pow.) 9 stycznia, 7 marca, 14 maja, 4 lipca, 20 sierpnia, 5 listopada.
- Jutrosin, pow. rawicki 14 marca, 9 maja, 15 sierpnia, 7 listopada.
- Kamionna, pow. międzychodzki 19 marca, 30 kwietnia, 23 czerwca, 10 września.
- Kaszczor, pow. wolsztyński 26 lutego, 5 sierpnia, 25 listopada.
- Keynia, pow. szubiński 19 lutego, 9 kwietnia, 11 czerwca, 27 sierpnia, 12 października, 10 grudnia.
- Kęblowo, pow. wolsztyński 1 kwietnia, 17 czerwca, 12 sierpnia, 24 paźdz.
- Kępno 12 marca, 11 czerwca, 10 września, 17 grudnia.
- Kiszkowo, pow. gnieźnieński 29 marca, 7 czerwca, 6 września, 29 listopada.
- Kłcko, pow. gnieźnieński 13 stycznia ogólny, 9 kwietnia ogólny, 23 lipca ogólny, 15 paźdz. ogólny.
- Kobyłagóra, pow. ostrzeszowski 3 stycznia ogólny, 26 marca, 18 czerwca, 20 sierpnia ogólny, 15 paźdz., 17 grudnia.
- Kobylin, pow. krotoszyński 12 lutego, 8 kwietnia, 17 czerwca, 12 sierpnia, 7 października, 16 grudnia.
- Kopanica, pow. wolsztyński 23 lutego ogólny, 15 maja ogólny, 7 sierpnia ogólny, 13 listopada ogólny.
- Kórnik, pow. śremski 26 marca, 2 lipca, 1 października, 22 grudnia.
- Koronowo, pow. bydgoski 20 marca, 17 kwietnia, 26 czerwca, 21 sierpnia, 15 września, 23 października.
- Kościan, 28 lutego, 6 czerwca, 11 września, 6 listopada.
- Kostrzyn, pow. średzki 20 marca, 26 czerwca, 16 września, 16 grudnia.
- Koźmin, 24 stycznia ogólny, 27 marca ogólny, 15 maja, 21 sierpnia ogólny, 16 października, 18 grudnia ogólny.
- Krobia, pow. gostyński 5 lutego, 8 kwietnia, 16 września, 4 listopada.
- Krotoszyn, pow. krotoszyński 1 marca, 1 lipca, 7 października, 16 grudnia.
- Kruszwica, pow. strzeziński 13 marca, 8 lipca, 11 września, 13 listopada.
- Krzywiń, pow. kościański 9 stycznia, 5 marca, 2 kwietnia, 18 czerwca, 22 paźdz. 26 listop.
- Książ, pow. śremski, 5 lutego, 1 czerwca, 6 sierpnia, 17 grudnia.
- Łabiszyn, pow. szubiński 12 lutego, 11 marca, 17 czerwca, 2 września, 7 paźdz., 4 listopada.
- Łobżenica, pow. wyrzyski 10 lutego, 7 kwietnia, 7 lipca, 18 sierpnia, 18 paźdz., 15 grudnia.
- Leszno, 10 kwietnia, 3 lipca, 2 paźdz., 11 grudnia.
- Lwówek, pow. nowo-tomyski 13 marca ogólny, 28 maja ogólny, 14 sierpnia ogólny, 20 listopada ogólny.
- Margonin, pow. chodzieski 18 lutego, 8 kwietnia 10 czerwca, 26 sierpnia, 21 października, 9 grudnia.
- Miasteczko, pow. wyrzyski 5 marca, 4 czerwca, 3 września, 3 grudnia.
- Międzychód (pow.) 12 lutego, 11 marca, 24 czerwca, 23 września, 4 listopada, 16 grudnia.
- Miejska Górka, pow. rawicki 22 marca, 17 maja, 13 września, 8 grudnia.
- Mielżyn, pow. witkowski 15 kwietnia ogólny, 17 czerwca ogólny, 16 września ogólny, 16 grudnia ogólny.

- Mieścisko, pow. wągrowiecki 24 kwietnia, 10 czerwca, 19 paźdz., 15 grudnia.
- Mieszków, pow. jarociński 20 marca, 26 czerwca, 25 września, 18 grudnia.
- Mikształ, pow. ostrzeszowski 8 stycznia. 1 kwietnia, 17 czerwca 19 sierpnia, 14 paźdz., 16 grudnia.
- Miłosław, pow. wrzeziński 13 lutego, 16 kwietnia, 11 czerwca, 27 sierpnia, 15 października, 10 grudnia.
- Mogilno, (pow.) 29 stycznia ogólny, 5 marca, 9 kwietnia ogólny, 18 czerwca, 13 sierpnia ogólny, 3 września, 12 listopada ogólny, 17 grudnia.
- Mosina, pow. śremski 21 lutego, 22 maja, 21 sierpnia, 13 listopada.
- Mrocza, pow. wyrzyski 15 kwietnia, 17 czerwca, 19 sierpnia, 12 paźdz 16 grudnia.
- Mur Goślina, pow. obornicki 12 lutego, 15 kwietnia, 3 czerwca, 12 sierpnia, 7 paźdz. 9 grudnia.
- Nowa-wieś Wielka, pow. bydgoski 20 lutego, 10 kwietnia, 12 czerwca, 7 sierpnia, 9 paźdz. 14 grudnia.
- Nakło, pow. wyrzyski 11 stycznia, 8 lutego, 21 marca, 12 kwietnia, 5 lipca, 18 października, 19 listopada, 13 grudnia.
- Nowe Miasto, pow. Jarociński 20 marca, 26 czerwca, 18 września, 16 grudnia.
- Nowy-Tomyśl, (pow.) 27 marca ogólny, 5 czerwca ogólny, 4 września ogólny, 18 grudnia ogólny.
- Oborniki, (pow.) 5 lutego, 8 kwietnia. 3 czerwca, 2 września, 4 listopada, 16 grudnia.
- Obrzydko, pow. szamotulski 13 marca, 12 czerwca, 16 paźdz., 11 grudnia.
- Odolanów, (pow.) 21 lutego, 12 czerwca, 21 sierpnia, 6 listopada.
- Opalenica, pow. grodziski 20 marca, 12 czerwca, 9 paźdz., 11 grudnia.
- Osieczno, pow. leszczyński 4 marca, 3 czerwca, 2 września, 2 grudnia.
- Ostroróg, pow. szamotulski 5 lutego, 9 kwietnia 4 czerwca, 20 sierpnia, 8 paźdz., 15 grudnia.
- Ostrów, (pow.) 22 stycznia, 4 marca, 1 kwietnia, 6 maja, 3 czerwca, 15 lipca, 26 sierpnia, 15 września, 21 paźdz. 25 listopada, 18 i 22 grudnia.
- Ostrzeszów, (pow.) 14 lutego, 17 kwietnia ogólny, 12 czerwca, 21 sierpnia, 16 października, 10 grudnia ogólny.
- Pakość, pow. mogilnicki 8 lutego ogólny, 19 kwietnia ogólny, 14 czerwca ogólny, 23 sierpnia ogólny, 11 października ogólny, 6 grudnia ogólny.
- Piaski, pow. gostyński 20 lutego, 4 czerwca, 6 sierpnia, 5 listopada.
- Pleszew, (pow.) 17 stycznia, 23 marca, 9 maja, 15 sierpnia, 10 października, 12 grudnia.
- Pniewy, pow. szamotulski 6 marca, 15 maja, 7 sierpnia, 4 grudnia.
- Pobiedziska, pow. wschod. Poznań 12 marca ogólny, 18 czerwca ogólny, 10 września ogólny, 3 grudnia ogólny.
- Pogorzela, pow. koźmiński 6 marca ogólny, 29 maja ogólny, 11 września ogólny, 27 listopada ogólny.
- Poniec, pow. gostyński 14 lutego, 15 maja, 17 lipca, 18 września, 13 listopada.
- Powidz, pow. witkowski 13 marca ogólny, 12 czerwca ogólny, 18 września ogólny, 18 grudnia ogólny.
- Rakoniewice, pow. wolsztyński 19 lutego, 13 maja, 16 września, 9 grudnia.
- Raszków, pow. odolanowski 20 marca ogólny, 29 maja ogólny, 1 września ogólny, 27 listopada ogólny.
- Rawicz, (pow.) 14 lutego, 3 kwietnia, 3 lipca, 2 paźdz., 13 listopada, 19 grudnia.
- Rogowo, pow. żniński 5 marca, 3 czerwca, 7 października, 2 grudnia.
- Rostaszewo, pow. wolsztyński 26 stycznia, 4 maja, 31 sierpnia, 30 listopada.
- Rychtal, pow. kępiński 7 lutego, 24 kwietnia, 28 sierpnia, 6 listopada.
- Ryczywół, pow. obornicki 13 lutego, 30 kwietnia, 18 czerwca, 6 sierpnia, 22 października, 10 grudnia.
- Rydzyna, pow. leszczyński 1 marca, 3 czerwca, 31 sierpnia, 22 grudnia.
- Rynarzewo, pow. szubiński 26 lutego 15 kwietnia, 24 czerwca, 9 września, 18 listopada.
- Rogoźno, pow. obornicki 22 stycznia, 4 kwietnia, 24 czerwca, 8 sierpnia, 30 września, 12 grudnia.
- Sarnowa, pow. rawicki 19 lutego, 13 maja, 19 sierpnia, 18 listopada.
- Sieraków, pow. międzychodzki 16 lutego, 5 maja, 7 lipca, 13 paźdz., 18 listopada.
- Skoki, pow. wągrowiecki 29 stycznia, 23 marca, 29 lipca, 18 listopada.
- Śmigiel, (pow.) 9 kwietnia, 25 czerwca, 17 września, 10 grudnia.
- Solec, pow. bydgoski 10 marca, 12 czerwca, 14 sierpnia, 13 listopada.
- Śrem, (pow.) 4 marca, 3 czerwca, 14 paźdz., 2 grudnia.
- Środa, (pow.) 11 marca, 10 czerwca, 9 września, 9 grudnia.
- Stęszewo, pow. zach. poznański 26 lutego, 25 maja, 24 września. 17 grudnia.
- Strzelno, (pow.) 11 marca, 17 czerwca, 23 września, 2 grudnia.
- Sulmierzyce, pow. odolanowski 5 lutego, 10 czerwca, 4 listopada.
- Swarzędz, pow. wsch. Poznań 24 kwietnia, 21 sierpnia, 23 paźdz., 11 grudnia.
- Szamocin, pow. chodzieski 16 stycznia, 13 lutego, 19 marca, 24 kwietnia, 15 maja. 19 czerwca, 17 lipca, 20 sierpnia, 18 września, 16 paźdz., 20 listopada, 18 grudnia.
- Szamotuły, (pow.) 4 marca, 12 czerwca, 11 września, 18 grudnia.
- Szubin, (pow.) 21 lutego, 10 kwietnia, 10 czerwca, 4 września, 6 listopada, 17 grudnia.
- Trzemeszno, pow. mogilnicki 19 marca ogólny, 4 czerw. ogólny, 23 wrześ. ogólny, 10 grud. ogólny.
- Ujście, pow. chodzieski 11 marca. 10 czerwca, 9 września, 16 grudnia.
- Wągrówiec, (pow.) 17 stycznia, 21 lutego, 3 kwietnia, 15 maja, 17 lipca, 21 sierpnia, 2 paźdz., 4 grudnia.
- Wieleń, pow. czarnkowski 30 stycznia, 19 czerwca, 14 sierp., 23 paźdz., 18 listop., 19 grud.

Wielichowo, pow. śmigieński 13 lutego, 15 maja, 17 września 2 grudnia.
 Witkowo, (pow.) 12 lutego, 11 marca ogólny, 20 maja ogólny, 19 sierpnia ogólny, 2 września ogólny, 7 paźdz. ogólny, 11 listopada ogólny, 16 grudnia ogólny.
 Wolsztyn, (pow.) 12 lutego, 21 marca, 20 maja, 19 sierpnia, 2 września, 7 października 11 listopada, 16 grudnia.
 Wronki, pow. szamotulski 20 marca, 22 maja, 10 lipca, 4 września, 16 października, 11 grudnia.
 Września, (pow.) 25 marca, 8 lipca, 7 października, 16 grudnia.
 Wyrzysk, (pow.) 14 lutego, 11 marca, 19 czerwca, 4 września, 30 paźdz., 18 grudnia.
 Wysoka, pow. wyrzyski 20 marca, 2 maja, 26 sierpnia, 25 listopada.

Województwo Pomorskie.

Brodnica 4 lutego, 8 kwietnia, 6 maja, 8 lipca, 2 września, 2 grudnia, 11 marca, 9 września.
 Brusy, Chojnice 9 marca, 14 września, 9 lutego, 11 maja, 13 lipca, 5 października, 9 listopada, 7 grudnia.
 Brzeźno, Chojnice 6 lipca, 2 listopada.
 Bukowiec, Świecie 9 lut., 8 czerwca 21 grudnia.
 Bysław, Tuchola 17 marca, 17 listopada.
 Cekcyn, Tuchola 9 czerwca, 13 października.
 Chełmno 19 marca, 14 maja, 9 lipca, 3 września, 29 października, 3 grudnia.
 Chełmża, Toruń 17 lutego, 17 marca, 21 kwietnia, 16 czerwca, 21 lipca, 22 września, 20 października, 17 listopada.
 Chojnice 11 marca, 11 listopada 10 czerwca, 9 grudnia.
 Czarnewo, Toruń 11 listopada.
 Czarze, Chełmno 4 maja, 2 listopada.
 Czersk, Chojnice 9 lutego, 3 czerwca, 14 grudnia 13 kwietnia, 12 października.
 Drzycim, Świecie 7 kwietnia, 5 listopada.
 Działdowo 12 stycznia, 9 marca, 13 kwietnia, 8 czerwca, 10 sierpnia, 12 października, 9 listopada, 14 grudnia.
 Dziemiany, Kościerzyna 8 czerwca, 19 października, 20 kwietnia, 24 sierpnia.
 Gniew 18 maja, 19 listopada 13 marca, 25 maja, 17 września, 8 października.
 Godziszewo, Tczew 27 marca, 25 września.
 Golub, Wąbrzeźno 16 marca, 22 czerwca, 21 września, 21 grudnia.
 Gowidłino, Kartusy 1 kwietnia, 4 listopada.
 Górzno, Brodnica 16 marca, 16 listopada, 16 lutego, 20 kwietnia, 18 maja, 20 lipca, 21 września, 19 października.
 Grodziczno, Lubawa 13 lutego, 13 listopada.
 Gruczno, Świecie 15 czerwca, 19 października.
 Grudziądz 8 stycznia, 5 lutego, 5 marca, 9 kwietnia, 7 maja, 25 czerwca, 27 sierpnia, 1 października, 12 listopada, 3 grudnia.
 Jabłonowo, Brodnica 18 maja, 17 sierpnia, 16, listopada, 16 marca, 22 czerwca, 21 września.
 Kamień, Sępólno 25 marca, 10 czerwca, 21 października, 20 maja, 19 sierpnia, 18 listopada.
 Kartusy 10 marca, 14 lipca, 8 września, 1 grudnia, 12 maja, 13 paźdz., 13 stycznia, 10 lut., 14 kwietnia, 9 czerwca, 11 sierpnia, 10 listop.

Zaniemyśl, pow. średzki 14 stycznia ogólny, 13 maja ogólny, 12 sierpnia ogólny, 14 października ogólny.
 Zbąszyń, pow. nowotomyski 7 lutego, 11 kwietnia, 29 maja, 3 lipca, 26 sierpnia, 3 października, 19 grudnia.
 Zduny, pow. krotoszyński 17 stycznia, 14 lutego, 16 maja, 11 lipca, 12 września, 14 listopada.
 Żerków, pow. jarociński 8 stycznia, 12 lutego, 11 marca, 8 kwietnia, 13 maja, 10 czerwca, 8 lipca, 12 sierpnia, 9 września, 14 października, 11 listopada, 9 grudnia.
 Żnin, (pow. 28 lutego, 10 kwietnia, 22 maja, 3 lipca, 25 września, 27 listopada.

Kielno, Wejherowo 6 kwietnia, 2 listopada.
 Kiełpino, Kartusy 8 października.
 Kiełpiny, Lubawa 9 marca, 12 października.
 Konarzyny, Chojnice 12 maja, 11 sierpnia.
 Kościelna Janik, Gniew 11 marca, 11 listopada.
 Kościerzyna 6 kwietnia, 22 czerwca, 21 września, 16 listopada, 16 lutego, 18 maja, 20 lipca, 19 października, 7 grudnia.
 Kowalewo, Wąbrzeźno, 4 marca, 4 listopada, 2 kwietnia, 7 maja, 3 września, 5 listopada.
 Krokowo, Puck 12 maja, 29 listopada.
 Stara Kiszewa, Kościerzyna 16 marca, 17 sierpnia, 14 kwietnia, 9 czerwca, 11 sierpnia, 13 października, 15 grudnia.
 Starogard 6 i 7 lipca, 2 i 3 listop., 10 lut., 24 marca, 23 czerwca, 15 września, 27 października, 15 grudnia, 5 maja, 10 listopada.
 Steżycza, Kartusy 18 marca, 4 listopada.
 Strzepez, Wejherowo 20 kwietnia, 26 paźdz.
 Sulęcyno, Kartusy 13 kwietnia, 14 września.
 Świecie 4 maja, 2 listopada, 5 stycznia, 3 lut., 2 marca, 6 kwiet., 8 czerwca, 6 lipca, 3 sierpnia, 7 września, 5 października, 7 grudnia.
 Swornegac, Chojnice 18 maja, 21 września.
 Szemud, Wejherowo 24 czerwca, 9 grudnia.
 Szymbark, Kartusy 19 maja, 20 paźdz., 30 czerw.
 Tczew 15 marca, 11 listopada, 19 marca, 11 czerwca, 17 września, 5 listopada.
 Topólno, Świecie 8 kwietnia, 9 września.
 Toruń 7 stycznia, 4 lut., 4 marca, 1 kwiet., 6 maja, 10 czerwca, 1 lipca, 5 sierpnia, 2 września, 7 października 4 listopada, 2 grudnia.
 Tuchola 2 marca, 1 czerwca, 8 sierpnia, 2 listopada, 4 maja, 5 października.
 Turza, Trzew 6 kwietnia, 5 października.
 Warlubie, Świecie 6 maja, 7 października.
 Wąbrzeźno 17 mar., 16 czerw., 17 list., 5 stycz., 1 lutego, 6 kwietnia, 4 maja, 6 lipca, 3 sierpnia, 5 października, 2 listopada.
 Wejherowo 4 marca, 10 czerwca, 7 paździer., 8 kwietnia, 5 sierpnia, 2 grudnia.
 Wiele, Chojnice 20 maja, 16 września.
 Więchork, Sępólno 15 marca, 2 listopad., 9 lut., 13 kwietnia, 18 maja, 5 paździer., 14 grudnia.
 Zbiewo, Starogard 1 kwietnia, 5 sierpnia, 10 czerwca, 7 października.
 Złotowo, Lubawa 5 sierpnia.

Nadestane!

Człowieka, który cierpi na bezsenność, możemy żałować. Codzienne pielegnowanie wszystkich części ciała Fellerowym wonnym Elza-fluidem zwiększa odporną siłę, daje dobry sen, broni od kataru, grypy, chrypki, kaszlu i uśmierza wszelkie dolegliwości. Nacierania przy reumatycznych cierpieniach uśmierza ją bole. Policza się najtańsze ceny! Polskie miejsce wysyłki Nr. 832 Elsa-preparatów, Bielesko, aptekarz A. Gutwiński, Rynek 15.

Kto chce kupić dobre instrumenta muzyczne po przystępnych cenach, niech zażąda bogato ilustrowany Cennik instrumentów mu-

zycznych od firmy Wolf et Comp. Klingenthal 1 S. Nr. 293, która każdemu czytelnikowi na żądanie wysyła.

„ROLA“ ilustrowany bezpartyjny tygodnik ku pouczeniu i rozrywce. Każdy numer obejmuje 20 stron druku dużego formatu i zawiera: 2 powieści i z ilustracjami, opowiadania, gadki, legendy, gawędy, humoreski itp. Wesołe opowiadania parobka wiejskiego „Maciek Bzdura gada“. Prenumerata kwart. zł. 3.40, półr. 6.50, roczna zł. 12.—. Numera okazowe wysyła: Administracja „Roli“, Kraków, ul. Tomasz 32/K.

Radjotechnika praktyczna

Praktyczny podręcznik radioamatora — bogato ilustrowany, 78 rozmaitych schematów — wysyła za nadaniem zł. 2.50 w znaczkach pocztowych

**KSIĘGARNIA M. WAHLA
W PRZEMYŚLU**

Z amerykańskiego nowego ZŁOTA „AMER. d'or“

niczem się nie różni od prawdziwego złota 14-o kar. Tylko za 8.75. Wysyłamy pocztą za zaliczeniem elegancki zegarek. Chód dzwiczny. Wyregulowany do minuty z gwarancją za dobry chód na 8 lat. 2 szt. 17 zł., 4 szt. 32.50, 6 szt. 47.50. Lepszego gatunku 11.50, 15, 18, 21, 25, 35 zł. Na rękę z paskiem nikielowe 14, 17, 20, 25, 35, 40, 50, 57 zł. Kryty ANKIER z trzema kopert. ameryk. zł. 16.70, 19, 22, 26, 30, 35, ręczne z paskiem lepszego gat. 20, 25, 37, 45, 55, 65. — Budziki stołowe 15, 17, 20, lepszego gat. 25, 30 i 40 zł. Łańcuszki z now. złota po 2.15, 3, 3.75, 4.85 i 6 zł. Zegarek reklamowe kieszonkowe marki „Chronometr“ nikielowe po cenie 5.87, 2 szt. 11.60, 3 szt. 17.20, 5 szt. 28.50, 7 szt. 39.50, 10 szt. 55.85 zł — Za kosztą przesyłki i opak. płaci kupujący.

FABRYCZNY SKŁAD ZEGARKÓW „MONTRE“
Warszawa, ul. Napoleona. — Skrytka poczt. 827, od L. 124.
Wyciąć zachować! Rekomendować!
Firma egzystuje od roku 1900. — Nagrodzona wieloma złotymi medalami i krzyżami.

Oszczędność i mądrość

wymaga noszenia

OBCASÓW GUMOWYCH BERSON.

Obcasy gumowe BERSON są o 25% tańsze od obcasów skórzanych, a prawie trzy razy wytrzymalsze. Dają one elastyczny i przyjemny chód, chronią ciało i nerwy od wstrząsu i utrzymują drogie obuwie w dobrym stanie.

Niechaj każdy zrobi próbę!

a przekona się o zaletach obcasów gumowych BERSON lepiej, aniżeli przez same słowa.

Oszczędność, którą z biegiem czasu osiągniecie, przyda się dobrze w gospodarstwie domowym.

BERSON

dla każdego praktycznego człowieka

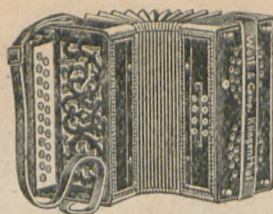
Polska Fabryka WYROBÓW GUMOWYCH w Krakowie

Wolf & Comp., Instrumenta Klingenthal i.S. Nr. 293

dostarcza od 25 lat najlepsze instrumenta muzyczne po znacznie obniżonych cenach. Zamiana dozwolona. Zamówienia wykonuje solidnie i odwrotnie wprost z fabryki. Tysiączone dziękczynne nadesłane pisma, urzędowo potwierdzone, dają gwarancję o solidności.

Harmonje
z registrami
od Zł. 10-35

Harmonje model wiedeński
jednorzędowe od Zł. 19-20
dwurzędowe od Zł. 32-65
model bożeński od Zł. 106-50

Harmonje chromat. od Zł. 113

Chrom-Piano
acordeons
od Zł. 113—

od Zł. 10-90

od Zł. 15-25

od Zł. 26-10

Cytry gitarowe
od Zł. 19-60

od Zł. 60-70

Klarnety od Zł. 19-60

Gramofony od Zł. 36-80

Fanfary
od Zł. 35-85

Bębny
od Zł. 5-60

Cytry koncertowe
od Zł. 28-25

Duże kornety od Zł. 14-20. Wszelkie instrumenta jazzbandowe dla orkiestr itp. po cenach najniższych. Płyty do gramofonów od Zł. 2-50. Katalogi bezpłatnie. Wielki katalog instrumentów, który zawiera 700 rycin wysyła się na żądanie bezpłatnie.

Piękni ludzie nie znoszą żadnej wady w piękności,

jak również i brudu na ciele. — Pielęgnowanie ciała jest oznaką uszlachetnienia. — Ale do osiągnięcia piękności należy używać tylko środków rzeczywiście dobrych, jakimi są poniżej zapocznę, a od 34 lat powszechnie jako takowe używane.

FELLERA-ELSA pomada na twarz,

jest to nieporównany środek do wydelikotnienia skóry na twarzy i na rękach. Plamy wątrobiane, wargry i piegry znikają w krótkim czasie, a nawet fałdy i zmarszczki wyglądają się przez regularne masażę kawkaską pomadą do ochrony skóry na twarzy i na ciele marki Elza. Kto używa tej pomady przez czas dłuższy ten dostaje białą czystą skórę, odporną na zimno i wiatr i delikatną jak dziecię.

Elza płynne mleko liljowe jest idealnym preparatem i nadaje skórze młodociano-świeżego i zdrowego wyglądu.

mydła piękności — które mi mycie się jest prawdziwą rozkoszą a które są łagodne, dobre, czyste, pienią się silnie i są dyskretnie perfumowane, a przez to są nieszkodliwymi.

Elza puder Dra Klugera. Elza toaletowe pastylki do mycia i kąpieli. Elza woda do płukania ust, działa odświeżająco. Elza woda kolońska, nadzwyczaj dobra i przyjemna. Elza plaster turystyczny, Elza tynktura dla turystów we flaszkach z pendzlem, która usuwa nie-zaawodnie i bez boleści nagniotki. Elza puder — rzeziw poceniu się ciała i nóg. Elza zapach leśny perfum pokojowy, napędza mieszkani- przyjemnym zapachem, czysci i odkaża szczegól- nie izby chorej.

ELZA-MYDŁA a mianowicie: Elza mydło z mleka liljowego nadzwyczaj wykwintne.

Elza mydło borakosowe.

Elza pomada na włosy. (Pomada tanochinowa na porost włosów) Działa przyjemnie na włosy i skórę na głowie, zapobiega wypadaniu i przedwczesnemu posiwieniu włosów, czyni włosy zmiękcza, nadaje im połysk, czyni podatnymi tak, że z łatwością dają się pięknie układać, przyczem pomaga bujnemu porostowi tychże.

Elza spirytus na włosy wzmacnia skórę na głowie, usuwa łuszczenie się skóry.

CENY: Stałych cen podać nie można, ale zalicza się każdorazowo ceny możliwie najniższe. Obszerne cenniki można dostać na żądanie.

Koszta pocztowe: Przy kosztach pocztowych można wiele zaoszczędzić, jeżeli kilku znajomych z tej samej miejscowości równocześnie na jeden adres zamówi. Zamawiający otrzyma przytem przydatkę za darmo.

Dla Polski: Polskie miejsce wysyłki Nr 832 Feller-Elza preparatów Bielsko, aptekarz A. Gutwiński, Rynek 15. Dla wszystkich innych krajów: Eugen V. Feller, Stubica Donja Nr. 832 (Kroacja).

ILUSTROWANA POWIEŚĆ

i cennik bardzo ciekawych powieści i romansów, książek obrazkowych, dla dzieci i młodzieży

wysyła bezpłatnie

KSIĘGARNIA KOMISOWA

WARSZAWA, Al. Jerozolimska 25, I. 10.

NOWOŚĆ!

NOWOŚĆ!

DR. KEHREN

W cztery oczy...

Szkoła miłości małżeńskiej. W tym dziele po raz 1-szy mówi się bez fałszywego wstydu o najdyskretniejszych rzeczach. Liczne wielobarwne ilustracje. Duża książka. Wysyła za nadaniem zł. 9 — przekazem pocztowym.

Księgarnia M. WAHLA w Przemyślu.

Nowy wynalazek XX. wieku! !!!
PEASKI ZEGAREKI Tylko zł. 5.93 (dawniej 25).

Wysyłamy pocztą za zaliczeniem, elegancki zegarek niklowy. Chód dzwiczny, na kamieniach. — Wyregulowany do minut z gwarancją na dobry chód na 8 lat, 2 szt. 11-60, 4 szt. 22-68, 6 szt. 33-60. — Lepszego gatunku 7-75, 9-50, 11-50, 15, 18, 21, 25 i 30 zł. Na rękę z paskiem 10-50, 14, 17, 20, 23, 25, 30 i 35 zł. Z francuskiego nowego złota 15-50, 2 szt. 30, 3 szt. 44 zł., lepszego gatunku: 20, 25, 30, 40, 50 i 65 zł. — Budziki stołowe 11, 15, 17 i 20 zł. Kańczuski z nowego złota po zł. 1-85, 2-50, 3-50, 4-75 i 5-50. — Za kosztą przesyłki i opakowania płaci kupujący.

FABRYCZNY SKŁAD ZEGARKÓW

JÓZEF JAKUBOWICZ

WARSZAWA, SIENNA 27, Oddział 177.

Firma czystość od r. 1900. Nagrodzona wieloma złotymi medalami i krzyżami. Mnóstwo listów dziękczynnych. Z braku miejsca zamieszczamy niektóre:

(Nr. 1350). Zegarek otrzymałem, bardzo dziękuję, chodzi on co do minuty i bardzo miły dla oka. Ku mojemu miłemu zdziwieniu, chodzi lepiej od »Omegi«, który robi różnicę naprzód, albo wtył. Zegarek od Pana nie robi żadnej różnicy, jest wyregulowany, proszę przysłać mi jeszcze dwa zegarki. Po otrzymaniu, zrobię zamówienie na większą ilość.
Jan Kałużński, Lublin.

(Nr. 1355). Sz. P. Proszę o wysłanie jeszcze jednego zegarka z fr. nowego złota. Przy tej sposobności mamy zaszczyt podziękować za otrzymane 3 zegarki, z których jesteśmy »dowoleni«. W najbliższych dniach wyślę zamówienie na kilka zegarków.

Prezes, Stan. Borowicz w Kutnie.

Mydło

Kollontay
z pralką.

Mydło „Kollontay z pralką” wy-daje nader obfitą i aromatyczną pianę, zawierającą glicerynę. Dlatego też mydło „Kollontay” jest zawsze lepsze...

Mydło

Kollontay
z pralką.

Mydło „Kollontay z pralką” wy-rabia się ze specjalnych, drogich surowców, by było nadzwyczaj twarde i oszczędne w użyciu. Dlatego właśnie mydło „Kollontay” jest najtańszym środkiem do prania i mycia.

KSIĘGARNIA M. WAHLA PRZEMYSŁ, SŁOWACKIEGO 8/C.

poleca: Książki naukowe, ciekawe i pożyteczne.

PRAKTYCZNE PODRĘCZNIKI LECZNICZE:

„Nowość“ W cztery oczy (Szkoła małżeńskie miłości) przez Dr. med. Kehrena. Po raz pierwszy mówi się o tym drażliwym temacie bez wszelkich osłonek, wplatając liczne kolorowe ryciny	Zł. 8.—
„Nowość“ Niepokój płciowy	5.—
Samogwałt u mężczyzn, kobiet, jego skutki i skuteczne leczenie	1.—
Grzechy młodości — Jak ochronić siebie od przedwczesnego wycieńczenia i upadku sił	2.50
Uleczalność syfilisu i innych chorób wenerycznych. Podręcznik praktyczny dla kobiet i mężczyzn	1.20
Higiena życia płciowego—rady i wskazówki	4.80
Poradnik dla młodych mężatek	2.50
Tajemnicze siły w miłości dla pań i panów	2.50
Najnowszy lekarz domowy na wszystkie choroby	2.—
Ks. Kneipp: Moje leczenie wodą, dla leczenia chorób i utrzymania zdrowia — Tak żyć potrzeba. Wskazówki i rady dla zdrowych i chorych	8.50
— Mój testament — dla zdrowych i chorych	8.50
— Druga część „Mojego Testamentu“ (Kodyzyl)	8.50
Dr. S. Breyer: Wielki lekarz domowy. Nauka o zdrowiu. Przyczyny, objawy i leczenie wszystkich chorób zwykłemi domowemi środkami, trawami i sposobami medycznymi. Mnóstwo ilustracji. Jak zachować młodość, piękność i zdrowie. Wielka księga w bogatej, płóciennej oprawie	10.—
Lekarz domowy Dr. Breyera opr.	4.50
Choroby weneryczne, leczenie, zapobieganie	1.50
Prof. Wyrobek: Obszerny ill. poradnik o chor. wenerycznych	6.—
Zielnik lekarski czyli opis ziół leczniczych z podaniem ich upraw i zastosowania z tablicami kolorow. i drzeworytami	9.50
Hodowla ziół aptekarskich	1.50
Mały zielnik lekarski il. z tabl. kol.	3.—
Kneipp: Atlas roślin leczniczych	4.—
Nowy lekarz dla kobiet i doktor dla dzieci	4.50
Praktyczny lekarz dla kobiet	3.—
Podręcznik analizy moczu ilustr.	1.60
Uplawy i ich leczenie	1.60
Choroby dziecięce, leczenie, zapobieg.	1.20
Hypnotyzm i sugestja w celach leczniczych 2 tomy	2.40

Collius Prof.: Bezbolesny poród. Przepisy zachowania się podczas ciąży	4.—
Kirchner: Mój system tajemny. Podręcznik do uzyskania siły ciała	3.50
Pijackie choroby — ich leczenie wedle sposobu przyrodolecznictwa	1.—
Podręcznik gimnastyki i atletyki z 40 rycin. wraz z tablicą ćwiczeń	2.40
Sposoby i przepisy lecznictwa przyrodniczego	1.80
Jak odzyskać zdrowie? według zasad Dr. Lahmana	1.50
Prof. Steinach: Odmłodzenie — przez eksperymentalne ożywienie starzejącego gruczołu płciowego	3.20
Prof. Wertheim: Odmłodzenie ludzi i zwierząt	1.30

KSIĄŻKI POŻYTECZNE:

Dziewczyna, której za żonę brać się nie powinno — Rady i wskazówki	0.90
Mężczyzna, którego za męża brać się nie powinno — Rady i wskazówki	0.90
Kobieta w dobrem i złem świetle. Ciekawe zagadnienia w kwestji płci żeńskiej w rozwoju ogólnoludzkim na rozmaitych stopniach kultury, w 3-ch tomach	3.—
Dr. Fels: Kosmetyka higieniczna	0.90
Higiena piękności czyli jak być piękną	1.50
Dlaczego mężczyźni się nie żenią?	0.40
Dr. Hubista: Dlaczego istnieje tak wiele małżeństw nieszczęśliwych? — Kto winien i jak temu zaradzić?	2.—
Sztuka podobania się młodym panienkom	1.—
Sztuka podobania się młodym mężczyznom	1.—
Rościszewski: Złota księga obyczajów towarzyskich, obszernie dzieło oprav.	7.—
Kodeks towarzyski. Jak się powinien zachow. człowiek wytworny w domu i poza domem	1.60
Zwyczaje towarzyskie (le savoir vivre) w ważniejszych okolicznościach życia przyjęte	5.—
Książka o dobrych zwyczajach towarzyskich	3.—
Jak się zachować w towarzystwie	1.60
Dr. Spenser: Etyka stosunków płciowych	1.—
Der. Gelsen: Higjena miodowych mięsiecy	1.—
Rozwój stosunków płciowych	1.—
Dr. Surbled: Sekretne sposoby małżeńskie	1.—
Prof. Tangey: Zboczenia płciowe w świetle nauki	1.—

Książki wysyła się tylko za poprzedniem nadesłaniem przypadającej kwoty przekazem pocztowym lub listem poleconym. — Za zaliczką książek nie wysyła się. — Na polecenie i opakowanie przesyłki dołączyć porto zł. 1.60. — Na zamówienie ponad 15 zł. dołączyć na porto zł. 2.50.

KSIEGARNIA M. WAHLA PRZEMYSŁ, SŁOWACKIEGO 8/C.

poleca: **Książki naukowe, ciekawe i pożyteczne.**

	Zł.		Zł.
Stosunki płciowe. Co o nich młodzież nasza a małżeństwo każde wiedzieć powinno		Księga o siedmiu pieczęciach	1.80
Człowiek czy zwierzę. Czystość w stosunkach małżeńskich. List. do rodziców i lekarzy	2.—	Hypnoza — sugestja, telepatja	1.80
Weininger: Płeć i charakter — 2 duże tomy	8.—	Magja i czarnoksięstwo. Zbiór tajemnic magicznych	0.90
Życie płciowe! Przewodnik dla nieświadomych małżonków. Sposoby pobudzenia miłości. Wstępki małżeństwa. Impotencja. Bezpłodność. Cierpienia erotyczne. Wiek krytyczny u mężczyzn i kobiet	2.—	Czarnoksiężnik Bosko czyli tajem. magji	0.50
Rozpusta i pijactwo	1.20	Sztuki miłosne i czary	3.20
Lombroso: Psychologia pociątku	0.40	Najnowsza wyrocznia przyszłości	0.70
Montegazza: Jak dożyć sędziwego wieku	0.90	Ogólna największa przepowiednia losu z dwunastu znaków niebieskich	4.—
Atkinson: Potęga myśli w życiu codziennym i w walce o byt	2.50	Sztuka wróżenia z ręki, z rysów twarzy, z miesięcy urodzenia, z kart do grania i z fusów	4.—
Atkinson: Kształcenie pamięci. Wyd. II	2.50	Prof. Sajowej: Hypnotyzm, spirytyzm i magnetyzm	5.—
Butleroff Prof. Medjumizm. — Spostrzeżenia i obserwacje	2.50	Inż. Libański: Tajemnice zjawisk spirytystycznych w świetle badań nauki	4.—
Prof. Forel: Zagadnienia seksualne. — Wydanie nowe. 2 tomy. Treść: Związek małżeński. Przynęty. Formy małżeństwa. Patalogia płciowa. Prostytucja i stręczenie do nierządu. Hygiena małżeństwa. Miłość płciowa	6.—	Tajemnice czarnej magji. Zbiór sztuczek magicznych	1.50
Tajemnice powodzenia w życiu. Jak osiągnąć?	1.50	Chiromnoma i chiromancja. Wyd. II. ilustr.	3.—
Wolnomularstwo (Masoneria) Wyd. II	1.50	Potęga hypnotyzmu. Prakt. przewodnik z ilustr.	4.—
Jasnovidzenie przez Dr. J. Karma. Wydanie III.	1.20	Potęga sugestji — Wskazówki o mocy woli ludzkiej	4.—
		Hypnotyzm i spirytyzm przez Dr. Laponi	3.50
		Dowody istnienia świata duchów. — Wydanie III.	2.—
		Stoliki wirujące — wskazówki praktyczne, prowadzenie seansów	4.—
		Potęga energii? — Jak osiągnąć energję?	3.—
		Różdżka czarodziej. przez Dra Radwana	3.—
		Sennik powszechny, zaczerpnięty ze starych, egipskich i arabskich dokumentów, ilustr.	4.—
		Wielki ilustrowany sennik egipski	1.60
		Sennik chaldejsko-asyryjski	0.80
		ŚPIEWNIKI, MONOLOGI, LISTOWNIKI, POWINSZOWANIA.	
		Co śpiewają w kabarecie?	1.20
		Najnowsze kuplety, monologi i deklam.	1.20
		30 nowych piosenek Andy Kitschmann i Marka Windheima z nutami	1.50
		Pójdź do mnie dziewczyno. — Śpiewnik miłosny	0.90
		200 pięknych wierszyków na posztówki i wiersze do imiennika	1.—
		Zbiór powinszowań na wszystkie okoliczności życia	1.50
		Toast polski na wszystkie okolicz. życia	2.—
		Najnowszy sekretarz urzędowy — wzory podań, zażaleń i odwołań do władz i urzędów	5.50

Nowość!

Dr. med. Iwan Bloch. ŻYCIE PŁCIOWE.

Nowość!

naszych czasów — stron 454 wielkiego formatu. — Pierwsza w języku polskim encyklopedia nauk seksualnych. W Niemczech sprzedano w krótkim czasie 240.000 egz. tego epokowego dzieła, które pogłębia wiedzę, rozszerza horyzont myśli, uczy, przestrasza i pociesza. Każdy powinien czytać to dzieło. — Cena zł. 16.

Książki wysyła się tylko za poprzedniem nadesłaniem przypadającej kwoty przekazem pocztowym lub listem poleconym. — Za zaliczką pocztową książek nie wysyła się. Na polecenie i opakowanie przesyłki dołączyć porto zł. 1.60. — Na zamówienie ponad 15 zł. dołączyć na porto zł. 2.50.

KSIEGARNIA M. WAHLA PRZEMYSŁ, SŁOWACKIEGO 8/C.

poleca: **Książki naukowe, ciekawe i pożyteczne.**

	zł.		zł.
Polski sekretarz dla wszystkich . . .	3.—	Wyrób miodów pitnych . . .	0.80
Najnowszy sekretarz powszechny — praktyczny podręcznik . . .	5.50	Zastosowanie techniczne twarogu mlecz.	3.—
Zbiór najlepszych monologów i dekla- macji, 4 zeszyty razem . . .	2.50	Krótki poradnik rolniczy . . .	1.80
Śmiech na sali — wesołe mon. i dekl.	1.50	Obornik i nawozy zielone . . .	1.80
Figlarz warszawski. — Zbiór wesołych dowcipów i żartów . . .	0.70	Nasz weterynarz. Obszerny poradnik gospodarski, bogato ilustrowany . .	6.—
Payot: Kształcenie woli. — Jak zdobyć silną wolę i powołanie w życiu —	4.—	Hodowla pszczół według nowoczesnych zasad pszczelnictwa — bogato ilustr.	7.50
Najnowszy listownik dla zakochanych	1.50	Najnowsza gospodarka w pasiece. Ilu- strowany podręcznik dla pszczelarzy .	5.—
Czy ja cię Kocham? Najnow. śpiewnik	1.—	Pomoc w chorobach zwierząt, bog. ilustr.	3.—
Czar miłości. — Ciekawa książka o ko- chaniu i miłości . . .	2.—	Rady sąsiada w chorobach i pielegno- waniu zwierząt — jak inwent. chory pielegnować i leczyć. Bogato ilustro- wany — oprawny . . .	5.—
Miljon żartów i anegdot . . .	0.60	Pomoc przy porodach u krów, bog. ilus.	4.—
Gra w szachy. Przewodnik gry szach. ilustr. . .	4.—	Pielegnowanie kwiatów i roślin w mie- szkaniach . . .	0.80
Popularny wykład gry w szachy . . .	2.—	Wiadomości o metalach dla pracow- ników zawodu metalowego . . .	4.—
Kabała. Karty wróżbiarskie słynnej Le- normand z Paryża z dodan. książki do pouc. . .	1.50	Ślusarz. — Praktyczne wiadomości dla pracowników zaw. ślusarskiego z 167 rycinami w tekście . . .	4.—
Flirt polski. Zabawa towarzyska . . .	1.—	Kowal. — Praktyczne wiadomości dla pracowników zaw. kowalskiego z 129 rycinami w tekście . . .	4.50
Jak wesoło spędzić czas? — Zabawy i gry towarzyskie . . .	1.60	Cieśla. Praktyczne wiadomości z 201 r.	4.50
Samouczek tańców. — Salonowiec . .	0.60	Pokostnik, lakiernik, z 24 rycinami .	3.50

KSIAŻKI KUCHARSKIE — GOSPODARCZE SAMOU CZKI — KSIAŻKI RZEMIESLNICZE I TECHNICZNE.

366 obiadów

PRAKTYCZNA KSIAŻKA KUCHARSKA
dla oszczędnych gospodarstw, zawiera wypróbo-
wane przepisy do sporządzania potraw, ciast, le-
gumin, kremów, konfitur, soków, likierów, konfitur
oraz praktyczne wskazówki dla gospodarstwa. Zł. 3.50

Najnowsza kuchnia warszawska zawie- rająca przeszło 1.200 potraw . . .	5.—	Cementy i ich użycie z ilustracjami . .	4.50
Ilustrowana książka kucharska — 2000 sposobów gotowania i pieczenia . . .	7.—	Farbiarstwo. Zasady barwienia tkanin, ubrań i futer z 27 rysunkami . . .	4.50
Oszczędna kuchnia — 1000 sposobów gotowania i pieczenia . . .	3.50	Garbarstwo. Łatwy przewodnik do wy- prawiania skór i futer . . .	4.50
Mała kuchnia domowa . . .	0.80	Wyrób mydła z 26 rysunkami . . .	4.50
Pieczenie ciast. — Przepisy pieczenia ciast, sporządzanie kompotów, tor- tów, wódek etc. . .	1.80	Wyrób piwa z 12 rysunkami w tekście	4.50
Soki, konfitury i napoje chłodzące, najlepsze przepisy . . .	1.50	Tytoń. Jego uprawa i wyrób z ilustr.	1.80
Monatowa: Najlepsza książka kuchar- ska, ilustr. . .	8.—	Hodowla gołębi z 40 ilustracjami . .	4.—
Polak, uczący się po niemiecku . . .	2.—	Wyrób pokostów malarskich druk. z 10 rys. . .	3.50
Reussner: Samouczek polsko-niemiecki bez pomocy nauczyciela . . .	5.—	Sztuka robienia wynalazków. Poradnik dla tych, co chcieliby i mogą a nie umieją sprostować i tworzyć . . .	1.60
Reussner: Samouczek polsko-francuski bez pomocy nauczyciela . . .	5.—	Elektryczność i magnetyzm. Pojęcie ogólne od zawiązku tych nauk aż do chwili obecnej . . .	0.90
Reussner: Samouczek polsko-angielski bez pomocy nauczyciela . . .	4.—	Gorzelnictwo z 20 rysunkami . . .	4.50
Słownik wyrazów obcych . . .	2.80	Parowóz. — Podręcznik dla maszyni- stów ze 100 rysunkami . . .	2.50
Wyrób win owocowych . . .	2.—	Podręcznik elektrotechniczny z 170 rys.	9.—
		Praktyczny podręcznik dla palaczy ko- tłów parowych z 181 rycinami . . .	9.—

Książki wysyła się tylko za poprzednim nadesłaniem przypadającej kwoty przekazem pocztowym lub listem poleconym. — Za zaliczką książek nie wysyła się. — Na polecenie i opakowanie przesyłki dołączyć porto zł. 1.60. — Na zamówienie ponad 15 zł. dołączyć na porto zł. 2.50.

KSIEGARNIA M. WAHLA PRZEMYSŁ, SŁOWACKIEGO 8/C.

poleca: Książki naukowe, ciekawe i pożyteczne.

POWIEŚCI I ROMANSE NAJLEPSZYCH
AUTORÓW PO CENACH BARDZO NISKICH.

	Zł.
Aimard: Gorączka złota, przyg. awant.	0.95
Bojanowski: Dziewczyna z raję . . .	1.50
Böhme: Pamiętnik kobiety upadłej, erot.	5.—
Burger: Baron Muenchausen, przygody awanturnicze . . .	0.95
Butanów: Złoto i marmur . . .	1.45
Conan Doyle: Pies Baskierwillów . . .	1.90
Daniłowski: A to się pali serce moje . . .	1.50
Dumas: Hrabia Monte Christo, obsz. wydanie oprow. . .	8.—
Dumas AL: Anioł Piton, 5 tom. . .	4.75
Dumas AL: Kawaler de Maison Rouge, 3 tomy . . .	2.85
Dumas AL: Dama w perłach, pow. sensacyjna, 3 tomy . . .	5.—
Dupuy M.: Gracz w szachy, pow. sensacyjna, 2 tomy . . .	1.90
Gruszecki: Kolejarze, 2 tomy . . .	1.90
Gruszecki: Tam, gdzie Wisła się kończy, 2 tomy . . .	1.90
Haggard: Kopalnie króla Salomona, 2 t. . .	1.90
Haggard: Potwór Heu Heu, 2 tomy . . .	1.90
Haggard: Święty kwiat, 2 tomy . . .	1.90
Kipling: Kim, 2 tomy . . .	1.90
Korzeniowski: Pojedynek . . .	0.95
Kraszewski: Ongi znamię . . .	0.95
Kraszewski: Emisarjusz . . .	0.95
Kraszewski: Powrót do gniazda, 2 tomy . . .	1.90
Karaczewczew: Rotmistrz gwardji, senz.	1.50
Leblanc: Wydrążona iglica, 2 tomy . . .	1.90
London Jack: Córa nocy . . .	0.95
London Jack: Meksykanin . . .	0.95
London Jack: Przed Adamem . . .	1.20
London Jack: Wróg świata . . .	0.95
London Jack: Żegluga na jachcie „Snark”, 2 tomy . . .	2.90
Loti P.: Rybak Islandzki, 2 tomy . . .	1.90
Louis P.: Zagadkowa kobieta . . .	0.95
Mayne Reid: Bandyci meksykańscy . . .	0.95
Mayne Reid: Djabelska wyspa . . .	0.95
Mayne Reid: Osada w wielkiej pustyni . . .	0.95
Mondes: Dziewiczy król . . .	0.95
Romer: Duchy w zamczysku . . .	0.95
Romer: Zaczarowana harfa . . .	0.95
Verne Juliusz: Wśród ludzi polarnych . . .	0.95
Zola E.: Człowiek zwierzę — 3 tomy . . .	2.85

POWIEŚCI KRYMINALNE I SENSACYJNE:

Conan Doyle (Sherlok Holmes): Tajemnice krainy, 2 tomy . . .	2.90
— Tragedja Koroska — krym. . .	0.95
— Pies Baskierwillów . . .	2.90

— Gdy Sherlok Holmes wrócił z Lhasy . . .	2.40
Leblanc: Kryształowy korek — krym. . .	3.—
— Tajemnicze mieszkanie . . .	3.—
— Weronika . . .	3.—
— Cudowny kamień . . .	3.—
— Dziewczyna o zielonych oczach . . .	3.—
— Agencja Barnett i Ska . . .	3.—
— Zwierzenia Arsena Lupina . . .	3.—
— Straszliwe zdarzenia . . .	4.—
— Posłannictwo z planety Wenus . . .	2.—
— Wydrążona iglica, 2 tomy . . .	1.90
Staško: Dziewczyna z jasnego brzegu . . .	2.00
— Nieśmiertelne szaleństwo . . .	2.60
Danielska: Talizman szczęścia, powieść egzotyczna . . .	1.80
Elwerstadt: Upiorny krzyk — krym. . .	1.80
Williamson: Miłość i szpieg — krym. . .	1.90
Zyber: Tajemnice stanu, 2 tomy, krym. . .	5.—
Zeromski: Wczoraj i dziś, 2 tomy . . .	2.—
Vivanti: Eliksir zmartwychwstania, powieść kryminalna . . .	1.20
Vivanti: Siostra Mesalina . . .	0.50
Dolores: Sprzedana żona, czyli tajemnica lekarza, 3 tomy . . .	9.—

POWIEŚCI I OPOWIADANIA BARDZO
EROTYCZNE I PIKANTNE:

Arentino: Żywoty kurtyzan — op. erot. . .	5.—
— Jak Nana swą córeczkę na kurtyzanę kształciła . . .	7.—
Giovanni Boccaccio, 100 opowiadań bardzo pikantnych, wydanie kompletne, bogato ilustrowane, 2 obszerne tomy . . .	10.—
Balzac: Fałszywa kochanka — erot. . .	3.50
— Blaski i nędze życia kurtyzany — nadzwyczajne . . .	6.—
Couvrau: Przygody kawalera de Faublaus, nadzwyczaj zajmujące . . .	5.—
Kuprin: „Jama”, powieść erotyczna, sensacyjna, nowość realistyczna . . .	5.—
— Wiera — Dzieje jednej miłości . . .	3.50
Maciejowski: Dzieje grzechu Anetki . . .	3.50
— W słońcu — Pensjonarki . . .	3.50
— Ludzie niemeldowani Bogu . . .	3.50
— Targowisko miłości . . .	3.50
— Dziewczyna z temperamentem . . .	3.50
— Demon zmysłów — erotyczne . . .	3.50
Perly. Mała Cady — erotyczne . . .	2.50
Wróblewski: Romans kurtyzany . . .	4.50
Weiniger: Pleć i charakter, 2 tomy . . .	8.—
Zola: Nana — Królowa parys. półświatka . . .	2.50
— Karta miłości — powieść erot. . .	3.50
Wierzbński: Walka o cnotę . . .	1.20

RADJOTECHNIKA PRAKTYCZNA. — Podręcznik radioamatora — bogato ilustrowany — 78 rozmaitych szematów. — Cena zł. 2.

Książki wysyła się tylko za poprzedniem nadesłaniem przypadającej kwoty przekazem pocztowym lub listem poleconym. — Za zaliczką pocztową książek nie wysyła się. Na polecenie i opakowanie przesyłki dołączyć porto zł. 1.60. — Na zamówienie ponad 15 zł. dołączyć na porto zł. 2.50.

Założona
1564**Król. uprzyw. Czerwona Apteka w Poznaniu**Założona
1564

Wł. Stefan Ostrowicz, Stary Rynek 37, narożnik Wielkiej.

Własna fabryka wyrobów chemicznych i lekarskich poleca jako własne nadzwyczajne preparaty, przez tysiące ludzi i długie lata wypróbowane i udoskonalone środki lecznicze:

Krople św. Jakóba. Żadne inne krople nie dorównają im w dobroci i skutku. Używać je mogą młodzi i starzy przeciw wszelkim cierpieniom żołądkowym, brzusz-
nym i macicznym. Leczą one w krótkim czasie
zatwardzenie i powstające z niego choroby śle-
dzion, wątroby i kiszek, katar i kurcze żołądka,
brak apetytu, słabe trawienie, usuwają febrę,
mdłości, ból i zawrót głowy i wszelkie słabości
u niewiast, wzmacniają osłabioną macicę.

Angielski proszek żołądkowy. Podług starej
wypróbowanej recepty dla osób cierpiących na
dolegliwości żołądka. Kto cierpi na brak smaku,
ciśnienie i palenie w żołądku, zgagę, niestraw-
ność, burzenie w żołądku i kiszka, zatrzyma-
nie wiatrów, zatwardzenie, ciągły ból głowy
i nieprzyjemny zapach z ust, ten niech używa
3 razy dziennie łyżeczkę od herbaty tego proszku.

Herbata na przeczyszczenie krwi.
„Radlauer“ jest ogólnym środkiem domowym. Uży-
wać ją można z doskonałym skutkiem przeciw za-
twardzeniu, hemoroidom, podagrze, reumatyzmowi,
cierpieniom żołądka, brzucha i macicy, boleściom
pęcherza i nerek, uderzaniu krwi do głowy, nie-
czystościom skórnym i cierpieniom płciowym.

Syrop żelazno-wapienny z fosforem.
Wywiera on znakomity skutek przy wszelkich
objawach bezkrwistości. Odnacza się nadzwyczaj
przyjemnym smakiem i dlatego używać go po-
winny zwłaszcza te osoby i dzieci, które tranu
znieść nie mogą.

Pigułki Redlingera. Wyjątkowo szybko działający
środek przy obstrukcji, niestraw-
ności i otyłości.

Elixir chinowy. Usuwa w bardzo krótkim czasie
wszelkie dolegliwości żołądkowe.

Emulsja tranowa Leczy skutecznie angielską chorobę
skrofuty, nerwowość i niedokrwi-
stość. Odnacza się nadzwyczaj przyjemnym smakiem. Uży-
wać ją mogą dzieci i dorośli.

Miód żywokostowy. Najstarszy środek ludowy dla
dorośliwych a zwłaszcza dla dzie-
ci w każdym wieku. Uleczą on najsilniejszy kaszel kurczowy
i żółkowy, kłuski, katar płuc, piersi i rtani, chrypę,
słupę, zapalenie rurek oddechowych, brak powietrza,
słabe i płucie, usuwa drapanie w gardle, koi żganie
i kłucie w płuca i piersiach i zapobiega przez to zawsze
użyty, niebezpiecznemu zapaleniu płuc.

Cen podawać nie mogę, gdyż często trzeba je zmieniać. Zapewniam jednak, że
ceny lekarstw będą możliwie przystępne. Za kosztą przesyłki i opakowanie liczę tylko
własne koszty. Zawiadamiam, że preparuję środki lecznicze dla zwierząt i utrzu-
muję na składzie wszelkie surowice dla zwierząt, jak: przeciwczerwonkowa,
przeciw zółtom i inne. Dostarczyć mogę także strzykawki do wstrzykiwań pod-
skórnych. Ceny tych strzykawek są możliwie najniższe. — Do zapytań należy
dołączyć znaczek listowy na odpowiedź.

Aromatyczna tinktura żelazna. Znakomity środek
na osłabienie, nie-
dokrwistość, blednicę, neurastenję, również wzbudza silny
apetyt.

Huston „Czarnikau“ Najnowszy i najpewniejszy śro-
dek ku zwalczaniu suchot (gru-
źlicy) i wygojenie kataru krtań i płuc. Już przy używaniu
pierwszej butelki ustaje męczący kaszel, żganie i kłucie
w piersiach i krzyżach, febra i pocenie się w nocy. Chory, ma-
jąc spokojną noc, pokrzepia się spokojnym snem, dostaje apetyt,
przyjmuje więcej pokarmu, nabiera świeżych sił do życia.

Herbata na kaszel z Czerwonej Apteki.
Składa się podług starej recepty z 9 rozmaitych herbat
i zapobiega z żywokostowym miodem żądaną, późniejszym
ciężkim chorobom piersiowym i płuc.

Wyskok przeciw podagrze. Szybko
i absolutnie pewno działające nacieranie przeciw poda-
grze, zastarzałemu reumatyzmowi, kłuciu i rwanu
w członkach i kościach, bólowi w piersiach, bokach,
krzyżu, postrzale, ubezwładnieniu i nabrzmieniu
członków, wywichnięciu, przekręceniu, przeko-
czeniu żył i boleściom w muskulkach.

Kto po natarciu sobie przyłoży na bolące miejsce
Amerykański plaster z dziurkami, Szybko
który przez kilka dni krew rozpędza i te miejsca
rozgrzewa, ten i w najupartych i zastarzałych
przypadkach skutek napewno osiągnie.

Maść na liszaje. Usuwa nieszkodliwie i pew-
nie wszelkie nieczystości
skórne, jak suche i wilgotne liszaje, skrofuliczne
wyrzuty, zmarszki na czole i twarzy, nadaje jej
delikatny i młodociany wyraz i oślniewając
piękną skórę. Używa się tylko na noc.

Maść na plegi. Doskonały środek przeciw piegom

Mydło przeciw piegom.

Woda przeciw piegom do używania wśród dnia.

Maść przeciwko świerzbie.

Creme de princesse jest znakomitym środkiem
przeciw pękaniu twarzy i rąk,
nadaje cerze świeżość i miękkość.

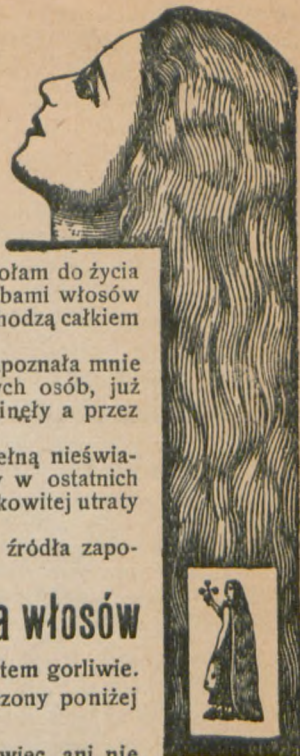
Dr. Marcinkowskiego maść, jest doskonałym
środkiem do go-
jenia wszelkich ran.

Radykalny środek na odciski. Płyn Radlauer,
środek od wielu
lat znany jako najlepszy do usuwania odcisków i twardego
naskórka. Przyznosi cierpiącym ulgę w ciągu bardzo krót-
kiego czasu. Usuwa odciski radykalnie i bez bólu.

W E Z W A N I E

DO WSZYSTKICH

mężczyzn, kobiet i dzieci!

Z okazji 50-letniego jubileuszu mojego przedsiębiorstwa powołam do życia organizację, której celem jest skuteczna walka z niezliczonymi chorobami włosów które rozmnożyły się w społeczeństwie, a które wśród większości przechodzą całkiem niespostrzeżenie, ponieważ nie wywołują żadnych bólów.

Moja wieloletnia praktyka w dziedzinie pielęgnacji włosów zapoznała mnie z tysiącami przypadków, w których skutkiem nieświadomości danych osób, już w wieku dziecięcym, przez zamieranie korzeni włosy całkiem zagięły a przez to jakiegokolwiek zabiegów celem ich odzyskania były beznadziejne.

Te przypadki, które należy tłumaczyć jedynie i wyłącznie zupełną nieświadomością danych osób, że choroba wogóle istnieje, nagromadziły w ostatnich latach ten sposób, że naszemu pokoleniu grozi niebezpieczeństwo całkowitej utraty tej wspaniałej ozdoby jaką stanowią włosy.

Z tego powodu uciekałam się do bezwarunkowo koniecznego źródła zaporobiegawczego, a mianowicie

zupełnie bezpłatnego dla wszystkich badania włosów

i spodziewam się, że w Waszym własnym interesie poprzecie mnie w tem gorliwie.

Wszystko co macie uczynić, to wypełnić sumiennie zamieszczony poniżej kwestionariusz i zaraz przysłać go do mnie.

Badanie włosów jest całkiem **bezpłatnie**, nie wahajcie się więc, ani nie mówcie przypadkiem, że nie potrzebujecie tego. — **Każdy** musi się upewnić o stanie zdrowia swoich włosów i skóry głowy zanim będzie zapóźno. Z chwilą gdy na moją prośbę wypełnicie starannie kwestionariusz, tem samem już dokonacie znacznego kroku naprzód w interesie zdrowia społecznego.

T u o d c i ą ć !

Proszę pisać wyraźnie!

Nazwisko.....
 Adres.....
 Zajęcie.....
 Wiek.....
 Czy cierpi pan (i) na wypadanie włosów?.....
 Czy ma pan(i) łupież?.....
 Czy włos pana(i) jest suchy czy tłusty?.....
 Czy skóra głowy jest wrażliwa?.....
 Czy w ostatnim czasie przebył(a) pan(i) choroby?.....
 jeżeli tak jakie?.....

Czy pielęgnuje pan(i) włos?.....
 Czy próbował(a) pan(i) już jakie środki na włosy bezskutecznie?.....
 jeżeli tak, jakie?.....
 Czy ma pan(i) fryzurę chłopięcą czy długie włosy?.....
 Czy włosy pana(i) są rzadkie albo gęste?.....
 Czy cierpi pan(i) bóle głowy?.....

Załączyć 25 gr. w znaczkach pocztowych na odpowiedź.

Ten odcinek z pytaniami dokładnie we wszystkich punktach wypełnić wraz z kilkoma w ostatnich czasach wyczesanymi włosami wysłać na adres:

Anna Csillag, Kraków, Wielopole 5/502

w celu bezpłatnego zbadania, przyczem pod gwarancją zobowiązuje się do zachowania zupełnej dyskrecji w każdym wypadku, jak również do tego, że pismo to archiwów moich nie opuści.

Wielki Ilustrowany Sennik Egipski, zaczerpnięty ze starych egipsko-arabskich dokumentów. Zawiera 2500 wykładów snów w alfabetycznym porządku, 90 rycin ilustrujących sny, przewidzenia i zjawiska, 36 rycin kabaly słynnej wróżki Lenormand z Paryża. Objasnienia o snach, przewidzeniach, wyroczniach, znaczeniach i zjawiskach. Kartomancja czyli sztuka wróżenia z kart, ręki, palca i czoła. Powyższy „Sennik” wraz z opłatą pocztową wysyła po nadesłaniu 1.60 zł. Wydawnictwo „Senzacja” Kraków, ul. Zielona 7.

Książka, którą każdy mieć powinien **SEKRETARZ URZĘDOWY**

Wzory podań, zażaleń i odwołań do władz i urzędów — 226 stron druku dużego formatu. Niezbędny podręcznik dla każdego urzędnika, kupca, przemysłowca, rzemieślnika i rolnika. Wysyła za nadesłaniem zł. 6.— przekazem pocztowym lub w znaczkach pocztowych.

Księgarnia M. WAHLA w Przemyślu.

NIEBYWAŁA OKAZJA!

Maszynty do szycia syst. SINGERA, światowych fabryk, nagrodzona złotymi medalami oraz

Rowery tylko za gotówkę po cenach ściśle hurtowych; na raty nie dajemy.

J. JAKUBOWICZ, Warszawa, Sienna 27/1.

1) Maszyną nożna bębnowa zł. 200. 2) Maszyną kryta gabinetowa zł. 310. 3) Maszyną krawiecką oraz kamasznicą zł. 310. 4) Rower wolnobieżny angielski (nierwszorz. gat.) zł. 260. **UWAGA!** Do każdej maszyny dodajemy bezopłatnie 2 aparaty do haftu i cerowania. — Wysyłamy na prowincję po nadesłaniu pocztą zł. 25 za datku. — Gwarancja 15 letnia. Dostawa na koszt firmy. — Za dobroć otrzymujemy moc listów dziękczynnych.

UWAGA! Maszynki do strzyżenia włosów z zapasowemi grzebieniami zł. 8-95, 10-95, 12-125. Brzytwy do golenia zł. 4-50, 6-8-50, 10, 12-115. Firma egzystuje od r. 1900. Nagrodzona wieloma złotymi medalami i krzyżami.

Najlepsze i najtańsze źródło zakupu.

Hamonje ręczne, czeskie, najlepsza sorta 10 tonów

2 basy, 3 wysówki zł. 30, bez wysówek, 4 basy, stalowe tonny zł. 40, 21 tonów 8 bas., pojed. stalowe tony zł. 70; prawdziwa Heligonka zł. 160 Skrzypce koncert. od 20 do 60 zł. Mandoliny włoskie od zł. 25 do 30, oraz wszelkie instrumenta i przybory muzyczne wysyła za pobraniem

H. TAFFETA nast. Kraków, Szpitalna L. 8.

„FLIRT POLSKI“

nowe karty do gry towarzyskiej z numerami są najpiękniejszą i najwzniekszą zabawą towarzyską, 40 kart z poczeniem w futerał. Cena **Zł. 1 40**

Listownik dla zakochanych czyli podręcznik do pisania listów miłosnych, oświadczynowych, w sprawach małżeńskich oraz pięknych wierszyków na pocztówki. Cena **Zł. 1 40**

ZBIÓR POWINSZOWAŃ na imieniny, zaślubiny, Boże Narodzenie, Nowy Rok oraz zbiór Poezji do Pamiętnika, zastosowany dla dzieci, młodzieży i dorosłych w objętości 128 stron. Cena **Zł. 1 40**

ŚPIEWNİK MIŁOSNY zawiera: Pieśni i Piosenki miłosne, Weselne, Krakowiaki, Arje z oper, śpiewy i śpiewki ludowe o miłości i kochaniu itp. w objętości 128 stron. Cena **Zł. 1 40**

ŚPIEWNİK NARODOWY zawiera pieśni i piosenki polskich żołnierzy, hymny narodowe, piosenki ludowe z wojny i t. p., zebrał Ant. St. Bassara w objętości 128 stron. Cena **Zł. 1 20**

K A B A Ł A karty słynnej wróżki Lenormand z Paryża, z których każdy może wróżyć. — Komplet obejmuje 36 kart i poczenie. Cena **Zł. 1 20**

PIOSENKARZ POLSKI zbiór najlepszych piosenek dla młodzieńców i panienek. Zawiera: piosenki ludowe, taneczne, miłosne, żartobliwe, mazury, oberki i kujawiaki, dumki, ballady, serenady, barkarole i inne. Cena **Zł. 1 40**

Wszystkie powyższe 7 książek razem wysyła za nadesłaniem **Zł. 7-50** pocztą opłatnie:

WYDAWNICTWO
»SENZACJA«
Kraków, Zielona 7/31.

WYTWÓRNIA **PRZYBORÓW PSZCZELNICZYCH**

Jan Zygmuntowicz i Syn - KROSNO Mp.

Poleca różne przybory
potrzebne do pasiek.

Co wszyscy chwalą, musi być dobrem!

Powszechnie używany, od 34 lat wypróbowany i ulubiony **„ELSA-FLUID“**
FELLERA

jest ogólnie znany i wiemy jak pewnie uśmierza bóle, wzmacnia i ożywia ciało. — Działa skutecznie

Jako środek do nacierania

we wszystkich wypadkach, gdzie nacierania są niezbędne, przy bólach reumatycznych, rwaniu w członkach i t. d. prędko działa.

Jak dobroczynnie działa Elsafluid przy cierpieniu reumatyzmu i gichta, świadczą liczne dziękczynne listy, z których się można codziennie przekonać, że Elsafluid zwalcza z łatwością zupełnie i najbardziej zastarzały reumatyzm.

Na członki po nadwysileniach, nadwyreżeniach, osłabieniach, uciążliwościach i t. d., wzmacnia i ożywia cały organizm.

Jako kosmetyk źródło siły i piękności.

Jako środek usta pielęgnujący ulubiony

z powodu dobrego działania na dziąsła i zęby.

Na szyję szczególnie przy zimnych, wilgotnych dniach, jako płyn do płukania gardła (kilka kropel z wodą zmieszanych działają znakomicie).

Do pielęgnacji skóry przeciw różnym nieczystościom skóry i t. d. bardzo odświeżający, skórę czyszczący, odżywiający.

Do pielęgnacji głowy wzmacnia i czyści skórę głowy, zapobiega tworzeniu się łupieżu i t. d.

W zimie zapobiega przeciw złym następstwom wilgoci oraz zimna.

W lecie jest odświeżającą dodatką do wody do mycia i kąpieli, usuwa poty i dezynfekcjonuje.

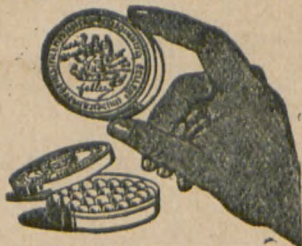
Przy 1000 sposobnościach doświadczony jako dobrze działający i korzystny, tak, że w żadnym domu nie powinien brakować.

Dostać można w pakietach po 6 podwójnych albo po 2 specjalne flaszki.

Fellera

Elsa Pigułki

łagodnie działające, żołądek wzmacniające, trawienie przyspieszające, niezawodny środek na przeczyszczenie. Do nabycia w rulonach po 6 pudełek.

Czystą krew i zdrowe nerwy robią niepotrzebnie drogie kąpiele

Elsa tran wątrobiany

wzmacnia każdego, szczególnie słabe kobiety i dzieci. Blade dziewczęta stają się świeże i różowe. Także słabe dzieci i wrażliwe kobiety piłą go chętnie. Stwarza on prędko wzrost wagi i zdrowy wygląd.

Elsa chińskie wino

żelaziste przeciw blednicy, dla słabych i odpocząnk wymagających osób.

Elsa zagorjański sok na kaszel, przeciw kaszlu i bólu piersi.

Elsa krople szwedzkie (likier żołądkowy). Balsam na trawienie.

Elsa-pigułki przeciw robakom dla dzieci i starszych. 1 pakiet zawiera 10 pigulek

Elsa mentholowy kołeczek (przeciw migrenie) Potarcie tym kołeczkiem, usuwa skutecznie w krótkim czasie ból głowy.

Niema więcej robactwa. Niema much, pcheł, karakonów, szwabow, wszy pluskiew i t. d. wszystko robactwo wyginie, gdzie

Elsa proszku przeciw owadom się użyje. Prawdziwe dobrodziejstwo dla ludzi i bydła.

Elsa proszek odżywczy dla zwierząt

uoiecha rolników. Jako przymieszka wzmacniająca do codziennej paszy jest dobra dla koni, rogacizny, owiec, świń i drobiu.

GENY: stałych cen podać nie można, ale zalicza się każdorazowo ceny możliwie najniższe. Obszerne cenniki wysyłamy na żądanie.

Koszta pocztowe: Przy kosztach pocztowych można wiele zaoszczędzić, jeżeli więcej znajomych, z tej samej miejscowości równocześnie na jeden adres zamówi. Zamawiający otrzyma przytem przydawkę za darmo.

Dla Polski: Polskie miejsce wysyłki Nr. 832. Fellera Elsa preparatów: Bielsko, aptekarz A. Gutwiński, Rynek 15.

Dla wszystkich innych krajów: Eugen V. Feller, Stubica Donja Nr. 832 (Kroacja).

KRWAWA ŁUNA POŻARÓW

zniknie z nad wsi polskiej, jeżeli zabudowania Wasze kryć będziecie materiałem ogniotrwałym, odpornym na wszelkie wpływy atmosferyczne (deszcze, grad i burze).

Takim materiałem dachowym jest:

Blacha żelazna ocynkowana

marki „C. K. H. Królewska Huta” produkowana w największej krajowej fabryce wyrobów przetwórczego przemysłu cynkowego p. f.

Polskie Zakłady Przemysłu Cynkowego S. A. w Będzinie.

Ten znak fabryczny uwidocznił jest na każdym snopku blachy ocynkowanej.

Nasza blacha ocynkowana „C. K. H. Królewska Huta”, fabrykowana według naszego własnego niedoścignionego systemu, posiada następujące zalety:

1. wyrabiana jest z najlepszego gatunku blachy żelaznej,
2. pokryta jest grubą powłoką czystego cynku,
3. nie kruszeje i nie pęka,
4. daje pełną gwarancję odporności na ogień,
5. jest materiałem lekkim,
6. jest wobec długoletniej wytrzymałości stosunkowo **najtańszym materiałem dachowym.**

Naszą blachę ocynkowaną marki „C. K. H. Królewska Huta” nabywać można w składach żelaza, Spółdzielniach Rolniczo-Handlowych, Kooperatywach i t. p. — Zamówienia mogą też być przesyłane wprost do fabryki.

Wzory, oferty i kosztorysy wysyłamy na żądanie bezpłatnie.

Maturyczne i doksztalcające kursy

„WIEDZA” Kraków, Studencka 14, I. p.

prowadzą **ustne lekcje** na kursach zbiorowych w Krakowie, oraz przygotowują w **drodze korespondencji**, za pomocą świeżo, przez fachowych profesorów opracowanych skryptów, wskazówek, programów i tematów.

Kursy powyższe dzielą się na:

- 1) Kurs **maturyczny** gimnazjum wszystkich typów i seminarjum naucz.
- 2) Kurs **średni** 5-ta i 6-ta gimn.
- 3) Kurs **niższy** w zakresie 4-ch klas gimnazjalnych.
- 4) Kurs 7-miu klas szkoły powszechnej.
- 5) Kurs przygotowujący do **egzaminu specjalnego, uprawniającego do skróconej służby wojskowej.**

UWAGA! Uczniowie kursów korespondencyjnych otrzymują co miesiąc oprócz całkowitego materiału naukowego, **tematy z 5-ciu głównych przedmiotów do opracowania.**

Na kursach „WIEDZA” wykładają najwybitniejsze siły fachowe krakowskich państwowych szkół średnich.

Do dyspozycji uczniów (enic) kursów zbiorowych oraz korespondencyjnych, posiadamy gabinet przyrodniczy i geograficzno-geologiczny, jak również bogatą bibliotekę.

Żądać bezpłatnych prospektów.